

4. 2024

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

З Новим роком!

**Освітні втрати у сфері фахової передвищої освіти:
осмислення, вимірювання та компенсаторні заходи**
Наталія Вітранюк, Оксана Сірик, Тетяна Іщенко

стор. 5–11

АТЕСТАЦІЯ ПЕДАГОГІВ У 2024-2025 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Міністерство освіти і науки України розробило рекомендації щодо проведення атестації педагогічних працівників у 2024/2025 навчальному році. Їх складено згідно з оновленим Положенням про атестацію педагогічних працівників.

Ознайомитися з рекомендаціями корисно керівникам закладів освіти і педагогам, членам атестаційних комісій різних рівнів.

Серед запитань, на які є відповіді в документі:

- Який строк повноважень атестаційної комісії?
- Як і хто може створювати атестаційні комісії?
- Які документи потрібні для проходження атестації?
- Які особливості присвоєння кваліфікаційних категорій педагогам, які мають освітньо-науковий / освітньо-творчий ступінь вищої освіти, науковий ступінь або вчене звання?
- Які особливості присвоєння кваліфікаційних категорій педагогам, які не мають педагогічної освіти, але мають стаж роботи в одній із галузей економіки?
- У яких випадках можливе присвоєння педагогічного звання або кваліфікаційної категорії без дотримання послідовності?
- Чи зберігаються педагогічні звання і кваліфікаційні категорії в разі переведення педагога в інший заклад освіти або на іншу посаду в тому ж закладі освіти?

Також Міністерство освіти і науки України оновило Положення про атестацію педагогічних працівників (наказ МОН від 09.09.2022 № 805, у редакції наказу від 10.09.2024 № 1277).

Положення розроблено з метою удосконалення й осучаснення механізму оцінювання роботи педагогів та усунення законодавчих колізій.

Що змінено:

- Урегульовано питання присвоєння педагогічних звань і кваліфікаційних категорій учителям, які не мають вищої освіти.
- Визначено, що за педагогами, які переходять на роботу в інші заклади освіти на ті ж посади або переривають свою роботу, зберігаються педагогічні звання і кваліфікаційні категорії до наступної атестації.
- Удосконалено порядок створення атестаційних комісій та визначено перелік суб'єктів, які їх можуть створювати.
- Урегульовано присвоєння педагогічних звань «старший викладач», «старший учитель» і «старший вихователь». Їх присвоюють педагогам, яким за результатами попередньої атестації присвоєно (підтверджено) кваліфікаційну категорію не нижче ніж «спеціаліст другої категорії» (або встановлений відповідний тарифний розряд) та стаж роботи яких понад 3 роки.
- Також унормовано присвоєння таких педагогічних звань: «викладач-методист», «учитель-методист», «вихователь-методист», «педагог-організатор-методист», «практичний психолог – методист», «керівник гуртка – методист», «старший вожатий – методист». Їх присвоюють педагогам, які працюють на відповідних посадах та які за результатами попередньої атестації мають кваліфікаційну категорію не нижче ніж «спеціаліст вищої категорії» (або встановлено відповідний тарифний розряд), вищу освіту та стаж роботи понад 5 років.
- Не тільки проходження курсів професійного розвитку, а й здобуття освіти в закладі вищої, фахової передвищої освіти наступні 5 років зараховуватимуть як підвищення кваліфікації.
- Урегульовано питання атестації педагогічних працівників, які мають навантаження з кількох навчальних предметів.
- Відтепер у разі викладання кількох навчальних предметів педагоги самостійно обирають послідовність підвищення кваліфікації в межах загального обсягу підвищення кваліфікації (150 годин або 30 кредитів ЄКТС).
- Визначено, що атестаційні комісії I рівня можна створювати в закладах освіти і відокремлених структурних підрозділах, у яких є щонайменше 15 педагогічних працівників.
- Після оформлення атестаційного листа про рішення комісії керівник закладу освіти має видати відповідний наказ, який є документом, що підтверджує присвоєння педагогічному працівникові кваліфікаційної категорії чи педагогічного звання.

**Наказ Міністерства
освіти і науки України
м. Київ
від 10 вересня 2024 р.
№ 1277**

Про внесення змін до
Положення про атеста-

цію педагогічних працівників (zareestrovaniy в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2024 року за № 1634/42979)

**ЛИСТ МІНІСТЕРСТВА
ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
М. КИЇВ**

ВІД 10 ГРУДНЯ 2024 Р.
№ 1/23112-24

Про проведення атестації педагогічних
працівників у 2024/2025 навчальному році

**ПОЛОЖЕННЯ
про атестацію
педагогічних
працівників**

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№4. 2024

На обкладинці:
Алла Петрошук,
директор
та студенти Звягельського
політехнічного
фахового коледжу

Актуально

- Наталія Вітранюк, Оксана Сірик, Тетяна Іщенко**
Освітні втрати у сфері фахової передвищої освіти:
осмислення, вимірювання та компенсаторні заходи 5
- Олена Синенко, Тетяна Чемісова**
Патріотизм через історію та культуру 12
- Ірина Ярита**
Збереження психічного здоров'я в умовах війни
та кризових ситуаціях 15
- Олена Борзик**
Упровадження «криголамів» в освітній процес закладів
фахової передвищої освіти за умов синхронного
режиму навчання 19
- Роман Запорожець**
Критичне мислення – ключова навичка XXI століття 22
- Артур Порецький**
Оцінювання як важливий інструмент мотивації здобувачів
освіти та відстеження їх індивідуального поступу 25
- Тетяна Гут**
Формування у здобувачів освіти soft skills та hard skills
під час викладання військово-медичної підготовки 28
- Віталій Карашук, Микола Гуменюк**
Професійна компетентність методиста та її роль
у забезпеченні якості освітнього процесу 32
- Галина Рибіцька**
Роль викладача у формуванні і становленні особистості
студентів 34
- Оксана Каулька, Лариса Пономарьова**
Забезпечення кібербезпеки в освітніх установах:
обізнаність, правила, стратегія 37
- Тетяна Радик, Людмила Май**
Гостьовий практикум: інноваційний підхід до організації
освітнього процесу в медичному фаховому коледжі 40
- Ірина Мусіна**
Освіта для зумерів: як чат-бот змінює викладання 43
- Оксана Деркач**
Правове регулювання відпусток у період воєнного стану 45
- Наталія Ткач**
Особливості комунікативної культури учасників освітнього
середовища в закладах ФПО 48
- Ніна Попельницька**
Нормативне закріплення етичної компетентності
педагогічного працівника 51
- Інна Білоус**
Культура сучасного педагога 54
- Інна Несіна**
Розвиток рибництва та аквакультури в Україні 56

Освітній процес

- Сергій Гузун**
Виконання серцево-легеневої реанімації в умовах
змішаного навчання 59
- Літта Максимова**
Професійна підготовка вчителя початкових класів засобами
вивчення освітнього компонента «Педагогіка» 62
- Тетяна Білонога**
Використання проблемного методу навчання в процесі
викладання клінічних дисциплін 65

Людмила Ткаченко Особливості викладання курсу «Основи критичного мислення» у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи	69
Людмила Язаджи Технологія критичного мислення на заняттях англійської мови	73
Владислав Разінков, Денис Дубина Дослідження професійно важливих якостей студентів та фахівців	78
Зореслава Осада Активізація рівня мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення іноземної мови	82
Ольга Куропатва Геометрія в сучасній архітектурі: від теоретичних основ до реальних проєктів	86
Віра Федоренко Підготовка студента-музиканта до компетентної професійної діяльності майбутнього вчителя музики	90
Єгор Рябчиков, Вікторія Ковальова Фахова передвища освіта в галузі інформаційних технологій та співпраця з роботодавцями	93
Любомира Соник Тренінг як ефективна форма організації освітнього процесу	96
Ірина Мельник Удосконалення читацької грамотності майбутніх вчителів початкових класів на засадах інтегрованого навчання	100
Олена Москаленко Графічні новели як «Пігулка» у викладанні чутливих тем на заняттях з історії (на прикладі вивчення історії Голокосту)	105
Олена Грановська, Ірина Демянчук Геймифікації як педагогічний інструмент на заняттях англійської мови	108
Ірина Лагола Елементи візуалізації художнього твору як засіб розвитку візуального мислення студентів	111

Цифрова трансформація освіти

Ольга Киричек Використання штучного інтелекту в професійній діяльності викладача	114
Олена Запорожець Можливості використання штучного інтелекту в освіті	117
Світлана Капанжи Можливості перевірки матеріалів, створених за допомогою ШІ, на наявність цифрових маніпуляцій	120
Валентина Феніна, Ірина Мусіна Інтерактивний контент – ключ до ефективної взаємодії учасників освітнього процесу	124
Яніна Криворучко Впровадження динамічної програми Geogebra в процес навчання математики	127
Володимир Демиденко Елементи інтерактивних та інформаційних технологій у викладанні освітнього компонента «Геронтологія та геріартрія»	131
Сергій Сокол Використання віддаленої лабораторії під час викладання технічних дисциплін в умовах дистанційного навчання	133
Григорій Дромашко Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях англійської мови	136
Антоніна Одінцова, Сергій Якобчук Роль інформаційно-комунікаційних технологій в початковій школі: сучасні виклики та перспективи	138

Самостійна робота

Ірина Дроздова Самостійна робота здобувачів освіти в умовах змішаного навчання	141
Світлана Макушенко, Олександр Герченев Самостійна робота на занятті – шлях до розумової активізації здобувачів освіти	144

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний
редактор
Ніна Цибенко –
літературний редактор

Видання зареєстровано в Міністерстві
юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн

Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net

Видавництво Науково-методичного
центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Завантажити журнал можна на
електронному освітньому ресурсі
nmcbook.com.ua

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

Практична робота

Ганна Житченко, Людмила Петренко, Юлія Морозова
Особливості організації практики під час підготовки висококваліфікованих молодших бакалаврів у закладі фахової передвищої освіти 148

З досвіду роботи

Альона Поліщук, Аліна Черниш
Майстерність викладача у використанні е-ресурсів для забезпечення якісного навчання 151

Наталія Білокура
Інноваційна методична робота.
Блог методиста «Методичні орієнтири» 155

Олена Бикова, Літта Максимова, Марія Нікітіна, Анастасія Слободніченко
Інноваційні стратегії роботи з потенційними роботодавцями 158

Лариса Довгрук
Організація освітнього процесу під час пандемії Covid-19 та в умовах воєнного стану 162

Світлана Дуднік
Із досвіду використання методу сторітелінгу на заняттях із клінічних дисциплін у медичному коледжі 166

Інна Бондарчук, Ольга Сафіна
Захист міського середовища від впливу високої температури 168

Світлана Грабенко, Анна Дюба
Досвід роботи з проведення тижня дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин» 171

Психологічні аспекти

Ольга Марковська
Діяльність викладача психології ЗФПО щодо формування необхідних компетентностей здобувачів освіти 174

Олександра Кушляк
Мистецтво педагогічного спілкування: шляхи до ефективного взаємодії 178

Анастасія Кушнір
Розвиток емоційного інтелекту як запорука професійного становлення 182

Дмитро Юреско
Тур вихідного дня як спосіб покращення емоційного стану та підтримки психічного здоров'я 185

Ювілей

Ольга Харчишина, Надія Срохіна, Валентина Матвієнко
ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету» – 80! 189

Наталія Павлова, Ірина Статірова
80 років на освітянській ниві 194

Алла Петрошук, Наталія Марченко
Звягельський політехнічний фаховий коледж: нам 55! 200

Олександр Хоменко, Любов Лісіцина
Від витоків до сьогодення: історія нашого коледжу 205

Виховна робота

Тетяна Мунтян
Виховний процес – виклики та практика 209

Анжеліка Мільчева, Максим Носик
Інтерактивні методики національно-просвітницької діяльності закладу фахової передвищої освіти 212

Виховний захід

Зоя Чиновата
Романтична математика (живий журнал) 214

Методична розробка

Олександра Бохан, Михайло Бохан
Моделювання пристроїв інтернету речей засобами CISCO PACKET TRACER 219

ОСВІТНІ ВТРАТИ У СФЕРІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ОСМИСЛЕННЯ, ВИМІРЮВАННЯ ТА КОМПЕНСАТОРНІ ЗАХОДИ

Наталія ВІТРАНЮК,

начальниця управління контролю та акредитації у сфері фахової
передвищої та вищої освіти Державної служби якості освіти України

Оксана СІРИК,

заступник начальника управління – начальник відділу моніторингу,
контролю та інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державного нагляду
управління моніторингу, аналітики та контролю за виконанням законодавства Державної
служби якості освіти України

Тетяна ІЩЕНКО,

канд. пед. наук, професор, директор Державної установи
«Науково-методичний центр вищої і фахової передвищої освіти»

Анотація. В нинішніх умовах вирішення питання освітніх втрат потребує комплексного підходу – визнання їх, використання всіх наявних та вироблення нових внутрішніх і зовнішніх інструментів вимірювання освітніх втрат та співпраці зі стейкхолдерами, врахування як навчальних, так і соціальних та психологічних аспектів. Україна може ефективно використувати досвід інших країн у подоланні освітніх втрат через впровадження гнучких освітніх моделей, індивідуальних підходів до навчання, широкого використання технологій, а також забезпечення психологічної підтримки. У 2023 році Державною службою якості освіти України спільно з Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» було розпочато вивчення (моніторинг) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти, реалізація якого буде забезпечуватись до 2025 року включно.

Abstract. In the current context, addressing the issue of educational losses requires a comprehensive approach – recognizing their existence, utilizing all available tools, and developing new internal and external instruments for measuring educational losses, as well as fostering collaboration with stakeholders. This approach must take into account not only academic but also social and psychological aspects. Ukraine can effectively leverage the experience of other countries in overcoming educational losses by implementing flexible educational models, personalized learning approaches, extensive use of technology, and ensuring psychological support. In 2023, the State Service of Education Quality of Ukraine, in collaboration with the State Institution "Scientific and Methodological Center for Higher and Professional Pre-Higher Education," initiated a study (monitoring) of education quality in professional pre-higher education institutions, the implementation of which will continue through 2025.

Третій рік триває повномасштабне вторгнення росії в Україну, що не дає можливості освітянській спільноті в цілому і фаховій передвищій освіті зокрема повернутися до мирного, стабільного, натхненного навчання заради життя після карантинних обмежень COVID-19. Тому сьогодні ключовою метою освіти, зокрема фахової передвищої, на наш погляд, є чітке усвідомлення того, де ми є, що ми можемо і чи маємо ми потенціал якісно працювати у надскладних умовах нескін-

ченних викликів і ризиків.

Незважаючи на це, ми були готові заявити про резильєнтність фахової передвищої освіти у період воєнного стану і в усі періоди реформування цієї сфери, яка за будь-яких умов ставить собі за мету гнутися, але при цьому не ламатися та повертатися до попередньої форми чи стану, впоратися із викликами, повернутися до норми й продовжити повноцінно жити.

Щодо фахової передвищої освіти – це поняття означає підготовку, не зважаючи ні на що, високопрофесійних, мотивованих і відповідальних фахівців, як задекларовано в Законі України «Про фахову передвищу освіту», «здатних вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях».

Повернення до норми – це вибір, тому важливо розуміти, що легкість цього вибору для всіх різна і далеко не всі готові методом спроб та помилок шукати ті дії, які дозволять якнайшвидше повернутися до норми.

Тому все частіше і масштабніше ми говоримо про освітні втрати. Що це? Де? Як?

Сучасні розвідки та дослідження проблем освітніх втрат та розривів, проведені українськими (Державна служба якості освіти України, Український центр оцінювання якості освіти, центр Cedos, Міжнародний фонд «Відродження») та міжнародними (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Світовий банк) організаціями, визначають освітні (навчальні) втрати як будь-яку втрату знань, умінь, навичок та/або уповільнення чи переривання академічного прогресу через паузи в навчанні конкретного здобувача освіти. Так, зокрема у Публічному словнику освітніх реформ поняття освітніх втрат трактується як «будь-яка конкретна або загальна втрата знань і навичок чи відхилення в академічному прогресі, найчастіше через великі прогалини або розриви в освіті здобувача». Натомість прогалини/розриви у навчанні – це відмінності між фактичними результатами, академічним прогресом учня та очікуваними результатами, які встановлюють стандарти чи передбачені середньостатистичними даними.

В Україні під час воєнного стану освітні втрати зумовлені вимушеними перервами у навчанні, знищеними закладами освіти, відсутністю можливості навчатись очно, обмеженнями для ефективної організації роботи у дистанційному та змішаному форматах, а також перебоями з електроенергією та зв'язком.

Тому у 2023 році Державною службою якості освіти України спільно з Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» (далі – Центр) було об'єднані зусилля і наявні інструменти та розпочато вивчення (моніторинг) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти (далі – моніторинг, дослідження, Пілотний проєкт).

Що ж за інструментарій ми застосовуємо? Інструментів наразі два:

- ♦ тестування (незалежний дистанційний моніторинг знань з використанням інформаційно-

комунікаційних технологій) здобувачів фахової передвищої освіти випускних груп;

- ♦ онлайн-анкетування керівників закладів освіти, здобувачі яких взяли участь у тестуванні.

Чому саме так? Ми замірюємо рівень знань і фактично запитуємо в учасників – а чому так сталося. Звичайно окремі спостереження робимо самі.

Для повернення до норми необхідно окреслити цю умовну норму. Тема зовнішнього тестування здобувачів фахової передвищої освіти проходила ключовою думкою в «доковідний» період і останні зовнішні заміри в рамках функціоналу Державної установи «Науково-методичний центр вищої і фахової передвищої освіти» проводилися у 2019 році. Власне ці заміри і стали умовною нормою для оцінювання освітніх втрат за ковідний і воєнний періоди.

Виникає закономірне питання. А чи правомірне порівняння знань здобувачів освіти 2018/2019 навчального року і 2022/2023, 2023/2024 навчальних років, оскільки у 2019 році власне терміна «фахова передвища освіта» не було. Так, терміна не було, однак порівняння є цілком правомірним, враховуючи те, що до затвердження стандартів фахової передвищої освіти заклади мали керуватися підпунктом 12 пункту 2 Прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про фахову передвищу освіту» в частині використання галузевих стандартів підготовки фахівців за ОКР молодшого спеціаліста як орієнтовних, з урахуванням змін у законодавстві та вимог Національної рамки кваліфікацій.

Зі спеціальностей, за якими проводилось тестування здобувачів, стандарти фахової передвищої освіти введені з 2021/2022 або 2022/2023 навчальних років, що свідчить про підготовку випускників фахової передвищої освіти за галузевими стандартами підготовки фахівців за ОКР молодшого спеціаліста.

Випускники закладів фахової передвищої освіти 2023/2024 навчального року вступали до закладів освіти у 2020 та 2021 роках, з переважною більшістю спеціальностей, за якими проводилося тестування в рамках II етапу Пілотного проєкту, до введення стандартів. Крім того, для можливості порівняння 2019, 2023 та 2024 років проаналізовано переважну більшість програм навчальних дисциплін, питання з яких внесені до тестових завдань для забезпечення валідності завдань та релевантності порівняння результатів.

До тестових завдань з усіх спеціальностей внесені питання лише з тих дисциплін, які є ключовими для спеціальності, і змістова складова яких в основних темах є обов'язковою для всіх закладів освіти, що здійснюють відповідну підготовку.

Як наслідок, якість підготовки випускників закладів фахової передвищої освіти (нинішній статус) 2019, 2023, 2024 років підлягає порівнянню.

І що ми маємо???

Зараз відбулося вже два етапи Пілотного проєкту. Він розрахований на три роки (2022/2023, 2023/2024 та 2024/2025 навчальні роки), однак ми віримо, що за ці три роки він масштабується і спільнота визнає його одним із дієвих зовнішніх інструментів вимірювання якості підготовки у фаховій передвищій освіті.

Для реалізації Пілотного проєкту в 2024 році визначено 21 спеціальність та 32 освітньо-професійних програми, за якими проводилося моніторингове дослідження щодо визначення освітніх втрат у закладах фахової передвищої освіти. Минулоріч у тестуванні взяли участь здобувачі 56 закладів фахової передвищої освіти аграрного профілю, а в опитуванні – керівники 51 ЗФПО. Вже цього року – 152 ЗФПО та 149 керівників відповідно. Кількість здобувачів фахової передвищої освіти зросла з 3598 до 8477 осіб.

Таким чином, основна програмна ціль, що була задекларована за результатами реалізації I етапу дослідження, – масштабування вибірки закладів освіти – учасників моніторингу – досягнута вже цього року. Також значно розширилась і географія дослідження.

Це добре чи погано? На нашу думку, це і є резильєнтність фахової передвищої освіти. У

2023/2024 навчальному році у Пілотному проєкті було запропоновано взяти участь понад 200 закладам фахової передвищої освіти, 100 % від тих, хто забезпечує підготовку за освітньо-професійними програмами в рамках окреслених спеціальностей. Основним принципом формування переліку учасників була їх особиста згода. Дали згоду на участь у таких заходах у 2023 році 152 заклади. І, на нашу думку, це свідчить про наявність у закладів фахової передвищої освіти розуміння доцільності зовнішньої оцінки якості підготовки фахівців та можливостей для забезпечення необхідних технічних умов для такої оцінки. Крім того, це демонстрація готовності відкрито заявити про рівень якості підготовки, навіть за умови ризику не увійти до переліку провідних закладів освіти, а також визнати існуючі проблеми. Такий підхід сприятиме консолідації зусиль стейкхолдерів для спільного вирішення цих проблем.

Очевидно, що не всі заклади фахової передвищої освіти, яким запропоновано взяти участь, – погодилися. Наприклад, тести були розроблені, але жоден заклад не погодився брати участь у моніторингу зі спеціальностей: 015 Професійна освіта – спеціалізація 015.31 Будівництво та зварювання (за ОПП Зварювання); 015 Професійна освіта – спеціалізація 015.31 Будівництво та зварювання (за ОПП Монтаж і обслуговування внутрішніх санітарно-технічних систем та вентиляції).

Загалом картинка масштабування Пілотного проєкту виглядає так:

2022/2023 навчальний рік:	2023/2024 навчальний рік:
Тестування <ul style="list-style-type: none"> ◆ 56 ЗФПО ◆ 15 освітньо-професійних програм ◆ 14 спеціальностей ◆ 3835 здобувачів освіти ◆ 19 регіонів Опитування: 49 ЗФПО	Тестування <ul style="list-style-type: none"> ◆ 152 ЗФПО; ◆ 32 освітньо-професійні програми ◆ 21 спеціальність, ◆ 8477 здобувачів освіти ◆ 23 регіони Опитування: 149 ЗФПО

Чи є над чим працювати??? Чи все так ідеально, що ця тема втрачає актуальність??? На жаль, мусимо констатувати, що проблема освітніх втрат загострюється:

2018/2019	2022/2023	2023/2024
86,71	78,21	72,77
	- 8,5	-5,44, - 13,94

у 2024 році діапазон результатів складав від 44,17 до 85,09
у 2023 році діапазон результатів складав від 69,44 до 84,71

На перший погляд, загальний підсумок, який враховує результати тестування за всіма спеціальностями/ОПП, склав 72,81 балів і є показником досягнень середнього рівня (еквівалентно оцінці «добре» за національною шкалою оцінювання), однак середній результат тестування для різних спеціальностей/ОПП коливається в діапазоні від 44,17 до 85,09 балів з максимальною оцінкою 100,00 балів. Для розуміння серйозності ситуації варто зауважити, що мінімально позитивний рівень – це 60 балів, що відповідає загальноприйнятій в державі шкалі оцінювання за 100-бальною системою.

Наведемо декілька гіпотез та висновків.

Аналіз результатів тестування у розрізі спеціальностей засвідчив невтішну ситуацію щодо освітніх втрат.

З 21 спеціальності, переважна більшість яких є найбільш затребуваними в межах країни, більше половини (57 %) зараз забезпечують лише задовільний рівень підготовки, який еквівалентний оцінці 3 (задовільно) за національною шкалою оцінювання.

Лише за чотирма (19 %) спеціальностями (освітніми програмами) спостерігається належний рівень підготовки, наблизений до відмінного (загальний бал складає більше 80 зі 100 максимально можливих).

З п'яти (24 %) засвідчено незадовільний рівень результатів тестування (Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобілів і тракторів, Обслуговування та ремонт автомобілів та двигунів, Підприємництво та торгівля, Готельно-ресторанна справа, Маркетинг). Вказані спеціальності побіжно належать до складових забезпечення функціонування критичної інфраструктури та розвитку держави.

Якщо в минулому році результати дослідження засвідчили критичне наближення результатів з низки спеціальностей/ОПП до задовільного рівня підготовки і відзначено, що це ті спеціальності, формування фахових компетентностей з яких потребує формування практичних навичок на конкретному обладнанні в конкретних майстернях і базах практики, то в цьому році відсутня прив'язка до технічних потужностей. Спектр спеціальностей із суттєвим зниженням якості підготовки є значно ширшим. Це свідчить, що проблема освітніх втрат і залежність підготовки як від зовнішніх, так і від внутрішніх факторів, загострюється.

Загалом результати тестування показують, що майже всі спеціальності/освітньо-професійні програми сьогодні мають потребу у відповідних заходах для забезпечення стабільного підвищення якості освіти в перспективі.

Аналіз результатів тестування в регіональному аспекті свідчить про збереження тенденції, відзначеної у ході I етапу Пілотного проекту, під час якого зазначено, що найбільш критичний рівень підготовки забезпечують регіони, не віднесені до тих, де тривають активні бойові дії.

У I етапі Пілотного проекту було відзначено, що найбільший розрив між якістю підготовки випускників 2019 та 2023 року спостерігався у Волинській, Чернівецькій, Вінницькій, Закарпатській, Рівненській областях.

Так, критично низькі показники засвідчені у Волинській (62,09 балів), Закарпатській (62,62), Львівській (63,22) областях. Водночас розширення спектру спеціальностей і кількості учасників загострили критичність ситуації. У минулому році в цих областях отриманий бал за результатами тестування складав відповідно 66,36, 78,25, 83,31 балів.

Що це? Заспокоєність? Байдушність? Відсутність кадрів? Мотивації? Немоżliвість адаптуватися до навіть некритичної зміни ситуації? Близькість Європи? На ці питання конче необхідно надати відповідь. Адже конкуренцію, зокрема відтік наших здобувачів за кордон, ніхто не відминяв.

За останніми даними розширився спектр регіонів з критичними результатами: вони спостерігаються також у Дніпропетровській (51,73), Одеській (57,15), Кіровоградській (62,29), Миколаївській (62,84) областях та м. Києві. І якщо по Дніпру, Одесі і Миколаєву це можна пояснити близькістю активних бойових дій, що збільшує стрес, то в чому причина у Києві?

Всього тести проводилися з 105 дисциплін. Проблеми очевидні:

- ▼ з жодної дисципліни середній бал, еквівалентний оцінці 5 («відмінно») не зафіксований;
- ▼ з 10 (9 %) дисциплін середній бал складає 82–87 балів, які підтверджують належний адаптивний рівень знань і наявність з цих дисциплін окремих відмінних оцінок;
- ▼ в діапазоні 75–89 балів виконано тести з 30 запропонованих дисциплін (28,5 %), тобто лише з кожної четвертої дисципліни;
- ▼ середній бал нижче 59 балів – з 22 дисциплін, тобто кожна п'ята дисципліна не забезпечила задовільний результат навчання, що містить ризик ненабуття здобувачами окремих компетентностей, які забезпечують такі дисципліни.

Цікава тенденція в якості знань за освітньо-професійними програмами економічно-правового профілю: Маркетинг, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (за ОПП Комерційна діяльність); Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування (за ОПП Бухгалтерський облік); Право (за ОПП Правознавство);

Фінанси, банківська справа та страхування (за ОПП Фінанси і кредит). У порівнянні з 2018/2019 «доковідним» роком падіння результатів навчання становить більше 20 балів і відмінний або наближений до відмінного рівень підготовки знизився до задовільного. Однак якщо у період з 2018/2019 до 2022/2023 навчального року якість підготовки та підсумкові показники мали стабільно високий рівень (85–88 балів), то за період двох останніх навчальних років показники різко зменшилися. Це, на нашу думку, свідчить про хибну впевненість закладів освіти у стабільності результатів та відсутності суттєвих проблем за цими освітньо-професійними програмами та, як наслідок, незастосування належного аналізу для пошуку оптимальних компенсаторних заходів.

Виходить, що якщо сваримо – якість стабілізується, якщо хвалимо – народ розслабляється. Як же після такого похвалити? Ось такий неочікуваний ризик.

Привертає увагу те, що показники суттєво відрізняються між закладами освіти, які вже брали

участь у подібних зовнішніх вимірюваннях якості підготовки як у 2018/2019, так і у 2022/2023 роках (чи в одному з них), та тими, які вперше підключилися до проєкту. Ця тенденція простежується за всіма ОПП, до яких в контексті масштабування проєкту долучилися інші заклади освіти.

Наприклад, з шести закладів освіти за освітньо-професійною програмою «Монтаж, обслуговування устаткування і систем газопостачання» п'ять вже мали досвід такого тестування у 2018/2019 навчальному році. Вони мають середні показники (за національною шкалою від 4,1 до 4,65 бала, при цьому впродовж 2019–2023 років якість підготовки суттєво не зменшувалася (в межах 0,1–0,5 балів). У закладі освіти, який вперше брав участь в такому вимірюванні, лише кожний третій здобувач зміг позитивно виконати завдання.

За освітньо-професійною програмою «Організація виробництва» (спеціальність Менеджмент) картина така:

На нашу думку, це свідчить про недостатню адаптивність до зовнішніх важелів та можливості сприймати не змістову складову інформації, а лише звичне формулювання закладу освіти, у якому здобувач освіти навчається.

Цілком очевидно, що **у разі зміни умов для надання освітньої послуги, ризиків і небезпек, які унеможливають підготовку у штатному режимі, мають бути зміни, додаткові аналізи ситуації самими закладами фахової передвищої освіти на рівні закладу, порівняння з конкурентами і своєчасне реагування на виклики.**

Більшість керівників впродовж двох років Пілотного проєкту стверджують, що цілком задоволені кожним з обраних у закладах освіти фор-

матах навчання, отже, фактично так би мовити дають зобов'язання забезпечити належну якість підготовки саме за такими форматами. Оскільки вище ми констатували, що якість знижується, вочевидь цілковита задоволеність є певним оптимістичним самообманом або виданням бажаного за дійсне.

Також достатньо оптимістичною є оцінка керівниками результатів навчання здобувачів освіти у 2023/2024 навчальному році у порівнянні з попередніми. Тільки 17 керівників готові були визнати, що результати навчання здобувачів освіти погіршилися, решта вважають, що результати не зазнали змін або навіть покращилися. Це зовсім не корелюється з отриманими у ході тестування результатами, оскільки здобувачі фахової перед-

вищої освіти щонайменше 50 закладів засвідчили незадовільні знання з окремих освітньо-професійних програм.

Що це? Невже керівники постійно забезпечували з окремих освітньо-професійних програм лише задовільний та незадовільний рівень підготовки?

Продовжуючи тему, зупинимось на декількох особливо показових тенденціях за результатами опитування учасників Пілотного проєкту.

Загальновідомо, що важливим фактором для лікування хвороби, є визнання пацієнтом факту, що він дійсно хворий і має здійснити певні профілактичні заходи. У визнанні факту наявності освітніх втрат відзначено позитивну динаміку.

Керівники закладів вважають, що мають стратегію подолання освітніх втрат 2023/2024 – 53,7 %, 2022/2023 – 33,6 %. Суттєво зменшилась частка керівників, які дотепер не розробили стратегію подолання освітніх втрат, тому що не бачать у цьому потреби (немає освітніх втрат) 2023/2024 – 14,1 %, 2022/2023 – 31,4 %.

Ми це розглядаємо як активізацію заходів у боротьбі з освітніми втратами, зокрема впровадження адаптаційних механізмів та інструментарію для мінімізації негативних наслідків війни. Проте насправді кожним другим закладом освіти ці стратегії розроблялися самостійно, без участі у різнопланових зовнішніх програмах щодо розвитку стратегій для подолання проблем освітніх втрат, спричинених пандемією та війною, а кожний п'ятий респондент взагалі не чув про такі програми. Тільки половина з опитаних засвідчили, що вивчають досвід інших закладів освіти

щодо вимірювання та компенсації освітніх втрат.

При цьому засвідчено позитивну динаміку розвитку зовнішньої комунікації, майже вдвічі (з 12,7% до 24,3%) збільшилася частка респондентів, які поінформували про не просто знання про можливість зовнішньої допомоги, а і залучили її для оцінювання освітніх втрат. На нашу думку, це саме ті особи, які доєдналися до участі у Пілотному проєкті, і сприймають її як зовнішню допомогу. Проте, на жаль, з'ясувалося, що окремі заклади фахової передвищої освіти, які доєдналися до зовнішніх вимірювань тільки в 2023/2024 році, не застосовували до участі в Пілотному проєкті жодні методи вимірювань освітніх втрат.

Встановлено цікавий, фактично зворотний взаємозв'язок між визнанням наявності освітніх втрат та компенсаторними заходами:

- відсутність втрат навчального часу засвідчили 28,9 % респондентів, водночас більшість з них здійснюють компенсацію освітніх втрат;
- визнають, що мають втрати навчального часу, але не вживають компенсаторних заходів – 12,1 %.

І також насторожує оцінка більшістю керівників причин, через які заклади не компенсували втрати. Зазначаються виключно зовнішні загальнодержавні (відсутність умов, складна безпекова ситуація) та зовнішні організаційні (відсутність вимог). Про власні недопрацювання зазначають лише окремі керівники.

Складову цієї проблеми ми також бачимо в оцінці потреб закладів освіти для поліпшення освітнього процесу в майбутньому, пріоритетність яких суттєво не змінюється з роками:

Які ресурси чи підтримка Вам потрібні для компенсації освітніх втрат та поліпшення освітнього процесу в майбутньому?	2022/2023	2023/2024
Додаткове фінансування та матеріально-технічне забезпечення	92,7	87,2
Збільшення доступу до технологій	41,8	52,0
Професійний розвиток викладачів	14,5	39,9
Психологічна підтримка здобувачів освіти	32,7	37,2
Удосконалення засобів оцінювання та відстеження прогресу	14,5	29,7
Перерозподіл (збільшення) годин аудиторного навчального навантаження	25,5	27,0

Згадується відома цитата: «Не навчайте мене жити, краще допоможіть матеріально».

Звичайно, це тільки окремі яскраві результати дослідження.

З огляду на отримані результати, тенденції, цікавинки, нам очевидно, що зовнішнє вимірювання варто розширювати і поглиблювати, оскільки вихід «на широкий загал» дозволяє прискорити адаптацію внутрішньої системи організації освіт-

нього процесу, зробити ефективнішим пошук креативних форм і методів навчання в надскладних умовах і довести, що резильєнтність фахової передвищої освіти це не мрія, а реальність.

Для омріяного розширення (масштабування) Пілотного проєкту робочі групи Центру продовжують об'єднувати спільноту фахової передвищої освіти для розробки тестових завдань для інших, затребуваних в державі спеціальностей (освітньо-професійних програм), здійснюється пошук альтернативних форм проведення пілотного проєкту з урахуванням того, що не всі у сучасних реаліях можуть забезпечити належні технічні вимоги.

Від Державної служби якості освіти та Центру, як правило, спільнота очікує поради, рекомендацій, серії правил, обов'язкових для виконання.

Рекомендації будуть дещо незвичайними. Ми рекомендуємо вам повірити в себе, вийти на «зовнішню орбіту» та використати досвід інших країн, які зіткнулися з кризовими ситуаціями (війни, природні катастрофи, пандемії):

1. Індивідуалізація освітнього процесу. Досвід Фінляндії та США показує ефективність адаптивних (індивідуальних) навчальних планів, які враховують індивідуальні прогалини в знаннях здобувачів. Це особливо актуально для студентів, які через воєнні дії або внутрішнє переміщення пропустили значну частину занять. Гнучкі навчальні моделі дають змогу коригувати темпи навчання, враховуючи особисті потреби кожного здобувача освіти.

2. Розширення доступу до дистанційної освіти. На основі досвіду Великобританії, Канади та Японії пропонується сприяти розширенню доступу до інтернету та забезпеченню електронними пристроями здобувачів освіти, включаючи внутрішньо переміщених осіб і тих, хто проживає у прифронтових зонах. Такі програми, як «National Tutoring Programme» у Великобританії, можуть бути зразком для розвитку дистанційних платформ та інтерактивних освітніх ресурсів, що компенсують освітні втрати через онлайн-заняття та персоналізоване навчання.

3. Програми додаткового навчання та репетиторства. Досвід Великобританії та Нідерландів свідчить про ефективність додаткових занять та репетиторства як частини національних програм подолання освітніх втрат. Це можуть бути очні або онлайн-заняття з акцентом на предметах, рівень знань з яких просів найбільше, як-от математика та іноземні мови. У Нідерландах реалізовано програми, що залучають старшокурсників та викладачів як волонтерів для надання допомоги тим здобувачам освіти, які мають прогалини або труднощі у навчанні.

4. Підтримка психічного здоров'я. На основі досвіду Канади, Норвегії та Австралії рекомендується впроваджувати програми психологічної

підтримки у закладах освіти, що допомагають здобувачам освіти, які перебувають під постійним стресом через війну. Канадські заклади освіти, наприклад, використовують психосоціальну підтримку та групову терапію для допомоги здобувачам. Також важливо додатково навчати педагогів психосоціальним методикам підтримки, що дозволяє їм краще працювати із здобувачами освіти у кризових умовах.

5. Змішане та гібридне навчання. Досвід Німеччини та Італії демонструє, що гібридне навчання (поєднання дистанційного та традиційного) забезпечує гнучкість у доступі до освіти, особливо у кризові періоди, коли можливість очного навчання обмежена. Італія, наприклад, використовує мобільні освітні центри, що надають освітні послуги у важкодоступних районах або зонах внутрішнього переміщення.

6. Співпраця з міжнародними організаціями. Досвід країн, що отримували підтримку ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та Світового банку, свідчить про доцільність залучення ресурсів і методологічної допомоги від міжнародних організацій. До прикладу, ЮНІСЕФ створює мобільні освітні хаби для забезпечення доступу до освіти у кризових зонах.

7. Адаптація освітніх програм та навчальних планів. Досвід Франції та Фінляндії показує важливість перегляду освітніх програм і навчальних планів під час кризи. Оптимізація та зосередженість на ключових навичках і компетенціях дозволяють зменшити обсяг навчальних вимог, що сприяє досягненню освітніх цілей в умовах обмеженого доступу до традиційного навчання.

8. Інноваційні педагогічні технології. Досвід Ізраїлю та США пропонує інтеграцію штучного інтелекту та освітніх платформ для персоналізації освітнього процесу. Ізраїль використовує освітні платформи зі штучним інтелектом для створення адаптивних навчальних програм, що дозволяє здобувачам освіти навчатися у власному темпі. США, у свою чергу, активно впроваджують цифрові освітні ресурси, як-от Khan Academy та Coursera, що забезпечують безперервність навчання.

Отже, **в нинішніх умовах вирішення питання освітніх втрат потребує комплексного підходу – врахування як навчальних, так і соціальних та психологічних аспектів.** Україна може ефективно використовувати досвід інших країн у подоланні освітніх втрат через впровадження гнучких освітніх моделей, індивідуальних підходів до навчання, широкого використання технологій, а також забезпечення психологічної підтримки. Адаптація цих підходів до українських реалій дозволить пом'якшити негативний вплив війни на освіту та створити умови для відновлення якості навчання в довгостроковій перспективі.

ПАТРІОТИЗМ ЧЕРЕЗ ІСТОРІЮ ТА КУЛЬТУРУ

Олена СИНЕНКО,
канд. мед. наук, директор
Тетяна ЧЕМСОВА,
канд. психол. наук,
заступник директора з виховної роботи
Полтавського базового медичного фахового коледжу

Анотація. У статті розглянуто важливість національно-патріотичного виховання в умовах сучасних викликів, зокрема збройної агресії проти України. Проаналізовано роль патріотизму, який формується через глибоке розуміння історії та культури та його значення для згуртованості суспільства. Описано ініціативи, що сприяють зміцненню патріотичного духу серед молоді, включаючи освітні заходи й конкурси, спрямовані на популяризацію історичної спадщини, військово-патріотичне виховання та активну громадянську позицію.

Abstract. The article examines the importance of national-patriotic education amidst contemporary challenges, particularly in the context of armed aggression against Ukraine. It analyzes the role of patriotism, formed through a deep understanding of history and culture, and its significance in fostering social unity. The study describes initiatives aimed at strengthening patriotic spirit among youth, including educational events and competitions that promote historical heritage, military-patriotic education, and active civic engagement.

Патріотизм – це глибоке почуття любові до своєї Батьківщини, яке формується не лише на основі сучасних подій, але й через розуміння історії та культури свого народу. В умовах війни, коли країна виборює свою незалежність, патріотизм стає основою для згуртованості всього суспільства. Одним із ключових шляхів виховання патріотизму є пізнання історії та культури свого народу. Ознайомлення з історичними фактами, видатними постатями та ключовими подіями дозволяє відчувати зв'язок з попередніми поколіннями і сформувати власну громадянську позицію.

Патріотичне виховання має історично обумовлений контекст, тісно пов'язане з умовами буття, в яких живе суспільство, зі світоглядом народу, з психологією нації. Водночас національне виховання закладає, так би мовити, ґрунт для відродження душі народу, тоді як патріотичне виховання спрямоване на формування цілісної громадянської позиції як почуття належності до країни, українського народу, гордості за державу, відповідальності за її долю. Тож специфіка наці-

онально-патріотичного виховання, говорячи загалом, полягає в нерозривному та гармонійному поєднанні цих двох аспектів [2, с. 8].

На тлі російської збройної агресії національно-патріотичне виховання української молоді потребує системного підходу до його реалізації та розвитку, а також має перейти від загальних положень до практичних дій. У червні 2022 року Міністерство освіти і науки України затвердило нову Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, актуалізовану відповідно до сучасних викликів. У концепції окрему увагу звернено на військово-патріотичне виховання як складник національно-патріотичного виховання [1]. Важливим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування в молоді глибокого почуття любові до Батьківщини, поваги до її історії, культури та традицій, а також готовності захищати і розвивати свою країну. Працюючи над реалізацією Концепції національно-патріотичного виховання, Стратегії національно-патріотичного виховання

на 2020-2025 роки, педагогічний колектив Полтавського базового медичного фахового коледжу всю виховну роботу спрямовує на виховання свідомого громадянина, патріота України. Згідно з Концепцією національно-патріотичного виховання молоді його мета полягає у становленні самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських та конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, а також досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності. Отже, найактуальнішими є громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання. Саме з таких позицій проводиться виховна робота в закладі освіти. Водночас вона несумісна з пропагандою міжнародної ворожнечі, насильства, жорстокості, людиноненавистницьких теорій та поглядів, спрямованих на підрив державних інтересів України [3].

Значна увага приділяється відзначенню міжнародних і державних свят, пам'ятних дат та скорботних днів, зокрема: Дня Єднання, Дня Соборності, Дня Героїв Небесної Сотні, міжнародного Дня рідної мови, Дня пам'яті та примирення, Дня Конституції України, Дня Незалежності України, Дня Державного Прапора України та

інших. Педагоги обирають різні форми проведення заходів: диспути, семінари, круглі столи, флешмоби, челенджі, вікторини тощо.

Вже традиційним у Полтавському базовому медичному фаховому коледжі стало проведення щорічного національно-патріотичного конкурсу «Де козак – там і слава». Активними учасниками є здобувачі освіти I курсів лікувальної та сестринської справи. Вони презентують себе та свої команди, демонструючи креативний підхід і почуття єдності. Після завершення конкурсів виконують бойовий гопак та складають Клятву Козака.

Конкурсна програма складається з кількох етапів, що охоплюють силові, інтелектуальні та творчі завдання. Силові змагання включають вправи на витривалість та спритність, що дозволяє учасникам показати не тільки свою фізичну силу, але й командний дух. Інтелектуальні завдання вимагають знань з історії українського козацтва та сучасних подій, що пов'язані із захистом України. Вони охоплюють низку тем, що включають історичні періоди, культурні особливості, військову тактику та дипломатичну роль козацтва, а також їхній вплив на сучасне українське суспільство та цінності, особливо в контексті протистояння зовнішнім загрозам. Історія козацтва демонструє приклади самовідданої боротьби за свободу, незалежність та право на самовизначення, які актуальні і сьогодні, особливо в умовах сучасної війни за незалежність та територіальну цілісність. Завдання, що базуються на

цих темах, дозволяють здобувачам освіти відчувати себе спадкоємцями традиційних українських цінностей, дослідити роль національних героїв та зробити висновки про важливість єдності, мужності та патріотизму. Також під час цього інтелектуального змагання учасники демонструють свої знання з історії України, видатних постатей та подій, пов'язаних із національною боротьбою за незалежність. Такий конкурс не лише допомагає молоді глибше пізнавати культурну спадщину нашого народу, але й сприяє формуванню патріотичних цінностей і любові до своєї Батьківщини.

Творчий блок став особливою прикрасою конкурсу, адже кожна команда готує патріотичні виступи, пісні та сценки, присвячені національній тематиці. На завершення заходу учасники виконують запальний бойовий гопак – традиційний козацький танець, який символізує мужність, силу та бойовий дух.

Апофеозом конкурсу є урочисте складання Клятви Козака, яка підкреслює глибоке усвідомлення молоддю своєї ролі у збереженні та примноженні національних традицій, а також відданості Україні та її цінностям.

Такі заходи не лише зміцнюють патріотичне виховання, а й надихають молодь на подальші кроки в розвитку громадянської свідомості та любові до рідної землі.

Проведення щорічного національно-патріотичного конкурсу «Де козак – там і слава» є чудовою ініціативою для розвитку патріотичного духу серед молоді та популяризації історії та культури України. Такий конкурс можна організувати в декілька етапів, залучивши різні форми діяльності, щоб охопити різноманітні інтереси здобувачів освіти.

Саме тому важливо, щоб кожен українець розумів значення своєї історії та культури. Це допомагає не лише зміцнити власну національну ідентичність, а й відстояти свою країну в найскладніші моменти її історії. Коли ми знаємо, хто ми є, ми стаємо сильнішими та впевненішими у

своїй боротьбі за майбутнє.

Сьогодні, коли Україна бореться за свою незалежність, патріотизм стає не просто абстрактним почуттям, а реальним стимулом до дії. Він проявляється в кожному аспекті нашого життя – від волонтерства до підтримки української армії. Культурні та історичні знання допомагають нам не втрачати віру в перемогу та єдність.

В умовах військової агресії, особливо коли йде боротьба за територіальну цілісність і культурну самобутність, національно-патріотичне виховання допомагає зберегти і зміцнити національну ідентичність. Воно сприяє тому, щоб люди не забували своє коріння, історію і мову, навіть у найважчі часи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527. URL: <https://bit.ly/3UsbtJG>
2. Основи розвитку сфери національно-патріотичного виховання : методичний посібник для фахівців у сфері НПВ / О. В. Сіра, В. О. Волков, О. В. Ярошенко. – Житомир, Держ. ін-т сімейн. та молод. політики. – 2021. – 100 с.
3. Щербакова Г. В. Створення полікультурного навчально-виховного середовища як педагогічна умова формування полікультурної компетентності студентів-медиків / Г. В. Щербакова // Духовність особистості : методологія, теорія і практика. – 2013. – № 6 (59). – С. 243–251.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ ТА КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Ірина ЯРИТА,
канд. пед. наук, викладач
ВСП «Кадіївський педагогічний фаховий коледж
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Анотація. У статті висвітлено особистий науковий й практичний досвід викладача фахового коледжу в царині психічного здоров'я. Здійснено науковий підхід до розуміння понять «психічний», «ментальний», «ментальне здоров'я». Рекомендовано авторські наукові надбання використання природи як ефективного та дієвого засобу збереження психічного здоров'я в умовах війни та кризових ситуацій.

Abstract. The article presents the personal scientific and practical experience of a professional college teacher in the field of mental health. A scientific approach to the understanding of the concepts "mental", "mental", "mental health" has been implemented. Practical personal measures in the field of mental health are presented. The author's scientific findings on the use of nature as an effective and efficient means of preserving mental health in war and crisis situations are recommended.

Необхідною базисною умовою повноцінного життя окремо взятої людини є її здоров'я. Проблема здорової людини завжди перебувала в центрі уваги протягом усієї історії розвитку людства, але надзвичайне загострення відбулося з початком повномасштабної війни. Практично все населення України зараз не відчуває себе у безпеці, живе в постійному стресі, переживає тривогу за своє життя та життя своїх близьких, що в цілому має негативний вплив на психічне здоров'я. Ці психічні розлади позначаються на фізичному здоров'ї людини і тим самим спричиняють труднощі, впливають на працездатність людини та в цілому на її життя. Безумовно, внаслідок переживань або якоїсь травматичної події, яка сталася чи загрожувала життю знайомих та рідних людей, виникатимуть відчутні проблеми для самої людини, а саме: підвищення ризику виникнення або загострення різних захворювань. Турбота і підтримка психічного здоров'я стали одними з пріоритетних завдань державної політики. Держава повинна бачити здорову, все-

бічно розвинену особистість з високим інтелектом, моральністю та культурою, яка вміє творчо мислити, ініціативно діяти, сприяти соціально-економічному розвитку держави, у якій вона проживає.

Аналіз понять «психічний» й «ментальний» свідчить про те, що вони перекликаються й доповнюють одне одного. Так, поняття «психічний» – пов'язаний з внутрішнім світом людини, її настроєм, почуттями тощо, а термін «ментальний» – пов'язаний з енергетичним полем, що створюється людиною, та є відображенням її психіки, свідомості [1].

• У сучасному тлумачному психологічному словнику поняття «здоров'я психічне» розглядається як «стан душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів і забезпечує адекватну умовам дійсності регуляцію поведінки та діяльності» [2]. Зміст поняття не вичерпується медичними і психологічними критеріями, у ньому завжди відображені суспільні й групові норми і цінності, що

регламентують духовне життя людини. Найчастіше в ролі критеріїв ментального здоров'я виступають:

1. Позитивне самопочуття особистості, що виражається станом радості та задоволення собою в повсякденному житті та дозволяє ефективно впоратися зі стресом та іншими критичними ситуаціями.

2. Гнучкість і адаптованість людини до мінливих умов сьогодення та здатність вирішувати життєві проблеми та встановлювати сприятливі міжособистісні стосунки з іншими.

3. Емоційна стійкість, що дозволяє ефективно керувати емоційно-вольовою сферою особистості.

4. Самовизначеність суб'єкта життєдіяльності, за якої останній має свідомий орієнтир на власні цінності та переконання.

5. Здатність до ефективної комунікації з іншими, результатом якої є сприятливі стосунки.

6. Спроможність до самореалізації та саморозвитку власної ідентичності [6].

Під ментальним здоров'ям (Калашникова Л.В., Руденко Ю.Ю., Руденко С.А.) розуміють невід'ємну складову частину загального благополуччя та якості життя людини, що дозволяє відчувати гармонію із собою, з іншими та з навколишнім світом, адаптуватися до стресових ситуацій, розвивати стійкість до негативних впливів сьогодення, підтримувати позитивні стосунки з іншими та досягати самоактуалізації [6]. Отже, якщо людина може повноцінно радіти життю, мати впевненість у майбутньому, розуміти доцільність свого існування, із задоволенням виконувати професійні та інші завдання, нормально вибудовувати відносини із соціальним середовищем, то з ментальним здоров'ям все в порядку. Дослідженням серед 11 країн світу, яке провела британська компанія Alligator Digital на замовлення третього Саміту перших леді та джентльменів заради глибшого розуміння проблем ментального здоров'я у різних країнах світу, доведено, що десять років війни, з них два роки повномасштабної, а також наслідки пандемії COVID-19 – фактори, які впливають на ментальне здоров'я [3].

У межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», за ініціативи першої леді України Олени Зеленської, Міністерство освіти і науки України впроваджує та реалізує проєкт «Психосоціальна підтримка та психологічна допомога на всіх рівнях освіти», що має на меті допомогти українцям знайти джерело сили. Джерело внутрішнє, в собі, принаймні на рівні усвідомлення і визнання власного психічного стану

і хоча б приблизної оцінки ступеня його «кризовості». У межах Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки практично значущими є такі напрацювання: довідник «Базові навички турботи про себе та інших», ролики для телебачення «Скажи чесно, ти як?», аптечка самопомоги від українських зірок і телеведучих, серія анімаційних відеороликів про природу стресу, допомогу собі та близьким.

Турбота та піклування про ментальне здоров'я має стати відповідальністю кожної людини. Ментальне здоров'я, в першу чергу, залежить від кожного з нас, наших рідних та оточення. Причина погіршення ментального здоров'я відбувається внаслідок соціальних потрясінь, через умови праці, які пов'язані з частими стресовими ситуаціями. Ми маємо навчитися зберігати стійкість та душевну рівновагу в найскладніших ситуаціях. Адже навчитися – це означає не тільки набуття будь-яких знань, але найважливіше – опанувати їх з урахуванням певних досягнень і недоліків у набутті досвіду, навичок та вмій.

Отже, спробуємо розібратися й спочатку визначити ознаки тривожного особистого стану, що характерно для нього і як це виявляється. Як вище було зазначено, саме військові дії та життя на території, де йде війна, значно підвищують відсоток психічних розладів не тільки військових, а й мирного населення. Людина відчуває тривогу, занепокоєння з будь-якого приводу, стан напруги, страху, в неї підвищена втомлюваність, проблеми з засипанням, поверхневий неглибокий сон. Саме ці ознаки свідчать про те, що стан душевної рівноваги людини потребує допомоги – людина вже має психологічну травму. Проблема психологічної травматизації завжди привертала увагу фахівців, оскільки дослідження цього явища є надзвичайно важливим у контексті необхідності збереження психологічного здоров'я особистості. Дослідження травми бере початок з психоаналізу З. Фрейда. Як зазначає Терещук А.Д., питання зв'язку ранніх травм із подальшою травматизацією психіки є дуже актуальним, адже у результаті психологічної травми виникає дезорганізація поведінки, послаблення життєвого тону, звуження ресурсів тощо [4]. На думку Іваненка Б.Б., механізм дії травми містить: наявність зовнішньої події, яка суб'єктивно переживається як травматична; гостре емоційне переживання, що супроводжується відчуттям психологічного дискомфорту і душевного болю; обмеження функціонування «Я» і як наслідок – як негайні, так і відстрочені у часі реакції (психосоматичні розлади, афективні порушення та ін.); руйнування адаптаційної системи особистості;

посилення схильності до майбутньої травмизації [5]. Сучасні вчені (В. Дорозцева, О. Захаров, Д. Єнікеева), характеризуючи психологічну травму як емоційну реакцію, що виникає в результаті дії на психіку людини особисто значущої інформації, призводить до тривалих емоційних переживань негативного характеру і викликає емоційні переживання. У цьому випадку психологи рекомендують: дайте собі час, запишіть на папері свої думки і почуття, не залишайтеся на самоті, більше спілкуйтеся, допомагайте іншим, займайтеся фізичною працею, дотримуйтесь режиму дня, за необхідності зверніться до психолога. Безумовно, в цьому випадку треба використовувати такі методи, які дозволяють зняти напругу, що добираються відповідно до індивідуального й психічного стану людини. Серед великого переліку таких методів може бути відпочинок (активний чи пасивний), спілкування з приємними людьми, оптимістами по життю, релаксація, хобі, ароматерапія, самонавіювання та інше.

Особистим напрацюванням в області психічного здоров'я є:

- участь у тренінгах, організованих громадською організацією «Дівчата» за сприяння Міністерства освіти і науки України на національній платформі можливостей професійного розвитку педагогічних працівників Edwey, у наданні психосоціальної підтримки та розширенні компетенцій з тем: «Психологічна підтримка учнів у кризових ситуаціях під час війни»; «Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) та механізми перенаправлення. Обов'язки вчителя під час виявлення постраждалих»; «Як працювати з дітьми і батьками, які повертаються з окупованих територій та/або із закордону»; «Реагування на самошкодливий поведінку та суїцидальні наміри дітей»; «Як підтримати колег, що втратили рідних на війні. Як підтримати дітей, які втратили одного з батьків чи сиблінга»;

- участь у вебквесті-практикумі «Психологічна резильєнтність в умовах війни: чим корисна для ментального здоров'я людини та як плекати її в собі», організований ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» (модератор І. Лепеха, спікер вебквесту-практикуму А. Вишина, практичний психолог Житомирського музичного фахового коледжу ім. В.С. Косенка Житомирської обласної ради).

Проведення низки заходів зі здобувачами освіти педагогічного фахового коледжу, а саме:

- віртуальної онлайн-дискусії «Ментальне здоров'я: як подбати про себе», під час якої здобувачі освіти охарактеризували сутність понять

«ментальне здоров'я», «психічне здоров'я», поділилися своїми думками щодо збереження свого ментального здоров'я, рекомендаціями протистояти стресам. Здобувачі освіти перевірили свій стан ментального здоров'я за допомогою практичних рекомендацій «Перевір себе»;

- семінару «Стресостійкість як компонент професійної компетентності в умовах воєнного стану» й вебінару «Емоційно-вольова сфера в умовах воєнного часу» у межах вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Дитяча психологія» для здобувачів освіти. Відповідно до запропонованих питань учасники освітнього процесу поділилися своїми думками, досвідом та рекомендаціями щодо управління емоціями та почуттями під час воєнного конфлікту, як воля впливає на наші емоції та почуття, як емоції можуть впливати на нашу волю і прийняття рішень, а також як почуття можуть визначати нашу внутрішню силу і мотивацію. Визначено актуальність такої важливої теми та запропоновано способи покращення психологічного стану людей у складних умовах воєнного конфлікту.

Одним з дуже ефективних і дієвих засобів збереження психічного здоров'я є природа. Природа – основа нашого духовного життя. Вона в усі часи привертала увагу людини красою форм, гармонією кольорів, звуків, і не випадково першоджерелом наших уявлень про красу також є природа. Природа надає людині радість, насолоду, душевний спокій, любов до життя, підіймає й облагороджує душу. Саме вона, Її Величність Природа, є і завжди буде психологічною підтримкою в умовах війни та кризових ситуацій. Розв'язання цього завдання полягає не тільки в тому, щоб через пізнання таємниць природи, спілкування з нею, старанне вдивляння, спостереження й безпосереднє контактування з тими або іншими природними об'єктами сприймати красу навколишньої природи, а в загальному благополуччі та якості життя людини справлятися із кризовими ситуаціями та підтримувати рівновагу між різними аспектами життя особистості та здійснювати позитивний вплив на оточення. Активно взаємодіяти з природою спроможна тільки людина безкорислива, добра, яка відчуває інтерес до довкілля, тому саме естетичне сприйняття природи варто розглядати як один із важливих напрямів системи збереження психічного стану здоров'я в умовах повномасштабної війни. Рекомендуємо авторські наукові надбання [7] щодо естетичного сприйняття природи:

1. Викликати бажання спостерігати за навколишньою природою, бачити неповторність сезонних явищ, звертаючи увагу на такі естетичні

ознаки, як форма, кольори, звуки, пахощі; знаходити найпривабливіший об'єкт або явище природи.

2. Милуватися природою кожного сезону, знаходити найпривабливіший куточок природи, визначити, що саме в ньому подобається. З'ясувати своє емоційне ставлення, що супроводжувало сприйняття (захоплення, подив, байдужість та ін.)

3. Дії, спрямовані на передачу своїх відчуттів (вслухатися в навколишню природу, бачити розмаїтість фарб у період «бабиного літа», «золото» осені – листопад («танок осіннього листя») – восени; узимку – чарівна краса зимової природи, скрип снігу, «танок» сніжинок, «кришталевий передзвін» зими, зимові портрети дерев; навесні – пробудження весняної природи, цвітіння садів, неповторність весняних фарб; улітку – жаркі фарби цього часу, літню «симфонію».

4. Аналізувати, порівнювати, узагальнювати явища й об'єкти в навколишній природі; розглядаючи природні об'єкти і явища, увагу акцентувати на їхньому порівнянні, знаходженні ознак подібності й відмінності.

5. Оцінювати, насолоджуватися, милуватися

навколишньою природою.

Визначати, що і чому сподобалося, що більше за все запам'яталося, вміти фантазувати.

6. Спроможність милуватися й насолоджуватися красою природи, станом піднесеності, естетичного задоволення.

7. Потреба в естетичному сприйнятті природи й отриманні стану піднесеності, естетичного задоволення, бажанні помічати те прекрасне, що властиве кожній порі року.

Усе вищевикладене дозволяє стверджувати, що баланс між емоційним, психологічним, соціальним і духовним благополуччям особистості, гармонією із собою та навколишньою природою і світом мають зберегти психічне здоров'я, яке так необхідне для подальшого життя. А найважливіше – намагатися не реагувати на ті обставини, які спричиняють емоційні труднощі та є складною психологічною проблемою для людини.

Список використаних джерел

Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» спільно з Національною академією педагогічних наук України вчергове проводить Всеукраїнський конкурс «Педагогічний ОСКАР-2025».

Представлення конкурсних робіт на фінальний тур відбудеться протягом січня 2025 року.

Впевнені, що «Педагогічний ОСКАР-2025» – Ваш шлях до успіху! Запрошуємо до участі!

Детальніше за посиланням

<https://nmc-vfpo.com/pedagogichnyj-oskar/>

УПРОВАДЖЕННЯ «КРИГОЛАМІВ» В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ СИНХРОННОГО РЕЖИМУ НАВЧАННЯ

Олена БОРЗИК,
доктор філософії,
викладач Харківського педагогічного фахового коледжу
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради

Анотація. У статті розглянуто особливості упровадження «криголамів» в освітній процес закладів фахової передвищої освіти за умов синхронного режиму навчання. Наведено приклади реалізації вправ на знайомство, вправ-вітань, щоденних новин, ресурсних вправ і завершального кола під час проведення аудиторних занять в синхронному режимі навчання.

Abstract. The article examines the peculiarities of the introduction of «icebreakers» into the educational process of vocational higher education institutions under the conditions of a synchronous mode of education. Examples of implementation of familiarization exercises, greeting exercises, daily news, resource exercises, and the final round during classroom classes in synchronous learning mode are given.

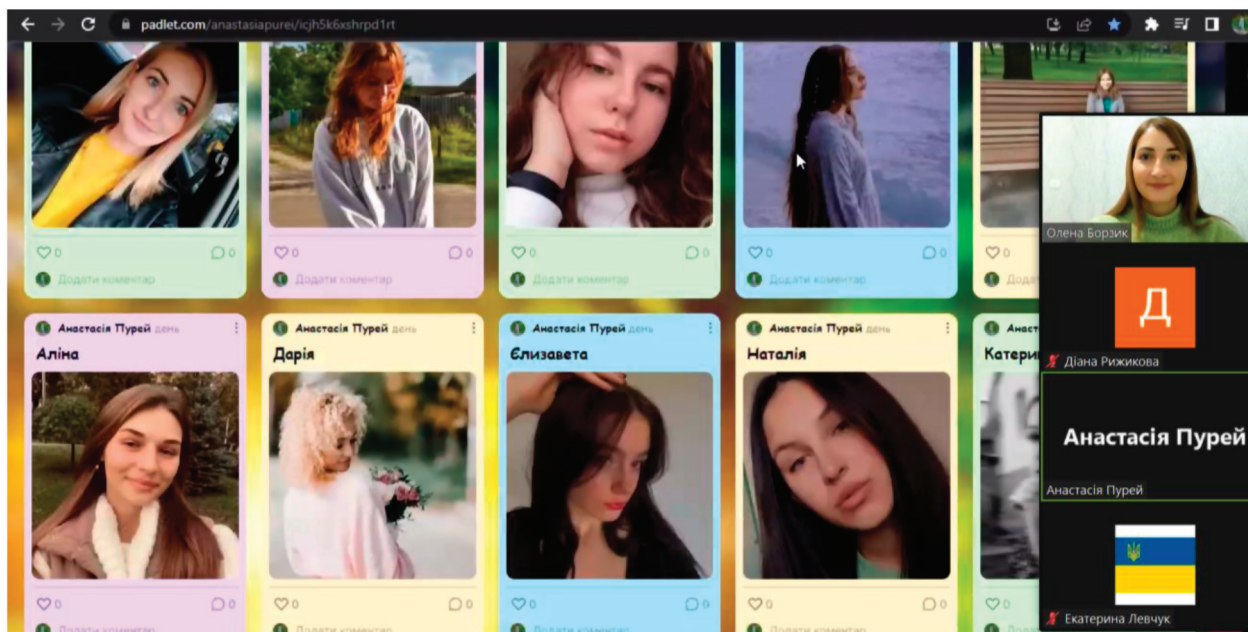
На сьогодні дистанційне навчання в Україні вже не стільки інновація, як рутинна закладів освіти, зокрема педагогічних закладів фахової передвищої освіти. Водночас в умовах тривалого дистанційного навчання спостерігається зниження мотивації здобувачів фахової передвищої освіти, брак зацікавленості у вивченні освітніх компонентів, відсутність у студентства ініціативності, креативності та значне зниження працездатності. За таких умов надзвичайно важливим є створення мотиваційно-емоційної атмосфери, активного й інтерактивного освітнього середовища, комфортного комунікативного простору, що спрямоване на стимулювання та активізацію, мобілізацію внутрішніх ресурсів здобувачів освіти задля оволодіння обраною професією. У цьому контексті важливу роль відіграє упровадження «криголамів» в освітній процес закладів фахової передвищої освіти за умов синхронного режиму навчання.

Під поняттям «криголами» ми розуміємо методи та прийоми організації комфортної відкритої атмосфери багатосторонньої комунікації усіх учасників освітнього процесу, а також мобілізації

психічних пізнавальних процесів здобувачів та зосередження уваги на моментах, діях, подіях тощо. Слід зауважити, що абсолютно всі «криголами» адаптувалися до проведення в умовах синхронного режиму навчання через широкий спектр наявних на сьогодні цифрових інструментів.

Послугуючись власним педагогічним досвідом, можемо стверджувати, що особливо важливою є перша зустріч зі здобувачами фахової передвищої освіти, де викладач знайомиться з групою, розповідає про особливості викладання освітнього компонента та обговорює з учасниками групи моменти організації їх діяльності під час його вивчення.

З огляду на це, є очевидним, що на першому занятті слід організувати легке ненав'язливе знайомство зі здобувачами фахової передвищої освіти, що посприяє створенню позитивної і відкритої атмосфери спілкування на заняттях. Слід зауважити, що знайомство – це значно більше, ніж просто пізнання імені людини. Саме тому вправи на знайомство доцільно проводити не лише на першому занятті, а й у подальшому,

Приклад реалізації вправи на знайомство «Три слова про мене» за умов синхронного режиму навчання

адже цей інструмент ідеально підійде для тих, хто бачить один одного вперше, а також для давно знайомих людей, які думають, що добре знають один одного.

Серед вправ на знайомство, які доцільно використовувати в освітньому процесі педагогічних закладів фахової передвищої освіти за умов синхронного навчання, слід виділити такі, як:

- вправи, що полягають в ефективному та швидкому запам'ятовуванні імен учасників групи (наприклад, «Кидання іменами», «Іменна скринька», «Коло знайомств», «Іменна павутина», «Хто я?» та інші);
- вправи, де здобувачі освіти повідомляють факти про себе, сприяють усвідомленню кожною особистістю своєї індивідуальності та допомагають пізнати краще, як себе, так й інших учасників групи (наприклад, «Що моя річ знає про мене?», «Якби я був/була...», «Це брехня!», «Тематичні факти», «У трьох словах про мене», «Автопортрет» та інші);
- вправи на виявлення спільного між учасниками групи, що покликані об'єднати студентів, допомогти виявити спільні інтереси і вподобання (наприклад, «Потисни руку тому, хто...», «Репортери», «Чим ми схожі?», «Так – ні», «Інтерв'ю» та інші);
- вправи, де здобувачі освіти представляють один одного, забезпечують краще пізнання здобувачами освіти один одного, розвивають навички спостережливості (наприклад, «Музей монументів», «П'ять слів про...», «Взаємне

представлення», «Три факти про мого одногрупника» та інші).

Не менш важливим під час синхронного навчання є вітання учасників спільноти. Здебільшого викладачі вітаються зі здобувачами фахової передвищої освіти формально і не надають вагомості його ролі. Однак нестандартні вітання покликані емоційно зарядити особистостей, створити єдину студентську спільноту, яка буде налаштована та організована на активну діяльність на занятті.

Під вітанням ми розуміємо жест, усне або письмове висловлювання, інший ритуал, що здійснюється під час вступу в контакт з людиною. Вітання студентської спільноти мають бути спрямовані на створення позитивної і доброзичливої атмосфери; довірливого відкритого простору для спілкування студентів; усвідомлення здобувачами фахової передвищої освіти свого вагомого значення у колективі групи та налагодження гармонійних міжособистісних відносин студентів з викладачем.

Серед вправ-вітань, які доцільно використовувати в освітньому процесі педагогічних закладів фахової передвищої освіти за умов синхронного навчання, слід виокремити:

- вербальні вітання – висловлюються простими словесними формами (наприклад, «Зичу доброго здоров'я», «Здоровенькі були!», «Рада зустрічі!» та інші);
- невербальні вітання – здійснюються за допомогою міміки, жестів, символів (наприклад,

«Дай реакцію», «Дай віртуально «П'ять»», «Помахай мені «Привіт» та інші)

- поетичні – викладач декламує віршовані рядки (наприклад, «З добрим ранком вас вітаю! Миру й злагоди бажаю!» тощо);

- психологічне налаштування – спрямоване на пробудження пізнавальної активності, мобілізацію внутрішніх ресурсів та енергії молодих людей, формування самовпевненості у власних силах та успішності (наприклад, «Сонячні промінці», «Енергія миру», «Коло успіху», «Я – сонце», «Сім «Я»», «Парасолька», «День буде продуктивним, якщо я буду...» та інші);

- інтерактивне вітання – спрямоване на міжособистісну взаємодію усіх учасників студентської групи між собою та викладачем (наприклад, «Хто більше», «Вітальня», «Вітальний пікнік», «Квітка побажань», «Коло побажань» та інші).

Досить цікавим та ефективним «криголамом» під час занять в синхронному режимі є повідомлення щоденних новин, що передбачає інформування здобувачів фахової передвищої освіти про:

- події світу, країни, рідного міста (наприклад, інформування про історичні надбання, народні, церковні, професійні, екологічні дати та свята тощо);

- актуальні події в закладі освіти та житті студентської групи (наприклад, анонс подій закладу, звіт про участь у заходах, що відбулись напередодні, здобутки майбутніх фахівців, результати участі групи у різноманітних заходах, результати виконання громадських доручень учасниками студентської групи тощо);

- події в житті кожної особистості (наприклад, привітання з Днем народження особистостей, розповідь майбутніх фахівців про будь-які важливі події в їхньому житті, персональні досягнення, родинні події, свята тощо).

Під час дистанційного заняття в синхронному режимі важливо забезпечити рухливу активність здобувачів освіти; час від часу активізувати їх увагу; допомогти кожному залишатися в ресурсі. У цьому випадку доцільно виконувати ресурсні вправи – короткотривалі техніки, спрямовані на зняття м'язового та психологічного напруження, мобілізацію внутрішніх ресурсів, активізацію уваги, забезпечення рухової чи інтелектуальної активності.

Прикладом таких вправ є:

- руханки («Роби як я!», «Так – ні», «Танцюємо» тощо);

- вправи на розвиток уваги («Крокодил – бегемот – жираф – мишка», «Вуха – ніс – кулак», «Банан» та інші);

- релаксації («Мелодія душі», «Дорога в майбутнє», «Малюю в уяві» тощо);

- дихальні вправи («Жужелики», «Раз – два: видихаємо», «Уджайа» та інші);

- гімнастика для очей («Малюємо цифри», «Що ти бачиш за вікном?», «Стріляємо очима» та інші);

- нейрогімнастика («Весела гусинь», «Грибочок», «Осінні листочки», «Котики» тощо);

- самомасаж («Тепло в руках», «Плечі опускаються» тощо).

Наприкінці кожного заняття в синхронному режимі пропонуємо проводити зі здобувачами фахової передвищої освіти завершальне коло, яким забезпечується логічне позитивне завершення навчального заняття; надання можливості кожній особистості виразити емоції, почуття, отримані враження від заняття; пробудження віри у свої сили та можливості; вивільнення духовного потенціалу через реалізацію спеціальних вправ, методик, прийомів.

За умов дистанційного синхронного навчання доцільно упроваджувати такі техніки, як-от: «Мій настрій на занятті...», «Вітер надії», «Відкритий мікрофон», «Глечик», «Промінь тепла», «Вдихаємо радість», «Я в моменті», «Ти молодець, бо ти сьогодні...» та інші.

Отже, упровадження допоміжних інноваційних елементів – «криголамів» – в освітньому процесі педагогічних закладів фахової передвищої освіти за умов синхронного режиму навчання сприяє нівелюванню емоційної замкнутості, тривожності і відчуття спустошення, забезпечує активізацію та мобілізацію внутрішніх потенціалів молодих людей, емоційне піднесення, приплив енергії та натхнення, підвищення працездатності та налаштування майбутніх фахівців на здобуття освіти, а також допомагає ліквідувати застарілі підходи до організації аудиторних занять у цілому.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ – КЛЮЧОВА НАВИЧКА XXI СТОЛІТТЯ

Роман ЗАПОРОЖЕЦЬ,
в.о. директора
КЗ «Бериславський медичний фаховий
коледж» Херсонської обласної ради

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи критичного мислення та його роль у підготовці конкурентоспроможних випусників коледжу. На прикладі суспільних дисциплін запропоновано методологічні інструменти розвитку цієї компетенції. Зазначено вплив критичного мислення на розвиток емоційного інтелекту та формування особистості.

Abstract. The article discusses the theoretical foundations of critical thinking and its role in training college graduates. Using the example of social disciplines, methodological tools for the development of this competence are proposed. The impact of critical thinking on the development of emotional intelligence and personality formation is indicated.

Я мислю, отже, існую.
Рене Декарт

В умовах швидких змін у суспільстві та збільшення обсягу доступних даних важливою є здатність відокремлювати факти від роздумів, обґрунтовувати власні погляди та формувати незалежні судження. Тому навичка критичного мислення за замовчуванням стає ключовою soft skill XXI століття, яка допомагає сучасному студенту успішно орієнтуватися в потоці інформації та усвідомлено сприймати її. Після закінчення освітнього закладу таке вміння сприятиме вдалому професійному становленню молодого фахівця та підвищить його конкурентоспроможність на ринку праці.

У найширшому розумінні під критичним мисленням розглядають процес свідомого сприйняття дійсності, її аналіз через синтез всієї інформації та адекватну реакцію людини на все, що відбувається довкола неї; здатність генерувати нові ідеї, змінювати свою позицію на основі фактів та аргументів, приймати зважені рішення, коректно застосовувати отримані результати [1].

Критичне мислення, до прикладу, лежить в основі таких вмінь, як:

- оцінка інформації – здатність проаналізувати інформацію та оцінити її на достовірність, відокремити факти від оцінювальних суджень;
- аргументація – вміння обґрунтовувати власну точку зору та захищати її в умовах діалогу або дискусії;
- постановка питань – здатність сформулювати правильні та актуальні питання, які допоможуть поглибити розуміння проблеми та знайти нові способи її вирішення;
- ухвалення рішень – здатність обрати рішення з-поміж варіантів та взяти відповідальність за прийняття на себе.

Пріоритетність розвитку критичного мислення в процесі підготовки молодих спеціалістів визначено Державним стандартом фахової передвищої освіти. [2] Більшість ключових компетентностей, якими студенти мають оволодіти в коледжі, передбачають оволодіння навичками критичного мислення. А саме – здатність до:

- ♦ отримання інформації з різних джерел, її критичної обробки та застосування в практичних ситуаціях;

- ◆ самоменеджменту у професійній діяльності;
- ◆ співпраці та роботи в мультидисциплінарній команді;
- ◆ динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахування механізму управління власними емоційною та мотиваційно-вольовою когнітивною сферами;
- ◆ вміння обирати обґрунтовані рішення в професійних ситуаціях та нести відповідальність відповідно до законодавства;
- ◆ використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній діяльності;
- ◆ безперервного професійного розвитку (освіта впродовж життя) та ін.

Сьогодні розвиток критичного мислення стає ключовою ціллю викладання суспільних дисциплін, таких як історія, філософія, правознавство, де студенти стикаються з різноманітним підходом, поглядів і світоглядних позицій, адже воно забезпечує глибше розуміння складних суспільних явищ та процесів; дає можливість для проєкції життєвих ситуацій та реагування на суспільні запити. Теоретичні знання є важливими, але без здатності ставити під сумнів, аналізувати та співвідносити інформацію з різних джерел неможливо отримати цілісне уявлення про реальність.

Навички критичного мислення повинні закладатися в процесі оволодіння навчальним матеріалом, шляхом розвивального навчання.

Розвиток критичного мислення на заняттях суспільного спрямування має передбачати три етапи: актуалізація – усвідомлення – рефлексія, кожен з яких може містити низку методичних інструментів, спрямованих на формування в студентів здатності до сприйняття, обробки та відтворення навчального матеріалу, використовуючи такі методи дослідження, як аналіз, синтез, узагальнення тощо.

Актуалізація знань є важливим етапом і підґрунтям для ознайомлення з новою інформацією та спонукає до критичного її сприйняття. Дієвим на цьому етапі є прийом «мозковий шторм», який передбачає виявлення знань із теми, зацікавленість нею і постановку подальших задач. Студенти можуть працювати за принципом «знаю – передбачаю – хочу дізнатися», фіксуючи свої пропозиції та ідеї.

У процесі вивчення нового матеріалу актуальним є метод дискусії, який передбачає, поряд з висуненням певних гіпотез, активне їх обговорення з використан-

ням переконливих аргументів для відстоювання власної точки зору. Під час дискусії відбувається глибоке усвідомлення навчального матеріалу та в процесі його аналізу і синтезу формується власний погляд на питання, що вивчається. Поряд з дискусією, на етапі усвідомлення, дієвим є й метод дебатів, який спрямований на формування особистості, здатної до міжособистісної та міжкультурної комунікації, та формує в студентів навички публічних виступів та групової взаємодії. Метод ефективної комунікації «Сократівське опитування» дозволяє, використавши запитання для прояснення, припущення, визначення перспективи та точки зору, визначити факти, гіпотези та припущення. Прийом «Лекція зі стопами» дозволяє в ході викладу навчального матеріалу зупинитися для обговорення проблемних питань та пошуку їх вирішення, а «Логічне дерево», «Заповнення концептуальних таблиць», «Двосторонній щоденник», «Кластер», «Фішбоун», «Групування» дозволяють розглянути питання з різних сторін, опираючись на фактичний матеріал, та сприяють вдумливому вивченню теми.

На етапі рефлексії важливо визначити, які питання засвоєні добре, а які викликають труднощі, що ще студенти хотіли б вивчити чи дослідити з теми, що вивчалася. Дієвими є методи «П'ятихвилинне есе», «Відкритий мікрофон», «Сенкан» тощо.

Для виявлення слабких і сильних сторін з теми, що вивчається, та прогнозування подальшої навчальної діяльності можна застосувати SWOT-аналіз, який широко використовується в бізнес-політиці, але елементи його є актуальними і в освіті. Матриця SWOT містить:

S (strengths) – сильні сторони – знання, які вирізняють студента серед одногрупників (наприклад: вміння оперувати історичними поняттями, знання дат тощо);

W (weaknesses) – слабкі сторони – питання, які вимагають глибшого вивчення/дослідження;

O (opportunities) – можливості – навички, якими студент добре володіє і може використати їх для глибшого вивчення теми (наприклад: вміння працювати з документами, здатність до аналізу історичних джерел тощо);

T (threats) – загрози (наприклад: відсутність мотивації до вивчення теми, нестача джерел, брак часу тощо).

Перегляд та обговорення художніх, документальних фільмів, навчальних відеороликів, ідей, що можуть змінити світ з TED talks; прослуховування освітніх подкастів допомагає не лише у мотивації студентів до навчання, а й сприяє розвитку навичок критично сприймати та оцінювати інформацію.

Метод проєктного навчання також вирішує питання формування критичного мислення у студентів. Він дозволяє їм, досліджуючи теоретичні положення та описуючи практичний досвід, застосувати на практиці здобуті знання для вирішення поставленої проблеми та продемонструвати свої результати.

В умовах безмежного доступу до інформаційного простору важливо розвивати в студентів медіаграмотність, яка є складовою критичного мислення.

Однією з переваг критичного мислення є й прямий вплив на формування особистості. Адже воно стає не лише засобом аналізу інформації, а й способом досягнення успіху у житті, спонукаючи людину більш свідомо ставитися як до професійних, так і побутових ситуацій. Особистості, які володіють критичним мисленням, краще розуміють свої потреби, мотиви, почуття, більш схильні до емпатії, здатні аналізувати різні точки зору, що, в свою чергу, сприяє підвищенню міжособистісних відносин.

Вчені з розвитку мозку встановили, що критичне мислення допомагає керувати емоціями. Адже вміння аналізувати та оцінювати, звичка до рефлексії, самоаналізу поширюється й на власний емоційний стан. Це допомагає людині вербалізувати те, що вона переживає та передбачити наслідки різних варіантів вираження емоцій. Тож, для розвитку емоційного інтелекту студентів, викладачам доцільно звертати увагу як на тренування навичок інтелектуальної обробки зовнішньої інформації, так і на адекватне сприйняття внутрішньої емоційної [3].

Практикувати можна такі питання:

- Що в цьому тексті вас «зачепило», викликало емоції? Чому однакова інформація викликає різні емоції у різних людей?

- Які емоції у вас викликала групова робота/робота в парі? Чи змінювались емоції інших учасників групи/партнера під час обговорення питання?

- Як ви думаєте, які емоції переживав цей історичний діяч, вчений тощо, коли вирішив вчини-

ти саме так? На ваш погляд, вони допомагали чи заважали йому? Чому ви так вважаєте?

Критичне мислення, це та навичка, яку ми можемо розвивати та практикувати щодня. Слід звернути увагу на :

1. Аналіз власних думок. Це саме те, що найбільше стимулює мислити критично. Самоаналіз передбачає розуміння власного процесу мислення, цінностей, переконань і методів ухвалення рішень.

2. Уважна перевірка інформації та її джерел. Варто відповісти на запитання, чи дійсно ця інформація повна, які докази наводяться та чого тут не вистачає.

3. Аналіз аргументів. На чому вони базуються, чи є ця інформація об'єктивною; пошук логічних помилок, звернення до емоцій, які послаблюють логіку.

4. Розгляд альтернативних думок та контраргументів. Це допоможе навчитися аргументувати власну позицію та ухвалювати більш об'ґрунтовані рішення.

5. Практика активного слухання. Це про уважність та емпатію. Коли ви дійсно слухаєте, то отримуєте інформацію не лише зі слів, а й з емоції співрозмовника.

6. Постановка запитань. Цікавість є ключовою рисою людей, які мислять критично. З'ясовуйте все, що незрозуміло, щоб отримати деталі, які могли пропустити або неправильно інтерпретувати.

7. Глибоке дослідження. Використовуйте кілька джерел і порівняйте їх.

8. Формування власної думки. Адже критичне мислення – незалежне від думок та поглядів оточення [4].

Висновок. Очевидним є те, що розвиток критичного мислення – це не є суто освітнє завдання, це вимога часу на запит суспільства. Інформаційна революція та безмежний доступ до інформації передбачають вдосконалення не лише техніки та технологій, але й людини, і саме її мислення. Саме тому навички критичного мислення стають ключовими як під час навчання, так і в професійній діяльності та повсякденному житті. В арсеналі педагогів сьогодні є достатня кількість освітніх інструментів, застосування яких допомагає розвинути це вміння у студентів. Бо саме під час навчання в коледжі вони не лише опановують обраний фах, а й вчаться жити, сприяючи щодня велику кількість інформації та приймаючи важливі рішення.

Список
використаних
джерел

ОЦІНЮВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТА ВІДСТЕЖЕННЯ ЇХ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПОСТУПУ

Артур ПОРЕЦЬКИЙ,
заступник директора з навчальної роботи комунального
закладу «Бердянський медичний фаховий коледж» ЗОР

Анотація. Стаття досліджує роль оцінювання в сучасному освітньому процесі. Автор аналізує, як оцінювання може бути не лише засобом підрахунку балів, а й потужним інструментом для мотивації здобувачів освіти та відстеження їхнього індивідуального прогресу. В статті розглядаються різні аспекти оцінювання: від традиційних методів до сучасних альтернатив, таких як формувальне оцінювання, портфоліо та самооцінювання. Особлива увага приділяється тому, як оцінювання може сприяти розвитку у здобувачів освіти самостійності, відповідальності та критичного мислення. Автор також обговорює важливість створення позитивного навчального середовища, де оцінювання сприймається не як загроза, а як можливість для зростання.

Abstract. The article explores the role of assessment in the modern educational process. The author analyzes how assessment can be not only a means of calculating points, but also a powerful tool for motivating learners and tracking their individual progress. The article examines various aspects of assessment, from traditional methods to modern alternatives such as formative assessment, portfolio and self-assessment. Particular attention is paid to how assessment can contribute to the development of students' independence, responsibility and critical thinking. The author also discusses the importance of creating a positive learning environment where assessment is seen not as a threat but as an opportunity for growth.

**Оцінка – це найгостріший інструмент,
використання якого потребує
величезного вміння і культури.**

В. Сухомлинський

Оцінювання є невід'ємною частиною освітнього процесу. Воно виконує кілька важливих функцій, серед яких мотивація здобувачів освіти та відстеження їх індивідуального прогресу.

Оцінка – це не лише підсумкова цифра в журналі, а й потужний інструмент, який може як мотивувати здобувача освіти до нових звершень, так і демотивувати його. Все залежить від того, як саме організований процес оцінювання і як до нього ставляться викладач і студент. Форми і методи оцінювання навчальних досягнень студентів можуть служити гуманізації освітнього процесу, якщо вони сприяють розкриттю особистості,

активізації його творчого та духовно-психічного потенціалу, але за певних умов і навпаки, можуть призводити до дегуманізації та відчуження особистості.

Досвід переконливо свідчить, що людина, яка працює, потребує певного ставлення до того, що вона робить: схвалення, позитивної оцінки. Засмучується негативній оцінці. Але якщо ця оцінка носить мотивований, індивідуально направлений характер і орієнтує студента в його власному розвитку, то вона має позитивні завдання і позитивні результати.

Курс розвитку сучасного освітнього процесу в напрямі формування компетентностей зумовлює перегляд основних підходів до оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Компетентнісний підхід фокусується не лише на засвоєнні знань, а й на розвитку у здобувачів освіти прак-

тичних навичок, умінь застосовувати ці знання в реальних життєвих або професійних ситуаціях та формуванні певних особистісних якостей. Оцінювання в умовах компетентнісного підходу – це не просто зміна формату контрольних робіт, це нова філософія освіти, яка спрямована на розвиток у студентів не лише знань, а й цілого комплексу компетенцій, необхідних для успішного життя в сучасному світі. Стандартні тести і контрольні роботи, які здебільшого зосереджуються на тому, чого не знають чи не вміють робити здобувачі освіти, відходять у минуле, на перший план виходять методи і форми оцінювання, які зосереджуються на протилежному – що знають і що вміють робити студенти [3,4].

При цьому оцінювання має ґрунтуватися на таких принципах:

- **Позитивний підхід.** Оцінка орієнтується на рівень досягнень і прогрес студента, не наголошуючи на рівні його невдач. Оцінка має бути позитивною або не треба ставити її взагалі. Ця теза ґрунтується на тому, що для досягнення реального впливу на результати навчання акцент повинен здійснюватися на стимулювальну і мотиваційну функції оцінки.

- **Чітке визначення результатів навчання.** Визначення очікуваних результатів навчання має відповідати критеріям SMART (конкретність, можливість перевірки, досяжність, відповідність цілям і завданням, достатність часу на вивчення).

- **Багатовимірність.** Оцінюватися мають одночасно всі визначальні складники поведінкової компетентності здобувачів освіти: знання і вміння їх застосовувати; емоційно-ціннісне ставлення до себе, інших людей і навколишньої дійсності; сформованість конкретних умінь і навичок здорової і безпечної поведінки; фактична поведінка в реальних життєвих та професійних ситуаціях.

- **Урахування індивідуальних стилів навчання.** Оцінка результатів має здійснюватися з урахуванням домінуючих стилів навчання студентів (візуального, слухового, тактильного), а також з урахуванням різних видів загальних та спеціальних (фахових) компетентностей.

- **Адекватність інструментів.** Система інструментів оцінювання (методів і процедур) має відповідати навчальним завданням, об'єктам і суб'єктам оцінки, стилям навчання здобувачів освіти і функціям оцінювання. Дотримання балансу суб'єктів оцінювання. Сучасна концепція оцінювання передбачає, що тільки 20% оцінювання здійснює викладач, 50% – сам студент і 30% відбувається через взаємооцінювання.

Оцінювання – це багатогранний інструмент, який може як стимулювати, так і демотивувати студентів. Його вплив на мотивацію залежить від багатьох факторів, включаючи:

- **Тип оцінювання.** Формувальне оцінювання, яке фокусується на процесі навчання і надає ре-

гулярний зворотний зв'язок, зазвичай має більш позитивний вплив на мотивацію, ніж підсумкове оцінювання.

- **Частота оцінювання.** Занадто часте оцінювання може створювати у здобувачів освіти почуття перевантаженості і тривоги, тоді як занадто рідке – не забезпечує достатній зворотний зв'язок.

- **Публічність оцінок.** Публічне оголошення оцінок може призвести до порівняння студентів між собою, що може негативно вплинути на самооцінку тих, хто отримує нижчі бали.

- **Критерії оцінювання.** Чіткі і зрозумілі критерії оцінювання допомагають здобувачам освіти розуміти, чого від них очікується, і сприяють їхній мотивації.

- **Зворотний зв'язок.** Крім оцінки, важливий якісний зворотний зв'язок, який допомагає студентам зрозуміти, що вони зробили добре і над чим ще потрібно працювати.

Оцінювання може здійснювати позитивний вплив на результати навчання здобувачів освіти і бути суттєвим мотиватором їхньої освітньої діяльності. Оцінки допомагають студентам розуміти, до яких результатів вони мають прагнути. Регулярний зворотний зв'язок сприяє розвитку у студентів здатності самостійно оцінювати свої досягнення, а здорова конкуренція може стимулювати їх до кращих результатів. Високі оцінки є визнанням зусиль здобувачів освіти і підвищують їх самооцінку та дають їм відчуття власної компетентності. Завдяки оцінюванню студенти можуть зосередитися на найпроблемніших аспектах навчання і розподіляти свої зусилля ефективніше.

Але слід зазначити, що крім важливого мотиватора, оцінювання може і шкодити навчанню, тобто бути демотиватором. До негативних аспектів оцінювання можна віднести появу у здобувачів освіти стресу і тривоги. Боязнь невдачі може призвести до зниження мотивації і появи страху перед оцінюванням, а зайва концентрація на оцінках – до того, що студенти будуть ігнорувати інші важливі аспекти навчання. Суб'єктивність у процесі оцінювання може стати причиною появи у здобувачів освіти відчуття несправедливості. Крім того, низькі оцінки також можуть демотивувати студентів і знизити їхню віру у власні сили.

Для того, аби оцінювання стало потужним інструментом мотивації до навчання, потрібно: збалансувати різні форми оцінювання, поєднувати формувальне і підсумкове оцінювання; надати якісний зворотний зв'язок, допомогти студентам зрозуміти свої сильні і слабкі сторони; створити позитивне навчальне середовище та забезпечити атмосферу, в якій здобувачі освіти відчують себе комфортно і впевнено, а також враховувати індивідуальні особливості студентів, підбирати такі форми і методи оцінювання, які відповідають потребам кожного студента.

Традиційне оцінювання, засноване на тематичному та підсумковому контролі результатів навчання в балах, хоча й має свої переваги, але не завжди є ефективним інструментом для оцінки знань і навичок здобувачів освіти та стимулювання їх до навчання. Сучасна педагогіка пропонує широкий спектр альтернативних методів оцінювання, які дозволяють більш комплексно оцінити досягнення студентів та підвищити їхню мотивацію. Серед них можна виділити:

• **Формувальне оцінювання:**

◆ регулярний зворотний зв'язок: дозволяє студентам розуміти свої сильні і слабкі сторони та своєчасно коригувати свої дії;

◆ різноманітні форми: усні опитування, практичні завдання, мініпроекти, самооцінювання.

• **Портфоліо:**

◆ збірник робіт студента, який демонструє його прогрес протягом певного періоду;

◆ дозволяє оцінити не тільки кінцевий результат, але й процес навчання.

• **Проектна діяльність:**

◆ залучення студентів до реальних проєктів, науково-дослідних робіт, які дозволяють їм застосовувати свої знання на практиці.

• **Самооцінювання і взаємооцінювання:**

◆ Розвиває у здобувачів освіти критичне мислення і відповідальність за результати власної освітньої діяльності.

Альтернативи традиційного оцінювання дозволяють створити більш гуманне і ефективне навчальне середовище, яке сприяє розвитку творчих здібностей, критичного мислення і самостійності здобувачів освіти. Поєднання різних методів оцінювання з іншими мотиваційними стратегіями дозволяє створити умови для успішного навчання кожного студента.

Оцінювання відіграє ключову роль не тільки у визначенні рівня знань та сформованості загальних та фахових компетентностей у здобувачів освіти, а й у відстеженні їхнього індивідуального прогресу. Це дозволяє викладачу та студенту спільно працювати над досягненням навчальних цілей та своєчасно коригувати освітній процес. У зв'язку з цим, відстеження індивідуального поступу здобувачів освіти є дуже важливим. По-перше, це сприяє індивідуалізації навчання. Кожен студент має свій темп і стиль навчання. Відстеження прогресу дозволяє адаптувати освітній процес до потреб кожного студента. На основі результатів оцінювання викладач може підібрати для кожного студента індивідуальні завдання та темпи навчання. Це дозволяє максимально ефективно використовувати навчальний час і потенціал кожного студента.

По-друге, побачивши свій прогрес, здобувачі освіти відчувають задоволення від своїх досягнень і стають більш мотивованими до навчання.

По-третє, регулярне оцінювання надає сту-

дентам зворотний зв'язок про їхні сильні сторони та ті аспекти, над якими потрібно попрацювати. Крім того, за допомогою оцінювання викладач може ідентифікувати труднощі, з якими стикаються студенти. Завдяки відстеженню прогресу викладач може своєчасно виявити ці труднощі і надати здобувачу освіти необхідну допомогу. Також, аналізуючи результати оцінювання, викладач може скласти індивідуальний план роботи зі студентом, спрямований на розвиток його сильних сторін і усунення слабких.

Серед інструментів, які можна використовувати для відстеження індивідуального поступу здобувачів освіти, слід виокремити:

• **Формувальне оцінювання:**

◆ Регулярні перевірки знань

◆ Усні опитування

◆ Практичні завдання (кейси, ситуаційні завдання)

◆ Спостереження за роботою студента

◆ Самооцінювання і взаємооцінювання

• **Портфоліо:**

◆ Збірник робіт студента, який демонструє його прогрес протягом певного періоду.

• **Діагностичні тести:**

◆ Дозволяють виявити прогалини в знаннях і уміннях студента.

• **Проекти:**

◆ Комплексні завдання, які дозволяють оцінити різні аспекти знань і навичок.

Отже, відстеження індивідуального поступу є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу. Завдяки використанню різних інструментів оцінювання і створенню позитивного навчального середовища, викладач може допомогти кожному здобувачу освіти досягти максимальних результатів.

Висновок.

Оцінювання є потужним інструментом, який може як мотивувати студентів, так і знецінювати їхні зусилля. Коли оцінювання використовується як засіб для відстеження індивідуального прогресу та надання зворотного зв'язку, воно стає важливим мотиватором для навчання. Для того, щоб оцінювання стало ефективним мотиватором, необхідно враховувати різноманітні фактори, такі як вид оцінювання, його регулярність, об'єктивність і прозорість критеріїв. Правильно організоване оцінювання може сприяти підвищенню якості навчання і досягненню високих результатів. **Оцінювання не повинно бути лише кінцевою метою, а засобом для досягнення більш глобальних цілей:** розвитку критичного мислення, творчих здібностей, навичок співпраці та самостійного навчання.

Список використаних джерел

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ SOFT SKILLS ТА HARD SKILLS ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Тетяна ГУТ,
викладач Кіровоградського медичного фахового
коледжу ім. Є.Й. Мухіна

Анотація. Сьогодні на ринку праці цінується не стільки те, що спеціаліст знає, а те, що і як він уміє! Роботодавець обирає фахівця, який не просто загальноерудований, а який досконало, кваліфіковано володіє професійними вміннями і навичками. Тому головна мета закладів освіти – забезпечувати підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, з високим рівнем професійної компетентності фахівців, затребуваних на сучасному ринку праці.

Abstract. Nowadays the labor market values not so much a specialist knows, but what and how he can do it! The employer will choose a specialist, not one who is generally educated, but who perfectly, qualifiedly possesses professional skills and abilities. Therefore, the main goal of educational institutions is to provide training of highly qualified, competitive specialists with a high level of professional competence who would be in demand in the modern labor market.

Пишаємося своїми здобутками і з оптимізмом дивимось у майбутнє!

Близько 100 років наш заклад освіти готує фахівців для лікувально-профілактичної мережі не тільки нашої області, а й усієї України. У коледжі працює потужний викладацький склад (і так було в усі часи!), який виховує відданих своїй справі, висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців. В освітньому закладі весь час дбають про якість навчання, міцні теоретичні знання, професійні навички й уміння; виховують у майбутніх медичних працівників почуття відповідальності, гуманне ставлення до пацієнтів і їх рідних. З метою виховання любові до обраної професії проводяться зустрічі з провідними фахівцями медичної галузі, бесіди, круглі столи, диспути, але головне значення має особистий приклад викладача.

Цікаво, що термінологію soft skills і hard skills вперше застосували в армії. Військові командири армії США в середині 60-х років XX століття

для підвищення рівня бойової готовності майбутніх військовослужбовців запровадили теоретичну, психологічну, емоційну і практичну підготовку – все це задля формування суто специфічних умінь, ведення ефективних, результативних бойових дій. Досвід виявився гідним уваги і поступово розповсюдився на інші галузі.

КМФК ім. Є.Й. Мухіна готує фахівців медичної галузі, а в сучасних умовах повномасштабної війни професійна обізнаність і практична підготовка військового медика вкрай необхідна.

Головною метою, над якою працює педагогічний колектив коледжу, є підготовка компетентного, всебічно розвиненого, сформованого фахівця. Уже декілька років поспіль провідною виховною метою Кіровоградського медичного фахового коледжу ім. Є.Й. Мухіна є виховання високоморальної особистості, фахівця сучасної медицини на засадах студентоцентризму. Наші студенти беруть активну участь у створенні освітнього середовища. Вони – активні учасники міжнародних заходів. Це сприяє вихованню по-

ваги та любові до українського народу і дає можливість гідно представляти Україну на міжнародній арені, відчувати себе членами європейської спільноти. Так, у жовтні 2023 р. на міжнародній студентській науково-практичній онлайн-конференції «Професійна компетентність бойового медика у забезпеченні тактичної медицини та у подальшій реабілітації комбатантів», студенти взяли участь в обговоренні питань тактичної медицини, обґрунтували роль та значення молодшого медичного спеціаліста (бойового медика) у постановці діагнозу, лікуванні та реабілітації пацієнтів (поранених, потерпілих); довели необхідність не лише чітко знати, а й досконало володіти прийомами, навичками, уміннями домедичної допомоги і передавати їх військовослужбовцям, цивільному населенню.

За ініціативи студентства та за сприяння Міжнародного надзвичайного фонду допомоги дітям при Організації Об'єднаних Націй ЮНІСЕФ відкрито тренінговий центр із домедичної допомоги «MedHub». Це перший тренінговий центр в області, де навчають оцінювати стан пацієнта, визначати наявність кровотечі, зупиняти вузлову і критичну кровотечу, забезпечувати прохідність дихальних шляхів, звільняти їх від сторонніх тіл, проводити серцево-легеневу реанімацію. Тренінгові заняття проводять для всіх бажаючих. У такий спосіб тут формують, закріплюють, застосовують і передають іншим загальні soft і конкретні hard skills, професійні знання, навички, уміння. Активно співпрацюють у цьому напрямку викладачі клінічних дисциплін Бондарь С.О., Буроминська Г.С.

На нашу думку, найефективніше, міцно, надовго будуть зберігатися soft і hard skills у здобувачів освіти, якщо підходити до їх формуван-

ня інтегровано, комплексно. Теоретичні знання і практичні навички, які отримали студенти на попередніх дисциплінах, необхідно повторювати, закріплювати на подальших клінічних дисциплінах, пов'язувати їх із застосуванням у майбутній практичній діяльності. Такі дисципліни, як анатомія, фізіологія, основи медсестринства, догляд за пацієнтами та медична маніпуляційна техніка, гігієна, мікробіологія дають підґрунтя для оволодіння наступними дисциплінами: акушерство та гінекологія, педіатрія, терапія, хірургія, анестезіологія та реаніматологія, військово-медична підготовка, медицина надзвичайних ситуацій та ін. Отже, цілком зрозуміло, що педагогічному колективу, усім викладачам необхідно тісно співпрацювати над ідентифікацією, упорядкуванням, приведенням до єдиного алгоритму напрацювання, забезпечення практичних професійних hard-навичок. Є постійна необхідність у використанні, інтегуванні отриманих знань, набутих умінь і навичок під час вивчення суміжних дисциплін. З метою оптимізації та створення єдиних принципів, вимог, методик у формуванні професійних компетентностей майбутніх медичних працівників у коледжі проведено низку спільних засідань циклових комісій.

У КМФК ім. Є. Й. Мухіна значну увагу приділяють залученню студентів до позааудиторної, гурткової, науково-пошукової роботи. Слід відзначити роботу гуртка медсестринського відділення «Special medical group». Студенти разом із викладачами різних циклових комісій опрацювали теми з питань хоспісної та паліативної допомоги, провели низку конференцій обласного та міжрегіонального рівнів, організували зустрічі з медичними працівниками й пацієнтами онкологічного диспансеру, будинків для літніх людей, з

рідними тяжкохворих; проводили навчання для родичів щодо правил догляду за невиліковними хворими. Таким чином формували якості сестри медичної не тільки професійні, а й моральні, соціальні, гуманні; загальні, універсальні навички – soft skills і навички тверді, вузькоспеціалізовані – hard skills.

А коли над Батьківщиною нависла загроза, постало питання захисту своїх земель, народу і конкретно наших солдат, бійців, воїнів, захисників, гуртківці почали глибоше опрацьовувати теми тактичної медицини, домедичної допомоги потерпілим. У коледж запрошували військових фахівців для проведення спеціальних тренінгів, опановували hard skills з надання допомоги у зонах бойових дій та у осередках надзвичайних ситуацій. У грудні 2023 р. наша команда «Special medical group» гідно представила заклад освіти у першому міському турнірі з тактичної медицини «Пам'яті бойових медиків». Студенти чітко, злагоджено, в умовах, максимально наближених до бойових, продемонстрували знання, уміння, навички з тактичної медицини згідно з Протоколами ТССС, відповідно до Алгоритму MARC. Команда посіла почесне III місце, нагороджена Дипломом і спеціальним призом.

Однією зі сторінок досвіду роботи викладачів коледжу є створення навчальної відеотеки. Вона має позитивний ефект, коли доводиться проводити заняття у форматі on-line, якщо відсутній прямий контакт зі здобувачами освіти і немає можливості продемонструвати та відпрацювати навичку мануально; коли необхідно на відстані, за обмежений час забезпечити студентам умови для якісного засвоєння знань, практичних навичок і умінь, сформувані такі компетентності (soft skills), як працювати в обмеженому часі (тайм-менеджмент), в команді, в умовах надзвичайної ситуації (здатність розвиватись у час криз та проблем). Викладачі та студенти обмінюються своїми відео, обговорюють їх, водночас це сприяє забезпеченню єдиного підходу до формування soft і hard skills.

У цьому аспекті є ефективна спільна діяльність викладачів реаніматології та військово-медичної підготовки. Підготовлено відеоматеріали на тему «Візуалізація практичних навичок». Основні принципи й сутність алгоритму практичної навички такі ж, як і на базових клінічних дисциплінах, але є певні особливості. Виконуються вони в умовах поля бою, надзвичайної ситуації.

Інтегруючи освітні дисципліни, формуючи професійні навички, спрямовані на забезпечення збереження життя потерпілих в умовах воєнного

часу, надзвичайних ситуацій, викладачі Буроминська Г.С. і Гут Т.М. підготували і провели (за матеріалами Наказу МОЗ № 441 від 09.03.2022 р.) практичний тренінг «Надання домедичної допомоги постраждалим в умовах бойових дій/воєнного стану», у якому показали порядок дій, роль і місце медичного фахівця, що сприяло формуванню професійних компетенцій, soft і hard-навичок. Методично оформлені матеріали тренінгу були представлені на Всеукраїнському конкурсі «Педагогічний ОСКАР». Робота отримала найвищий бал і багато позитивних відгуків. Студенти, користуючись цими матеріалами, мають змогу структурувати набуті знання і трансформувати їх у практичну діяльність.

Заслугує на увагу практичний тренінг «Евентрація кишківника, домедична та долікарська допомога», організований і проведений викладачами циклової комісії хірургічних дисциплін. Викладач хірургії Богашов В.А. розповів присутнім, що така патологія часто трапляється на полі бою при пораненнях у черевну порожнину. Цей матеріал – у програмі військово-медичної підготовки. Та з метою формування hard skills здобувачі освіти на практичних заняттях з хірургії опановують порядок, принципи, обсяг надання (формується навичка) домедичної і долікарської допомоги при евентрації кишківника. На випускному курсі ця навичка закріплюється, відпрацьовується, удосконалюється під час ви-

вчення дисципліни «Військово-медична підготовка». Звертається увага студентів на умови праці медиків у бойових умовах, де необхідно діяти швидко, в умовах обмеженого часу, працювати в команді. Таким чином, шляхом комплексного підходу формуються стійкі soft і hard skills майбутніх медичних працівників.

Гідне місце у скарбничці досвіду щодо формування професійних навичок випускників Кіровоградського медичного фахового коледжу ім. Є. Й. Мухіна посідають інтегровані практичні заняття з військово-медичної підготовки та основ сестринського процесу. Викладачі циклової комісії загального догляду та хірургічних дисциплін тісно співпрацюють щодо оптимізації, удосконалення, погодження і дотримання єдиних вимог алгоритмів формування базових навичок догляду за пацієнтами і фахових навичок з домедичної допомоги потерпілим і постраждалим. Студентам спочатку пропонується переглянути алгоритми практичних навичок, які було засвоєно на забезпечувальних дисциплінах, та використати їх на заняттях з військово-медичної підготовки. Наприклад, виконуючи заходи з тактичної медицини за алгоритмом MARCH, у секторах прямого вогню, тактичного укриття, евакуації студенти відпрацьовують навички використання шприц-тюбика (базовий алгоритм використання шприца медичного), укладання потерпілого на м'які ноші, профілактика гіпотермії (на основі алгоритму зміни постільної білизни), забезпечення прохідності дихальних шляхів та ін. Студенти знаходять спільні і відмінні особливості виконання вивчених навичок і застосування їх у польових

умовах. Таким чином відбувається повторення, закріплення навчального матеріалу, здійснюється формування професійних компетентностей, формування soft skills та hard skills.

Звичайно, провідне місце (заключний етап) у закріпленні та збереженні професійних знань, навичок та умінь мають виробничі і переддипломні практики студентів. У лікувальних установах, під наглядом і контролем викладачів, загальних та безпосередніх керівників практики випускники відшліфовують набуті вміння в реальних умовах стаціонару біля ліжка хворого, остаточно формуючи і закріплюючи фахові компетентності, професійні вміння і навички.

Soft skills та hard skills – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, які визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність.

Впевнені, що засвоєнню навичок 21-го століття сприяють: професійна спрямованість, використання міждисциплінарних зв'язків (інтегральна компетенція), удосконалення форм і методів навчання, його ідентифікація, модернізація та оптимізація, впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

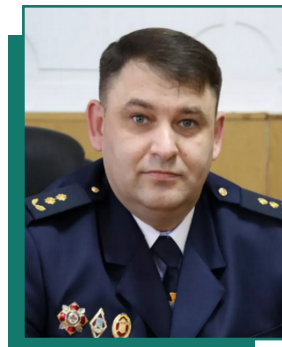
Колектив Кіровоградського медичного фахового коледжу ім. Є. Й. Мухіна наполегливо й активно працює над підготовкою висококваліфікованих, конкурентоспроможних, з високим рівнем професійної компетентності, затребуваних на ринку праці фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. С.О. Бондарь, Т.М. Гут, Р.П. Гут. Гігієна та епідеміологія в системі військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій : підручник. – Київ : ВСВ «Медицина», 2018. – 344 с.
2. Ротчук С., Березан С. Тактична медицина для підрозділів спеціального призначення : посібник. – Київ : ПП «МВЦ«Медінформ», 2016. – 146 с.
3. Бадюк М.І., Ковида Д.В. та ін. Екстрена медична допомога військовослужбовцям на догоспітальному етапі в умовах збройних конфліктів : навчальний посібник. – Київ : СПД Чалчинська Н.В., 2018. – 204 с.
4. Настанови з воєнно-польової хірургії ; за редакцією к. м. н., доцента Гуменюка К.В. ; д. м. н., професора Короля С.О. ; к. м. н. Гибало Р.В. – Київ : «Видавництво Людмила», 2024. – 572 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕТОДИСТА ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Віталій КАРАЩУК,
методист
Микола ГУМЕНЮК,
начальник навчально-методичного відділу
Вищого професійного училища Львівського державного
університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)

Анотація. У публікації розглянуто напрямки діяльності методиста закладу освіти у реалізації зовнішньої та внутрішньої систем забезпечення якості освітнього процесу крізь призму його професійних компетентностей. Узагальнено механізми, інструменти, процедури та заходи щодо забезпечення якості освітнього процесу. Акцентовано увагу на особливостях зовнішньої та внутрішньої систем забезпечення якості освітнього процесу та на зв'язку між ними.

Abstract. The publication considers the directions of activity of the methodologist of an educational institution in the implementation of the external and internal system of quality assurance of the educational process through the prism of his professional competencies. The mechanisms, tools, procedures and measures to ensure the quality of the educational process are summarised. Attention is focused on the features of the external and internal systems of quality assurance of the educational process and the relationship between them.

Важливо, щоб кожен робив те, що любить, і любив те, що робить.
Народна мудрість

Якість освітнього процесу залежить від внутрішнього мотиваційного поля кожного закладу освіти та сукупності його “шаховий фігур” – педагогічних працівників. Беззаперечно можна сказати, що методист – це серце, розум і душа будь-якого закладу освіти. Саме від ширості серця, гостроти і мудрості розуму, благородності душі методиста залежатиме спільна робота педагогічного колективу: від організації освітнього процесу до забезпечення якості всебічних показників та, зрештою, – встановлення цілісності освітнього простору.

На нелегкому та тернистому шляху кожного методиста його функції полягають не лише у підготовці та веденні різного роду документації. Ці функції вбачають багатовекторну діяльність, професійну мобільність, здатність до інноваційної практики, уміння працювати в команді, бути менеджером, новатором, наставником,

суб'єктом змін та трансформацій. Звідси маємо: методист є своєрідним дзеркалом, світло від якого відбивається в напрямку забезпечення якості освітнього процесу.

Зауважимо, що на методиста покладається значна кількість посадових обов'язків, які вбачають володіння ним набором визначених компетентностей: професійною, методологічною, педагогічною, психологічною, комунікативною, полікультурною, соціальною, інформаційною, дослідницькою, моніторинговою, управлінською, прогнозувально-рефлексивною, фасилітаційною, самоорганізаційною тощо [1]. Кожна із них особлива, проте варто зазначити, що вони між собою мають бути інтегрованими, працювати в комплексі і тільки в такому випадку можна говорити про наявний рівень професійної компетентності методиста у забезпеченні якості освітнього процесу. Розуміємо й те, що робота методиста має бути спланована таким чином, аби максимально ефективно досягнути поставлених стратегічних цілей за всіма дотичними до його посади напрямками.

Щодо розкриття предмета дослідження доречно відзначити, що стаття 41 Закону України “Про освіту” визначає загальні засади щодо системи забезпечення якості освіти, а отже, говорить про прямий обов’язок розвитку та впровадження для будь-якої освітньої установи [2].

У своїй діяльності методисту варто значну увагу приділити системі забезпечення якості освітнього процесу. Хоча ця функція може бути безпосередньо покладена на відповідного заступника з навчальної і/або методичної роботи чи на методичний кабінет в цілому, проте саме методист є ключовим гравцем у забезпеченні механізмів реалізації цієї системи. У процедурі забезпечення якості освітнього процесу кожному слід розрізняти як внутрішню, так і зовнішню системи. Внутрішня система, як правило, визначається Стратегією розвитку закладу освіти та врегульовується відповідним Положенням, що затверджується педагогічною (вченою) радою. Маючи затверджені основи, методист основні зусилля спрямовує на такі найголовніші елементи внутрішньої системи, як:

1) регулярне та комплексне самооцінювання (самоаналіз) освітньої діяльності з метою спостереження за динамікою досягнутих показників та їх корекції;

2) залучення всіх учасників освітнього процесу до формування та встановлення культури якості освіти, стимулювання їх творчої участі, розвитку партнерства у навчанні та професійній взаємодії;

3) вдосконалення змісту освіти з урахуванням розвитку освіти, науки, практики та змін на ринку праці, а також максимальне задоволення вимог та очікувань замовників кадрів;

4) збалансованості теоретичної та практичної підготовки, справедливого та об’єктивного оцінювання результатів навчання, професійної діяльності педагогічних працівників;

5) дотримання принципів академічної доброчесності, надання академічної свободи для педагогічних працівників;

6) підвищення кваліфікації педагогічних працівників, створення умов для безперервного їх професійного зростання та самоосвіти.

Від того, на якому рівні буде налагоджена робота за зазначеними напрямками, будуть залежати результати та показники реалізації внутрішньої системи забезпечення якості освітнього процесу та її функції – виявлення, корекція та прогнозування.

Що стосується зовнішньої системи забезпечення якості освітнього процесу, то вона включає інструменти, процедури та заходи, які визначені окремими нормативно-правовими актами з питань освіти. До них відносять:

- стандартизацію (встановлення єдиних вимог освітньої діяльності через відповідні Стандарти національного рівня, що затверджені МОН України);

- ліцензування намірів освітньої діяльності;

- акредитацію освітніх (освітньо-професійних) програм на рівні фахової передвищої та вищої освіти;

- атестацію закладу освіти та оцінювання його спроможності у підготовці кваліфікованих робітників на рівні П(ПТ)О;

- інституційну акредитацію, постакредитацію;

- громадський контроль та нагляд;

- кваліфікаційну атестацію здобувачів освіти шляхом об’єктивної перевірки набутих компетентностей випускників;

- інституційний аудит;

- зовнішній моніторинг якості освіти;

- атестацію педагогічних (науково-педагогічних) працівників;

- сертифікацію педагогічних працівників (в перспективі) тощо.

Якщо проаналізувати та врахувати усі особливості вищезазначених процедур, то можемо констатувати наступні факти:

1) зовнішня система покликана не лише допомагати ззовні розбудувати внутрішню систему забезпечення якості освітнього процесу, а й дієво спонукати та фактично примушувати до такої розбудови;

2) зовнішня система забезпечення якості освітнього процесу має зробити неможливою повноцінну роботу будь-якого закладу освіти, який нехтує питаннями якості освіти;

3) зовнішня система є передумовою об’єктивної (зовнішньої) оцінки якості освіти та передумовою відповідного реагування на таку оцінку.

Отже, можемо підбити підсумки, що необхідною умовою підвищення якості освітнього процесу та впровадження системи якості в закладах освіти є наявність проінформованого та компетентного методиста, ознайомленого із новими досягненнями психолого-педагогічної науки, перспективними педагогічними технологіями. Того, хто володіє глибокими знаннями в галузях педагогіки, психології, методики навчання й виховання, є відкритим до нових ідей, отримання нової інформації. Того, хто є універсальним виконавцем в провадженні новаторських ідей, зразковим гравцем в реалізації освітньої місії.

Список використаних джерел

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ФОРМУВАННІ І СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ

Галина РИБИЦЬКА,
завідувач навчально-виробничої практики, викладач
ВСП «Фаховий коледж будівництва архітектури
та дизайну Поліського національного університету»

Анотація. У статті висвітлено роль викладача у формуванні та становленні особистості, яка є надзвичайно важливою. Викладачі мають вплив не лише на академічний розвиток студентів, а й на їх життєві цінності, соціальні навички та моральні переконання. Вони виступають як наставники, рольова модель і джерело натхнення для студентів.

Abstract. The article highlights the role of the teacher in the formation and development of the individual, which is extremely important. Teachers have an impact not only on the academic development of students, but also on their life values, social skills and moral beliefs. They act as mentors, role models and sources of inspiration for students.

Студентський вік – це час нервових викликів, і викладачі можуть надавати моральну підтримку, коли студенти стикаються зі стресом або невдачами. Викладачі допомагають студентам розвивати емоційну стійкість і впевненість у собі, надають знання й сприяють розвитку особистості студентів, допомагаючи їм стати відповідальними, етичними, соціальними та освіченими особистостями.

«Вчителі – це ті, хто впливає на вчорашнє сьогодні, формуючи майбутнє завтра».

Процес формування особистості починається з дня народження і триває все життя. Цей процес є тривалим, складним, суперечливим, що потребує постійного пізнання себе та навколишнього світу. Особистість формується в процесі навчання, виховання, самовиховання, взаємодії людини з іншими людьми.

Люди, які прагнуть до розвитку своєї особистості і готові вийти із зони свого комфорту заради самовдосконалення, є психологічно здоровими, вони перебувають в гармонії зі своїм "я" та можуть будувати своє життя так, як вони хочуть. Перші паростки зародження особистості закладають батьки, а надалі – особиста діяльність та

подальше її оточення. Якісні зміни особистості не падають з неба і не самозароджуються всередині – вони створюються сім'єю, вчителями, тренерами, друзями та самою людиною, яка вирішила поміняти себе і досягти певної мети.

Найважливіший етап у становленні особистості припадає на студентські роки. У цей час закінчується фізичне дозрівання організму й набувається той ступінь зрілості, який дозволяє самостійно приймати рішення і сформувати виражену життєву позицію. Випуск зі школи та продовження навчання у закладах вищої освіти – доленосний крок у житті кожної людини. Цей період збігається з етапом дорослішання, коли студенти стають повнолітніми й стикаються з першими проблемами дорослого життя. Сепарація від батьків, нове оточення, різні компанії та навчання сильно впливають на свідомість юних осіб. У цей момент викладачі мають великий вплив і можуть стимулювати студентів до критичного мислення, аналізу та синтезу інформації, розвивати соціальні та емоційні навички, такі як співпраця, емпатія, стресостійкість, самоконтроль і комунікабельність. Можуть виступати як ментори, які підтримують особистісний розвиток

студентів. Це може включати в себе як підтримку в академічних питаннях, так і в особистих сферах, допомогу в самовизначенні, становленні в професійному та особистому плані.

Сьогодні перед викладачами стоїть важливе завдання – підготувати студентів до сучасного ринку праці, що включає розвиток не тільки академічних знань, але й практичних навичок, здатності до самостійного навчання та адаптації до змін високопрофесійних фахівців. Для досягнення цієї мети їм необхідно зацікавити студентів. Мотивація до навчання найчастіше передається здобувачам освіти від самих освітян. Якщо педагог любить свою справу і захоплено про неї розповідає, то навіть найскладніші теми стають зрозумілими. Зазвичай студенти на підсвідомому рівні відчувають важливість кожної дисципліни. Функція викладача полягає в передачі знань та навичок студентам відповідно до обраної професії. Це охоплює як теоретичні знання, так і практичні навички, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Важливо, щоб викладачі були відкриті до зворотного зв'язку зі студентами. Коли між викладачем і студентом встановлюються довірливі стосунки, це створює сприятливе середовище для навчання, де студенти не бояться задавати питання, висловлювати свої думки та вчитися на своїх помилках. Чітке розуміння потреб та проблем студентів дозволяє викладачам вдосконалювати свої методи навчання та пристосовувати їх до потреб аудиторії.

Легковажність викладачів щодо проведення занять може серйозно вплинути на майбутні показники знань студентів. Тому якщо здобувачі освіти мають низьку успішність, відвідуваність та активність на заняттях, то слід змінити особистий підхід і методику викладання. Самоаналіз своєї роботи має проводитися постійно протягом всієї професійної діяльності, оскільки любов викладачів до своєї праці заохочує студентів навчатися, вивчати дисципліни, що дозволяє їм отримати високі показники якості освіти.

Зважаючи на викладену інформацію, робимо висновок, що викладачі відіграють неабияку роль у формуванні світогляду, моральних переконань, соціальних норм, особистісних цінностей та життєвого кредо студентів. Вони значно впливають на погляди майбутніх фахівців і закладають першочергові робочі цінності, сприяють розвитку мислення, що допомагає студентам аналізувати і оцінювати інформацію, ставити під сумнів існуючі переконання і формувати власні обґрунтовані погляди. Залучаючи до відкритих дискусій і дебатів, сприяють розвитку у студентів

різних точок зору, розумінню альтернативних поглядів, культурних цінностей, патріотичного усвідомлення.

Через спілкування з молоддю під час пар головним завданням викладачів є не лише доступний виклад матеріалу, а й формування у них професійних компетентностей.

У першу чергу ми випускаємо етичних і освічених громадян з правильними моральними принципами, здатних робити внесок у суспільство

У другу – кваліфікованих робітників, які приносять користь суспільству своєю працею. Якщо заклади освіти ставлять за мету лише навчити і не звертають уваги на виховання студентів, то це призводить до деградації суспільства. Фахівці без моральних норм користуються благами і не дають нічого взамін. Кожен педагог має робити свій внесок і працювати з молоддю так, щоб вона удосконалювала цей світ, адже «вчителі – це ті, хто впливають на вчорашнє сьогодні, формуючи майбутнє завтра».

Вивчаючи глибше це питання, можна виокремити головні чинники, які формують викладача – професіонала, а студента – фахівця.

♦ **Уміння викладача знаходити індивідуальний підхід.**

Особисте спілкування з кожним студентом надзвичайно важливе у сучасному світі. Потрібно відходити від старих принципів переважання колективних потреб над індивідуальними і навпаки розуміти, що кожна особистість та її вимоги важливі для суспільства. Викладачам слід звертати увагу на успішність усіх студентів окремо, а не на середній бал групи. Так легше зрозуміти, чому хтось припинив виконувати завдання чи відвідувати пари. Якщо у здобувачів освіти виникли певні труднощі, то викладачі мають піти їм назустріч і допомогти вирішити цю справу в межах своїх можливостей. Важливо пам'ятати, що освітяни залежать від студентів. Без студента немає викладача.

♦ **Гарний приклад викладачів і вміння прислуховуватися до студентів.**

Між студентами та викладачами зазвичай присутня вікова прірва різних поколінь. Вона нерідко заважає успішному проведенню освітнього процесу. Для професійного педагога невід'ємним залишається вміння йти в ногу з часом і займатися саморозвитком. Студентам нецікаво слухати нудні проповіді про колишні часи й вивчати застарілі методи виконання завдань. Світ не стоїть на місці, а стрімко йде вгору, тому для працівників освіти важливо користуватися новими надбаннями людства і вдосконалювати старі методи викладання. У такий спосіб студенти братимуть

приклад зі своїх викладачів і самостійно почнуть еволюціонувати.

Не менш важливо прислухатися до побажань і думок здобувачів освіти. Їхні поради зазвичай конструктивні й можуть допомогти покращити навчальний процес. Вустами молоді мовиться істина, тому не можна нехтувати словами та прогресивними поглядами студентів.

♦ Готовність викладачів до спілкування на різні теми

Сучасні реалії вимагають, щоб педагоги були постійно на зв'язку і реагували на запити студентів у робочий час. Важливо показати здобувачам освіти свою відкритість і готовність відповісти у будь-який момент. Тренд недосяжних викладачів і маловажливих студентів давно вийшов з моди. У європейських установах навпаки популярно спілкуватися зі студентами на рівних без приналежностей, дотримуючись принципів субординації. Метод викладач-друг допомагає підтримувати хороші відносини й легко знаходити спільну мову зі студентами. Так ви привертаєте до себе молодь і заохочуєте її співпрацювати з вами. Якщо студенти вам довіряють і вважають своїм другом, то обов'язково відгукнуться на ваші прохання й допоможуть вирішити справи. У випадку відсутності часу чи бажання їм буде складно вам відмовити, адже хороше ставлення і відчуття поваги мотивуватиме їх виконати завдання.

До того ж для педагогів важливо вміти спілкуватися не лише на професійні, а й життєві теми. Слова авторитетних осіб зазвичай добре сприймаються студентами і стають їм у пригоді в особистому житті. Свої професійні якості ми формуємо через життєві. Тому варто ділитися певними історіями з життя та підказувати студентам як можна вчиняти у різних ситуаціях. Не забуваємо, що педагоги самі є моделями для наслідування. Їхня поведінка, ставлення до роботи, міжособистісні навички та етичні принципи можуть впливати на формування особистих переконань вихованців.

Тепер пропоную розібратися, для чого освітянам необхідно розвиватися, працювати, самовдосконалюватися. Найвища нагорода для працівників освіти – коли студенти досягають успіхів, усвідомлюють та відзначають, що це стало можливим завдяки навчанню і керівництву викладача. Відчуття того, що ви почуті і сприйняті дає ще більшу мотивацію працювати і передавати знання наступним поколінням. Досягнення студентів допомагають викладачам відчувати, що їхня робота має значення і що їхні зусилля приносять користь. Це мотивує педагогів продовжувати працювати з такою ж відданістю і нахненням. Повага до кожного студента як особистості, розуміння і підтримка їхніх потреб та почуттів є основою для створення сприятливого навчального середовища.

Цінність кожного педагога – його вихованці. Вони стимулюють постійно розвиватися, вивчати інноваційні методи навчання, шукати нові способи зробити його цікавішим і ефективнішим, бути на передовій своїх дисциплін, прагнути не тільки передати знання, але й надихати студентів на досягнення високих результатів, розвиток їхніх талантів і здібностей.

Відомий письменник мотиваційної літератури, освітянин Уільям Уорд говорить: «Посередній учитель розповідає. Хороший вчитель пояснює. Чудовий вчитель показує. Геніальний вчитель надихає». Розглядаючи цю цитату, хочеться зробити висновок, що найголовніша мета викладача – не тільки передавати знання, а надихати їх отримувати. Кожний студент у молодому віці нерозважливо ставиться до навчання і ставить особисті справи вище за здобуття фаху. Натомість викладачам варто довести важливість освіти. Надмірна суворість, тотальний контроль і зневажливе ставлення до юних фахівців точно не стане у пригоді. Геніальний учитель залишає глибокий слід у житті своїх вихованців, допомагаючи їм не лише здобувати знання, але й формувати їх як особистостей.

КОРОТКОСТРОКОВІ КУРСИ

Пропонуємо короткострокові курси для дорослого населення та студентів «Монтаж металевої черепиці» та «Монтаж віконних та дверних конструкцій».

Навчайтесь <https://cutt.ly/HeBEVDLR>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В ОСВІТНІХ УСТАНОВАХ: ОБІЗНАНІСТЬ, ПРАВИЛА, СТРАТЕГІЯ

Оксана КАУЛЬКА,
Лариса ПОНОМАРЬОВА,
викладачі Запорізького авіаційного
фахового коледжу ім. О.Г. Івченка

Анотація. Забезпечення безпеки даних та конфіденційності учнів є надзвичайно складним завданням для освітніх закладів у всьому світі. Порушення кібербезпеки в освітніх організаціях можуть бути спричинені як зовнішніми зловмисниками, так і внутрішніми загрозами. У статті розглянуто основні загрози кібербезпеці, яких можуть зазнати освітні установи, а також надійну стратегію кібербезпеки для мінімізації ризику кібератак та ефективного захисту особистих даних студентів, викладачів, співробітників освітньої установи.

Abstract. Ensuring data security and student privacy is an extremely challenging task for educational institutions around the world. Cybersecurity breaches in educational organisations can be caused by both external attackers and internal threats. The article examines the main cybersecurity threats that educational institutions may face and develops a robust cybersecurity strategy to minimise the risk of cyberattacks and effectively protect the personal data of students, teachers, and staff of an educational institution.

Забезпечення безпеки даних та конфіденційності учнів є надзвичайно складним завданням для освітніх закладів у всьому світі. Порушення кібербезпеки в освітніх організаціях можуть бути спричинені як зовнішніми зловмисниками, так і внутрішніми загрозами. Кібербезпека в освіті полягає у обізнаності користувачів (школярів, вчителів, студентів, викладачів) про потенційні ризики, з якими вони стикаються, коли використовують такі засоби комунікації, як соціальні мережі, чати, онлайн-ігри, електронна пошта та миттєві повідомлення. Тому головне завдання фахових передвищих закладів та вищих закладів освіти полягає в інформуванні здобувачів освіти про ризики, пов'язані з активною діяльністю в кіберпросторі, про фактори, що перешкоджають освітньому процесу, та про важливість кібербезпеки навчальних програм, документів, які використовуються викладачами.

Актуальність розглянутої теми заснована на загальному впровадженні сучасних інформаційних технологій в освіті та підвищенні вимог до вмісту інтернет-контенту. З початком пандемії

Covid-19 і переходом багатьох освітніх закладів на дистанційний формат особливо гостро стало питання про протидію різним кіберзагрозам інформаційно-освітнім просторам закладів освіти, забезпечення безперервної безпеки даних, необхідних для запобігання загрози кібербезпеки, дотримання нормативних вимог, відомостей про мінімальну ймовірність витоку даних і збереження репутації та довіра до закладу освіти.

Комп'ютери, пристрої зв'язку, а також користувачі разом утворюють кіберпростір. Технологічні досягнення дозволяють розвинути кіберпростір, який став частиною людського життя. Кіберпростір також є невід'ємною частиною системи фахової передвищої та вищої освіти. Освітня система знаходиться в стадії змін – від звичайної освіти до інтелектуальної, від традиційного до онлайн-навчання. Таким чином, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в систему освіти стало необхідним, що передбачає, що кіберпростір буде залишатися постійною складовою системи освіти. Потенційні переваги використання кіберпростору в процесі викладання та навчання

тягнуть за собою небезпеки, пов'язані з необачністю тих, хто навчається.

Кожен студент легко отримує доступ до інтернету за допомогою комп'ютерів або мобільних телефонів, тому загрози кібербезпеки у вищій освіті можуть впливати із найрізноманітніших джерел:

1) скачування безкоштовних навчальних матеріалів із підозрілих ресурсів, які можуть занести некорисне ПО в комп'ютерні мережі установ;

2) загрози, пов'язані з електронною корпоративною поштою, такі як фішинг, ціль якого полягає в отриманні доступу до конфіденційних користувачів, їх логінів і паролів;

3) незахищені особисті пристрої, які можуть зробити бездротову мережу освітньої установи вразливою;

4) цілі кібератаки на освітні заклади, наприклад, DDoS-атаки, здатні повністю або частково вивести із ладу інтернет-ресурси;

5) шкідливі та ненавмисні інсайдери.

Здобувачі освіти можуть бути піддані впливу матеріалам з інтернету, які не призначені для них, наприклад, порнографічні відеоролики, відео про насильство, куріння, вживання наркотиків, самогубство тощо. Студенти можуть отримати доступ до таких матеріалів за допомогою електронної пошти та соціальних мереж. Там же здобувачі освіти можуть поділитися своєю особистою інформацією з чужими людьми, що може призвести до серйозних наслідків [1–5].

Коли здобувачі освіти або викладачі користуються своєю електронною поштою, банківським обліковим записом або ж записом у соціальних мережах, вони абсолютно не думають про кібербезпеку, про ті види діяльності, за рахунок яких хакери заробляють на життя. Вони не замислюються, що кіберзагрози реальні, і, звісно, не знають, що робити в ситуації крадіжки особистих даних або фішингових атак. Інформованість є першим кроком у скороченні кількості крадіжок особистих даних і виникнення інформаційних загроз. Більшість студентів і викладачів вважають, що якщо у них є унікальний пароль, то вони захищають свої акаунти достатньо, щоб не турбуватися про загрози кібербезпеки. Однак унікальних паролів недостатньо для збереження конфіденційності особистої інформації. Більшість хакерів мають хороші знання та технології, щоб розшифрувати чужі паролі та отримати цінну інформацію [7].

Найнеприємнішим результатом будь-якої атаки на заклад освіти є фінансові втрати, які можуть складатися зі штрафів за недотримання вимог кібербезпеки та витрат на відновлення після атаки. Захист особистих даних здобувачів освіти і співробітників важливий не тільки через потенційні фінансові втрати, а й через важливість

збереження репутації. Поганий розголос може налякати потенційних абітурієнтів і завадити співпраці з державними організаціями у спільній діяльності в різних дослідницьких проєктах. Освітнім організаціям необхідно докласти багато зусиль для ефективного захисту особистих даних своїх користувачів. З огляду на величезну кількість законів і стандартів, застосованих до освітнього сектору, виконання основних вимог здається складним завданням. Однак цей процес можна спростити, створивши надійну стратегію кібербезпеки [8].

Першим кроком у розробці вищеназваної стратегії буде ретельне оцінювання ризиків, що починається з визначення всіх цінних даних, які зберігає та обробляє освітня установа. Необхідно визначити важливу інформацію, яку потрібно захистити насамперед. Потім слід звернути увагу на можливі загрози кібербезпеки як зовні, так і всередині освітньої організації. Наступний важливий етап полягає в оцінці заходів захисту, що вже працюють, і ретельний пошук слабких місць [9; 10].

Приділяти увагу безпеці збережених даних необхідно, щоб мінімізувати ризик їхньої компрометації. Існують правила безпечного зберігання даних, яких слід дотримуватися, щоб протистояти кіберекстремізму:

- регулярне виконання резервного копіювання даних. Навіть якщо хакер або зловмисник успішно витягне дані, резервні копії допоможуть командам з кібербезпеки підтвердити, які системи і додатки були скомпрометовані, а також відновити пошкоджені або видалені дані;
- оновлення програмного забезпечення, особливо антивірусних інструментів. Застаріле програмне забезпечення може містити відомі хакерам вразливі місця;
- закриття доступу до конфіденційних даних учнів, викладачів і співробітників. Особисті дані студентів і викладачів мають бути доступні тільки для співробітників служби безпеки та інформаційної підтримки;
- застосування методів шифрування даних для захисту важливої інформації від хакерів та зловмисників;
- безпечний доступ до мереж закладу освіти за допомогою механізму багатofакторної автентифікації для покращення процесу авторизації та запобігання несанкціонованому доступу з боку хакерів;
- призначення директора з інформаційної безпеки, який відповідає за виконання вимог безпеки, оцінку ризиків, проведення регулярних аудитів безпеки, перевірку змін вимог відповідності та реагування на потенційні інциденти, також є розповсюдженою та корисною практикою серед закладів вищої освіти.

Обізнаність у питаннях кібербезпеки є особливо важливим фактором захисту даних для здобувачів освіти і викладачів у закладах вищої освіти. Особиста інформація здобувачів освіти наражається на більший ризик через кількість часу, витраченого на інтернет. Особливо це помітно, коли студенти навчаються на онлайн-платформах або онлайн-курсах. Через те, що вони проводять багато часу, використовуючи інтернет для різного роду досліджень і пошуку навчальної інформації, спілкування з іншими студентами та участі в класних заходах, вони є ідеальною ціллю для хакерів. Більшість дослідників дійшли висновку, що здобувачі освіти та викладачі не отримують належної підготовки з питань безпеки в інтернеті, тому заклади вищої освіти ще мають реалізувати комплексний підхід до забезпечення безпеки й етики в інтернеті у межах різних ступенів освіти. Інформаційні технології змінюються щодня, потенційні ризики також підвищуються, і дуже важливо забезпечити навчання студентів і викладачів з питань збереження персональних даних та інформації.

Отже, передові технології другої половини XXI століття висунули питання глобалізації та інформатизації освіти, які постійно обговорювалися останніми роками. Сучасний світ, зокрема освітній, стає яскравішим та інформативнішим завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям. В епоху глобалізації інформаційна без-

пека в кіберпросторі є одним із найважливіших завдань, оскільки кібершахраї дедалі більше загрожують людству. Навчання здобувачів освіти і викладачів фахової передвищої та вищої освіти з питань кібербезпеки та захисту даних є важливим не тільки для їхньої особистої безпеки, а й для забезпечення нашого безпечного майбутнього. Технології продовжують змінюватися і тому навчальна програма має змінюватися разом із ними. Кібербезпека, можливо, є найскладнішою інтелектуальною професією в усьому світі. Тому освітні заклади мають навчати здобувачів освіти інформаційним технологіям в освіті, кібербезпеці для майбутньої безпечної діяльності освітніх закладів. Перспективи подальших пошуків у цьому напрямі – це вивчення питань щодо потреб, пов'язаних з розширенням механізмів протидії різним загрозам, зокрема ідеології кіберекстремізму, а також основні механізми інформаційної безпеки закладу освіти (фільтрація та моніторинг) з погляду вхідного та вихідного потоку даних. Необхідно розробити єдині рекомендації щодо використання програмних продуктів, що забезпечують захист інформації для різних конфігурацій обладнання освітніх закладів.

Список використаних джерел

УВАГА! КОНКУРС!

Повідомляємо, що у 2025 році Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти організовує та проводить конкурс серед закладів фахової передвищої освіти України "Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога". Основними завданнями конкурсу є формування сучасного відкритого електронного інформаційно-освітнього середовища; забезпечення освітнього процесу сучасними засобами навчання в умовах правового режиму воєнного стану; виявлення, узагальнення та поширення кращого педагогічного досвіду розробки і використання електронних освітніх ресурсів (ЕОР) в освітньому процесі; сприяння вдосконаленню існуючих і створенню нових ЕОР, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів та перехід до педагогічних технологій, метою яких є створення максимально сприятливих умов для розвитку і саморозвитку особистості студента. Особлива увага буде приділятися доступності електронного засобу навчання для кожного викладача чи студента, який має бажання навчатись за допомогою відповідного засобу навчання, адаптації засобу навчання до мобільних пристроїв, відповідності дидактичним, психолого-педагогічним та ергономічним вимогам, функціональній, фізіологічній та емоційній відповідності. Номінації конкурсу: I. Електронний підручник, електронний навчальний посібник – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію.

Номінація II. Масовий відкритий онлайн-курс – курс, усі матеріали і завдання якого доступні онлайн і містять навчальні відеолекції, тексти відеолекцій, презентації та інші додаткові матеріали для самостійного вивчення, тести для контролю якості знань. Організатори Всеукраїнського конкурсу «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога-2025» запрошують до участі інноваційних, креативних педагогів, які розуміють значення електронних освітніх ресурсів для відбудови та розвитку держави. Будемо рухатись вперед! Не зважаючи ні на що!

ГОСТЬОВИЙ ПРАКТИКУМ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В МЕДИЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Тетяна РАДИК,
заступник директора
з навчально-виробничої роботи
Людмила МАЙ,
канд. філол. наук, методист КЗ «Одеський обласний
базовий медичний фаховий коледж»

Анотація. У статті розглянуто інноваційний підхід до організації освітнього процесу в медичному фаховому коледжі через впровадження гостьового практикуму. Автори досліджують важливість застосування такого підходу для підвищення якості підготовки майбутніх медичних працівників. Зокрема акцентовано увагу на взаємодії з фахівцями-практиками, обміні досвідом та практичними навичками. Автори розглядають важливість цього підходу для підготовки майбутніх медичних працівників та наводять приклади його успішної реалізації. Результати дослідження свідчать про ефективність гостьового практикуму як інструменту підвищення якості освіти в медичному фаховому коледжі.

Abstract. The article describes an innovative approach to the organization of the educational process in a medical professional college through the introduction of a guest practical work. The authors explore the importance of using such approach to improve the quality of training among future medical professionals. In particular, the attention is focused on the interaction with practicing specialists, exchange of experience and practical skills. The authors consider the importance of this approach for the training of future medical professionals and provide examples of its successful realization. The results of this research indicate the effectiveness of a guest practical work as a tool to improve the quality of education in a medical professional college.

У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, а потреби ринку праці змінюються, важливо, щоб освітні заклади, зокрема медичні фахові коледжі, постійно адаптувались до нових вимог. Один із способів досягнення цієї мети – впровадження гостьових практикумів, які дозволяють здобувачам освіти отримати практичний досвід та відчувати атмосферу професійного середовища.

Гостьовий практикум – це форма організації навчання, яка передбачає тимчасове перебування студентів у виробничому середовищі. Основними принципами гостьового практикуму є:

1. Практична складова: гостьовий практикум спрямований на надання здобувачам освіти можливості отримати практичні навички, які вони зможуть використовувати в майбутній професійній діяльності.

2. Взаємодія з фахівцями: студенти мають

можливість спілкуватися з професіоналами у своїй галузі, спостерігати за їхньою роботою та отримувати від них поради та рекомендації.

3. Індивідуальний підхід: може бути адаптований до потреб кожного студента, забезпечуючи індивідуальний підхід до навчання і розвитку.

4. Підвищення мотивації: отриманий практичний досвід може значно підвищити мотивацію студентів до навчання та досягнення професійних успіхів.

Переваги гостьового практикуму для медичного фахового коледжу:

1. Підготовка до робочого середовища: гостьовий практикум дозволяє здобувачам освіти ознайомитися з тим, як виглядає робоче середовище в медичній галузі, що допомагає їм краще підготуватися до майбутньої професійної діяльності.

2. Розвиток практичних навичок: під час гос-

тьового практикуму студенти отримують можливість удосконалити свої практичні навички під керівництвом досвідчених фахівців.

3. Збільшення конкурентоспроможності випускників: випускники, які мають досвід у галузі завдяки гостьовому практикуму, зазвичай привабливіші для потенційних роботодавців і мають більше шансів на успішну кар'єру.

З метою підвищення рівня практичної підготовки майбутніх медичних фахівців та посилення зв'язків з роботодавцями, налагоджено тісну співпрацю коледжу із закладами охорони здоров'я міста та області.

На базі КНП "Дитяча міська поліклініка № 6" ОМР відбувся гостьовий практикум для здобувачів освіти 111 групи освітньо-професійної програми «Лікувальна справа» спеціальності 223 Медсестринство.

Програма практикуму включала тренінг з інфекційного контролю, проведений головною медичною сестрою Аллою Кужель, а також практикум-тренінг з надання першої допомоги, який провела лікар-інтерн Ганна Єфименко. Студенти мали можливість ознайомитися з актуальними нормативними документами, дізнатися про типові помилки при дезінфекції рук та поверхонь, відпрацювати техніку серцево-легеневої реанімації, а також дізналися, як музика може допомогти в засвоєнні правильних методик миття рук та проведенні СЛР.

КНП «Дитяча клінічна міська лікарня № 3» ОМР та нове відділення екстреної невідкладної та травматологічної медичної допомоги є базою для проведення практичних занять та гостьових практикумів для здобувачів освіти нашого коледжу. Здобувачі освіти 31 групи ОПП «Сестринська справа» відвідали гостьовий практикум з освітньої компоненти «Педіатрія» з теми «Захво-

рювання органів дихання».

Практичні навички, такі як постановка периферійного венозного катетера, введення внутрішньовенних лікарських засобів та підключення до моніторингу життєзабезпечення, є важливими навичками для майбутніх медичних сестер. Також велика увага приділяється гігієні рук, що є важливим аспектом у запобіганні інфекційним захворюванням та збереженні здоров'я як медичних працівників, так і пацієнтів. Такий гостьовий практикум допомагає студентам отримати практичний досвід, розвинути необхідні навички та підготуватися до майбутньої професійної діяльності медичної сестри у педіатричному відділенні.

Здобувачі освіти 34-А групи спеціальності 223 Медсестринство ОПП «Сестринська справа» відвідали КНП «Одеська обласна клінічна лікарня» ООР», де відбувся гостьовий практикум «Хірургічне відділення. Асептика і антисептика в діяльності медичної сестри». Майстер-клас провела Наталя Григорівна Акімова, старша медично-операційна сестра операційного блоку КНП «Одеська обласна клінічна лікарня» ООР». Під час гостьового практикуму здобувачі освіти здобули важливі практичні навички, необхідні для безпечного та ефективного функціонування у хірургічному середовищі. Вони закріпили знання із заходів асептики та антисептики, удосконалили методи обробки рук, алгоритм одягання стерильного халату та рукавичок, а також виконали етапи передстерилізаційної обробки інструментів та підготували їх до стерилізації. Ці навички є ключовими для забезпечення безпеки пацієнтів та попередження інфекційних ускладнень. Такий практичний досвід допоможе здобувачам освіти в подальшій професійній діяльності.

Формування системи охорони здоров'я в Україні передбачає суттєві зміни в організації та структурі роботи медичних закладів, зміну звичайних стереотипів роботи медичних працівників. Ефективність діяльності системи охорони здоров'я неможлива без чіткої роботи усіх її ланок, у яких значне місце відведено молодшим фаховим бакалаврам. У роботі фельдшера нерідко виникають ситуації, за яких необхідно не тільки швидко розпізнати особливості патології, надати необхідну невідкладну допомогу, а й організувати транспортування до профільного закладу охорони здоров'я. Це покладається на спеціалістів фельдшерського пункту, швидкої медичної допомоги, приймальних відділень, лікарень, сільських амбулаторій тощо. В умовах

жорсткого дефіциту часу для запобігання помилкам у діях фельдшера вимагається високий рівень професіоналізму, розуміння патофізіологічних процесів, які відбуваються в організмі хворого, засвоєння алгоритмів дій з наданням невідкладної допомоги і схем лікування термінальних станів.

Сучасне життя ставить перед випускниками нашого коледжу вимогу: «Не лише знай, але і вмій». Не дарма, мабуть, кажуть, що теорія має пройти іспит практикою. Практичне навчання є невід'ємною складовою освітнього процесу. Найважливіше завдання нашого коледжу – підготовка компетентного, гнучкого, конкурентоспроможного фахівця. Гасло дня – добре знати і досконало вміти те, що стосується безпосередньо майбутнього спеціаліста. Формування системи знань, навичок і вмінь відбувається поступово крок за кроком, від простого до складного. Зростаюча конкуренція на ринку праці спонукає нас організувати освітній процес таким чином, щоб наш випускник відразу ж після здобуття диплому міг професійно виконувати свої функціональні обов'язки, тобто був конкурентоспроможним на ринку праці.

1 березня 2024 року відбувся гостьовий практикум «Невідкладні стани в хірургії, мета та завдання невідкладної медичної допомоги. Організація роботи ФАП та служби швидкої медичної допомоги з надання допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії» на базі Медичної компанії Into-sana для здобувачів освіти спеціальності 223 Медсестринство ОПП Лікувальна справа. Студенти застосували набуті знання щодо:

- ◆ організації служби швидкої медичної допомоги, її мети і завдання.

- ◆ організації роботи ФАП

(обладнання, документація);

- ◆ організації роботи фельдшерських бригад СШД;

- ◆ чинних наказів МОЗ України з надання медичної допомоги за невідкладних станів на догоспітальному етапі.

Демонстрували здатність:

- виконувати роботу фельдшера в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, в штаті лікарської та фельдшерської виїзної бригади швидкої допомоги з надання невідкладної медичної допомоги хірургічним хворим;

- дотримуватися правил техніки безпеки на ФАП та в складі бригади швидкої медичної допомоги.

Отже, гостьовий практикум є ефективним інструментом для організації освітнього процесу в медичному фаховому коледжі. Він дозволяє студентам отримати практичний досвід, розвинути необхідні навички і підготуватися до майбутньої професійної діяльності. З урахуванням швидких змін у медичній галузі важливо постійно вдосконалювати методи навчання, і гостьовий практикум – один з таких інноваційних підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інноваційні підходи до організації видів практик здобувачів вищої освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти : аналітичний огляд

ОСВІТА ДЛЯ ЗУМЕРІВ: ЯК ЧАТ-БОТ ЗМІНЮЄ ВИКЛАДАННЯ

Ірина МУСІНА,
викладач ВСП «Маріупольський фаховий коледж
ДВНЗ «Приазовський державний технічний
університет»

Анотація. Метою статті є демонстрація впливу чат-бота на основі CRM для вивчення навчальної дисципліни «Інженерна графіка» в умовах дистанційного навчання та його можливостей для підвищення продуктивності здобувачів освіти, прискорення навчальних процесів і покращення взаємодії між суб'єктами освітнього середовища.

Abstract. The purpose of the article is to demonstrate the impact of a CRM-based chatbot for studying the discipline “Engineering Graphics” in the context of distance learning at the Mariupol Vocational College of PSTU and its capabilities to increase the productivity of students, accelerate learning processes and improve interaction between the subjects of the educational environment.

У сучасних умовах цифровізації освітнього процесу використання новітніх технологій набуває особливого значення. Дистанційна форма навчання стала не лише вимушеним кроком під час пандемії, але й перспективним напрямом розвитку освіти. У рамках цієї тенденції важливо забезпечити здобувачів освіти не лише доступом до навчальних матеріалів, але й створити інтерактивне середовище для ефективною взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Одним із рішень для таких завдань є використання чат-ботів.

Однією з найперспективніших інновацій у сфері цифрової освіти є використання чат-ботів. Вони були розроблені як новий користувацький інтерфейс, що дозволяє здобувачам освіти і викладачам взаємодіяти через чат, зменшуючи необхідність особистого спілкування. У зв'язку з глобальною цифровізацією, чат-боти активно використовуються в різних галузях як інструмент для підвищення ефективності процесів. Однак особливо перспективним є їх впровадження в освіту. Чат-боти мають великий потенціал для підтримки освітніх процесів і створення інтерактивного середовища для навчання.

Чат-боти використовуються у різних галузях для автоматизації рутинних процесів та покращення комунікації з користувачами. У галузі осві-

ти вони виконують функції цифрових помічників, які можуть допомагати здобувачам освіти під час навчання, надаючи миттєві відповіді на їхні запитання та підтримуючи їх під час виконання завдань.

Вивчення навчальної дисципліни «Інженерна графіка» є складним процесом для багатьох здобувачів освіти через потребу візуалізації технічних концепцій. Чат-боти на основі CRM-систем дозволяють автоматизувати комунікацію, надавати здобувачам освіти навчальні матеріали, відповідати на запитання та допомагати у виконанні завдань у режимі реального часу.

Використання CRM-систем для керування чат-ботом дозволяє створити інноваційний підхід до навчання, оптимізуючи освітній процес та надаючи здобувачам освіти доступ до матеріалів дисципліни 24/7. CRM-системи, зокрема, дозволяють ефективно керувати даними здобувачів освіти, відстежувати їхній прогрес і надавати персоналізовані рекомендації. Завдяки інтеграції чат-бота з CRM-системою викладачі можуть зберігати записи про взаємодію із здобувачами освіти, а також автоматизувати відправлення нових матеріалів і завдань.

Розробка чат-ботів для освітніх цілей активно досліджується у багатьох країнах. Зокрема роботи показують, що використання таких інструмен-

тів може значно покращити якість дистанційної освіти та забезпечити індивідуальний підхід до навчання.

Для створення чат-бота для вивчення інженерної графіки було використано сучасну CRM-систему, яка дозволяє автоматизувати процеси комунікації та навчання. Основні етапи розробки включали:

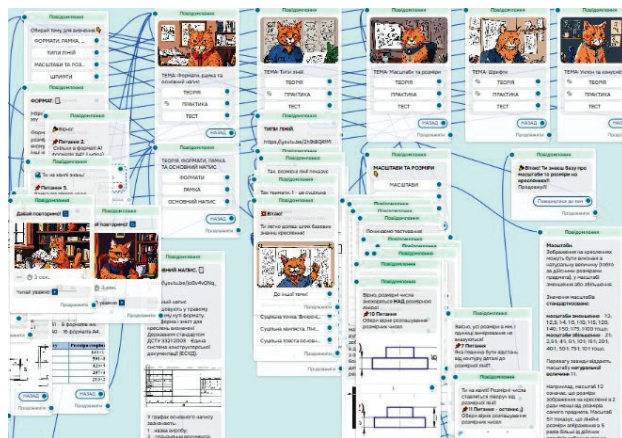
1. Аналіз вимог. Визначення основних функцій чат-бота, які будуть корисними для здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Інженерна графіка»: автоматичне надання навчальних матеріалів, інтерактивне тестування, практичні завдання. Визначені функції чат-бота за посиланням:

<http://surl.li/doobzz>

2. Інтеграція з

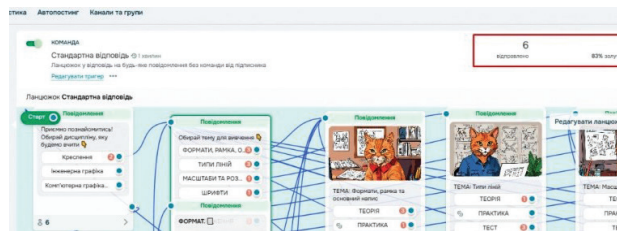
CRM. Підключення чат-бота до CRM-системи для збереження даних про здобувачів освіти, моніторингу їхнього прогресу та забезпечення автоматичного надання індивідуальних рекомендацій. Загальний вигляд CRM-системи. CRM-система підключена до чат-бота за посиланням <http://surl.li/gharjv>

3. Розробка сценаріїв взаємодії. Створення набору алгоритмів, які забезпечують логічну послідовність запитів і відповідей. Особливий акцент було зроблено на забезпечення доступності складних технічних тем у спрощеній формі. Процес розробки набору алгоритмів за посиланням <http://surl.li/vmupz3>

4. Тестування та впровадження. Проведення тестування чат-бота з обраною групою здобувачів освіти для оцінювання його ефективності та виявлення можливих недоліків. Результати тестування чат-бота за посиланням

<http://surl.li/wlpznz>

У результаті тестування чат-бота було виявлено низку позитивних ефективних зрушень:

- Підвищення залученості здобувачів освіти, які відзначили, що доступ до чат-бота спрощує процес навчання і допомагає їм отримувати відповіді на запитання в режимі реального часу.
- Покращення навчальних результатів.

Завдяки автоматизованій системі надання навчальних матеріалів і завдань, здобувачі освіти змогли краще засвоїти складні теми та виконати більшу кількість практичних завдань.

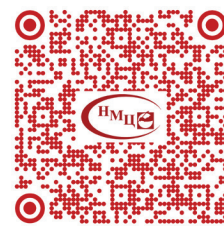
- Економія часу викладачів. Автоматизація відповідей на найчастіші запитання дозволила викладачам зосередитися на більш складних питаннях і індивідуальних консультаціях.

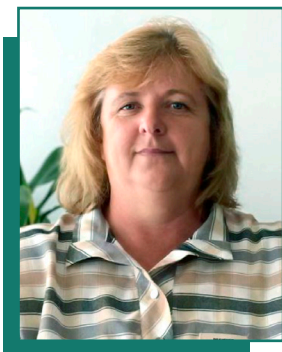
Зокрема використання чат-бота було особливо корисним під час підготовки до захисту графічних робіт, коли здобувачі освіти мали змогу в будь-який час отримати пояснення складних тем або повторити матеріал.

Впровадження чат-бота на основі CRM для вивчення навчальної дисципліни «Інженерна графіка» під час дистанційного навчання у ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ» показало високий рівень ефективності. Чат-бот забезпечив інтерактивну підтримку здобувачів освіти, підвищив рівень їхньої залученості та покращив результати навчання. Автоматизація рутинних процесів дозволила зекономити час викладачів та створила умови для більш індивідуалізованого підходу до кожного здобувача освіти.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на впровадження подібних чат-ботів у інші навчальні дисципліни та їх інтеграцію з іншими освітніми платформами.

Список використаних джерел

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТОК У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Оксана ДЕРКАЧ,
викладач Самбірського фахового коледжу економіки
та інформаційних технологій

Анотація. У статті розглядається актуальність правового регулювання відпусток у період воєнного стану. Висвітлюються недоліки і потреба у вдосконаленні законодавства. Аналізуючи інформацію, виявлено, що існують недопрацювання у законодавстві, які можуть призвести до порушень прав працівників у період воєнного стану.

Зокрема, недостатня чіткість щодо обмежень роботодавців у наданні відпусток та невідзначеність щодо компенсації за невикористані дні відпусток.

Також пропонуються шляхи вирішення цих проблем через установлення чітких критеріїв для роботодавців, розробку справедливих механізмів компенсації та забезпечення балансу між інтересами держави та правами працівників.

Abstract. The article examines the relevance of legal regulation of vacations during martial law. The shortcomings and the need to improve the legislation are highlighted. Analyzing the information, it was found that there are shortcomings in the legislation that can lead to violations of the rights of workers during martial law.

In particular, lack of clarity regarding employers' restrictions on the granting of vacations and uncertainty regarding compensation for unused vacation days.

Ways to solve these problems are also suggested by establishing clear criteria for employers, developing fair compensation mechanisms and ensuring a balance between the interests of the state and the rights of workers.

Правове регулювання відпусток у період воєнного стану є важливою складовою системи забезпечення прав та обов'язків громадян в умовах загрози національній безпеці. У такий період особливу увагу приділяють правам та обов'язкам працівників, які мають право на відпустки, але водночас діють обмеження з урахуванням військових потреб та загального добробуту суспільства.

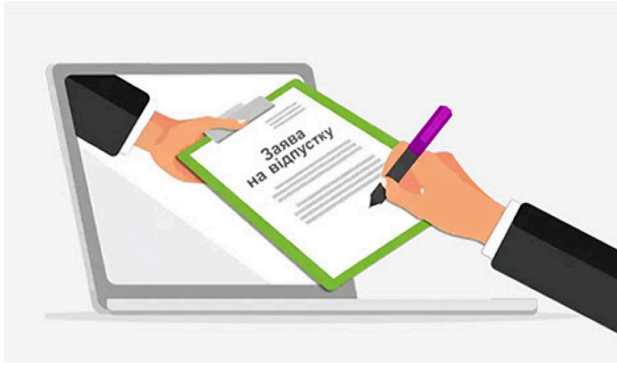
У воєнний час, коли загроза безпеці стає надзвичайною, держава може ввести воєнний стан, що призводить до перегляду та обмеження деяких громадянських прав, включаючи право на відпочинок і відпустки.

Проте важливо, щоб ці обмеження були законними, пропорційними та не зашкоджували основним правам та свободам людини.

У період воєнного стану в Україні регулювання відпусток передбачено Законом № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Згідно з цим законом, у цей період діють специфічні правила, які визначаються вказаним законом, а не загальним законодавством про працю.

Згідно з пунктом 2 розділу «Прикінцеві положення» цього закону, під час воєнного стану не застосовуються норми законодавства про працю, що регулюють відпустки, за винятком відпусток у зв'язку з вагітністю та пологами та відпусток для догляду за дитиною до трьох років. У цей період максимальна тривалість щорічної основної відпустки складає 24 календарних дні [1].

Також у цей період роботодавець може відмовити працівнику у наданні будь-якого виду

відпусток, за винятком відпусток, пов'язаних з вагітністю та пологами, та відпусток для догляду за дитиною до трьох років, якщо працівник залучений до робіт на об'єктах критичної інфраструктури.

У разі потреби працівника, упродовж періоду воєнного стану, роботодавець може надати йому відпустку без збереження заробітної плати без обмеження строку, встановленого чинним законодавством про відпустки.

У разі, якщо працівник не залучений до робіт на об'єктах критичної інфраструктури, періоди відпусток визначаються відповідно до графіків, затверджених керівником за погодженням з профспілковим органом.

Роботодавець повинен письмово повідомити працівника про дату початку відпустки не пізніше, ніж за два тижні до встановленого графіком терміну.

У період воєнного стану обмеження щодо 15-денного терміну надання відпустки без збереження заробітної плати скасовуються. Проте відпустка без збереження заробітної плати може бути надана за заявою працівника тривалістю до закінчення воєнного стану, якщо це передбачено законодавством чи колективним договором. Така відпустка має бути погоджена з обома сторонами трудового договору та це має бути відображено у відповідних документах.

Наслідком вищезазначеного є те, що якщо працівник використовує лише частину відпустки, допомога на оздоровлення може бути надана за його заявою за використання будь-якої частини відпустки і виплачується повністю.

Також у законодавстві передбачено кілька випадків, коли працівник має право на відпустку без збереження заробітної плати.

За сімейними обставинами працівник має право на відпустку без заробітної плати тривалістю до 30 календарних днів. У заяві працівник може не пояснювати свої сімейні обставини, проте роботодавець має право, але не обов'язок надати таку відпустку.

У разі військового стану тривалість відпустки без заробітної плати визначається угодою сторін. Роботодавець також має право, але не обов'язок, надати таку відпустку.

Якщо працівник перебуває за межами України або має статус внутрішньо переміщеної особи, роботодавець зобов'язаний надати відпустку без заробітної плати тривалістю до 90 календарних днів. Проте працівник має подати підтверджувальні документи, такі як довідка з місця проживання або набуття статусу за кордоном [2].

Час відпустки без заробітної плати не враховується у трудовому стажі та не відображається у внесках до Пенсійного фонду. Також працівник не має права на допомогу по безробіттю протягом цього періоду.

У грудні 2023 року українське законодавство впровадило новий вид відпустки – для демобілізованих осіб. Ця відпустка надається за заявою працівника на строк до 60 календарних днів.

Ця норма стосується всіх осіб, які звільняються з лав Збройних Сил України після грудня 2023 року. Роботодавець не має права відмовити у наданні цієї відпустки.

До грудня 2023 року українське законодавство передбачало виплату компенсації за невикористані дні відпустки після звільнення. Проте працівник міг написати заяву про заміну частини щорічної відпустки на грошову компенсацію лише у випадку, якщо він вже скористався відпусткою протягом 24 календарних днів на рік.

Однак за останніми змінами до Закону «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» компенсацію за невикористані дні відпустки можуть отримати лише певні категорії працівників, зокрема ті, хто має дітей або повнолітню дитину з інвалідністю з дитинства підгрупи А I групи, або ті, хто був призваний на військову службу.

Для отримання компенсації працівник повинен подати заяву не пізніше останнього дня місяця, в якому він був звільнений від роботи у зв'язку з призовом на військову службу. Наприклад, якщо працівника призвали 10 лютого 2024 року, він міг подати заяву до 29 лютого 2024 року.

Таким чином, мобілізованим працівникам надається право на грошову компенсацію за невикористані дні відпустки без обов'язкової умови використання хоча б 24 днів відпустки на рік. Роботодавець зобов'язаний виплатити компенсацію за всі дні відпустки, яку запитає працівник [3].

У нашій темі можна виділити декілька потенційних проблем:

1. Невизначеність правового статусу. Відпустки в цей період мають специфічний статус, що може викликати плутанину у правах та обов'язках працівників та роботодавців.

2. Можливість зловживання. Роботодавці можуть зловживати своїм правом обмежувати відпустки працівників, порушуючи їх трудові права.

3. Невизначеність компенсацій. Відсутність чітких правил щодо компенсацій за невикористані відпустки може створити проблеми для пра-

цівників у зв'язку з воєнним станом.

4. Нерівність у доступі до відпусток. Різні категорії працівників можуть мати різний доступ до відпусток, що може спричинити конфлікти та нерівності у трудових відносинах.

5. Неоднаковий вплив на різні сфери громадського життя.

Відпустки у період воєнного стану можуть впливати по-різному на різні галузі економіки та громадське життя, що може призвести до нерівномірного розвитку секторів.

Проблеми, пов'язані з правовим регулюванням відпусток у період воєнного стану, вимагають уважного та ретельного розгляду для забезпечення справедливих умов для працівників та роботодавців.

Перш за все, необхідно розробити чіткі і однозначні нормативні акти, які регулюватимуть відпустки у період воєнного стану. Це допоможе уникнути невизначеності та роз'яснити права та обов'язки всім зацікавленим сторонам.

Для запобігання можливості зловживання роботодавцями щодо обмеження відпусток працівників, необхідно встановити механізми контролю та нагляду з боку відповідних контролюючих органів.

У вирішенні питання невизначеності компенсацій за невикористані відпустки важливо вра-

хувати індивідуальні обставини та потреби працівників. Можливі варіанти компенсації можуть включати фінансові виплати або можливість використання відпустки у майбутньому.

Для забезпечення рівного доступу до відпусток у період воєнного стану необхідно розробити прозорі критерії та процедури видачі відпусток, які були б об'єктивними та справедливими для всіх працівників.

Щодо нерівномірного впливу на різні сфери громадського життя, важливо вести моніторинг та оцінку соціально-економічних наслідків відпусток у період воєнного стану. Це допоможе уникнути негативних наслідків для розвитку окремих галузей економіки та громадського життя.

Отже, для вирішення проблем, пов'язаних з правовим регулюванням відпусток у період воєнного стану, необхідно удосконалити законодавство, встановити чіткі критерії та обмеження для роботодавців щодо обмеження відпусток працівників, а також розробити справедливі механізми компенсації за невикористані відпустки. Такий комплексний підхід допоможе забезпечити захист прав працівників і одночасно врахувати потреби оборони держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України № 2136-IX від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20> Text
2. Відпустки під час воєнного стану : правове врегулювання. 2024. URL : <https://www.helsinki.org.ua/articles/vidpustky-pid-chas-voiennoho-stanu-pravove-vrehuliuvannia/>
3. Трудові відносини в умовах воєнного стану. 2022. URL : <https://law.chnu.edu.ua/trudovi-vidnosyny-v-umovakh-voiennoho-stanu/>

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

Запрошуємо на вебінар

"Освітні інструменти 21 століття: створення, використання, розвиток"

- ▼ 9 січня
- ▼ Початок о 13:00

На вас чекає:

- Знайомство з сучасними електронними освітніми ресурсами, які ви можете створити самостійно, або командою зі студентами та колегами
- Практичні поради щодо проектування, створення та використання інструментів в освітньому процесі.
- Оголошення конкурсу "Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагогів".
- Підвищуйте кваліфікацію разом із платформою <http://kursik.com.ua>
- ◆ Участь у вебінарі безкоштовна, але:
- ◆ Сертифікат на 2 години + запис вебінару – лише за 120 грн!

Реєструйтеся <https://nmcbook.com.ua> з 1 січня 2025 року

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ФПО

Наталія ТКАЧ,
викладач Чорноморського морського фахового коледжу Одеського національного морського університету

Анотація. Розвиток комунікативної культури у студентів є важливою складовою успішної організації освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.

Ефективна комунікація сприяє створенню комфортного середовища для навчання, розвиває навички співпраці та вирішення конфліктів, а також підвищує загальний рівень успішності. Тільки через комплексний підхід можна вирішити існуючі проблеми і підвищити рівень освітнього середовища.

Abstract. The development of students' communication culture is an important component of the successful organisation of the educational process at a professional higher education institution.

Effective communication contributes to creating a comfortable learning environment, develops cooperation and conflict resolution skills, and increases the overall level of academic performance. Only through an integrated approach can existing problems be solved and the level of the educational environment.

Комуникативна культура є важливим компонентом у діяльності закладів фахової передвищої освіти. Вона визначає якість взаємодії між адміністрацією, викладачами, здобувачами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Враховуючи, що фахова передвища освіта спрямована на підготовку професійних кадрів, розвиток ефективної комунікації стає критично важливим для формування як професійних, так і соціальних навичок.

Як правило, студентами коледжу стають 15-16-річні підлітки. Підлітковий вік – це період інтенсивного особистісного та соціального розвитку, під час якого комунікативні навички відіграють ключову роль. В такому віці підлітки, які змінюють соціальну роль «з учня до студента», стикаються з низкою труднощів у спілкуванні. Це пов'язано не тільки зі зміною їхнього психологічного та соціального статусу, а також з формуванням індивідуальної ідентичності.

Основними учасниками освітнього процесу є адміністрація, педагогічні працівники, здобувачі освіти та їх батьки. Кожен учасник має свої особливості комунікативної культури.

Адміністрація виступає посередником між різними групами учасників освітнього процесу, відповідає за його організацію, прийняття рішень, впровадження освітніх політик та часто врегульовує конфлікти, які виникають між іншими учасниками. Саме тому комунікація адміністрації повинна бути чіткою, формальною та структурованою. Але іноді непрозорість комунікації, низький рівень зворотного зв'язку та формальний підхід призводять до непорозуміння та низької залученості інших учасників.

Викладачі забезпечують взаємодію зі студентами, передають знання та формують освітню траєкторію розвитку. В коледжах викладачі, виконуючи ще обов'язки кураторів (класних керівників), також комунікують з батьками. Викладачі можуть стикатися з труднощами в адаптації комунікативних стратегій до різних груп студентів або уникати конструктивного зворотного зв'язку. Це може призводити до зниження взаєморозуміння та ефективності навчання.

Батьки відіграють вагомий роль у підтримці студентів та у взаємодії з адміністрацією і викладачами, що дозволяє забезпечити гармонійний

освітній процес. Вони є важливою ланкою зв'язку та джерелом соціальної підтримки для студентів. Дуже часто саме батьки через розуміння потреб своїх дітей можуть допомогти закладу освіти в налагодженні індивідуальної комунікативної культури. Але брак активної комунікації з боку батьків або нерозуміння потреб освітнього процесу можуть призвести до непорозуміння та конфліктів.

Працюючи в закладі освіти більш ніж 25 років, виокремила для себе основні проблеми комунікативної культури підлітків:

▼ Невпевненість у собі. Багато підлітків у цей період страждають від низької самооцінки, що може ускладнювати їхню здатність відкрито та впевнено висловлювати свої думки. Особливо ця проблема загострилась під час COVID-19 та військової агресії. Це призводить до уникання соціальних ситуацій або навпаки – агресивної поведінки для самозахисту.

▼ Невміння вирішувати конфлікти. У підлітковому віці діти часто стикаються з конфліктами як у сім'ї, так і серед однолітків. Відсутність навичок конструктивного вирішення суперечок дуже часто призводить до соціальної ізоляції.

▼ Проблеми з емоційним регулюванням. У цьому віці підлітки відчувають емоційні коливання, що може призводити до труднощів у побудові стабільних міжособистісних відносин. Невміння контролювати емоції у складних ситуаціях призводить до непорозуміння, конфліктів.

▼ Залежність від цифрових технологій. Підлітки значну частину свого часу проводять у соціальних мережах та онлайн-спілкуванні. Це може негативно впливати на їхні навички реальної комунікації.

▼ Соціальний тиск та стереотипи. Потрапляючи в нові соціальні умови, здобувачі часто стикаються з тиском з боку однолітків, що змушує їх підлаштовуватись під певні соціальні норми. Це часто призводить до внутрішніх конфліктів.

Маючи купу комунікативних проблем, здобувачі, особливо перших курсів, мусять формувати й професійні компетентності, до складу яких, як правило, входять і професійні комунікації.

У сучасному світі успіх у будь-якій професійній діяльності залежить не лише від теоретичних знань і навичок, але й від здатності ефективно комунікувати та працювати в команді. У зв'язку з цим терміни "професійні комунікації" та "soft skills" (м'які навички) стають ключовими концепціями.

Професійні комунікації та soft skills тісно пов'язані між собою і мають багато спільного, зокрема взаємодію з іншими людьми та значення для професійного успіху. Водночас, ці дві категорії мають суттєві відмінності: професійні комунікації більш специфічні та формальні, тоді як soft skills є універсальними і впливають на загальну

здатність особистості працювати ефективно в будь-якому середовищі.

Отже, розвиток комунікативної культури у студентів є важливою складовою успішної організації освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти. Визначимо основні проблеми комунікативної культури в закладі ФПО.

1. Недостатній рівень комунікативної культури. Багато здобувачів приходять до закладів фахової передвищої освіти з недостатньо розвченими комунікативними навичками, що ускладнює їхню взаємодію з викладачами, однолітками та потенційними роботодавцями.

2. Складнощі в управлінській комунікації закладу. Часто взаємодія між адміністрацією закладу та викладачами є формальною, несистемною або недостатньо відкритою, що призводить до непорозуміння, неузгодженості та конфліктів в освітніх процесах.

3. Низька мотивація здобувачів до отримання фаху та участі в комунікативних заходах. Здобувачі фахових закладів освіти іноді не бачать цінності в розвитку комунікативних навичок через недооцінювання їхньої ролі в майбутній професійній діяльності. За досвідом, спілкування з роботодавцями на останніх курсах коледжу чітко вказує на цю проблему. Згодом це сильно впливає на працевлаштування випускників.

4. Непорозуміння через різницю в стилях викладання та спілкування. У педагогів і здобувачів можуть бути різні очікування щодо методів комунікації, рівня фахової майстерності що призводить до нерозуміння та втрати контакту між учасниками процесу.

Дійсно, цей перелік проблем неповний. Сучасні виклики, військова агресія, перманентний високий стан занепокоєння усіх учасників освітнього процесу постійно відкриває нові проблеми в комунікаційній культурі. Саме тому від професійного рівня педагогічного складу та адміністрації закладу залежить вдосконалення рівня внутрішньої комунікаційної культури на всіх рівнях управління.

Напрями покращення рівня комунікаційної культури в закладі ФПО можуть виглядати наступним чином:

1. Професійний розвиток педагогів у сфері комунікації, а саме – впровадження регулярних тренінгів з комунікативної компетентності для викладачів дозволить їм краще розуміти здобувачів і адаптувати свої методи викладання та спілкування до їхніх потреб. Важливо визначити загальні правила та вимоги закладу до викладача, здобувача, батьків щодо переліку комунікативних компетентностей.

2. Навчати здобувачів ефективною комунікації. Варто ввести систематизовані окремі курси чи модулі, присвячені розвитку професійних комунікативних навичок, з акцентом на ведення ді-

лового листування, публічні виступи та міжособистісне спілкування в колективі.

3. Впроваджувати онлайн (офлайн) платформи для діалогів. Створення платформ (заходів) або форумів для відкритого спілкування між адміністрацією, викладачами та здобувачами, які дозволять швидко та конструктивно вирішувати організаційні та навчальні питання.

4. Розвиток та підтримка інституту студентського самоврядування. Студентське самоврядування може бути важливим інструментом для активізації участі здобувачів у вирішенні комунікативних проблем та покращенні їхньої взаємодії з адміністрацією, викладачами та батьками.

5. Інтеграція сучасних технологій для потреб комунікації. Використання інструментів дистанційного навчання, електронної пошти та соціаль-

них мереж може полегшити обмін інформацією та зробити комунікацію між учасниками процесу гнучкішою та доступнішою.

Висновки.

Комунікативна культура закладів фахової передвищої освіти потребує системного підходу, який включає професійний розвиток викладачів, навчання студентів ефективної комунікації та використання сучасних інструментів для забезпечення відкритої і продуктивної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Ефективна комунікація сприяє створенню комфортного середовища для навчання, розвиває навички співпраці та вирішення конфліктів, а також підвищує загальний рівень успішності. Тільки через комплексний підхід можна вирішити існуючі проблеми і підвищити рівень освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук О. М. Комунікація в освітньому середовищі : сучасні виклики та перспективи розвитку. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка.
2. Пуховська Л. П. Педагогічна комунікація : теорія і практика. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/621>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА

14 провідних українських IT-компаній підписали Добровільний кодекс поведінки з етичного і відповідального використання штучного інтелекту. Так розробники засвідчили свою готовність дотримуватися принципів безпечного використання ШІ у технологічних продуктах. Завдяки цьому бізнеси посилять довіру інвесторів і партнерів, а громадяни будуть користуватися інноваційними продуктами компаній-підписантів без ризиків.

Підписантами стали такі компанії:

Grammarly – компанія-засновник асистента на основі штучного інтелекту, який допомагає покращувати комунікацію англійською мовою та продуктивність

MacPaw – українська IT-компанія, яка розробляє та розповсюджує інноваційне програмне забезпечення для macOS та iOS, яке спрощує життя користувачів Mac

LetsData – стартап, що за допомогою штучного інтелекту виявляє та аналізує загрози інформаційні кампанії в медіапросторі

DroneUA – українська група компаній, що є міжнародним системним інтегратором безпілотних рішень, робототехніки та систем енергонезалежності, створює екосистеми в нових сферах розвитку

WINSTARS.AI – ключовий R&D центр для розвитку ШІ в Україні, який створює персоналізовані AI-рішення для бізнесів

Gametree.me – розробник застосунку для пошуку геймерів для спільної гри

YouScan.io – розробник платформи для аналітики соціальних медіа на базі штучного інтелекту

EVE.calls – компанія, яка спеціалізується на розробках у сфері голосових технологій та розмовного штучного інтелекту

Valtech – міжнародна сервісна компанія, що надає комплексні цифрові рішення для глобальних бізнесів, поєднуючи технології, стратегічне планування та креативні підходи з використанням штучного інтелекту

ЛУН – українська продуктова IT-компанія, що розробляє PropTech платформи для пошуку оренди та купівлі житла

Bluebird – український інноваційний серійний виробник military-радіоелектроніки та технічних засобів

SoftServe – одна з найбільших українських IT-компаній, що займається розробкою програмного забезпечення та консалтингом у сфері цифрових технологій

Uklon – український сервіс виклику авто, що активно впроваджує технології штучного інтелекту для покращення якості обслуговування

Preply – міжнародна освітня онлайн-платформа, яка дозволяє учням знаходити репетиторів для дистанційного навчання, зокрема для вивчення іноземних мов. Знайтеся з Добровільним кодексом поведінки за посиланням <https://cutt.ly/geBYBs4k>

НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Ніна ПОПЕЛЬНИЦЬКА,
викладач ВСП «Фаховий коледж Чернівецького
національного університету ім. Ю. Федьковича»

Анотація. У статті розглянуто особливості нормативного закріплення етичної компетентності педагогічного працівника як основи професійної компетентності та деякі проблемні питання її реалізації.

Abstract. The article discusses the features of the normative consolidation of the ethical competence of a pedagogical worker, as the basis of professional competence, and some problematic issues of its implementation.

Важливою складовою частиною компетентностей педагогічного працівника є етична. Вона є своєрідним індикатором готовності до роботи із підростаючим поколінням та забезпечує свідомий вибір педагогом етичної поведінки як під час виконання посадових обов'язків, так і у щоденній діяльності.

Поведінка педагога часто є зразком для наслідування здобувачами освіти, своєрідною моделлю бажаної чи соціально допустимої поведінки, а тому відіграє величезну роль у становленні молодого покоління, формуванні їхньої правової свідомості та правової культури.

Відзначу, що під час дослідження етичної компетентності педагогічного працівника здебільшого акцентують увагу на сутності і компонентах цього поняття, тоді як нормативне підґрунтя етичної компетентності педагогічного працівника здебільшого розглядається лише побічно.

Зважаючи на зазначене, узагальнення особливостей нормативного закріплення етичної компетентності педагогічного працівника видається актуальним.

Перш ніж перейти до безпосереднього аналізу нормативного закріплення етичної компетентності педагогічного працівника, проаналізуємо сутність і зміст педагогічної етики, яка є квінтесенцією етичної компетентності педагога.

Педагогічна етика, за визначенням авторів Т. Кучай, О. Кучай, Н. Рокосовик, Т. Зорочкіна,

вивчає особливості, зміст, принципи та функції педагогічної моралі, характер діяльності педагога та його моральних взаємин у педагогічному середовищі, розробляє основи педагогічного етикету, який є сукупністю правил спілкування та поведінки вчителя [9, с. 142–143].

Педагогічна етика є складним симбіозом моральних норм і правил, які визначають особливості взаємин педагога з усіма учасниками освітнього процесу та суспільством в цілому.

Ключовими елементами етичної компетентності сучасного педагога є такі особистісні якості, як гуманізм, справедливість, порядність, толерантність, інтелігентність, ввічливість, чуйність, повага до особистості всіх учасників освітнього процесу та їх особистих кордонів, високий рівень культури поведінки, педагогічний такт, здатність приймати обґрунтовані рішення в етично складних ситуаціях, а також вміння запобігати конфліктам і вирішувати їх.

Безперечно, поведінка педагогічного працівника має відповідати приписам закону, моралі і етики.

Нормативні засади етичної компетентності педагогічного працівника закріплені в актах різного рівня.

П. 6 ч. 2 ст. 54 Закону України «Про освіту» визначено, що педагогічні працівники зобов'язані поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу [4].

Ст. 62 Закону України «Про фахову передвищу освіту», якою окреслено обов'язки педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, серед інших, зокрема, встановлено такі, які за своєю сутністю та змістом є відображенням етичної компетентності: «...дотримуватися педагогічної етики; поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу; настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства; формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності дотримуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України; виховувати у здобувачів фахової передвищої освіти повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України та навколишнього природного середовища; формувати у здобувачів фахової передвищої освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами» [5].

Така увага законодавця до етичної поведінки педагогічного працівника, вочевидь, свідчить про її важливість.

Більше того, вимоги до етичної поведінки педагогічного працівника нерідко деталізуються в актах локального нормотворення закладів освіти. До прикладу, вимоги до етичної поведінки педагогічного працівника у ВСП «Фаховий коледж ЧНУ» додатково регулюються Етичним кодексом, який спрямований на забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти та відкриває широкі можливості академічній спільноті щодо альтернативного, у порівнянні з традиційним судовим, вирішення конфліктів, що виникають у сфері академічної доброчесності [6] та Правилами внутрішнього розпорядку ВСП «Фаховий коледж ЧНУ», якими, зокрема, встановлено заборону на вчинення аморальних дій у приміщенні коледжу [7].

У контексті проведеного дослідження варто також звернути увагу на те, що однією із специфічних підстав для розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця, відповідно до п. 3. ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України, є вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням цієї роботи [2].

До суб'єктів, які можуть бути звільнені за згаданою підставою, належать учасники освітнього процесу, визначені ст. 52 Закону України «Про освіту», а саме: педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники; фізичні особи, які провадять освітню діяльність; інші особи, передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього

процесу у порядку, що встановлюється закладом освіти [4].

Варто звернути увагу на те, що формулювання «аморальний проступок» є оціночним поняттям, оскільки на законодавчому рівні не встановлено, які дії педагогічного працівника слід розглядати як аморальні, а тому в кожному конкретному випадку слід встановлювати чи є такі дії аморальним проступком.

Зокрема, аморальними діями є такі, що суперечать загальноприйнятим нормам і правилам, порушують моральні підвалини суспільства, моральні цінності, які склалися в суспільстві, і суперечать змісту трудової функції конкретного працівника.

Вбачається, що така підстава для звільнення педагогічного працівника, як вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням цієї роботи, є цілком обґрунтованою, адже на педагогів покладений обов'язок сприяти формуванню вихованої, освіченої, інтелектуальної особистості, а це завдання здатний виконати лише той педагог, поведінка та репутація якого не викликає сумнівів. Тут доцільно згадати слова Джона Д. Мак Дональда, який стверджував, що доброчесність – це не явище природи, воно не змінюється з часом та не залежить від пори року. Доброчесність – це внутрішній стан.

Таким чином, визначення на нормативному рівні аналізованої підстави для розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця є своєрідною превенцією, спрямованою на недопущення вчинення аморальних дій педагогічними працівниками і, як наслідок, поширення негативного впливу на підростаюче покоління.

Разом із цим, у демократичній, правовій державі, курс на побудову якої взяла Україна, дуже важливим є відхід від стереотипно-догматичного уявлення про професію педагога загалом та поведінку педагога зокрема.

Сучасний педагог – це творча особистість, яка вмє балансувати між роботою, особистим і професійним розвитком, хобі, розвагами, відпочинком та має безумовне право на повагу до його честі і гідності. Недопустимим є критичне оцінювання професійних здібностей педагогічного працівника через особистісні фактори – стать, вік, національність, релігійні переконання, походження, майновий стан, місце проживання тощо, оскільки основним законом України – Конституцією України – у ст. 23 гарантовано право на вільний розвиток своєї особистості [1], а ст. 300 Цивільного кодексу України – право на індивідуальність [3].

Відзначу, що правом педагогічного працівника на індивідуальність іноді нехтують в українському суспільстві, намагаючись звинуватити у порушенні етичних правил поведінки.

Аналіз судової практики дає підстави стверджувати, що іноді також мають місце випадки не-

обгрунтованого розірвання трудового договору з педагогічним працівником у зв'язку із вчиненням працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням цієї роботи (п. 3. ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України). До прикладу, Красноградський районний суд Харківської області, розглянувши справу № 626/3564/23 про визнання незаконним та скасування наказу про припинення трудового договору та поновлення на роботі, встановив, що позивачка звернулася до Красноградського районного суду з позовною заявою до Красноградського аграрно-технічного фахового коледжу імені Ф.Я. Тимошенка про визнання незаконним та скасування наказу про припинення трудового договору та поновлення на роботі.

В обґрунтування вимог позивач зазначила, що працює на посаді викладача коледжу. 19 жовтня 2023 року вона отримала засобами поштового зв'язку копію наказу директора коледжу про звільнення її з посади викладача коледжу на підставі п. 3 ст. 41 КЗпП України. З наказом позивачка категорично не згідна та вказала на упереджені дії адміністрації закладу освіти і намагання звільнити її з посади за будь-яку ціну. Позивачка також повідомила, що жодних дій, які могли підпадати під аморальний проступок, вона не вчиняла – факти, зазначені в наказі про звільнення її з посади, не доведені, а наказ є таким, що грубо порушує її трудові права у сфері забезпечення гарантій права на працю, та підлягає скасуванню.

У процесу розгляду справи з'ясувалося, що підставою для звільнення послугувало вчинення позивачкою, яка виконує виховні функції, аморального проступку: позивачка увірвалася в кабінет т. в. о. директора коледжу, кричала і перебувала телефонну розмову останньої.

У зв'язку із подією, яка трапилася, працівників поліції до закладу освіти не викликали. Виконуючою обов'язки директора коледжу було підготовлено акт, що зафіксував порушення трудової дисципліни з боку позивачки. Того ж дня, отримуючи наказ у відділі кадрів, позивачка грубо поведилася зі старшим інспектором кадрів, вирвала з рук та розірвала перший лист оригіналу наказу, з яким ознайомлювалася, висловлювалася нецензурно та голосно кричала.

На думку адміністрації закладу освіти такі дії суперечать етичним нормам поведінки в коледжі, побуті, громадських місцях та є несумісними з продовженням виконання позивачкою виховних функцій.

Натомість суд, розглянувши цю справу, дійшов до висновку щодо недоведеності відповідачем наявності в діях позивачки ознак вчинення нею аморального проступку, несумісного з продовженням педагогічно-виховної роботи, оскільки вона емоційно спілкувалася в приміщенні закладу освіти з іншими працівниками, але громадський порядок не порушувався, не нада-

но відомостей про вчинення адміністративного правопорушення (проступку) або кримінального правопорушення. Сам факт ініціювання т. в. о. директора коледжу складання акту фіксування порушення трудової дисципліни щодо подій за участі позивачки та підписання його іншими працівниками освітнього закладу про обставини вчинення дій, свідками яких вони не були, не є належним підтвердженням факту вчинення аморального проступку, а лише загальною, переважно суб'єктивною, оцінкою т. в. о. директора коледжу поведінки позивача, як такої, що суперечить загальноприйнятим правилам.

На підставі вищезазначеного суд дійшов до висновку, що жоден з наведених відповідачем доказів, як окремо, так і в сукупності, не може бути підставою для звільнення працівника за п. 3 ч.1 ст. 41 КЗпП України [8].

Проаналізований приклад із судової практики свідчить про недопустимість самовільної кваліфікації дій працівника, який виконує виховні функції, як аморального проступку, що є несумісним з продовженням такої роботи. Висновок про вчинення таких дій педагогічним працівником може бути зроблено тільки на основі ґрунтовного, всебічного аналізу поведінки особи в ситуації, яка склалася, з'ясування того, чи дійсно дії педагога є порушенням громадського порядку, містять ознаки адміністративного правопорушення (проступку) або кримінального правопорушення, а не бути голослівною, суб'єктивною оцінкою педагога та його поведінки.

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що етична компетентність педагогічного працівника є основою його професійної компетентності – без неї діяльність викладача втрачає своє гуманне призначення і високу місію.

Про важливість етичної компетентності педагогічного працівника свідчить і те, що остання закріплена в нормативних положеннях Закону України «Про освіту», Закону України «Про фахову передвищу освіту», численних актах локального нормотворення закладів освіти – Етичному кодексі, Кодексі академічної етики, Кодексі честі, Кодексі етики та корпоративної культури, Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин, Правилах внутрішнього розпорядку тощо.

Більше того, п. 3. ч. 1 ст. 41 Кодексу законів про працю України визначено, що однією із специфічних підстав для розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця є вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням цієї роботи.

Список використаних джерел

КУЛЬТУРА СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Інна БІЛОУС,
викладач ВСП «Олександрійський
аграрний фаховий коледж Білоцерківського НАУ»

Анотація. Професійна культура вчителя є складовою його загальної культури, складним утворенням у цілісній структурі особистості, що характеризує всю сукупність відносин у сфері педагогічної діяльності та відповідний розвиток індивідуальних професійно значущих здібностей, розумових, психологічних та фізичних якостей, мотиваційної сфери, забезпечує високу якість і позитивне ставлення до професійної діяльності.

Abstract. The professional culture of a teacher is a component of his general culture, a more complex formation in the integral structure of the personality, which characterizes the entire set of relationships in the field of pedagogical activity and the corresponding development of individual professionally significant abilities, mental, psychological and physical qualities, motivational sphere, ensures high quality and a positive attitude towards professional activity.

Професійна культура викладача – це соціально значущий показник його здібностей, уміння будувати свої взаємини зі студентами, іншими людьми, здатність та вміння сприймати, розуміти, засвоювати зміст думок, почуттів, намагань у процесі розв'язування передбачених педагогічною технологією конкретних завдань у підготовці фахівців.

Професійна культура спілкування викладача формується на основі певних умов здійснення педагогічної технології в освітньому закладі та вбирає в себе її особливості, базується на ній, виступає важливою складовою частиною, засобом діяльності викладача.

Культура та майстерність педагога передбачає синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, емоційно-вольових засобів виразності, що дають змогу педагогові успішно вирішувати навчально-виховні завдання в сучасних реаліях.

Категорія «професійна культура» насамперед характеризує особистість вчителя з точки зору розгляду певної сукупності особистісних якостей

та характеристик з позицій цілісності професійного розвитку.

Одним із перших вітчизняних науковців ХХ століття, хто почав ґрунтовно розкривати зміст та умови формування професійної культури вчителя, був В.О.Сухомлинський. Видатний педагог дав визначення професійної культури вчителя – це особливості вираження його особистості в професійній діяльності: «З того, як і чому вихователь виражає себе, дитина робить висновок про те, якими є люди, взагалі, в чому полягає добро, в чому ідеал. Отже, необхідно, щоб особистість педагога приваблювала вихованців, надихала їх своєю цілісністю, красою ідейно-життєвих поглядів, переконань, морально-естетичних принципів, інтелектуальним багатством, працьовитістю».

Культура характеризує виключно поведінку окремої людини, яка належить до певного суспільства чи соціальної групи професійної субкультури. Професійна культура вчителя – це історично сформована система способів професійної діяльності та поведінки в житті, яку мають поділяти всі члени суспільства.

Професійна культура має об'єктивний вимір, що характеризує її як суму надбань, цінностей, установок, способів спілкування, традицій, ритуалів, досягнень науки, освіти, які створені.

Професійна культура реалізується тільки через суб'єктний вияв, тобто є складним інтегральним утворенням в цілісній структурі особистості фахівця, що проєктує його загальну культуру в професійній сфері і може формуватися лише в контексті соціальної, суспільно корисної діяльності.

Професійна діяльність вчителя має свою специфіку. Серед її елементів дослідники виділяють:

- педагогічне прогнозування, що пов'язано із педагогічною інтерпретацією соціальних явищ і завдань у цілі і завдання педагогічного процесу;
- методичне прогнозування і усвідомлення навчально-виховних впливів:
- організація виховних впливів з використанням різних форм діяльності та можливостей соціально-культурного середовища;
- аналіз досягнутого результату, пов'язування його з висунутими цілями і завданнями.

Оскільки культурна діяльність у професійному полі є функціональним проявом професійної культури, остання має відображати комплекс професійно важливих якостей і характеристик у цілісній структурі особистості вчителя та враховувати особливості педагогічної діяльності.

У контексті вищесказаного, на нашу думку, слід з'ясувати співвідношення категорій «професійна культура вчителя» і «педагогічна культура». В наукових дослідженнях, по-перше, відсутнє чітке розмежування понять «професійна культура вчителя» і «педагогічна культура», а по-друге – єдність у визначенні їхньої сутності та структури.

Отже, професійна культура вчителя є складовою його загальної культури, складним утворенням у цілісній структурі особистості, що характеризує всю сукупність відносин у сфері педагогічної діяльності та відповідний розвиток індивідуальних професійно значущих здібностей, розумових, психологічних та фізичних якостей, мотиваційної сфери, забезпечує високу якість і позитивне ставлення до професійної діяльності.

На думку вчених і педагогів-практиків можна виділити характерні риси професійної культури особистості вчителя:

- ♦ наявність здібностей до духовної, педагогічної та професійної діяльності, розвиток яких сприяє вихованню вчителя-гуманіста, здатного відчувати й розуміти дитину;

- ♦ сформованість духовної культури, що впливає як на загальний розвиток людини, так і на її внутрішній світ, і є основою особистісної культури;

- ♦ наявність професійно-педагогічних навичок і умінь;

- ♦ розвиток емоційної сфери, без якої неможливий розвиток духовної культури особистості, засвоєння цінностей суспільного буття.

Отже, професійна культура характеризує особистість майбутнього вчителя з точки зору розгляду певної сукупності особистісних якостей та характеристик з позицій цілісності професійного розвитку.

Резюмуючи вищесказане, можна зробити висновки, що найчастіше серед структурних компонентів педагогічної культури називають:

- ♦ особистісні якості,
- ♦ професійні знання,
- ♦ професійні уміння,
- ♦ педагогічний досвід,
- ♦ творчий підхід до рішення педагогічних задач.

Компонент педагогічної культури – педагогічна майстерність, яка передбачає синтез розвинутого психолого-педагогічного мислення, професійно-педагогічних знань, навичок і вмінь, емоційно-вольових засобів виразності, що дають змогу педагогові успішно вирішувати навчально-виховні завдання.

Педагог має бути Особистістю з великої літери, справжнім майстром своєї справи, який може протистояти труднощам сьогодення і здатний піднятися над ними. Актуальною є думка К. Д. Ушинського: «У вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виникає тільки із живого джерела людської особистості. Ніякі статuti та програми, ніякий штучний організм, наскільки добре він не був би осмислений, не може замінити особистість у вихованні... Без особистого безпосереднього впливу вихователя на вихованця істинне виховання, що проникає в характер, неможливе. Тільки особистість може впливати на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна формувати характер».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всеосвіта <https://vseosvita.ua> › library › embed
2. Ягупов В.В. Педагогіка
3. Буряк В.К. Педагогічна культура : теоретико-методологічний аспект. – Київ : Деміур. – 2005. – 232 с.
4. Педагогічна культура / За ред. Л.С. Нечипоренко. – Харків, 1993.

РОЗВИТОК РИБНИЦТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Інна НЕСІНА,
методист Науково-методичного центру
вищої та фахової передвищої освіти

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан рибництва та аквакультури в Україні, акцентовано увагу на їхньому значенні в гарантуванні продовольчої безпеки та сприянні розвитку аграрного сектору. Розглянуто проблеми підготовки фахівців цієї галузі.

Abstract. The article analyzes the current state of fisheries and aquaculture in Ukraine, emphasizing their importance in ensuring food security and promoting the development of the agricultural sector. Educational institutions and problems of training specialists in this field are considered.

Світові тенденції розвитку останніх років досить чітко проявляються в зростанні ролі рибництва, одного з основних напрямів аквакультури, як не лише додаткового джерела сталого продовольчого забезпечення населення, а й важливого елемента сучасних екологічно збалансованих агропродовольчих систем. Також підвищується значення аквакультури, яка сьогодні формує у світі фактично близько половини загального надходження рибної продукції від використання усіх видів водних біоресурсів.

Питання рибництва та аквакультури в Україні є надзвичайно важливими через зростаючий попит на продовольчу безпеку та необхідність зміцнення сільськогосподарської галузі країни.

Досить часто вітчизняне рибництво й аквакультура лишаються поза увагою вітчизняних експертів агроринку. Адже в тренді нині – маржинальні напрями агробізнесу, передусім пов'язані з різними галузями рослинництва. Водночас за рівнем економічних можливостей і дохідності рибництво й аквакультура є досить перспективними видами агробізнесу, на які варто звернути увагу.

Рибництво та аквакультура в Україні мають значний потенціал для розвитку, зважаючи на природні ресурси та сприятливі кліматичні умо-

ви. Україна має численні водойми, річки та водосховища, що створює можливості для вирощування риб, а помірний клімат нашої країни сприяє активному росту різних їх видів.

Найпопулярнішими видами риб, які вирощують в Україні, є короп, товстолоб, судак, щука та форель.

Не зважаючи на величезний потенціал, галузь стикається з кількома суттєвими перешкодами. Основні проблеми охоплюють: недостатнє фінансування, застарілу та зношену інфраструктуру, негативні наслідки зміни клімату та невідповідність законодавчої бази, підготовку висококваліфікованих спеціалістів. Забруднення водойм і знищення природних екосистем можуть негативно вплинути на рибництво. Також суттєвою перешкодою є імпорт риби з інших країн, який може створювати тиск на вітчизняних виробників.

Ці фактори значною мірою ускладнюють стаке зростання та модернізацію рибного господарства, але, не зважаючи на це, Україна має досить непогані перспективи розвитку рибної галузі:

- ◆ Інвестиції: залучення інвестицій у модернізацію виробництв та впровадження нових технологій.
- ◆ Експорт: розвиток експортних можливос-

тей як важливий фактор для зростання галузі.

♦ Сталий розвиток: формування водних біоресурсів та їх ефективне використання, впровадження екологічно чистих технологій і практик.

♦ Державна підтримка: реалізація урядом України програми підтримки аграрного сектору, включаючи рибництво, що може сприяти його розвитку.

Ця галузь має великий потенціал для зростання, але потребує комплексного підходу до вирішення існуючих проблем.

Для визначення кількості ставків і виходу риби на 1 гектар водного дзеркала потрібно враховувати кілька факторів, таких як вид риби, технології вирощування, умови середовища та мета вирощування.

Зазвичай на 1 гектар можна розмістити 1-2 ставки, але це залежить від їх розміру та глибини. Наприклад, для вирощування коропа або товстолоба може бути достатньо одного ставка.

Вихід риби на 1 гектар залежить від багатьох факторів, таких як вид риби, технологія вирощування, якість води, кормової бази і умов середовища.

Для традиційних ставків з вирощування коропових риб вихід може коливатися від 500 до 3000 кг на гектар на рік. У інтенсивних системах (наприклад, з використанням аерації та високоякісного корму) вихід може бути значно вищим – до 10 000 кг і більше.

Фермерські господарства, які займаються рибництвом та аквакультурою, можуть бути різних типів і розмірів.

- Традиційні рибницькі господарства: вирощують рибу у природних водоймах (ставки, річках) з мінімальним контролем умов. Зазвичай вирощують коропа, товстолоба, щуку та інші види.

- Комерційні аквакультурні ферми: використовують контрольовані умови для вирощування риби, молюсків та ракоподібних. Це можуть бути ферми для лосося, форелі, креветок, устриць тощо.

- Системи рециркуляції води (RAS): сучасні установки, які забезпечують високий рівень контролю за умовами вирощування. Вони дозволяють вирощувати рибу в обмежених просторах з мінімальним використанням води.

Сучасні системи рециркуляції води

- Аквапонічні системи: поєднують вирощування рослин і риби в замкнутій екосистемі. Вода з рибних резервуарів використовується для зрошення рослин, а відходи риби служать добривом.

- Фермерські господарства на базі природних водойм: використовують природні ресурси для вирощування риби, але з активним управлінням

Сучасні системи рециркуляції води

та контролем за популяцією.

- Малі сімейні ферми: часто займаються вирощуванням риби для місцевого споживання або продажу на ринках.

Кожен тип господарства має свої особливості, технології та методи ведення бізнесу, що залежить від умов, ресурсів і цілей фермерів.

Зростаючий попит на рибу та морепродукти, стрімкий розвиток аквакультури, зокрема рибництва, сприяє тому, що цей напрям потребує ефективної підготовки кваліфікованих спеціалістів цієї галузі.

На сьогоднішній день підготовку фахівців з рибництва та аквакультури провадять такі заклади вищої освіти:

- Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП)

• Факультет водного господарства та природокористування пропонує програми, пов'язані з рибництвом, аквакультурою та управлінням водними ресурсами.

- Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

• Пропонує спеціальності в галузі біології, які включають курси з аквакультури та рибництва.

- Запорізький національний університет

• Має факультет біології, де можна отримати знання в сфері екології та аквакультури.

- Дніпровський державний аграрно-економічний університет

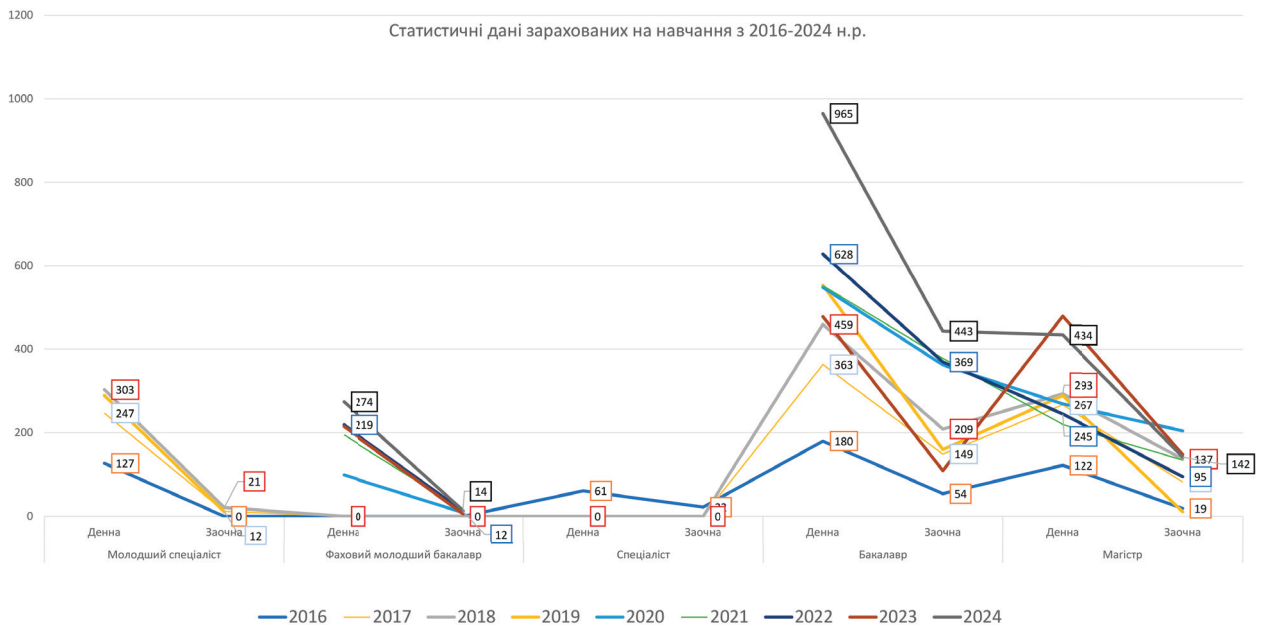
• Пропонує програми підготовки фахівців у сфері агрономії, зокрема рибництва.

- Херсонський державний аграрний університет

• Має спеціальності, пов'язані з рибництвом та аквакультурою, з акцентом на практичні аспекти.

- Київський національний університет імені Тараса Шевченка

• Факультет екології та природокористування

також має програми, пов'язані з водними ресурсами та їх управлінням.

Підготовкою спеціалістів цієї галузі за освітнім ступенем фахового молодшого бакалавра займаються заклади освіти:

- Відокремлений структурний підрозділ «Херсонський гідрометеорологічний фаховий коледж Одеського державного екологічного університету»
- Відокремлений структурний підрозділ «Нікопольський фаховий коледж Дніпровського державного аграрно-економічного університету»
- Білгород-Дністровський морський рибпромисловий фаховий коледж.

Ці освітні заклади пропонують різноманітні програми, які охоплюють теоретичні та практичні аспекти рибництва та аквакультури.

На жаль, на сьогоднішній день ця спеціальність втрачає популярність серед абітурієнтів з низки причин:

- ▼ невідомість професії: багато молоді не знають, чим займаються фахівці в цій галузі, і можуть не усвідомлювати потенційні можливості кар'єри;

- ▼ стереотипи: можливо, існують стереотипи про те, що ця професія не є престижною або прибутковою;

- ▼ вибір інших напрямків: молоде покоління може бути більш зацікавленим в інших сферах, таких як ІТ, медицина чи бізнес, які вважаються більш популярними;

- ▼ відсутність практичного досвіду: якщо у юного покоління немає можливості спробувати себе в рибництві чи аквакультурі, вони можуть не зрозуміти, наскільки це цікаво;

- ▼ обмежені ресурси: у деяких регіонах мо-

жуть бути обмежені можливості для навчання або практики в цій галузі;

- ▼ складність навчання: деякі здобувачі освіти можуть вважати, що матеріал на факультеті може бути складним або нецікавим;

- ▼ фінансові міркування: невизначеність щодо фінансових перспектив після закінчення можуть також впливати на вибір.

Зміна сприйняття цієї професії може вимагати популяризації галузі, демонстрації її важливості та перспективності. Для розвитку галузі потрібні програми підготовки фахівців, які б навчали нові покоління спеціалістів, здатних впроваджувати інновації і підтримувати системний підхід та сучасні інформаційні технології.

Країни, які прагнуть розвивати рибництво та аквакультуру, повинні інвестувати в підготовку кваліфікованих фахівців, оскільки це є ключовим фактором для забезпечення продовольчої безпеки, економічного зростання та сталого розвитку водних ресурсів.

Отже, для подальшого розвитку рибництва та аквакультури в Україні необхідно зосередитися на модернізації інфраструктури, впровадженні новітніх технологій, забезпеченні державної підтримки та кваліфікованих спеціалістів, дотриманні принципів сталого розвитку. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність галузі як на внутрішньому ринку, так і на міжнародній арені, одночасно сприяючи збереженню природних ресурсів та біорізноманіття.

Список використаних джерел

ВИКОНАННЯ СЕРЦЕВО-ЛЕГЕНЕВОЇ РЕАНІМАЦІЇ В УМОВАХ ЗМІЩАНОГО НАВЧАННЯ

Сергій ГУЗУН,
завідувач фельдшерсько-акушерського відділення
КУ «Одеський обласний базовий медичний фаховий
коледж»

Анотація. Рекомендації щодо серцево-легеневої реанімації (СЛР) та невідкладної допомоги при серцево-судинних захворюваннях засновані на Міжнародному консенсусі ILCOR з питань серцево-легеневої реанімації та невідкладної допомоги при серцево-легеневих захворюваннях з рекомендаціями щодо лікування. Висока якість за частотою визначалася як ≥ 100 компресій за хвилину, глибиною ≥ 50 міліметрів (мм), що допускає повне (100%) обертання грудної клітки та фракцію компресій, що наближається до 100%.

Оцінка ефективності СЛР, тобто успіх, складався з середньої глибини (≥ 50 мм) і середньої частоти компресії грудної клітини (100-120 компресій за хвилину). Успіх при виконанні СЛР був досягнутий серед 7 (18%) здобувачів освіти у групі дистанційного (1) навчання та 31 (74%) учасників у групі очного (2) навчання ($\chi^2 P=26,12$; $p=0,000$), що стало в 4,4 рази кращим результатом. В ході роботи було виявлено, що успіх виконання СЛР має значний кореляційний зв'язок ($p<0,05$) з глибиною компресії ($r_s=0,46$), з кількістю компресій ($r_s=0,55$) та з групою очного навчання ($r_s=0,56$).

Abstract. Guidelines for cardiopulmonary resuscitation (CPR) and emergency cardiovascular care are based on the ILCOR International Consensus on Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiopulmonary Care with Treatment Recommendations. High-quality rate was defined as ≥ 100 compressions per minute, with a depth of ≥ 50 millimeters (mm), allowing for full (100%) chest rotation and a compression fraction approaching 100%.

Evaluation of the effectiveness of CPR, success, consisted of the average depth of chest compressions (≥ 50 mm) and the average frequency of chest compressions (100-120 compressions per minute). Success in performing CPR was achieved by 7 (18%) students in the distance learning group (1) and by 31 (74%) participants in the face-to-face (2) learning group ($\chi^2 P=26.12$; $p=0.000$), which is 4.4 times better. During the work, it was found that the success of CPR has a significant correlation ($p<0.05$) with the depth of compressions ($r_s=0.46$), with the number of compressions ($r_s=0.55$) and with the face-to-face learning group ($r_s=0.56$).

Позалікарняна зупинка серця є серйозною проблемою охорони здоров'я в Європі. Щодо загального виживання у різних країнах спостерігається значна варіативність. Загальне виживання становить від 8% до 10%, але між країнами існують значні відмінності. Виживання залежить від оптимальних результатів у ланцюжку виживання, водночас виконання компресій грудної клітки відповідно до рекомендацій є ключовим компонентом ефективності СЛР, але не виконується приблизно у 40% осіб із зупинкою серця

[1]. Своєчасна СЛР має важливе значення для покращення виживання після зупинки серця.

В останні роки було проведено багато досліджень для вивчення нових та інноваційних методів навчання фельдшерів. Більшість цих досліджень зосереджені на вимірюванні технічних навичок СЛР після навчання. Хоча технічні навички серцево-легеневої реанімації є незамінними, попередні дослідження також виявили інші фактори, важливі для широкого виконання серцево-легеневої реанімації, такі як страх запо-

діяти шкоду або невпевненість щодо виконання серцево-легеневої реанімації.

Досягти цього можна лише завдяки впровадженню міжнародних стандартів з надання екстреної допомоги та підвищенню компетенцій реанімації у фельдшерів. Всеукраїнська Рада Реанімації є національним представником European Resuscitation Council (ERC) та European Society for Emergency Medicine (EUSEM) в Україні – найважливіших професійних організацій в галузі екстреної допомоги.

Метою роботи було визначити ефективність виконання серцево-легеневої реанімації здобувачами освіти спеціальності «Лікувальна справа» медичного коледжу за змішаної форми навчання.

Загалом 82 учасники дали інформовану згоду та були розподілені в дві групи: 40 (49%) у групу дистанційного навчання (1 група) та 42 (51%) у групу очного навчання (2 група).

1 група вивчила рекомендації щодо виконання СЛР під час лекційного та чотиригодинного дистанційного заняття, яке включало презентацію в PowerPoint та демонстрацію відеонавчання СЛР.

Група (2) очного навчання вивчила ідентичний контент та практикувала навички, використовуючи манекен для СЛР Laerdal. Всі студенти були оцінені методистом, лікарем-реаніматологом вищої категорії за основними результатами, що базуються на визначенні проведення високоякісної СЛР у рекомендаціях АНА (визначаються показники швидкості, глибини, віддачі та фракції стиснення).

Основним показником результату була якість серцево-легеневої реанімації, виражена як глибина (рекомендується 50–60 мм) і частота (в межах рекомендованих 100–120 за хвилину) компресій грудної клітини. Літературні дані щодо навчання СЛР підтвердили, що швидкість і глибина компресії є найбільш досліджуваними параметрами якості СЛР, які мають сильний зв'язок із кінцевим результатом для реанімаційного пацієнта, особливо в умовах воєнного стану. Ключовим показником ефективності результату СЛР була її загальна результативність, що оцінювалася як успіх виконання здобувачами освіти рекомендованої глибини (50–60 мм) і частоти (100–120 за хвилину) компресій за 2 цикли. Ми розрахували частку цих учасників, які досягли успіху виконання СЛР та провели порівняльний аналіз ефективності між групами. Відеозаписи тестів навичок СЛР були зроблені для підгрупи учасників, які дали згоду на цю додаткову функцію дослідження. Випадкова вибірка з 20% усіх відеозаписів була переглянута.

Статистична обробка даних. Дані були проаналізовані за допомогою Stata (версія 10.0;

StataCorp). Параметри дослідження оцінювали на предмет нормального розподілу та відповідно повідомляли як середні значення (SD) або медіани (25% та 75% квартилі). Безперервні дані порівнювали за допомогою тесту Краскела-Уоліса (Кр-У), а категоричні змінні повідомляли у вигляді чисел (%) і порівнювали за допомогою χ^2 Р (хі-квадрат Пірсона). Було проведено попередньо визначений аналіз підгруп. Кореляційний аналіз за Спірменом (rs). Значення $p < 0,05$ вважалося статистично значущим. Наші розрахунки розміру вибірки були засновані на розмірі ефекту (різниця в середніх значеннях) різниці у глибині компресії між двома групами 5 міліметрів (мм). При двосторонньому альфа (α) $< 0,05$ і бета (β) 0,2 нам знадобилося 34 учасників на групу, щоб виявити різницю між групами потужністю 0,8. Аналіз було розпочато у листопаді 2023 року.

Рекомендації щодо СЛР та невідкладної допомоги при серцево-судинних захворюваннях засновані на Міжнародному консенсусі ILCOR з питань серцево-легеневої реанімації та невідкладної допомоги при серцево-легеневих захворюваннях з рекомендаціями щодо лікування. Висока якість за частотою визначалася як ≥ 100 компресій за хвилину, глибиною ≥ 50 міліметрів (мм), що допускає повне (100%) обертання грудної клітки та фракцію компресій, що наближається до 100%.

В нашому дослідженні було виявлено, що глибина компресії грудної клітини ≥ 50 мм була досягнута при виконанні у групі дистанційного (1) навчання 12 (30%) учасників, в той час як в групі очного (2) навчання 35 (83%) здобувачів освіти досягли ефективною глибини компресії грудної клітини (χ^2 Р=23,84; $p=0,000$).

За результатами аналізу частоти компресії грудної клітини в групі здобувачів освіти дистанційного (1) навчання медіана склала 100 (95–110) компресій/хв порівняно з 105 (95–110) компресій/хв у групі учасників очного (2) навчання (Кр-У: $\chi^2=0,28$, $p=0,59$), тобто статистичної різниці в дотриманні рекомендацій щодо частоти компресій в обох групах не було ($p < 0,001$).

Оцінка ефективності СЛР, тобто успіх, складався з середньої глибини (≥ 50 мм) і середньої частоти компресії грудної клітини (100–120 компресій за хвилину). Успіх при виконанні СЛР був досягнутий серед 7 (18%) здобувачів освіти у групі дистанційного (1) навчання та 31 (74%) учасників у групі очного (2) навчання (χ^2 Р=26,12; $p=0,000$), що стало в 4,4 рази кращим результатом.

В ході роботи було виявлено, що успіх виконання СЛР має значний кореляційний зв'язок ($p < 0,05$) з глибиною компресії ($r_s=0,46$), з кількістю компресій ($r_s=0,55$) та з групою очного навчання ($r_s=0,56$).

Ще додатково був проведений аналіз задоволеності здобувачів освіти від своїх навичок проведення СЛР і ми визначили, що в групі дистанційного навчання 34 (85%) здобувачів освіти були незадоволені своїм результатом, в той час як при очному навчанні лише 7 (17%) залишилися незадоволеними, тобто 9% під час опрацювання здобули ці навички.

Якість серцево-легеневої реанімації безпосередньо впливає на виживання та неврологічні наслідки та якість життя пацієнтів із зупинкою серця. Не зважаючи на великі дослідження та численні проекти щодо покращення якості, якість СЛР залишається серйозною проблемою як у позалікарняних, так і в лікарняних умовах. Проведені дослідження виявили проблеми послідовного виконання високоякісної СЛР навіть серед висококваліфікованих медичних працівників.

У проведеному аналізі при виконанні СЛР необхідну глибину компресії грудної клітини від 50 мм до 60 мм досягли 30% та 83% здобувачів освіти у групі дистанційного (1) та у групі очного (2) навчання відповідно.

Оскільки СЛР пов'язана зі зниженням нормального кардіocereбрального кровотоку на 60–90%, пацієнтам із зупинкою серця потрібно, щоб кожна компресія протягом усієї реанімації була високої якості для забезпечення стабільної гемодинаміки [4]. Однак аналіз виживання хворих після зупинки серця та проведення СЛР був пов'язаний у реальному часі з покращенням дотримання рекомендацій щодо глибини, частоти та фракції компресії грудної клітки, але не з відновленням спонтанного кровообігу, стійким відновленням спонтанного кровообігу або виживанням до виписки з лікарні [2]. Тому оптимізація ефективності під час виконання серцево-легеневої реанімації здобувачами освіти медичного коледжу набуває важливого акценту за змішаної формі навчання.

В цьому дослідженні брали участь 82 учасники, які як за дистанційного, так і за очного навчання виконали СЛР з однаковою частотою компресії грудної клітки, але з меншою глибиною. Ефективність СЛР за кількістю учасників із середньою глибиною та частотою компресії в межах нормативних значень склала з 18% та 74% здобувачів освіти у групі дистанційного (1) та у групі очного (2) навчання відповідно. Це дослідження підтверджує необхідність відпрацювання практичних навичок з проведення серцево-легеневої реанімації в очній формі для досягнення адекватних навичок. Однак дистанційна реальність може призвести до більшого поширення навчання серцево-легеневої реанімації, і необхідно її розвивати, можливо, з

окремим практичним підкріпленням матеріалу, особливо з точки зору глибини компресії, для досягнення ефективних навичок серцево-легеневої реанімації, супроводжуваних окремими декількома практичними заняттями.

Наші результати узгоджуються з даними авторів McCoу, які теж показали відмінності між групами навчання СЛР за допомогою високоточної симуляції порівняно зі стандартним навчанням з глибини компресії; відмінностей у швидкості стиснення серед студентів не було відзначено [3].

Під час реанімації не можна недооцінювати проблему досягнення відповідності рекомендаціям; навіть за наявності зворотного зв'язку у реальному часі складно поєднати правильну глибину і швидкість при одному стисканні. Під час непрямого масажу серця здобувачу освіти, який виконує компресію, не слід доручати інші завдання чи концентрувати увагу на інших завданнях, крім виконання компресій.

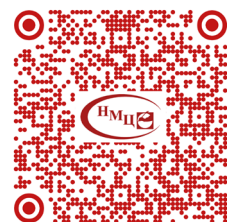
Навчання алгоритмам дій з надання першої медичної допомоги має входити до системи духовно-інтелектуального виховання та навчання, а отримання стійких навичок повинно відбуватися під безпосереднім керівництвом досвідчених фахівців.

Висновок. Високоякісна серцево-легенева реанімація пов'язана з поліпшенням виживання під час зупинки серця і включає глибину компресії грудної клітини, частоту компресії грудної клітки та фракцію компресії відповідно до міжнародних рекомендацій [2].

Наші результати показують, що навчання в дистанційному режимі призводить до в 4,4 рази меншого успіху виконання СЛР (18% проти 74%) за дистанційного навчання в порівнянні з очним за рахунок недостатньо ефективної глибини компресії грудної клітки здобувачами освіти. Це вказує на те, що дистанційна реальність є менш ефективною, ніж очне навчання, для забезпечення адекватної серцево-легеневої реанімації, яка потребує відпрацювання до автоматизму навичок визначення глибини стиснення грудної клітки.

Ми вважаємо, що чим глибше здобувач освіти буде занурений у навчальне середовище, тим точніше його дії відобразатимуть те, що він вивчив і практикував. А ще краще, коли його дії з виконання СЛР будуть доведені до автоматизму, що сьогодні, в умовах воєнного стану, просто необхідно.

Список використаних джерел

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ПЕДАГОГІКА»

Літта МАКСІМОВА,
заступник директора з навчальної роботи
Олександрійського педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті висвітлюються актуальні питання фахової підготовки вчителя початкових класів у ході вивчення освітніх компонентів.

Abstract. У статті висвітлюються актуальні питання фахової підготовки вчителя початкових класів у ході вивчення освітніх компонентів.

У фаховій передвищій освіті відбуваються постійні зміни, зумовлені її формуванням і реформуванням, які вимагають від педагогічних працівників постійного професійного розвитку, удосконалення та пошуку нових підходів до викладання освітніх компонентів, які формують спеціальні компетентності. З метою досягнення якості фахової передвищої освіти, подолання освітніх втрат викладачу необхідно працювати над оновленням змісту навчально-методичних комплексів освітніх компонентів, удосконаленням механізмів взаємодії зі здобувачами освіти та потенційними роботодавцями, визначенням валідних критеріїв оцінювання рівня навчальних досягнень студентів.

Ознайомимо з досвідом формування загальної здатності виконувати професійні функції здобувачами освіти Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського, які навчаються за спеціальністю 013 Початкова освіта, у ході викладання освітніх компонентів. Він базується на основі розуміння сучасних умов провадження освітньої діяльності, вимог чинного законодавства, визначення мети, системи цінностей та завдань професійної діяльності вчителя, його ролі як педагога початкової освіти, взаємодії з учителями-практиками.

Освітній компонент «Педагогіка з основами корекційної педагогіки (дефектології)» займає

одне з пріоритетних місць у підготовці вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти, оскільки формує знання теоретичних основ педагогіки як науки, нормативних документів у галузі освіти та професійної діяльності, знання щодо теоретичних і практичних особливостей роботи з особами з вадами психофізичного розвитку, загальну здатність використовувати знання з освітнього компонента на практиці для вирішення типових освітніх задач початкової освіти.

Згідно з професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» учитель спільно з батьками, іншими законними представниками учнів сприяє розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню в них навичок здорового способу життя, дбає про їхнє фізичне і психічне здоров'я, формує в учнів усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України, готовність виявляти свою громадянську позицію, прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди; настановленням і особистим прикладом утворює повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, забезпечує наскрізність процесів навчання, становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримку його самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі [3].

Саме тому на заняттях з педагогіки значну увагу слід приділяти формуванню у майбутніх фахівців вмінь застосовувати ефективні педагогічні методи і прийоми, сучасні технології освіти, здійснювати навчання, виховання та соціалізацію особистості у сфері інклюзивного навчання, створювати ефективне, безпечне й здоров'язбережувальне освітнє середовище з урахуванням вимог сьогодення.

Не менш вагомою є мотивація майбутніх вчителів початкових класів закладу загальної середньої освіти до самоосвіти, самовдосконалення, самоактуалізації у професійному середовищі, оволодіння ними інноваційними технологіями освіти дітей молодшого шкільного віку, їх психологічної підтримки. Це зумовлює спрямування змісту занять, стратегій роботи вчителя на ефективне психологічне забезпечення освітнього процесу, формування соціально-емоційних навичок в учасників освітнього процесу, таких як стресостійкість, контроль над емоціями, енергійність, співпереживання, толерантність, мотивація досягнення мети. Майбутні педагоги також мають володіти методиками надання першої психологічної допомоги дітям у стресових ситуаціях, апробувати їх для використання на практиці – це, зокрема: арттерапія, хвилинки релаксації, дихальна гімнастика.

Виховання відповідальності за результати своєї діяльності в освітньому процесі на заса-

дах академічної доброчесності й студентоорієнтованого підходу – вагомим завданням вчителя педагогіки під час співпраці зі здобувачами фахової передвищої освіти. Результативним буде дослідження особливостей професійної діяльності вчителя, вимог професійного стандарту до вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти. З цією метою можна використовувати роботу в парах, творчих групах. Організація дискусій вчить глибоко розуміти проблему, визначати самостійну позицію, оперувати аргументами, критично мислити, зважати на думки інших. Сформовані якості, уміння лягають в основу формування результатів навчання та компетентностей за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

У ході занять здійснюється виконання вимог законодавства щодо мови освіти, зокрема щодо застосування державної мови в освітньому середовищі (мова спілкування в освітньому середовищі та побуті, мовний контент у інтернеті, підвищення мотивації спілкуватися українською мовою, формування вмінь й навичок комунікативного користування засобами мови у різних життєвих ситуаціях, надання інформації студентам про значення державної мови для української державності та національної безпеки, про лінгвоцид на тимчасово окупованих територіях) [2]. Це приклад того, як працювати студенту-практиканту в професійному полі.

Виховання цінностей у дітей – пріоритетне завдання вчителя початкових класів. Викладач на занятті зобов'язаний забезпечити формування морально-державної, життєво-компетентної особистості майбутнього педагога, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, спортивно розвинена та здорова людина, реалізує державну політику з національно-патріотичного виховання в роботі з дітьми молодшого шкільного віку [1].

Задоволення запитів та інтересів здобувачів освіти здійснюється під час аудиторної та самостійної роботи шляхом залучення до виконання інтерактивних вправ, творчих проєктів, пошукової діяльності.

Вагомим є формування вмінь створювати ефективне освітнє середовище. Адже освітнє середовище – це сукупність факторів формування особистості, розвитку її можливостей, соціальне й предметне оточення. Важливо створити умови під час апробації знань з педагогіки у ході проходження таких видів практики: «Позакласна та позанавчальна робота», «Пробні уроки та заняття», «Спостереження за роботою вчителя-класовода в перші дні дитини в школі», «Безперервна практика» для дотримання охорони праці, безпеки життєдіяльності, цивільного захисту, фізичного та психологічного комфорту учасників

освітнього процесу, всебічного розвитку учнів, формування в них цінностей і професійного розвитку самого вчителя.

Кожен студент усвідомлює, що уміння взаємодіяти з членами шкільної команди – шлях до успіху.

Якість необхідно визначати чіткими критеріями, а, отже, критерії визначення досягнень

здобувачів фахової передвищої освіти мають враховувати вищезазначені позиції підготовки фахівців для галузі освіти. Для цього викладачами комісії психолого-педагогічних дисциплін і методик навчання вдосконалено загальні критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувача освіти:

Рівні досягнень для сформованості компетентностей і результатів навчання / кількість балів	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
<p>I. Початковий – 2 «незадовільно»</p>	<p>Здобувач освіти виявив неспроможність щодо висвітлення питання (виконання роботи) або питання висвітлено неправильно (робота не виконана), неусвідомлено розрізняє об'єкти вивчення, відтворює незначну частину навчального матеріалу на рівні елементарних фактів, понять, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, відсутнє розуміння основної суті, допускає грубі помилки. Майже не орієнтується в рекомендованих джерелах, відсутні наукове мислення, висновки, здатність застосовувати матеріал у ході розв'язання типових спеціалізованих задач.</p>
<p>II. Середній – 3 «задовільно»</p>	<p>Здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію (виконати роботу), здатний орієнтуватися в першоджерелах, допускає неточності та окремі помилки у визначенні понять, формулюванні правил (виконанні практичного завдання). Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Не вміє самостійно оцінювати знання, факти, закономірності, пов'язані з професійною діяльністю. Застосовує знання для розв'язання типових спеціалізованих задач лише під керівництвом викладача. На задовільному рівні володіє державною мовою.</p>
<p>III. Достатній – 4 «добре»</p>	<p>Знання здобувача освіти є достатніми для розв'язання типових спеціалізованих завдань, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати першоджерела, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його логічна, хоч і має окремі неточності. На достатньому рівні володіє державною мовою.</p>
<p>IV. Високий – 5 «відмінно»</p>	<p>Здобувач освіти має повні, глибокі, системні знання, оперує категоріями, усвідомлює суть термінів, аргументовано використовує знання у різних ситуаціях, здатний знаходити інформацію та аналізувати її, робити наукові узагальнення та професійно спрямовані висновки, самостійно ставити й розв'язувати професійні проблеми (виконувати практичні роботи), приймати відповідальні рішення.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення. На високому рівні володіє державною мовою.</p>

Отже, постійне вдосконалення теоретичних і практичних аспектів компетентісно орієнтованої підготовки фахівців з урахуванням вагомості професії вчителя в сьогоденні та повоєнній відбудові вкрай необхідне.

Список використаних джерел

ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Тетяна БІЛОНОГА,
викладач ЗФПО «Київський фаховий медичний
коледж ім. П.І. Гаврося»

Анотація. У статті розглянуті основні поняття та значення використання проблемного методу навчання як необхідної складової забезпечення ефективності педагогічного процесу під час викладання клінічних дисциплін «Акушерство» і «Гінекологія» в медичних закладах фахової передвищої освіти.

Висвітлено необхідність формування фахової компетентності студента шляхом вдосконалення освітньо-виховного процесу, зокрема з використанням проблемного методу навчання під час лекційних і практичних занять та самостійної позааудиторної роботи студента. Наведені приклади з особистого досвіду автора.

Abstract. The article deals with the basic concepts and importance of using the problem-based learning method as a necessary component of ensuring the effectiveness of the pedagogical process in the process of teaching clinical disciplines 'Obstetrics' and 'Gynaecology' in medical schools of I-III accreditation level.

The necessity of forming the professional competence of the student by improving the educational process, including the use of the problem-based learning method during lectures and practical classes and independent out-of-class work of the student is highlighted. Examples from the author's personal experience are given.

Мислить той, кому ставлять розумні запитання.

Народна мудрість

Учіться, брати мої, думайте, читайте.

Т.Г. Шевченко

Мистецтво навчання є мистецтво пробуджувати в юних душах допитливість і потім задовольняти її.

А. Франс

Вивчення медичних дисциплін, особливо акушерства і гінекології, потребує від студентів складної аналітичної діяльності, мислення, необхідного щодо багатьох абстрактних понять. Тому педагогу у процесі викладання необхідно завжди пам'ятати, що між ним та студентами має виникнути тісний взаємозв'язок, що забез-

печить творчу активність у навчанні. Викладач має так будувати свою роботу, щоб активність навчальної групи була максимальною, тому що тільки активна пізнавальна діяльність може забезпечити міцні знання.

Однією з таких умов є відтворення на занятті проблемної ситуації. Сутність її полягає в тому, що перед студентами ставиться завдання, котре вони повинні вирішити самостійно чи за допомогою викладача. Під проблемами ми розуміємо такі питання чи задачі, відповідь на які не міститься в готовому вигляді в попередньо викладеному матеріалі та які потребують не тільки відтворення раніше засвоєного матеріалу, але й творчого пошуку нових знань, прийомів і дій. Для того, щоб відповісти на ці питання, студент повинен мати опорні знання з дисциплін «Анатомія

та фізіологія», «Патологічна морфологія», «Мікробіологія», «Внутрішні хвороби», «Хірургія» та інші. Активізувати розумову діяльність учнів можливо допоміжними питаннями.

Наприклад: під час викладання теми «Неспецифічні запальні захворювання ЖСО» може виникнути питання «Які клінічні симптоми спостерігаються при запальних захворюваннях органів малого тазу неспецифічної етіології у жінок?».

Викладач ставить питання: Які Ви знаєте загальні та місцеві симптоми неспецифічних запальних захворювань ЖСО? Які потрібні умови для виникнення цих симптомів? За якими стадіями перебігає запальний процес? За яких умов виникає запальний процес? Чим, на вашу думку, обумовлено виникнення саме цих симптомів, а не інших? Які симптоми виникають раніше: місцеві чи загальні?

За допомогою таких запитань студенти роблять висновки, що запальний процес – це системне явище всього організму, усвідомлюють для себе його причини, особливості перебігу, топографію, морфологію та патогенез. Завдання викладача – пояснити зв'язок патоморфологічних змін у запалених тканинах з клінічною симптоматикою. Акцентувати увагу на причини (а отже, і на заходи профілактики) запалення ЖСО. Допомогти студенту зрозуміти, чому виникає цей симптом, а не інший, обґрунтувати сукупність, виразність та й саму наявність такого симптомокомплексу, що характерний для цього захворювання. Не завжди поставлене проблемне запитання студенти можуть вирішити. В такому випадку викладач має допомогти учням актуалізувати раніше отримані знання, встановити нові зв'язки між засвоєними знаннями, що сприяє відповіді на проблемне запитання.

Існує багато різновидів проблемних задач, кожна з яких має свій ступень складності. Для розвитку мислення учнів потрібно давати їм для вирішення не випадкові проблемні задачі, а ті, які на відповідному рівні забезпечать поглиблені знання. Дуже важливо, щоб методи та прийоми проблемного навчання використовувалися з самого початку вивчення дисципліни. Водночас обов'язково треба враховувати запас знань студентів з базових та суміжних дисциплін, індивідуальні особливості кожного окремого студента, рівень розвитку аналітичних здібностей, емоційного інтелекту та інші особисті риси вихованців.

Під час розв'язання проблемних задач студенти формують професійне вміння раціонально, логічно та швидко мислити, вміння використовувати раніше отримані знання, відрізняти головне від вторинного, висловлювати пропозиції, приймати оптимальне рішення. Необхідною умовою вирішення проблемної задачі є органі-

зація відповідної послідовності чітких дій (алгоритм). Завдяки цьому забезпечується поступове опанування студентами нових навичок, що сприяє найвищому рівню їх виконання.

Наприклад: у вагітної жінки на терміні вагітності 38 тижнів внаслідок передчасного відшарування нормально розташованої плаценти (ПВНRP) виникла кровотеча з зовнішніх статевих шляхів.

Викладач ставить питання: Чому виникла кровотеча? Механізм її утворення? Які клінічні ознаки при цьому? Особливості надання невідкладної допомоги?

Студенти визначають причини кровотечі. Відповідають, що клінічні ознаки кровотечі зі статевих шляхів вагітної схожі з ознаками гострої кровотечі іншого походження. Жінка скаржиться на різку слабкість, загальний стан вагітної погіршується. Відзначається різка блідість шкірних покривів та видимих слизових оболонок. Пульс частий, слабкого наповнення, АТ знижений, що свідчить про розлади гемодинаміки.

Використавши міждисциплінарні зв'язки (знання з терапії за темою «Анемії», знання з хірургії за темою «Кровотечі. Гемостаз») підводимо студентів до висновків: За виникнення такого стану (кровотечі), яким буде тонус матки? Як оцінити стан вагітної та плода? Які ще клінічні симптоми характерні для цієї патології? І головне: яка тактика фельдшера/медичної сестри за цих обставин? Яку невідкладну допомогу треба надати жінці?

Під наглядом викладача студенти вчаться надавати екстрену (невідкладну) медичну допомогу. З допомогою відпрацьовують алгоритм практичних навичок за темою. Після цього доцільно узагальнити та закріпити набуті знання, навички та вміння.

Викладач ставить наступні запитання:

Враховуючи таку патологію, тяжкість стану пацієнтки, чи підлягає вагітна з ПВНRP обов'язковій госпіталізації до стаціонару? (Так). Як і куди транспортувати пацієнтку? (Транспортування здійснюється спеціалізованим медичним транспортом у супроводі виїзної бригади ШД. Вагітна госпіталізується в акушерський стаціонар). В якому положенні? (У лежачому на лівому боці на ношах або зручному для жінки положенні, виходячи з її стану). Як спостерігати за пацієнткою під час транспортування? (Необхідно постійно моніторити гемодинамічні показники жінки: частота та наповнення пульсу, рівень АТ, глибина та частота дихальних рухів, стан свідомості, СБ плода). Що необхідно зробити на догоспітальному етапі, створюючи умови для проведення подальшої інфузійної терапії? (Імобілізацію периферійної вени). Якщо у хворої кровотеча, зменшення ОЦК, ознаки геморагіч-

ного шоку, які препарати (за призначенням лікаря) треба застосувати? (Кровозамінники проти-шокової дії внутрішньовенно).

За такого викладання матеріалу (частинно-пошукового, проблемного) викладач так організує пізнавальну діяльність студентів, що вони творчо шукають вирішення проблемної задачі, а викладач, своєю чергою, спрямовує їх від однієї розумової операції до іншої.

Проблемні завдання можливо використовувати для самостійної роботи студентів під час вивчення нового матеріалу на початковому етапі.

Наприклад: під час викладання теми «Діагностика вагітності» можна запропонувати студентам розв'язати задачу:

Задача: У жіночу консультацію звернулася вагітна. Під час акушерського обстеження, застосовуючи 4 прийоми Леопольда, виявилось, що праворуч пальпується гладенька, рівна, без виступів поверхня; над входом у таз пальпується щільна, округла, що балотує, частина. Яке положення, позиція, вид позиції, передлежання плода?

Еталон відповіді: Положення плода поздовжнє, 2 позиція, передній вид, головне передлежання.

В результаті вирішення цього завдання учні приходять до висновку, що в цьому випадку плід в матці розташований певним чином, повторюють знання акушерської термінології, відпрацьовують практичні навички «Алгоритм проведення зовнішнього акушерського обстеження (прийоми Леопольда-Левицького). Викладач повинен звернути увагу на відпрацювання студентами моторики виконання практичних навичок. Для кращого запам'ятовування цього випадку викладач демонструє дидактичний матеріал за темою, зокрема виконання алгоритму практичних навичок. Студенти роблять висновки з клінічних ознак, додаткових методів дослідження. Творчо підходять до встановлення правильного діагнозу та визначають подальшу тактику ведення вагітної. Розв'язанням цієї задачі студенти завоюють внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки. Таке глибоке вирішення проблемної задачі можливе на старших курсах.

Проблемні завдання можна ставити для колективного та індивідуального опитування з проведенням диференціальної діагностики захворювань, виконанням самостійних письмових робіт, перегляданні навчальних відеофільмів. Для цього викладач використовує проблемні завдання різного рівня складності (від I до IV). Залежно від складності поставленого питання можна визначити рівень підготовки студентів.

У практичній роботі використовується проблемний метод викладання – евристична бесіда. Так називають творчу діяльність учнів у процесі

розв'язання нестандартних проблемних задач. У формі діалогу викладач проводить керівництво пізнавальної діяльності здобувачів освіти, ставить питання за певною послідовністю, щоб спрямовувати студентів до самостійного пошуку правильної відповіді.

Наприклад: Пацієнтка 22 років скаржиться на затримку менструації на 3 тижні, нудоту, втрату апетиту, збільшення і напруження молочних залоз. Який попередній діагноз? Яке додаткове обстеження необхідно зробити для встановлення кінцевого діагнозу?

Еталон відповіді: Попередній діагноз – вагітність 5 тижнів. Необхідно: огляд гінеколога, проведення тесту на ХГЛ, ультразвукове дослідження.

Роль викладача під час розв'язання цього завдання – навчити студентів послідовності та розумінню кожного етапу рішення цієї задачі. Опираючись на знання симптомів вагітності та природи фізіологічних змін в організмі жінки під час вагітності, викладач ставить такі питання: які можливі інші причини порушення менструального циклу жінки (затримка менструації на 3 тижні), враховуючи її вік (репродуктивний)? (Інші причини можливі. Треба провести додаткові методи обстеження для підтвердження чи скасування діагнозу «Вагітність»). Які основні симптоми вагітності (сумнівні та ймовірні) в ранні терміни гестації ви будете шукати?

Проблемне навчання можна успішно використовувати під час вивчення нового матеріалу з акушерства та гінекології як на теоретичних, так і на практичних заняттях, з метою контролю знань та самостійної роботи.

Медицина – наука практична, тому велика увага приділяється викладачем практичним заняттям з акушерства та гінекології, де студенти зустрічаються з різними проблемними задачами. Тому на практичних заняттях широко використовують проблемні ситуації (тип навчальної чи професійної діяльності, для вирішення якої студенту необхідно засвоїти нові знання та практичні навички, набути новий досвід).

В проблемну ситуацію спеціально не закладена інформація щодо встановлення діагнозу та вжиття необхідних заходів. На відміну від ситуації, ситуаційна задача містить таку початкову інформацію і допомагає розкрити обставини та причини ушкодження чи захворювання, не дозволяючи напряму перейти до рішення. Таке представлення задачі примушує студентів розмірковувати, аналізувати ситуацію, виявляти творчий підхід до її вирішення.

Наприклад: Пацієнтка з патологічними болями звернулася до лікаря в жіночу консультацію. Для того, щоб поставити остаточний діагноз і призначити лікування, треба отримати інфор-

мацію щодо причини виникнення патологічного стану, провести гінекологічне обстеження, застосувати додаткові методи обстеження пацієнтки та інше.

Використання ситуаційних задач в освітньому процесі, особливо на практичних заняттях з дисциплін «Акушерство» і «Гінекологія», дозволяє зміцнити зв'язок навчання з життям. Практичні заняття, які є продовженням теоретичного вивчення матеріалу, сприяють не тільки закріпленню матеріалу, викладеного на лекційних заняттях, але і формують у студентів клінічне мислення, орієнтують їх на пошук рішень в умовах подальшої самостійної роботи. Ці заняття покращують знання, перетворюють їх в уміння, а уміння – в навички. Бо навички – автоматизована дія, так необхідна майбутнім медсестрам, фельдшерам чи акушеркам в професійній діяльності. Тому на практичних заняттях вкрай необхідно створювати проблемні ситуації, які потребують від студентів активної розумової діяльності, вибору способу дії в нестандартних умовах, швидкого і правильного виконання маніпуляцій, що відповідають ситуації.

На практичних заняттях студентам пропонується вирішити декілька найскладніших практичних задач, проблемних питань щодо тактики медсестри чи фельдшера в процесі надання невідкладної допомоги, лікування хворого чи догляду за ним. І це пропонується студентам зробити, використавши вивчений матеріал з теми.

Найпродуктивніше це можна зробити за допомогою ділової гри. Головний методичний та навчальний аспект ділової гри полягає в тому, що моделюється проблемна ситуація, близька до тої, з якою медичні працівники зіткнуться в своїй майбутній практичній діяльності.

Особливо ефективно навчання відбувається під час побудови ділової гри за принципом «від простішого до складнішого» методу навчання, побудованих на взаємодії студентів.

Наприклад: У вагітної на терміні вагітності 36 тижнів відбувся напад еклампсії. Надайте допомогу.

При цьому один студент – пацієнтка, другий – фельдшер. «Вагітна», стосовно ситуації, озвучує скарги та/або симптоми, а «фельдшер» надає допомогу «пацієнтці» на долікарському етапі.

На старших курсах, у міру засвоєння студентами своїх майбутніх функціональних обов'язків, з'являється можливість для відтворення складніших ситуацій, які рідко зустрічаються на практиці, коли немає змоги продемонструвати тематичну пацієнтку.

Відтворюючи сценарій ділової гри, необхідно пам'ятати, що треба визначити її ціль, розробити правила та склад учасників (з урахуванням психологічних особливостей і рівня знань того чи іншого здобувача освіти), оформити методичні вказівки і оснащення, котрі край необхідні для успішного проведення гри.

В процесі проблемного навчання у студентів формується потреба в нових знаннях, оптимізм, віра у свої сили та можливості, зацікавленість, мотивація до навчання. Завдяки цьому відбувається розвиток особистості. Використовуючи різні типи проблемних ситуацій будь-якого ступеня складності, можна підвищувати результативність навчання, рівень професійного розвитку та особистої творчості кожного учасника освітньо-виховного процесу.

Таким чином, проблемне навчання є для викладача засобом виявлення та покращення індивідуальних можливостей – власних та своїх вихованців. Систематичне вирішення теоретичних та практичних задач сприяє отриманню студентами глибоких і міцних професійних знань у майбутній практичній діяльності медичного працівника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кудрявцев В.Т. Проблемне навчання : витоки, сутність та перспективи / В.Т. Кудрявцев. – Київ : Знання, 2011. – №4. – 89 с.
2. Матюшкін О.М. Проблемні ситуації в мисленні та навчанні / О.М. Матюшкін. – Київ : Педагогіка, 2012. – 46 с.
3. Снапковська С.В. Проблемне навчання як засіб інтенсифікації педагогічного процесу в системі роботи кафедри педагогіки і психології [Електронний ресурс] / Сайт проєкту інтернет-конференції «Актуальні проблеми медичної освіти». – Режим доступу : <http://vgmu.vitebsk.net/intconf/sect4/10.htm>
4. Холодна М.О. Завдання інтелектуального виховання учнів в умовах сучасної школи [Електронний ресурс] / Сайт проєкту «Математика, психологія, інтелект». – Режим доступу : http://fp.nsk.fio.ru/works/022/mpi/psihol_2_2.htm
5. Скаткін М.М. Проблеми сучасної дидактики / М.М. Скаткін. – Київ : Педагогіка, 2010. – 107 с.
6. Словник базових понять з курсу «Педагогіка» : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / укладач О.Є. Антонова. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2011. – 104 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ОСНОВИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ» У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Людмила ТКАЧЕНКО,
викладач КЗ «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті висвітлено досвід викладання спецкурсу «Основи критичного мислення», обґрунтовано його актуальність у підготовці сучасного фахівця Нової української школи. Визначено завдання курсу та окреслено компетентнісні складові, які можна набути в процесі його вивчення. Схарактеризовано зміст вибіркового освітнього компонента та види навчально-професійних активностей, що є ефективними у формуванні критичного мислення здобувача фахової передвищої освіти.

Abstract. The article highlights the experience of teaching the special course «Fundamentals of Critical Thinking», substantiates its relevance in the training of a modern specialist of the New Ukrainian School. The objectives of the course are defined and the competence components that can be acquired in the process of its study are outlined. The content of the elective educational component and the types of educational and professional activities that are effective in shaping the critical thinking of a student of professional higher education are characterised.

Критичне мислення має бути обов'язковою складовою професійної компетентності сучасного фахівця, що обґрунтовано науковцями, визнано роботодавцями, доведено практиками. Ще більше актуалізується це питання, коли говоримо про сучасного освітянина. Учитель початкової школи має критично мислити, оскільки він формує це вміння у здобувачів освіти відповідно до Закону України «Про освіту» (2017), Державного стандарту початкової освіти (2018), Концепції Нової української школи. Усвідомлення надважливості формування критичного мислення сучасного фахівця спонукало до розробки цього курсу для майбутніх учителів.

Мета статті: розкрити авторську методику викладання курсу «Основи критичного мислення», що реалізується у процесі професійної підготовки майбутніх учителів з початкової освіти.

У процесі тривалого дослідження проблеми критичного мислення та викладання курсу «Основи критичного мислення» зроблено висновки, що вказаний компонент освітньо-про-

фесійної програми безперечно є ефективним у становленні майбутнього фахівця НУШ. Пропонується розглянути особливості конструювання та реалізації вибіркової складової освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра.

Завдання курсу:

- Ознайомити студентів із поняттям «критичне мислення», його складовими та механізмом здійснення.
- Розвивати самостійне мислення, формувати вміння приймати самостійні рішення; спонукати сміливо висловлювати власну думку.
- Формувати інтелектуальні вміння та навички майбутніх фахівців: виділяти причинно-наслідкові зв'язки, логічно обґрунтовувати власну позицію; оцінювати інформацію з різних джерел, піддавати її сумніву; бачити помилки у розмірковуваннях; визначати помилкові стереотипи, що ведуть до неправильних висновків; виявляти упередженість ставлення, думки, судження; знаходити альтернативні шляхи вирішення особис-

тісних та професійних проблем тощо.

▼ Розвивати емоційний інтелект майбутнього вчителя, готовність до конструктивної співпраці, громадянську активність та відповідальність.

▼ Розвивати здатність до педагогічної рефлексії; формувати вміння визначати цілі особистісного та професійного саморозвитку; стимулювати запуск механізмів особистісних самозмін та професійного самовдосконалення.

Курс розроблений на засадах діяльнісно-компетентнісного підходу, що передбачає засвоєння здобувачами освіти теоретичних положень не через традиційні лекційні заняття, а через участь у тих видах діяльності, які сприяють формуванню та вдосконаленню складових критичного мислення як якості особистості майбутнього фахівця. Студентам пропонується курс (14 аудиторних годин) у вигляді комбінованих занять, в які включені мінілекції та види активностей, що будуть схарактеризовані далі. Теоретичний матеріал викладається із застосуванням проблемних методів та прийомів, також значний обсяг часу відводиться безпосередньо на формування

умінь, навичок, ставлень, цінностей здобувачів освіти. Важливі теоретичні положення виводяться через практичну навчальну діяльність студентів.

Вивчення теми «Сутність поняття «критичне мислення» передбачає ознайомлення студентів із дефініціями понять «мислення», «критика», «критичність мислення», «критичне мислення». У вступній лекції викладач обґрунтовує актуальність критичного мислення у сучасному світі. На початку вивчення курсу, для з'ясування складових критичного мислення доцільно створити таблицю (табл.1), заповнення якої здійснюватиметься поступово, у процесі відкриття здобувачами освіти цих компонентів. Постановкою певних запитань викладач спонукає студентів до роздумів та відповідей, які тотожні пунктам, відображеним у таблиці. У такий же спосіб відбувається ознайомлення майбутніх фахівців із функціями критичного мислення, а саме: аналітичною, оцінювальною, коригувальною, прогностичною, протиманіпулятивною, морально-регулятивною, рефлексивною.

Критичне мислення як якість особистості, його складові		
Особистісно-мотиваційний компонент	Когнітивно-праксеологічний компонент	Емоційно-вольовий
Мотиваційна установка на здійснення критичного мислення, комунікативні уміння, гуманність, толерантність, громадянська свідомість, громадянська активність, громадянська відповідальність тощо.	аналітичні вміння, уміння знаходити суперечності, уміння визначати проблему, уміння правильно застосовувати терміни, уміння аргументувати, здатність до узагальнення без надмірного спрощення, гнучкість мислення, рефлексивні уміння, оцінні уміння тощо.	самостійність, почуття сумніву, допитливість, наполегливість, рішучість, сміливість, ініціативність, витримка, терпеливість, здатність до саморегуляції, інше

Таблиця 1

У процесі ознайомлення з цією темою необхідно з'ясувати співвідношення між логічним та критичним мисленням. Наголосити, що критичне мислення пов'язане з логічним, як мисленням правильним, яке покликане знаходити істину. Однак варто усвідомлювати, що логічне мислення не враховує особистісні складові індивіда, а саме: мотиви, цінності, переконання, емоції тощо. Тож критичне мислення як інтегративна якість особистості є поняттям ширшим від логічного, втім, безперечно, ґрунтується на законах логіки.

Доцільно також ознайомити здобувачів освіти із певними твердженнями відомого дослідника

критичного мислення Д. Клустера, які в узагальненому вигляді пропонуються далі.

1. Критичне мислення є мислення самостійне («Ніхто не може думати критично за нас»; «...самостійність ... є першою і, можливо, найважливішою характеристикою критичного мислення»).

2. Критичне мислення не обов'язково має бути оригінальним («ми можемо прийняти ідею або переконання іншої людини як свої власні», але за умови, що наші власні думки співпадають із думками інших);

3. Інформація є відправним, а не кінцевим пунктом критичного мислення («складно думати з пустою головою»; «щоб народити складну

думку, необхідно опрацювати гори «сировини» – фактів, ідей, текстів, теорій, даних, концепцій»).

4. Критичне мислення починається із постановки запитань і з'ясування проблем, які необхідно вирішити.

5. Критичне мислення прагне до переконливої аргументації.

6. Критичне мислення є мислення соціальне («Будь-яка думка перевіряється і відточується, коли нею діляться з іншими»).

У процесі викладання теми «Робота з інформацією», яка має сприяти формуванню та розвитку інтелектуальних умінь і навичок, необхідно розкрити такі поняття: джерела інформації, їх надійність; головна та другорядна інформація; релевантність інформації тощо. На прикладі вправи, що дає змогу побачити як у процесі передачі повідомлень з'являються помилки (втрата, спотворення або доповнення інформації), пояснити, наскільки важливо в сучасному світі для встановлення достовірності інформації звертатися до першоджерел. Запропонувати також студентам алгоритм та критерії, за якими можна проаналізувати та оцінити інформацію, отриману з інтернету.

Вивчення теми передбачає розуміння майбутніми фахівцями понять «аргумент», «припущення», «стереотип», «упередження», «маніпуляція» тощо. З метою усвідомлення студентами впливу стереотипів на наше мислення запропонувати, наприклад, таку активність у групах. Кожна група отримує фото. Завдання: описати людину, зображену на світлинці: професія, риси характеру, манера спілкування, шкідливі звички, інтереси тощо. Після обговорення пропонується кожній групі озвучити «портрети». Після цього викладач повідомляє, що на всіх фото одна людина – серійний убивця. Обговорення: Чому описи однієї й тієї ж людини виявилися дуже різними? Що вплинуло на складання характеристики? Як працюють стереотипи? Чи часто відбувається подібне у сприйнятті нами інших?

Важливо спонукати здобувачів освіти до висунення нових ідей, які вступають у протиріччя зі стереотипами, до пошуку альтернативних шляхів вирішення проблемних ситуацій. Пояснити, що в сучасному світі, переповненому рекламою та іншою продукцією масмедіа, наші думки, вчинки, на наш вибір постійно здійснюється вплив. Отже, наявність критичного мислення дасть змогу сучасній людині захиститися від маніпулятивних впливів.

Тема «Критичне мислення та ціннісна і емоційно-вольова сфери особистості вчителя». Запропонувати студентам поміркувати стосовно того, чи передбачає здатність до критичного мислення наявність достатнього рівня сформованості вольової сфери. Відомо, що люди зі слабкою волею схильні до уникнення складної

діяльності, яка потребує відповідних зусиль. Процес критичного мислення також вимагає достатнього рівня сформованості вольових якостей: терпіння та витримки, інтелектуальної наполегливості, сміливості у висловлюванні власної точки зору тощо.

Майбутній учитель безперечно має знати про емоційну складову мисленнєвої діяльності, щоб не допускати упередженості у ставленні, судженнях тощо. З метою розвитку механізмів саморегуляції емоційної сфери ефективно застосовувати тренінгові вправи. Пропонуємо одну з них – «Прореагуй інакше». Інструкція: пригадайте ситуацію, що викликала ваші негативні емоції та відповідні наслідки. Спробуйте дистанціюватися від неї (ситуації) і проаналізуйте з погляду незалежного спостерігача. Спрогнозуйте, які могли б бути наслідки, якби ваша реакція на те, що відбулося, була іншою. (Окремі учасники, які готові говорити перед аудиторією, демонструють свої роздуми. Відбувається групове обговорення).

Деякі думки стосовно ціннісної складової критичного мислення як якості особистості. У сучасному суспільстві зростає ймовірність зіткнення людини з іншими поглядами, іншими культурами, іншими системами цінностей, тому регулятором діяльності та взаємин мають стати громадянські цінності, які сповідуються цивілізованим світом і на які має орієнтуватися вчитель, здійснюючи процес критичного оцінювання дійсності. Також освітянин не може стояти осторонь тих подій, що відбуваються в суспільстві, має проявляти громадянську активність та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності, за те, яким буде майбутнє нашої країни.

Розуміння себе для майбутнього фахівця є першим кроком до самоконтролю та самозмін, зокрема до готовності розвивати критичність мислення. Тому важливо ознайомити здобувачів освіти з поняттями «рефлексія», «педагогічна

рефлексія», формувати установку на її здійснення; спонукати до самопізнання та саморозвитку, як особистісного, так і професійного.

Тема «Інструменти критичного мислення» покликана ознайомити майбутніх учителів із прийомами, методами та формами освітнього процесу, що дають змогу формувати критичне мислення учнів. До них, наприклад, відносять графічні організатори інформації, такі як «асоціативний куц», концептуальна таблиця, Т-таблиця, діаграма Венна, кластер (схема роздумів) тощо. Застосування графічних організаторів дає змогу унаочнювати розумові процеси та сприяє глибокому розумінню і резюмуванню досліджуваних текстів, вибудовуванню зв'язків між різними поняттями, формуванню умінь стисло викладати інформацію. Одним із практичних завдань для студентів може бути таке. Виберіть одну із тем програмового матеріалу початкової школи (з будь-якого предмета). Продумайте, який інструментарій для формування критичного мислення учнів можна застосувати. Презентуйте свої ідеї в процесі моделювання фрагмента уроку на занятті.

Здійснивши короткий огляд змісту спецкурсу, повернемося до операційно-діяльнісного компонента процесу навчання здобувачів фахової передвищої освіти. Необхідно підкреслити, що особливістю викладання освітнього компонента «Основи критичного мислення» є включення в структуру занять тренінгових вправ. Важливою умовою вибору вправ є узгодженість їх з метою та завданнями як конкретного заняття, так і всього курсу в цілому. Тренінгові вправи спрямовані на закріплення нових форм поведінки, формування відповідних умінь та навичок, ставлень, якостей особистості, що є важливими складовими особистості майбутнього вчителя, здатного до критичного мислення.

На початку кожного заняття обов'язковим є налаштування на позитивну співпрацю, що дає змогу створити у групі атмосферу довіри, відкритості, взаємоповаги. Викладач має наголосувати на важливості дотримання правил комунікативної взаємодії, демонструвати зразки толерантного ставлення до альтернативних думок.

З метою спонукання молодих людей до роздумів можна пропонувати для обговорення висловлювання відомих людей, мінідискусії зі світоглядних питань тощо. Ефективним для розвитку критичного мислення є розв'язування цікавих логічних задач, вирішення проблемних ситуацій та професійних кейсів, аналіз продуктів медіа, написання рефлексивного есе тощо. Достатні можливості для розвитку критичного мислення відкриваються у засобах медіаосвіти. В освітньому процесі можна пропонувати аналіз реклами, елементів токшоу тощо. Ефективними можуть бути дискусії з питань впливу масмедіа на формування сучасної людини.

Варто також пам'ятати, що пізнавальний інтерес здобувача освіти пробуджується за умови, коли в процес професійної підготовки вводиться те, що знаходиться за межами кругозору майбутніх фахівців. Тому з метою стимулювання їх пізнавальної діяльності ефективно пропонувати для осмислення й обговорення цікаві епізоди з життя відомих людей, яскраві епізоди з історії, посилатися на фрагменти літературних творів, пропонувати для роздумів афоризми, притчі тощо. Включаючи знання з літератури, філософії, історії, мистецтва, надаючи цікаву інформацію щодо сучасних досліджень, ми підвищуємо інтерес студентів до пізнання невідомого. Так створюємо пізнавальний інтерес як перший крок до пізнавальної мотивації, без якої неможливо формувати та розвивати критичне мислення.

Аналіз проведеної роботи з формування критичного мислення як якості особистості майбутнього вчителя вказує на те, що врахування розглянутих особливостей викладання курсу «Основи критичного мислення» сприяє досягненню таких освітніх результатів: уявлення здобувачів освіти про сутність критичного мислення; здатність самостійно мислити та відстоювати власні погляди; умінь аналізувати, аргументувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати інформацію з різних джерел та використовувати її для вирішення професійних завдань, збагачення власного досвіду; здатність виявляти маніпулятивні впливи та протистояти їм; готовність до професійної рефлексії та професійного самовдосконалення, готовність до формування критичного мислення у майбутніх учнів.

ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Людмила ЯЗАДЖИ,
викладач ВСП «Одеський автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті розглянуто технологію розвитку критичного мислення на заняттях англійської мови, що застосовується викладачами для успішного навчання англійської мови.

Abstract. The article discusses the technology of developing critical thinking in English classes, used by teachers for successful teaching of English.

Застосування технології розвитку критичного мислення на заняттях англійської мови сприяє формуванню мисленневих і мовленневих навичок здобувачів освіти, розвитку їхніх творчих здібностей, умінь оперувати мовними категоріями, чітко й логічно вибудовувати усні й письмові висловлювання відповідно до мети й конкретної ситуації спілкування. Критичне мислення допомагає здобувачу освіти визначити власні пріоритети в особистому та професійному житті, передбачає прийняття індивідуальної відповідальності за зроблений вибір, підвищує рівень індивідуальної культури роботи з інформацією, формує вміння аналізувати і робити самостійні висновки, прогнозувати наслідки своїх рішень і відповідати за них, дозволяє розвивати культуру діалогу у спільній діяльності. За використання цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже прийоми та методи розвитку критичного мислення розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення.

Визначення поняття «критичне мислення»

Для початку необхідно розібратися, що таке критичне мислення. Наведемо кілька визначень цього явища.

Критичне мислення (англ. critical thinking) – система суджень, яка використовується для аналізу речей та подій з формулюванням обґрунтованих висновків та дозволяє виносити

обґрунтовані оцінки, інтерпретації, а також коректно застосовувати отримані результати до ситуацій та проблем.

Існує і більш докладне визначення – «інтелектуально впорядкований процес активного та вмілого аналізу, концептуалізації, застосування, синтезування та/або оцінки інформації, отриманої чи породженої спостереженням, досвідом, роздумом чи комунікацією, як орієнтир для переконання та дії»

Д. Халперн пропонує наступне визначення критичного мислення: «Використання таких когнітивних навичок та стратегій, які збільшують ймовірність отримання бажаного результату. Відрізняється виваженістю, логічністю та цілеспрямованістю. Інше визначення – спрямоване мислення».

Що входить у поняття «критичне мислення»

Набір ключових навичок, необхідних для критичного мислення, включає спостережливність, здатність до інтерпретації, аналізу, виведення висновків, оцінювання. Критичне мислення застосовує логіку, а також спирається на широкі критерії інтелектуальності, такі як ясність, правдоподібність, точність, значущість, глибина, кругозір та справедливність. Емоційність, творча уява, ціннісні установки також є складовими частинами критичного мислення.

Вміння, необхідні для критичного мислення

Для того, щоб здобувач освіти міг скористатися своїм критичним мисленням, йому важливо розвинути в собі низку якостей, серед яких Д. Халперн виокремлює:

- Готовність до планування. Думки часто виникають хаотично. Важливо впорядкувати їх, побудувати послідовність викладу. Упорядкованість думки – ознака впевненості.

- Гнучкість. Якщо студент не готовий сприймати ідеї інших, він ніколи не зможе стати генератором власних ідей та думок. Гнучкість дозволяє почекати з винесенням судження, поки студент не має різноманітної інформації.

- Наполегливість. Часто, стикаючись із важким завданням, ми відкладаємо її рішення на потім. Виробляючи наполегливість у напрузі розуму, студент обов'язково досягне набагато кращих результатів у навчанні.

- Готовність виправляти свої помилки. Критично мислячий здобувач освіти не виправдовуватиме свої неправильні рішення, а зробить висновки, скористається помилкою для продовження навчання.

- Усвідомлення. Це дуже важлива якість, що передбачає вміння спостерігати за собою у процесі мисленнєвої діяльності, відстежувати перебіг міркувань.

- Пошук компромісних рішень. Важливо, щоб ухвалені рішення сприймалися іншими здобувачами освіти, інакше вони так і залишаться на рівні висловлювань.

Етапи заняття з використанням критичного мислення

Модульне заняття складається з трьох етапів.

Кожен етап має свої цілі та завдання, а також набір прийомів, спрямованих спочатку на активізацію дослідницької, творчої діяльності, а потім на осмислення та узагальнення набутих знань.

1) Стадія «Виклик»

На цьому етапі здобувач освіти згадує, що йому відомо з питання, що вивчається (робить припущення), систематизує інформацію до вивчення нового матеріалу, ставить питання, на які хоче отримати відповіді.

Найпопулярнішим методом демонстрації процесу мислення є графічна організація матеріалу. Моделі, малюнки, схеми тощо відображають взаємини між ідеями, показують здобувачам освіти хід думок. Процес мислення, прихований від очей, стає наочним, знаходить видиме втілення.

Інформація, одержана на стадії виклику, вислуховується, записується, обговорюється. Робота ведеться індивідуально, у парах чи групах.

У процесі реалізації стадії виклику важливо:

- 1) Давати студентам можливість висловлювати свою точку зору щодо теми, що вивчається, вільно, без остраху помилитися і бути виправленим викладачем.

- 2) Фіксувати всі висловлювання: будь-яке з них буде важливим для подальшої роботи. На цьому етапі немає «правильних» та «неправильних» висловлювань.

- 3) Поєднувати індивідуальну та групову роботу: індивідуальна дозволить кожному студенту актуалізувати свої знання та досвід; групова – почути інші думки, викласти свою думку без ризику помилитися. Обмін думками може сприяти виробленню ідей, які часто є несподіваними та продуктивними; появи цікавих питань, пошуку відповідей, які будуть стимулювати до вивчення нового матеріалу. Крім того, часто деякі студенти бояться викладати свою думку викладачеві або відразу великій аудиторії, тому заняття в невеликих групах дозволяють їм почуватися комфортніше.

Роль викладача на цьому етапі роботи полягає в тому, щоб стимулювати здобувачів освіти до згадування того, що вони вже знають з теми, що вивчається, сприяти безконфліктному обміну

думками в групах, фіксації та систематизації інформації, отриманої від здобувачів освіти. Водночас важливо не критикувати відповіді, оскільки будь-яка думка студента є цінною.

2) Стадія «Осмислення»

Друга стадія називається осмисленням змісту (realization of meaning). Вона спрямована на:

- отримання нової інформації;
- коригування здобувачем освіти поставленої мети навчання.

Цей етап націлений на збереження інтересу до теми за безпосередньої роботи з новою інформацією, поступове просування від знання «старого» до «нового». Здобувач освіти читає (слухає) текст, використовуючи запропоновані викладачем активні методи читання, робить позначки на полях або веде записи з осмисленням нової інформації, використовуючи методи активного читання:

- "інсерт";
- "фішбоун";
- "ідеал".

На фазі осмислення змісту здобувачі освіти:

- 1) здійснюють контакт із новою інформацією;
- 2) зіставляють цю інформацію з вже наявними знаннями та досвідом;
- 3) акцентують свою увагу на пошук відповідей на питання та труднощі, що виникли;
- 4) звертають увагу на неясності, намагаючись поставити нові питання;

5) прагнуть відстежити сам процес знайомства з повною інформацією, звернути увагу на те, що саме їх приваблює, які аспекти менш цікаві та чому;

6) готуються до аналізу та обговорення почутого чи прочитаного.

Викладач на цьому етапі:

1) Може бути безпосереднім джерелом нової інформації, його завдання полягає у її зрозумілому і привабливому викладі.

2) Відстежує рівень активності роботи, уважності під час читання, якщо здобувачі освіти працюють із текстом.

3) Пропонує для організації роботи з текстом різні прийоми для вдумливого читання і роздуми щодо прочитаного.

3) Стадія «Рефлексії»

Третя стадія роботи з методики розвитку критичного мислення через читання та письмо – стадія рефлексії (reflection) необхідна не тільки для того, щоб викладач перевіряв пам'ять своїх студентів, а й щоб вони самі змогли проаналізувати, чи вдалося їм досягти поставлених цілей і вирішити виниклі у процесі знайомства з новим матеріалом проблеми та протиріччя.

На стадії рефлексії здобувачі освіти систематизують нову інформацію стосовно вже наявних

у них уявлень, а також відповідно до категорій знання (поняття різного рангу, закони та закономірності, значущі факти). Поєднання індивідуальної та групової роботи на цьому етапі є найдоцільнішим. У процесі індивідуальної роботи (різні види листів: есе, ключові слова, графічна організація матеріалу та ін.) студенти, з одного боку, проводять відбір інформації, найважливішої для розуміння суті теми, що вивчається, та для реалізації поставлених раніше індивідуальних цілей. З іншого боку, вони висловлюють нові ідеї, інформацію власними словами, самостійно вибудовують причинно-наслідкові зв'язки. Етап рефлексії активно сприяє розвитку навичок критичного мислення.

Характерні для цього етапу види завдань:

- Наповнення кластерів, таблиць.
- Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між блоками інформації.
- Повернення до ключових слів, правильних і неправильних тверджень.
- Відповіді на питання.
- Організація усних та письмових круглих столів.
- Організація різноманітних видів дискусій.
- Написання творчих робіт.
- Дослідження з окремих питань теми та ін.

На стадії рефлексії проводиться аналіз, творча переробка, інтерпретація вивченої інформації.

Форми пред'явлення рефлексії:

- Усна форма: діалог між одним здобувачем освіти та викладачем, діалог між двома здобувачами освіти, окремі репліки з боку різних студентів, повернення до ключових слів, правильних та неправильних тверджень, діалог у вигляді бесіди чи обговорення, ігрові методи, круглий стіл.

- Письмова форма: анкетування та опитування з використанням різних методів: відповіді на питання, відкриті пропозиції, вибір із запропонованих варіантів, розстановка за ступенем важливості, згода\незгода із твердженнями. Графічні, схематичні методи подання у вигляді таблиць, графіків, діаграм, кластерів. Творчі завдання: синквейн, есе, лист, твір.

Прийоми та стратегії технології розвитку критичного мислення на заняттях англійської мови

Технологія розвитку критичного мислення на заняттях англійської мови має величезний арсенал засобів: кластери, написання синквейнів, інсерт, «кошик ідей», написання есе, мозкові штурми, «тонкі» і «товсті» питання, фішбон, читання із зупинками, бортові журнали. Також до методів розвитку критичного мислення відносять так звані "ідейні сітки" (Mindmapping, Clustering), роздуми над цікавими цитатами і висловлюваннями,

робота над приказками як основа для розвитку критичного мислення студентів, творча робота з піснями та ін. Розглянемо суть деяких прийомів та стратегій.

1. Прийом мозкового штурму

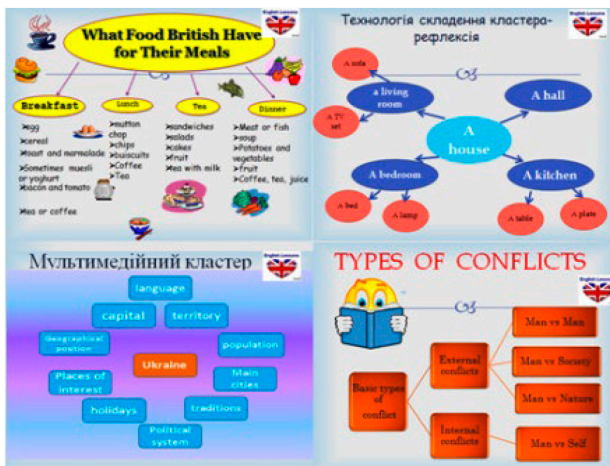
Основна мета навчального мозкового штурму – розвиток творчого типу мислення. Отже, вибір теми щодо його проведення прямо залежить від кількості можливих варіантів вирішення тієї чи іншої проблеми. Навчальний мозковий штурм зазвичай проводиться у групах чисельністю 5–7 осіб.

Перший етап – це створення банку ідей, можливих вирішень проблеми. Приймаються та фіксуються на дошці чи плакаті будь-які пропозиції. Критика та коментування не допускаються.

Другий етап – колективне обговорення ідей та пропозицій. На цьому етапі головне – знайти раціональне у будь-якій з пропозицій, спробувати поєднати їх у ціле.

Третій етап – вибір найперспективніших рішень з погляду наявних ресурсів. Цей етап може бути відстрочений у часі і проведений на наступному занятті.

2. Розбивка на кластери

Кластер (гроно) – виділення смислових одиниць тексту та графічне їх оформлення в певному порядку у вигляді грона. Кластери можуть стати як провідним прийомом на етапі виклику, рефлексії, так і стратегією заняття в цілому.

Правила дуже прості. У центрі – це наша тема, а довкола неї великі смислові одиниці. Система кластерів охоплює більше інформації, ніж ми отримуємо під час звичайної роботи. Цей прийом може бути застосований на стадії виклику, коли ми систематизуємо інформацію, отриману до знайомства з основним джерелом (текстом) як запитання чи заголовки смислових блоків.

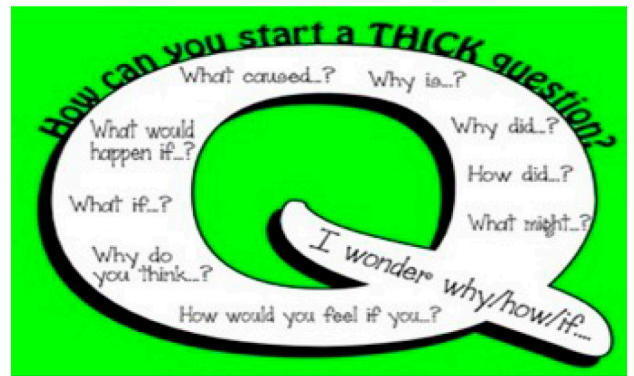
Цей прийом має великий потенціал і на стадії рефлексії: виправлення неправильних припущень у попередніх кластерах, заповнення їх з урахуванням нової інформації. Дуже важливим етапом є презентація нових кластерів. Завдан-

ням цієї роботи є не тільки систематизація матеріалу, а й встановлення причинно-наслідкових зв'язків між гронами.

3. «Тонкі» та «товсті» питання

«Тонкі» та «товсті» питання можуть бути використані на будь-якій із трьох стадій заняття. Викладач влаштовує опитування за певною тематикою (питання готуються заздалегідь). «Тонкі» питання передбачають відповідь лише «так» чи «ні» і починаються, наприклад, так: Who ...? What ...? When ...? Where ...?

Was it ...? What was the name ...? «Товсті» питання вимагають розгорнутої відповіді – з аналізом, синтезом, порівнянням, оцінкою. Наприклад: Do you agree that ...? etc. Why ...? Explain why ...? Why do you think that ...? Was his/her choice right or wrong to your mind? What is the most important idea of the story? What is the difference between ...? If you were ... would you ...? etc. Після того, як прозвучать відповіді на ці запитання, здобувачам освіти пропонується прочитати або прослухати текст, знайти підтвердження своїм припущенням та відповіді на «тонкі» та «товсті» запитання.

На стадії осмислення змісту прийом служить для активної фіксації питань під час читання, слухання; на стадії рефлексії – для демонстрації розуміння пройденого. На стадії рефлексії дається завдання скласти ще 3–4 «тонких» і «товстих» питання, занести їх у таблицю, попрацювати з питаннями в парах, вибравши найцікавіші, які можна задати здобувачам освіти всієї групи.

4. Прийом «Читання із зупинками»

Матеріалом для використання прийому "Читання із зупинками" є оповідальний текст. Неодмінна умова використання такого прийому – знайти оптимальний момент у тексті для зупинки. Цей прийом містить усі стадії технології:

1 стадія – виклик. На цій стадії на основі лише назви тексту та інформації про автора здобувачі освіти мають припустити, про що буде текст.

2 стадія – осмислення. Тут, познайомившись із частиною тексту, здобувачі освіти уточнюють своє уявлення про матеріал. Особливість прийому в тому, що момент уточнення свого уявлення (стадія осмислення) одночасно є стадією ви-

клику для знайомства з наступним фрагментом. Питання, що задаються викладачем, мають охопити всі рівні питань Б. Блума. Обов'язковим є питання: "Що буде далі і чому?"

3 стадія – рефлексія. Заключна розмова. На цій стадії текст знову є єдиним цілим. Форми роботи зі здобувачами освіти можуть бути різними: лист, обговорення, спільний пошук, тези, вибір прислів'їв, творчі роботи.

Така робота з текстом розвиває вміння аналізувати текст, виявляти зв'язок окремих елементів (теми, образи, способи вираження авторської позиції), розвиває вміння висловлювати свої думки, вчить розумінню та осмисленню. Прийом «Читання із зупинками» розвиває у здобувачів освіти такі вміння: аналізувати текст; ставити запитання; доводити свою думку; виділяти головну думку тексту.

5. Творча форма рефлексії – синквейн

Синквейн – це вірш, який вимагає синтезу інформації та матеріалу у коротких виразах. Слово «синквейн» походить від французької, що означає «п'ять». Отже, синквейн – це вірш, що складається з п'яти рядків.

Правила написання синквейну:

У першому рядку тема називається одним словом (зазвичай іменником).

Другий рядок – це опис теми двома словами (двома прикметниками).

Третій рядок – це опис дії в рамках цієї теми трьома словами (дієслова).

Четвертий рядок – це фраза із чотирьох слів, що показує ставлення до теми (почуття однією фразою).

Останній рядок – це синонім із одного слова, який повторює суть теми.

Наприклад:

Spaghetti
Messy, spicy
Slurping, sliding, falling
Between my plate and mouth
Delicious
(by Cindy Barden)

6. Обговорення

Одним із найвдаліших і широко використовуваних прийомів роботи викладача в навчанні спілкуванню є дискусія. Це особлива форма колективної співпраці, що викликає активну, напружену розумову діяльність.

За допомогою дискусії викладач вміло залучає студентів до різноманітних важливих життєвих ситуацій, які викликають у них бажання розмовляти і спілкуватися, дає можливість висловити свою точку зору, своє розуміння обговорюваного питання.

Висновок

Викладачі іноземних мов мають навчати студентів не тільки мовним навичкам. Необхідно також розвивати критичний підхід до навчання; підвищувати їхнє прагнення до отримання нових

знань.

У процесі застосування технології розвитку критичного мислення відбувається навчання узагальненим знанням, вмінням, навичкам та способам мислення; з'являється можливість поєднання окремих дисциплін; створюються умови для варіативності та диференціації навчання; формується спрямованість на самореалізацію, виробляється власна індивідуальна технологія навчання.

Головною особливістю технології розвитку критичного мислення є «конструювання» власного знання в рамках своєї власної пошукової діяльності».

Розглянуті прийоми розвитку критичного мислення під час занять англійської мови дозволяють зробити роботу ефективнішою, цікавою і творчою, а головне – результативною.

Студент, який має критичне мислення, відповідає всім вимогам сучасного суспільства. Він вміє бачити проблеми та перспективи, ставити чіткі завдання, розробляти оптимальні шляхи їх досягнення. Він володіє ясним, оригінальним, незалежним мисленням, готовий до самореалізації та самовираження.

Найістотношою перевагою роботи з розвитку критичного мислення є те, що вона дозволяє зробити процес навчання особистісно орієнтованим, ставити та вирішувати нові, нетрадиційні освітні завдання (формування та розвиток дослідницьких, інформаційних, комунікативних та інших умінь здобувачів освіти, розвиток їх мислення та креативних здібностей, формування модельних уявлень).

Робота з розвитку критичного мислення у процесі навчання англійської мови дозволяє формувати у здобувачів освіти соціально значущі, морально-ціннісні мотиви поведінки, підвищувати рівень соціалізації, розвивати креативність і рефлексію, виховувати ініціативність, комунікативність, динамізм – все, що є значущим для формування потребнісно-мотиваційної та операційно-технічної сфер здобувача освіти.

Таким чином, використання технології критичного мислення на заняттях англійської мови дозволяють значно збільшити час мовної практики на занятті для кожного студента, досягти засвоєння матеріалу всіма учасниками групи, вирішити різноманітні виховні та розвивальні завдання. Викладач, у свою чергу, стає організатором самостійної навчальної, пізнавальної, комунікативної, творчої діяльності студентів; має можливість для вдосконалення процесу навчання, розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти, всебічного розвитку їх особистості.

Список
використаних
джерел

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ТА ФАХІВЦІВ

Владислав РАЗІНКОВ,
Денис ДУБИНА,
викладачі
ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж
Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті акцентовано увагу на важливості розвитку професійно важливих якостей студентів спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка під час підготовки фахових молодших бакалаврів. Проведено емпіричне дослідження, метою якого було порівняти особистісні характеристики, виміряні за допомогою 16-факторного особистісного опитувальника Р. Б. Кеттела між студентами коледжу та фахівцями з досвідом роботи.

Abstract. The article emphasizes the importance of developing professionally important qualities of students of the 141 specialty Electrical power engineering, electrical engineering and electromechanics during the training of professional junior bachelors. An empirical study was conducted, the purpose of which was to compare personal characteristics measured using the 16-factor personal questionnaire of R. B. Kettel between college students and specialists with work experience.

Сьогоденність енергетичної галузі України вимагає від освітян нового підходу до виховання спеціалістів енергетиків.

Удари по критичній інфраструктурі України під час російсько-української війни – воєнний злочин, скоєний російськими військовими під час повномасштабного військового вторгнення в Україну, щоб примусити вище українське політичне керівництво піти на переговори з кремлівським режимом на вигідних для останнього умовах [1].

Наслідки ворожих обстрілів призводять до руйнувань генеруючих електростанцій та розподільних підстанцій по всій території України. Підприцілом не лише об'єкти енергетичної інфраструктури, а й підприємства і організації різного роду призначення. В районах бойових зіткнень оперативно-ремонтні бригади обслуговування електромереж постійно зазнають обстрілів під час ліквідації аварій. Не менш небезпечними є зони обслуговування деокупованих територій, які найчастіше заміновані. На жаль, в багатьох випадках енергетики зазнають різного роду поранень, зафіксовані непоодинокі випадки заги-

белі кваліфікованих спеціалістів-енергетиків.

Небезпека шкідливих та небезпечних чинників професійного характеру посилюється небезпекою чинників воєнного часу.

В свою чергу науково-технічний прогрес невинно сприяє розвитку нових технологій та виробництву новітнього обладнання.

Починаючи з середини 90-х років минулого сторіччя, в галузях освіти цілої низки держав почали досить активно досліджуватись питання впровадження в навчання компетентнісного підходу. Наша держава орієнтована на досвід розвинених країн та тримає вектор на євроінтеграцію. Освіта в цьому процесі не є виключенням, тому активно використовуються напрацювання міжнародного досвіду. В недалекому минулому прийнято низку законів та нормативно-правових документів, які сприяють впровадженню компетентнісного підходу в освіті України.

В контексті компетентнісного підходу професійна підготовка до майбутньої діяльності повинна включати формування професійно важливих якостей особистості, під якими розуміється сукупність якостей суб'єкта, що включені до про-

цесу діяльності та забезпечують ефективність її виконання за певними параметрами продуктивності, якості праці та надійності. Сукупність таких властивостей сприяє успішному виконанню професійної діяльності, ефективному вирішенню професійних завдань, особистісно-професійному зростанню і вдосконаленню. Для кожного виду діяльності набір професійно важливих якостей може бути досить специфічний, який можна визначити за допомогою проведення психологічного аналізу професійної діяльності [3].

Питання професійно важливих якостей розглядалися у працях широкого кола науковців, зокрема в дослідженнях В. О. Бодрова, Е. Ф. Зеєра, Є. О. Климова, Г. О. Донецького, М. В. Леві, І. Г. Чурсіна, І. М. Єфанова, М. І. Мар'їна та інших. Професіографічний підхід до формування особистості працівника базується на трьох основних документах: психограма, кваліфікаційна характеристика, професіограма, Кваліфікаційна характеристика працівника – це сукупність вимог, які визначають його професійні знання, уміння і навички. Професіограма – це докладний опис якої-небудь професії, представлений через систему вимог, пропонованих нею до людини, що включає якості і властивості особистості, особливості розумових процесів, знання, уміння і навички, якими він має володіти для того, щоб успішно виконувати професійні функції. Психограма – психологічний "портрет" професії, представлений групою психологічних функцій, що актуалізуються цією професією [2].

У статті [3] виділено такі класифікаційні групи професійно важливих якостей майбутніх фахівців-електриків: мотиваційно-цільові, когнітивні, емоційно-вольові, організаційно-комунікативні.

Група мотиваційно-цільових професійно важливих якостей включає:

- прагнення до професійного розвитку й самонавчання;

- прагнення до творчості;
- прагнення до успіху, лідерства;
- цілеспрямованість;
- наполегливість;
- ініціативність.

Група когнітивних професійно важливих якостей включає:

- атенційні якості (стійкість, зосередженість, розподіл, переключення, вибірковість уваги);

- мнемічні якості (довгострокова, образна, оперативна пам'ять);

- сенсомоторні якості (зорово-рухова орієнтація, просторово-рухова координація);

- сенсорні та перцептивні якості (сприйняття зорове та слухове, спостережливість);

- імажинативні якості (уява, прогнозування подій та їхніх наслідків);

- інтелектуальні якості (наочно-дієве, наочно-образне, словесно-логічне, предметно-дієве (технічне), продуктивне та репродуктивне, оперативне мислення, обґрунтовування своїх позицій та рішень).

Група емоційно-вольових професійно важливих якостей включає:

- емоційно-вольову стійкість;

- самостійність;

- зібраність (організованість);

- рішучість та впевненість у собі;

- працездатність та відповідальність;

- старанність;

- самокритичність.

Група організаційно-комунікативних професійно важливих якостей включає:

- комунікативні якості (здатність працювати в команді, навички міжособистісних стосунків, здібність до взаємодії та переговорів з колегами з розроблення проєктів, здібність до прийняття комплексних та спільних рішень);

- організаторські якості (уміння планувати, правильно поставити задачу працівникам, контролювати виконання задач, уміння об'єднувати персонал для досягнення поставленої мети, розподіляти обов'язки серед працівників, швидко орієнтуватися та знаходити рішення в непередбачуваних ситуаціях);

- речові якості (ясність усного й письмового формулювання рідною мовою).

Важливу роль в розвитку професійно важливих якостей студентів відіграють постійні комунікації та взаємодії з фахівцями, які працюють на енергетичних об'єктах. Однією з таких комунікацій для студентів ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж» була екскурсія на один із діючих генеруючих об'єктів.

З урахуванням постійної роботи, яка проводиться для гармонійного розвитку студентів, було проведено емпіричне дослідження професійно важливих якостей студентів та випускників 141-ої спеціальності ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка» за 16-факторним особистісним опитувальником Р.Б. Кеттела.

Важливо зазначити, що професійно важливі якості варто формувати впродовж всього періоду навчання у закладі фахової передвищої освіти. У результаті засвоєння нового матеріалу і проходження практичної підготовки формуються нові якості і вдосконалюються набуті раніше.

Цей тест універсальний, практичний, дає багатогранну інформацію про індивідуальність [4]. В дослідженні використовувалась модифікація 16-ФО-187-А, яка орієнтована на людей з повною середньою освітою та містить 187 питань, які дозволяють визначити 16 факторів особистості, які більшою чи меншою мірою впливають на успішність в майбутній професійній діяльності та/або впливають на швидкість адаптації молодого фахівця на робочому місці. Для проведення дослідження було залучено групу фахівців з практичним досвідом діяльності від 5 до 20 років, яка виступила експертною групою дослідження і складалася з 17 осіб, а також група студентів 141-й спеціальності ВСП «Новокаховський полі-

технічний фаховий коледж», яка складалася з 20 осіб. Це дослідження проводилося за допомогою Google Forms, всі респонденти були залучені за власним бажанням. Обробка результатів відбувалася за допомогою програмного пакету MS Excel, який дозволив обробити результати емпіричного дослідження по кожному респонденту і привести їх у стандартизовані шкальні оцінки. Ці шкальні оцінки опрацьовувалися за допомогою програмного комплексу IBM SPSS Statistics 26.0, за допомогою якого було розраховано непараметричний критерій U Манна-Уїтні, що дає можливість оцінити наявність спільних ознак у двох незалежних вибірках. Цей критерій був розрахований за всіма факторами, вимірними за допомогою опитувальника 16-ФО-187-А. Результати перевірки гіпотези на спільність ознак між групами респондентів наведено у таблиці 1.

Також така тестова методика дозволяє визначити фактори другого порядку, такі як: екстраверсія, тривожність, витончена емоційність, незалежність. За факторами другого порядку також проводився розрахунок критерію U Манна-Уїтні, який показав наявність схожих ознак між експертною групою та групою студентів, однак ці фактори другого порядку показали погані кореляційні зв'язки з більш спеціалізованими методиками, спрямованими на визначення цих факторів, тому в роботі вони не наводяться.

Таблиця 1

Непараметричний критерій U Манна-Уїтні для двох груп респондентів

Фактор	Значення критерію	Висновок по гіпотезі
Фактор А «Товариськість»	0,232	Гіпотеза приймається
Фактор В «Інтелект»	0,684	Гіпотеза приймається
Фактор С «Емоційна стабільність»	0,598	Гіпотеза приймається
Фактор Е «Домінантність»	0,167	Гіпотеза приймається
Фактор F «Експресивність»	0,125	Гіпотеза приймається
Фактор G «Нормативність поведінки»	0,097	Гіпотеза приймається
Фактор Н «Сміливість»	0,478	Гіпотеза приймається
Фактор І «Чутливість»	0,916	Гіпотеза приймається
Фактор L «Підозрілість»	0,244	Гіпотеза приймається

Фактор М «Мрійливість»	0,517	Гіпотеза приймається
Фактор N «Дипломатичність»	0,598	Гіпотеза приймається
Фактор O «Тривожність»	0,869	Гіпотеза приймається
Фактор Q1 «Радикалізм»	0,209	Гіпотеза приймається
Фактор Q2 «Нонконформізм»	0,125	Гіпотеза приймається
Фактор Q3 «Самоконтроль»	0,442	Гіпотеза приймається
Фактор Q4 «Напруженість»	0,069	Гіпотеза приймається

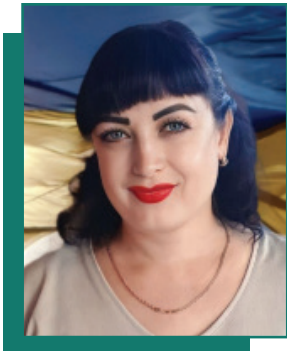
Отримані результати свідчать про те, що з точки зору статистичної обробки результатів психологічного дослідження наявні ознаки вираженості факторів особистості, що впливають на професійно важливі якості у студентів та кваліфікованих фахівців, достатні для того, щоб вважати, що різниці між цими двома групами немає, однак ступінь вираженості схожості цих факторів можна оцінити кількісно з таблиці 1. Так, наприклад, рівень напруженості має найменше значення, оскільки фахівці, які працюють, показують більший рівень напруги, ніж студенти, що обумовлено умовами праці в нинішніх умовах. Схожі ознаки має і фактор нормативності поведінки, високий рівень якого домінує у групі фахівців, не зважаючи навіть на те, що студенти перебувають у освітньо-виховному процесі, який в цілому вимагає субординації та відповідності нормативної поведінки в закладі освіти. Але ця відмінність, на думку авторів, виникає через вікові особливості групи студентів, які перебувають

на стадії ранньої молодості або ще підліткового періоду, для яких характерні більші потяги та прояви до бунтарства та свободи в діях. Цим фактором обумовлена і розбіжність під час визначення критерію за фактором експресивності та неконформізму, що домінує в групі студентів, в той час як фахівці більше схильні до розмірності та виваженості дій і думок.

В цілому за результатами дослідження можна зробити висновок, що якщо взяти аспект вікових особливостей розвитку особистості, то студенти ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж» показують високі показники розвитку особистості, які прагнуть до рівня кваліфікованих працівників, що в подальшому буде впливати на їх успішність в професійній діяльності та швидкість адаптації до професії, а отже, освітньо-виховний процес, в якому перебувають студенти, сприяє гармонійному розвитку як знань та понять професії, так і психологічним факторам особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Удари по об'єктах критичної інфраструктури України під час російсько-української війни. Вікіпедія. URL : <https://cutt.ly/qeHMQ1Fp>
2. Гура М.В., Петрова С.О. Розвиток професійно важливих якостей у майбутніх працівників ДСНС України під час навчання у ВНЗ // Електронний репозитарій Національного університету цивільного захисту України (eNUCPUUR). URL : <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/7959>.
3. Рудевич Н.В. Визначення професійно важливих якостей інженерів-електриків // Збірник наукових праць УІПА. URL : <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/handle/123456789/4701>.
4. Ігнатович О.М., Татаурова-Осика Г.П., Шевенко А.М. Психологія професійної діагностики та професійного консультування : практичний посібник / за ред. О. М. Ігнатович. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. – 225

АКТИВІЗАЦІЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зореслава ОСАДА,
викладач Придніпровського металургійного фахового
коледжу

Анотація. В статті розглядається питання підвищення мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення іноземної мови. Стаття має на меті встановити доцільність впровадження таких інноваційних методів та інтерактивних технологій, які дійсно здатні значно підвищити мотивацію студентів у процесі вивчення іноземної мови.

Abstract. The article is devoted to finding ways to increase students' motivation of the technical specialties to learning a foreign language. The aim of the article is to determine the feasibility of implementing innovative methods and interactive technologies for increasing the level of students' motivation in the study of a foreign language.

Значне зростання ролі іноземної мови у міжнародних зв'язках створює певні передумови для вдосконалення її викладання. Знання іноземної мови сьогодні набуває особливого соціального значення, зумовленого вимогами держави та завданнями, які вона ставить перед системою освіти. Це важливий аспект для розвитку комунікаційних навичок та інтеграції в міжнародні процеси. Крім того, можливість здобуття та продовження освіти за кордоном неможливе без знання іноземної мови і як засобу спілкування, і як засобу отримання нових професійних знань.

Стаття присвячена аналізу факторів, які впливають на мотивацію студентів до вивчення іноземної мови в закладі фахової передвищої освіти. Метою статті є пошук нових шляхів підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови. Для досягнення цієї мети в процесі дослідження було визначено поняття «мотивація» та її роль у процесі вивчення іноземної мови; проаналізовано фактори, що впливають на мотивацію; а також окреслено засоби підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови.

Зниження рівня мотивації студентів до вивчення іноземної мови обумовлено повільним прогресом у навчанні. Багато студентів відзначають відсутність мовного середовища, у зв'язку

з чим вони неспроможні застосувати практично отримані знання. Також є й інші причини зниження інтересу: зниження значущості знань, стрес і перевантаження інформацією. Це все призводить до зменшення зацікавленості у вивченні предмета та незадовільних результатів. Тож проблема підвищення мотивації студентів технічних спеціальностей до вивчення іноземної мови є дуже актуальною на сьогоднішній день. Головне завдання викладача іноземної мови полягає не лише в навчанні студентів мовним навичкам, а й у розвитку та покращенні їхньої комунікативної та міжкультурної компетенції. Однак варто зазначити, що мотивація у вивченні іноземної мови є складною, оскільки кожен студент приходить до коледжу з різним рівнем мотивації, що вимагає від викладача творчого підходу до розробки заняття, щоб допомогти їм задовольнити їхні потреби та цілі [7].

У педагогіці мотивація вважається найбільш безперечним чинником успішності навчання загалом і вивчення іноземної мови зокрема. Вона є пусковим механізмом будь-якої діяльності – чи то праці, чи спілкування, чи пізнання [1, с. 159]. На думку Т. М. Рідель, під мотивацією до вивчення іноземної мови слід розуміти організацію такої навчальної діяльності, що спрямована на

більш глибоке вивчення мови, її вдосконалення і прагнення розвинути потреби пізнання іноземної мови [3, с. 449]. О. Малінка підкреслює, що під мотивацією до вивчення іноземної мови вона розуміє систему спонукань, що спрямовують навчальну діяльність на глибше вивчення цієї дисципліни, на вдосконалення умінь і навичок, необхідних для ефективного засвоєння мовного матеріалу й адекватного їх використання у процесі іншомовної комунікації [6, с. 115]. Отже, мотивація виступає основним чинником у процесі вивчення іноземної мови, оскільки вона безпосередньо впливає на готовність студентів до активної участі в навчанні, сприйняття матеріалу та досягнення успіхів. Таким чином, мотивація не лише покращує навчальний процес, а й сприяє формуванню позитивного ставлення до вивчення іноземної мови, що в майбутньому може мати значний вплив на професійний розвиток студентів.

Основні шляхи підвищення мотивації включають змістову цінність навчального матеріалу та методи організації освітньої діяльності, що викликають активність студентів на заняттях, а саме: активні та сучасні методи навчання, колективні форми роботи та знайомство з культурними особливостями країни, виклад навчального матеріалу з урахуванням майбутніх професій студентів, підвищення цінності інформації та практичне застосування знань. Пропоную розглянути ці аспекти детальніше:

Змістова цінність навчального матеріалу. Навчальний матеріал має бути актуальним, корисним і зрозумілим для студентів. Важливо, щоб студенти усвідомлювали, як знання, які вони отримують, можуть бути застосовані у професійній діяльності. Наприклад, студенти спеціальності «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» можуть вивчати матеріал, пов'язаний з проектуванням електричних систем та обслуговуванням енергетичного обладнання, а також технічну документацію англійською мовою, що дозволить їм в майбутньому спілкуватися з міжнародними партнерами; студенти спеціальності «Металургія» здобувають знання про процеси виробництва та обробки металів, використовуючи іноземну мову для вивчення нових технологій та участі у міжнародних конференціях; а ті, хто навчається на спеціальності «Транспорт», отримують знання про конструкцію та експлуатацію різних типів рухомого складу, при цьому вивчають терміни та інструкції англійською мовою, що дає їм можливість ефективно працювати в міжнародних проєктах.

Активні та сучасні методи навчання. Головною метою вивчення іноземної мови є розвиток комунікативних навичок студентів, які дозволять їм успішно використовувати свої знання, уміння

та навички для вирішення практичних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях. При виборі сучасних методів навчання слід враховувати критерії, які забезпечують комфортну та вільну атмосферу для студентів, стимулюють інтерес і практичне застосування мови. Також слід забезпечити умови для самостійної роботи, індивідуального підходу та різноманітної діяльності (індивідуальної, групової, колективної). Серед активних методів навчання можна виділити такі:

1. Метод «Story line» використовує створення та інтерпретацію різних сценаріїв для вивчення мови. Діючи як актори або режисери, студенти вчаться застосовувати мову у різних ситуаціях та розвивають навички спілкування та виразності. Отже, цей метод навчання передбачає творче планування, систематизацію матеріалу та вирішення поставлених завдань.

2. Метод «Role play», або метод ролівої гри, широко використовується викладачами, щоб стимулювати розвиток комунікативних навичок студентів. Цей метод «навчання в дії» допомагає вивчати іноземну мову на практиці, допомагаючи подолати мовний бар'єр.

3. Метод «Case study», або метод вивчення випадків, охоплює аналіз проблемних ситуацій, використовуючи знання студентів та їхні ідеї для розв'язання проблемних питань. Під час обговорення студенти формулюють власні думки, будують діалоги та полілоги. Особливо важливо, що в цьому методі студенти спілкуються між собою, без втручання викладача, що може викликати стрес.

4. Метод «PPP» (Presentation-Practice Production), або метод презентації, практики та продуктивності, складається з етапів презентації, практики та застосування нового матеріалу. Важливо відзначити, що цей метод вважається більш традиційним, а тому відомим та ефективним. Він охоплює всі аспекти лексики та граматики, що викладаються у підручниках, і залишається одним із найкращих методів навчання на сьогодні.

5. Лексичний підхід, або «Lexical Approach», – метод, що зосереджується на вивченні словникового запасу та вживанні слів у контексті. Під час застосування цього методу викладач зазвичай використовує автентичні тексти, а студентам пропонується вивчити текст та виписати окремі лексичні одиниці.

6. Комунікативний підхід, або «Communicative Approach», – метод, в якому мова використовується як основний засіб комунікації. Цей метод фокусується на розвитку навичок спілкування. Він ставить за мету навчити студентів використовувати мову у реальних ситуаціях, таких як обговорення тем, розв'язання проблем та взаємодія

з іншими людьми. Уроки спрямовані на розвиток навичок слухання, говоріння, читання і письма, що дозволяє студентам ефективно використовувати мову в різних ситуаціях [8, с. 351–352].

7. Метод проектів дає змогу застосовувати іноземну мову в реальних ситуаціях, що розвиває їхні навички на практичному рівні. Наприклад, під час роботи над спільним проектом студенти можуть створювати презентації, писати звіти або дослідження, орієнтовані на їхні професійні інтереси. Це допомагає їм зрозуміти, як вони можуть використовувати іноземну мову у майбутній професійній діяльності.

8. Колаборативне навчання – групові обговорення та спільні проекти, які допомагають студентам розвивати комунікаційні навички та здатність працювати в команді. Під час колективної роботи студенти обмінюються ідеями, отримують нові знання та розвивають навички взаємодії в колективі.

9. Фліп-метод (перевернутий клас) дозволяє студентам самостійно опановувати базовий матеріал до занять, а під час заняття – обговорювати та практикувати здобуті знання. Такий підхід стимулює студентів до самоосвіти, дозволяє вивільнити час для практичної роботи та дискусій, що робить заняття більш ефективними та цікавими.

Застосування цих методів підвищує мотивацію здобувачів освіти, робить вивчення іноземної мови релевантним і практично орієнтованим, особливо для студентів технічних спеціальностей, які прагнуть використовувати знання на практиці.

Використання комп'ютерних програм для навчання, зокрема популяризація дистанційних занять за допомогою сервісів для спілкування, таких як Skype, Zoom, Moodle Google Meet чи спеціалізовані застосунки на кшталт Duolingo, допомагають студентам взаємодіяти у процесі навчання, що сприяє підвищенню їхньої зацікавленості. Сучасні технології, такі як віртуальні класи та інтерактивні платформи, також сприяють глибшому засвоєнню матеріалу: Memrise сфокусовано на запам'ятовуванні нових слів та фраз через повторення й ігрові елементи; Babbel – структуровані уроки з акцентом на граматику і практичні розмовні теми; HelloTalk – для спілкування з носіями мови через обмін повідомленнями, що допомагає практикувати мову в реальному спілкуванні; HiNative – допомагає отримувати відповіді на мовні запитання від носіїв мови; Liveworksheets – онлайн-платформа, яка підтримує різні типи завдань та є цікавою для студентів, оскільки дозволяє їм виконувати завдання інтерактивно, що сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу через їх активну участь.

Колективні форми роботи. Колективні форми

роботи, такі як групові проекти чи дискусії, стимулюють взаємопідтримку, у співпраці студенти обмінюються ідеями, практикують мову, розвивають комунікативні навички та вчаться працювати в команді. Такі форми навчання дозволяють викладачу створити середовище, де кожен учасник може висловлювати свої думки, ставити запитання та отримувати зворотний зв'язок, що підвищує їхню мотивацію та зацікавленість у вивченні мови.

Знайомство з культурними особливостями країни, мова якої вивчається, є важливим аспектом навчання іноземної мови. Це дозволяє студентам не лише вивчати лексику і граматику, але й зрозуміти контекст використання мови. Знайомство з культурними особливостями, традиціями та цінностями може підвищити інтерес до навчального матеріалу та створити більш глибоке розуміння предмету. Таке занурення допомагає розвивати міжкультурну компетентність, що є ключовим елементом ефективної комунікації в глобалізованому світі.

Виклад навчального матеріалу з урахуванням майбутніх професій студентів. Під час викладання важливо враховувати специфіку професійної діяльності студентів. Наприклад, для студентів технічних спеціальностей навчання іноземної мови може бути спрямоване на розвиток спеціалізованої термінології, що стосується їхньої галузі, а також на підготовку до участі в міжнародних проектах або співпраці з закордонними партнерами у майбутньому. Це може включати вправи на читання технічних текстів, написання листів, електронних повідомлень, звітів та пропозицій, проведення презентацій, участь у переговорах та ділових зустрічах, що дозволить їм впевнено використовувати мову в професійному середовищі. Студенти вчаться формулювати свої думки чітко і професійно, використовувати відповідні терміни.

Підвищення цінності інформації. Здатність викладача презентувати інформацію у доступній та зрозумілій формі грає важливу роль у мотивації студентів. Використання прикладів з реального життя, статистичних даних, досліджень та експертних думок може підвищити значущість та цінність отриманих знань. Це може включати тематичні обговорення, аналіз випадків, а також використання новин і статей, що дозволяє студентам бачити, як мова функціонує в діловому і повсякденному контексті, що, в свою чергу, підвищує їхню мотивацію до навчання.

Практичне застосування знань. Надання студентам можливостей для практичного застосування теоретичних знань у вивченні іноземної мови, закріплювати теоретичні знання через реальні ситуації. Це може включати рольові ігри, симуляції ділових переговорів, написання біз-

нес-документів та участь у дебатах тощо. Такі активності допомагають студентам не лише покращити свої мовні навички, але й розвивати впевненість у спілкуванні. Використання реальних прикладів і контекстів підвищує мотивацію до навчання, адже студенти бачать, як їхні знання можуть бути застосовані в професійному житті.

Усі ці методи взаємопов'язані і можуть бути успішно поєднані для створення мотиваційного навчального середовища, а правильний підбір педагогічних методик у процесі навчання дозволить докорінно змінити результат у кращий бік і зробити вивчення іноземної мови

ефективнішим. Цифрові застосунки – це лише інструмент для досягнення цілей освіти. Поєднання принципів поступового розвитку когнітивних навичок студентів з використанням відповідних цифрових застосунків представлено у The Pedagogy Wheel by Allan Carrington (Педагогічне колесо Аллана Керрінгтона). Колесо – це чудовий інструмент, який дозволяє орієнтуватися в цілях навчання та технологіях, які забезпечать результат. У власному досвіді для викладання іноземної мови використовую адаптовану модель Педагогічного колеса Аллана Керрінгтона (табл. 1).

Таблиця 1

Адапована модель Педагогічного колеса Аллана Керрінгтона

Педагогічні стратегії	Педагогічні прийоми	Форми роботи
Аналіз	відділяти, ранжувати, розрізняти, ілюструвати, складати, інтегрувати	складання анкет, створення резюме, чек-листів, складання ментальних карт
Запам'ятовування	записувати, шукати, виділяти, розповідати, переказувати, знаходити	вікторини, створення переліків, декламування віршів, читання, ділова гра
Створення	міксувати, анімувати, моделювати, фільмувати, розігрувати ролі	створення відеокастів, мультимедійних презентацій, коміксів
Розуміння	узагальнювати, демонструвати, коментувати, порівнювати, співвідносити	проведення дебатів, пошук визначень, створення пріоритетних списків, ведення щоденника
Оцінка	дискутувати, обґрунтовувати, перевіряти, пов'язувати	написання промови-переконання, самооцінювання, гра «судове засідання»
Застосування	гра, озвучування, представлення, використання	створення мотиваційних фото, тематичних пазлів

Список використаних джерел

Висновки. Інноваційні методи викладання іноземних мов, включаючи інформаційні технології та інтерактивні підходи, мають великий потенціал для підвищення ефективності навчання і залучення студентів до освітнього процесу. Результати досліджень доводять, що оптимальним підходом є комбінація різних методів, що дозволяє викладачам постійно вдосконалювати свої навички та оновлювати власні знання.

ГЕОМЕТРИЯ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ: ВІД ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ДО РЕАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ

Ольга КУРОПАТВА,
викладач
Борщівського агротехнічного фахового коледжу

Анотація. У статті розглядається роль геометрії в сучасній архітектурі, акцентуючи увагу на її теоретичних основах та практичних застосуваннях. Аналізуються основні геометричні форми та структури, що використовуються в архітектурному дизайні, а також їх вплив на естетику та функціональність будівель. Розглядаються приклади успішних архітектурних проєктів, які ілюструють інтеграцію геометричних концепцій у сучасних спорудах. Стаття має на меті продемонструвати, як геометрія не лише формує зовнішній вигляд архітектури, але й забезпечує інноваційні рішення для проєктування, що відповідають потребам суспільства.

Abstract. The article examines the role of geometry in contemporary architecture, focusing on its theoretical foundations and practical applications. It analyzes the main geometric shapes and structures used in architectural design, as well as their impact on the aesthetics and functionality of buildings. Successful architectural projects are highlighted as examples that illustrate the integration of geometric concepts in modern constructions. The aim of the article is to demonstrate how geometry not only shapes the visual appearance of architecture but also provides innovative solutions for design that meet societal needs.

Геометрія завжди відігравала ключову роль в архітектурі, починаючи з древніх цивілізацій і закінчуючи сучасними архітектурними шедеврами. Однак сучасні архітектори та інженери використовують геометричні принципи на новому рівні завдяки розвитку цифрових технологій та обчислювальних методів. Сучасна архітектура вже не обмежується прямими лініями та простими формами. Складні криві, багатогранні конструкції та адаптивні поверхні стали можливими завдяки використанню новітніх геометричних підходів і симуляцій. У цій статті розглянемо еволюцію геометрії в архітектурі та її сучасні застосування, що дозволяють архітекторам втілювати в життя найсміливіші ідеї.

В основі архітектурної геометрії лежать такі класичні геометричні принципи, як евклідова геометрія, симетрія, пропорції та просторові відношення. Ще в епоху Ренесансу архітектори, як от Леонардо да Вінчі і Палладіо, використовували золотий перетин і симетричні структури для

створення гармонійних і пропорційних будівель.

Однак розвиток науки і технологій відкрив можливість застосування неевклідової геометрії в архітектурі. Сучасні методи моделювання дозволяють працювати з еліптичними та гіперболічними просторами, що відкриває перед архітекторами нові обрії для дизайну.

Окрім класичних підходів, значний вплив на архітектуру мали методи аналітичної та алгебраїчної геометрії. Використання рівнянь і математичних моделей дає змогу точніше планувати форми та структури будівель, що особливо важливо в сучасному урбанізованому середовищі.

Параметричний дизайн, який базується на алгебраїчній геометрії, дозволяє архітекторам керувати проєктами за допомогою змінних параметрів, що регулюють форму та структуру об'єктів. Цей підхід дозволяє створювати динамічні та адаптивні архітектурні форми, які можуть змінюватися залежно від зовнішніх факторів, таких як клімат чи функціональне призначення.

Сьогодні геометрія має нові прояви завдяки сучасним технологіям, комп'ютерним моделям і матеріалам, що дозволяють архітекторам створювати надзвичайно складні форми та структури, які раніше здавалися неможливими. Цифрові інструменти стали потужним інструментом для архітекторів, надаючи їм змогу працювати з геометричними формами, які були б майже неможливими для втілення за допомогою традиційних методів. Комп'ютерне моделювання та програмне забезпечення на кшталт Rhinoceros, Grasshopper та Autodesk Revit дозволяють розробляти і оптимізувати складні структури з точністю до міліметра.

Наприклад, побудова скляних фасадів складної форми, як-от в куполі музею Лувр в Абу-Дабі, була б неможливою без використання складних геометричних обчислень і сучасних технологій виробництва. Купол складається з 7856 зіркоподібних елементів, які створюють враження легкості та прозорості. Ця складна геометрія дозволяє розподілити вагу купола і створити вражаючий візуальний ефект. Купол має 8 різних шарів, що взаємодіють між собою, утворюючи цікаву гру світла та тіні. Коли сонячне світло проходить через ці шари, воно створює динамічні візуальні ефекти, які змінюються залежно від часу доби. Основні геометричні форми, такі як квадрати та кола, використовуються для створення модулів у дизайні. Ці форми органічно поєднуються, щоб забезпечити як естетичну привабливість, так і структурну цілісність. Купол також розроблений для максимальної взаємодії з природним світлом. Геометричні отвори у формі зірок пропускають світло, створюючи ефект "світлового дощу", що стає однією з основних характеристик музею. Геометрія купола допомагає зменшити споживання енергії, оскільки продумана форма і структура забезпечують природне освітлення та вентиляцію.

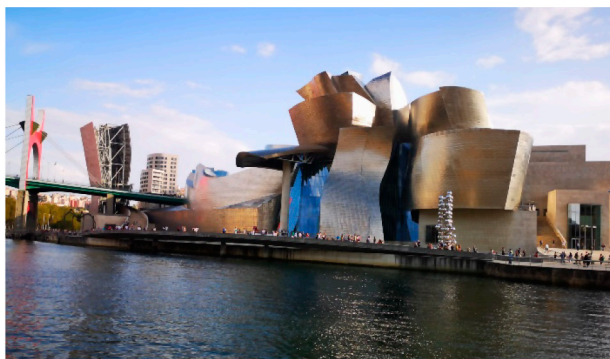

Сучасні архітектурні проекти використовують геометрію як інструмент для реалізації новаторських ідей. Одним з популярних сучасних підходів є параметричний дизайн, який використовує математичні алгоритми для створення складних

форм. Яскравий приклад – Центр Гейдара Алієва в Баку, створений за проектом Заха Хадід. Флюїдна форма будівлі є результатом застосування параметричного дизайну та складних геометричних кривих, що дозволяє об'єднати органічну естетику з функціональністю. Архітектор створила будівлю з плавними, вигнутими формами, що відходять від традиційних прямих ліній. Ці органічні форми надають будівлі динамічний вигляд і створюють відчуття руху. Геометрія також вплинула на організацію внутрішніх приміщень. Відсутність традиційних колон і стін дозволяє створити відкриті простори, що сприяють гнучкості використання. Для реалізації складних форм були використані сучасні будівельні технології, які дозволили втілити в життя складні геометричні конструкції, такі як безперервні криві.

Інший приклад – Музей Гуггенхайма в Більбао, спроектований Френком Гері. Його архітектурні рішення базуються на використанні складних тривимірних форм, які стали можливими завдяки сучасним обчислювальним методам. Архітектурні сторони музею є нетрадиційними і складними, з використанням вигнутих, асиметричних форм. Геометричні форми музею забезпечують унікальні можливості для гри світла і тіні, створюючи змінювані атмосферні умови, які впливають на сприйняття експонатів. Використання таких матеріалів, як титан, скло і бетон, разом із геометричними формами, додає музею сучасного вигляду і підкреслює його інноваційний характер.

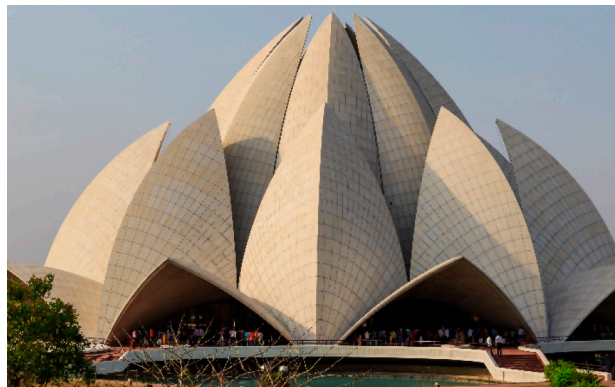

Ще один приклад – це оперний театр в Сідней (Австралія). Однією з найбільш впізнаваних особливостей оперного театру є його дах, що складається з великої кількості "вітрил". Ці вітрила мають складну геометричну форму, що нагадує скульптуру, створюючи враження легкості та динаміки. Загальний дизайн театру характеризується асиметричними елементами, які підкреслюють його унікальність. Використання асиметрії в поєднанні з геометричними формами створює вражаючий візуальний ефект. Геометричні принципи були застосовані для створення плавних, криволінійних поверхонь, які забезпечують не тільки естетичний вигляд, але й акустичні переваги. Ці форми допомагають оптимізувати звук у концертних залах. Геометричні рішення, що враховують ландшафт та морське середовище, допомогли інтегрувати будівлю в навколишній пейзаж. Це створює враження єдності між природою і архітектурою. Геометричні принципи використовувалися також у структурній інженерії театру, де математичні моделі допомогли забезпечити стійкість та безпеку будівлі.

Фрактальна геометрія дозволяє архітекторам створювати повторювані, масштабовані форми, які надають будівлям унікального вигляду. Наприклад, «Lotus Temple» в Делі використовує елементи фрактальної геометрії у своїй структурі пелюсток, створюючи відчуття нескінченності та гармонії. Храм складається з дев'яти основних пелюсток, що повторюються у вигляді концентричних кіл. Кожна пелюстка – це окрема структура, яка за формою та пропорціями нагадує інші, але має певні відмінності на кожному рівні повторення. Це відповідає принципу самоподібності – основному принципу фрактальної геометрії. Кожна пелюстка храму має вигнуту поверхню, яка відповідає природній формі пелюстки лотоса. Ці пелюстки створюють унікальні фрактальні візерунки, що нагадують природні форми, коли частини повторюють цілість, відображаючи природну самоподібність квітки лотоса. Дев'ять наборів пелюсток створюють три різні типи вигнутих структур: внутрішні, зовнішні, та

серединні. Кожен з цих наборів має свої унікальні властивості, але також нагадує інші, утворюючи спільний фрактальний візерунок, який видно в структурі всієї будівлі. Це дозволяє забезпечити гармонійний та естетичний вигляд храму з будь-якої точки спостереження. Дизайн Храму Лотоса враховує не лише естетику, але й функціональність. Фрактальна конструкція дозволяє зберігати природну вентиляцію і освітлення всередині храму. Сонячне світло проникає крізь проміжки між пелюстками, створюючи м'яке освітлення, яке додає храму атмосферу спокою.

Сучасна архітектура відходить від традиційної симетрії. Будівля «The Interlace» в Сінгапурі є чудовим прикладом нестандартної геометрії, що базується на асиметричному підході. Замість звичайного вертикального формату, «The Interlace» побудований з 31 горизонтального блоку, розташованих на дев'яти рівнях, які утворюють структуру, що нагадує тривимірну решітку. Блоки складені під різними кутами, що створює нестандартну асиметричну форму. Таке розташування дозволяє будівлі мати численні відкриті простори, тераси та сади між поверхами. Такий дизайн забезпечує не лише естетичну привабливість, але й функціональність, наприклад, покращення природної вентиляції, а також кращий вид на навколишнє середовище для більшості квартир.

Асиметрія також сприяє інтеграції з природним середовищем. Завдяки своєму дизайну будівля адаптується до клімату Сінгапуру, а численні насаджені тераси й дахові сади забезпечують охолодження та знижують температуру всередині приміщень.

Геометричні структури в природі надихають сучасних архітекторів. Наприклад, «Eden Project» у Великобританії використовує геометричні структури, що нагадують бджолині соти, для створення ефективної і привабливої структури теплиць. Куполи в «Eden Project» виконані у формі геодезичних куполів, які базуються на багатогранниках з численними трикутниками. Така структура забезпечує стійкість і легкість конструкцій, що є дуже важливим під час будівництва великих павільйонів. Використання трикутних елементів дозволяє рівномірно розподілити навантаження, що особливо важливо для утримання ваги скляних панелей, які покривають куполи, та забезпечення необхідної ізоляції для збереження відповідного клімату всередині. Для покриття куполів використовували матеріал ETFE – легкий прозорий матеріал, який добре пропускає світло, але при цьому має високі теплоізоляційні властивості. ETFE-підушки закріплені на стійкій алюмінієвій конструкції, що нагадує за формою каркас, складений з комірок бджолиних сот. Завдяки цій легкій конструкції, геометричні форми зберігають свою міцність, водночас залишаючись достатньо гнучкими для адаптації до змін температури та вітрових навантажень. Геометричні структури «Eden Project» відіграють важливу роль у створенні оптимального середовища для рослин та мінімізації енергоспоживання. Геодезичні куполи дозволяють ефективно контролювати температуру та вологість всередині павільйонів, створюючи різні кліматичні зони для збереження унікальних видів рослин.

Сучасні технології дозволяють архітекторам розробляти нові форми, використовуючи обчис-

лювальні методи. Завдяки цьому, вони можуть тестувати стійкість конструкцій, естетичність та функціональність на стадії проектування. Спеціальні програми дозволяють реалізувати найсмисливіші ідеї, а також використовувати тривимірні моделі для демонстрації.

Геометрія в сучасній архітектурі – це не просто інструмент проектування, а філософія створення інноваційних рішень, що поєднують естетику, функціональність та технологічність. Завдяки застосуванню нових математичних підходів та цифрових технологій, архітектори отримують необмежені можливості для творчості. Застосування сучасних геометричних підходів, таких як параметричний дизайн та фрактали, дозволяє архітекторам реалізовувати унікальні ідеї, забезпечуючи при цьому стійкість і ефективність будівель. У майбутньому використання геометрії в архітектурі лише поглибиться, що відкриє нові горизонти для створення унікальних та екологічно сталих будівель.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко В. І. Геометрія в архітектурі. – Київ : Вид-во НАУ, 2010.
2. Гончарук С. В. Архітектурна геометрія : теорія та практика. – Львів : Видавництво "Львівська політехніка", 2013.
3. Кравець О. В. Сучасні тенденції в архітектурній геометрії. – Харків : Харківський національний університет будівництва і архітектури, 2015.
4. Лук'янов О. Ю. Геометричні моделі в архітектурному проектуванні. – Київ : Наукова думка, 2017.
5. Ткаченко О. М. Вплив геометрії на естетику сучасної архітектури. – Одеса : Одеська національна академія будівництва та архітектури, 2018.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТА-МУЗИКАНТА ДО КОМПЕТЕНТНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Віра ФЕДОРЕНКО,
викладач КЗ КОР «Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

Анотація. У статті розглядаються етапи та аспекти навчання музиканта-виконавця як майбутнього музичного керівника ЗДО та вчителя ЗВО, мета та результат різних часових аспектів його підготовки. Аналізуються особливості навчання основним видам музичної діяльності, як от: сприймання музики («слухання», «сприймання»); виконавство (вокальне, інструментальне); творчість (створення, композиція, імпровізація). Обґрунтовується думка про фахову перспективу такого спрямування навчання: щоб навчати цьому майбутніх своїх вихованців, студент-музикант має навчитися цьому сам.

Abstract: The article considers the stages and aspects of training a musician-performer as a future music director of a secondary school and a teacher of a higher education institution, the purpose and result of various temporal aspects of his training. The peculiarities of teaching the main types of musical activities are analyzed, such as: perception of music (“listening”, “perception”); performance (vocal, in-instrumental); creativity (creation, composition, improvisation). The article substantiates the idea of the professional perspective of such a direction of education: in order to teach this to his future pupils, a music student must learn it him-self.

У сучасному світі, в сенсі пошуку перспективних підходів до гуманізації освіти, стимулювання пізнавальної активності особистості, накопичення досвіду її творчої діяльності, особливе місце відводиться дисциплінам мистецького циклу. У зв'язку з цим, все більшого значення набуває проблема якості викладання фахових дисциплін, зокрема основного музичного інструменту (фортепіано, бандура, баян) у закладах фахової передвищої освіти.

Одним з пріоритетних напрямів у нашому фаховому коледжі є підготовка здобувачів професійної освіти, у яких основним музичним інструментом є фортепіано.

Формуванню рівня музично-естетичної культури студентів спеціальності «Мистецтво. Музичне мистецтво» сприяє виховання в них музичного смаку, мислення та уявлення, удосконалення теоретичних знань в галузі фортепіанного виконавства, практичних навичок

володіння інструментом у межах професійної діяльності майбутніх музичних керівників ЗДО та вчителів музики ЗВО.

Музична діяльність студента-музиканта забезпечується музичними, загальноестетичними та творчими здібностями, що розвиваються на основі музичних потреб, знань, відповідних вмінь і навичок тощо.

Осмислення музичних потреб – це основна мотивація здобувача знань і вмінь за спеціальністю «Мистецтво. Музичне мистецтво». До нас приходять студенти, які мають початкову музичну освіту, здобуту в школі мистецтв. Як правило, вони мають не лише виконавські навички, але й досвід участі у звітних концертах, конкурсах, благодійних заходах. У нашому місті, для прикладу, волонтерський клуб часто організовує концерти вихованців школи мистецтв та творчих дитячих танцювальних колективів («Фантазірки» та інші) на центральній міській площі

Ярослава Мудрого та прилеглий до неї Алеї митців (вздовж річки Рось у міській забудові), виїзного «Порталу крізь століття». До цих заходів долучаються і наші студенти та випускники мистецького відділення Богуславського гуманітарного фахового коледжу імені Івана Нечуя-Левицького. Звісно, перед показом музичного твору на глядацьку аудиторію виконавці проробляють величезну творчу та технічну роботу над твором, аналізують та репетирують його. Такий відповідальний підхід до виступів, бажання участі в них мотивують юних музикантів до кропіткої підготовчої роботи, формують інтерес до цієї, затребуваної суспільством, сторони діяльності, викликають бажання подальшого навчання та оволодіння секретами виконавського мистецтва. Можна вважати, що це проміжний або завершальний етап навчання музиканта-виконавця, результат різних часових аспектів його підготовки.

Увесь період навчання має три етапи: 1) діагностичний період – визначення рівня музичних зацікавлень (креативності) студентів; 2) розвивальний як основний період навчання та формування вмінь і навичок здобувачів освіти; 3) завершальний, на якому проводиться повторна діагностика та аналіз результатів навчання. Упродовж усього навчання динаміка розвитку відслідковується через виконання контрольних завдань, проведення заліків, академічних концертів, тестів, бесід тощо за такими аспектами:

- музичне сприйняття (аналіз почутого);
- активність на заняттях у ході виконання планових навчальних завдань;
- виконання творчих завдань (зростання креативності).

Для виявлення початкового (діагностичного) рівня знань і вмінь студентів, а потім також інших рівнів пропонуємо таке анкетування:

1. Який досвід гри на фортепіано ви маєте?
2. Чи граєте ви на інших музичних інструментах і яких?
3. Яку музику вам подобається слухати (класичну, сучасну, народну, українську, зарубіжну)?
4. Назвіть вашого улюбленого композитора.
5. Назвіть ваші улюблені музичні твори.
6. Чи змінюється ваш настрій під враженням від почутого?
7. Які засоби музичної виразності ви знаєте?
8. Чи любите ви брати участь у концертах і у якій якості (спів, танці, гра на музичному інструменті)?
9. Чи створюєте ви музику? Якщо «так», то яку?
10. Чи можете ви придумати рухи під музику?
11. Що подобається вам більше: слухати музику, виконувати чи створювати її?
12. Чому ви обрали спеціальність «Мистецтво. Музичне мистецтво»?

цтво. Музичне мистецтво?»

Аналізуючи результати анкетування, яке ми проводимо на початку кожного курсу, можна відстежити, наскільки якісно змінюються відповіді: зростає рівень музичних знань, розширюється коло інтересів, підвищується виконавська активність здобувачів освіти.

За нашими спостереженнями, на першому курсі студенти віддають перевагу популярній естрадній музиці, а наприкінці навчання коло інтересів значно розширюється, зокрема зростає інтерес до класичної вітчизняної та зарубіжної музики, згадуються імена не лише тих композиторів, які зазвичай загальновідомі, а й інші (на підставі здобутого на індивідуальних заняттях та заняттях з музичної літератури досвіду).

На початковому етапі навчання деяким студентам важко було визначитися з улюбленими творами, а через 2–3 роки вони могли наводити цілий список таких творів, і не лише індивідуально ними вивчених, але й тих, які звучали під час концертів, на музичних заходах та локаціях у виконанні інших студентів.

Майже всім музично обдарованим студентам подобається виступати перед публікою, але якщо на початку навчання вони хотіли більше співати, танцювати, то вже через рік кількість охочих виконувати інструментальні твори на фортепіано значно зростає.

Майже половина студентів-музикантів самі створюють музику, танцюють, пишуть сценарії музичних турнірів, квестів тощо. Творчі завдання дають їм можливість розкритися повною мірою, формують і вдосконалюють мистецький смак.

Як відомо, до основних видів музичної діяльності належать: сприймання музики (в музичній літературі використовуються терміни «слухання», «сприймання»); виконавство (вокальне, інструментальне); творчість (створення, композиція, імпровізація).

Робота студента-музиканта насамперед починається зі сприймання музики. Відомі фахівці в музичному світі вважали, що для того, щоб полюбити музику, потрібно її уважно слухати, виховувати свій смак на кращих зразках музичної класики та творах наших сучасників, рухаючись від найдоступнішого і простого контенту до більш складного і глибокого за змістом [1, 16].

Сприйняття музики не може бути беземоційним, але цьому треба навчати, адже проста емоційна реакція без розуміння змін у мелодії, ритмі, темпі, динаміці – це сприйняття поверхове. Щоб сприйняття музичного твору стало глибоким, повноцінним, потрібно сформулювати вміння сприймати звукову тканину твору, розуміння його музичних засобів [2, 91]. Щоб навчати цього своїх майбутніх вихованців, студент-музи-

кант має навчитися цьому сам. Для слухання і розуміння музики з подальшою роботою над виконанням творів ми пропонуємо таку програму: I–II курси – твори зі слухання музики і виконання репертуару ЗДО, зокрема В. Косенко «Доцик», В. Барвінський «Зозуленька», «Телятко», «Півники молотять»; III курс – твори зі слухання і виконання музики репертуару початкової школи, зокрема В. Барвінський «Обжинкова пісня», «Колядки та щедрівки», Р. Савицький «Їхав козак на війноньку», «Їхав козак за Дунай»; IV курс – твори зі слухання і виконання музики репертуару основної школи, зокрема І. Повалячек «Комарик», І. Соневицький «Червона калина», «Вийшли в поле косарі», В. Барвінський «Пісня» тощо. Програма включає також твори вітчизняних та зарубіжних композиторів. Особливого значення надаємо відродженню несправедливо забутої української музичної творчості композиторів Василя Барвінського, Дениса Січинського, Миколи Леонтовича, Остапа Нижанківського та композиторів української діаспори. Особливо нас цікавить хорова та диригентська творчість Олександра Кошиця, дитинство і отрочтво якого пов'язані з Богуславом та навчанням у Богуславському духовному училищі, в стінах якого існує наш сучасний навчальний заклад. Популяризований ним в усьому світі «Щедрик», українську різдвяну фольклорну пісню, ми слухаємо і виконуємо в обробках М. Леонтовича, американського композитора українського походження П. Вільговського і сучасної аранжувальниці О. Шпак.

Вважаємо, що гра на інструменті – цікава і корисна музична діяльність, необхідна для загального творчого розвитку студентів, у процесі якої насамперед формуються слухові уявлення, відчуття ритму, тембру, динаміки, розвивається самостійність у діях, увага та організованість.

Музичне сприйняття студента формується в таких основних напрямках: на заняттях з диригування, постановки голосу, вивчення музичної літератури та під час безпосередньої участі в хорі (оркестрі), гри на музичних інструментах (спеціальному, додатковому), а також під час концертів, конкурсів тощо.

Не кожна людина музично обдарована, але коли проявляється музичне обдарування, зокрема в оволодінні фортепіанним мистецтвом, слід якомога ретельніше його підтримувати. Музичні здібності – частина загальних людських здібностей, і тому для розвитку фортепіанного виконавства необхідний постійний міждисциплінарний зв'язок з літературою, історією мистецтва, гармонією, теорією музики, музичною літературою, вокалом, диригуванням та ін. На основі таких міждисциплінарних зв'язків розробляється система творчих завдань, яка суттєво впливає на мислення, мовлення, уяву, активність, і в кінцевому результаті – на розвиток творчого потенціалу студентів.

Ми пропонуємо студентам систему вправ, яка включає в себе роботу над партитурою твору (нотний аналіз), напрацювання технічних прийомів гри (правильної постановки руки, оволодіння вільною опорою в інструмент), відпрацювання точного виконання штрихів та правильного звуковидобування [3, 67].

Головними вміннями та навичками, якими оволодівають студенти на індивідуальних заняттях з фортепіано у фаховому закладі педагогічного спрямування, крім формування інтелектуального потенціалу (теоретичних знань) та музичної культури, є виконання інструментального музичного твору різних стилів і жанрів, спів під власний супровід, ансамблеве музикування та інші прикладні вміння.

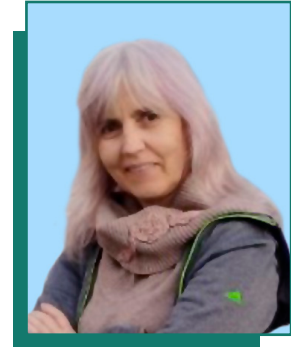
Отже, справжня професійна майстерність, якою повинен оволодіти майбутній вчитель музики, складається з цілого спектру фахових умінь. Музикознавці вважають, що музичною творчістю, в широкому значенні цього поняття, є не лише створення, композиція, але й сприймання та виконавство, у яких діють загальні закони музичного мислення. Елементи композиторської і виконавчої продуманої та внутрішньо пережитої співтворчості проявляються в діяльності слухача і виконавця. Саме творчість, слухання і виконавство за своєю природою є активним музичним пізнанням, а успішне поєднання цих трьох видів музичної діяльності якраз і створює основу для естетичної музичної компетентності майбутнього вчителя музики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Робота в класі фортепіано над використанням виконавських засобів художнього образу музичного твору. Музична педагогіка та виховання; уклад. Г.О. Ніколаєва. – Харків : ХДАК, 2001. – 19 с.
2. Склярів О. Д. Методика викладання курсу фортепіано (формування і розвиток виконавських навичок студентів) : навч. посіб. – Харків : ХДАК, 2002. – 192 с.
3. Федоренко В. Формування виконавських навичок майбутнього вчителя. //Фахова передвища освіта, 2020. – №2. – С. 67.

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА В ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СПІВПРАЦЯ З РОБОТОДАВЦЯМИ

Єгор РЯБЧИКОВ, здобувач освіти 4 курсу
Вікторія КОВАЛЬОВА, викладач
Запорізького авіаційного фахового коледжу
ім. О. Г. Івченка

Анотація. Стаття розглядає роль фахової передвищої освіти в галузі інформаційних технологій (ІТ) та її значення для підготовки кваліфікованих спеціалістів. Основна увага приділяється співпраці закладів освіти з роботодавцями, що дозволяє студентам отримувати практичні навички і досвід, необхідний для успішної адаптації до сучасного ринку праці. Описано основні напрями підготовки в ІТ, такі як програмування, мережеве адміністрування та кібербезпека. Вказано на важливість стажувань і практичної підготовки як ефективного способу інтеграції майбутніх фахівців у професійне середовище.

Abstract. The article examines the role of professional higher education in the field of information technology (IT) and its importance for the training of qualified specialists. The focus is on the cooperation of educational institutions with employers, which allows students to gain practical skills and experience necessary for successful adaptation to the modern labour market. The main areas of IT training, such as programming, network administration and cybersecurity, are described. The importance of internships and practical training as an effective way to integrate future professionals into the professional environment is highlighted.

Комп'ютерні спеціальності стають все популярнішими, оскільки цифровізація проникає в усі сфери діяльності, від бізнесу до освіти.

Фахова передвища освіта в галузі інформаційних технологій (ІТ) є важливим інструментом підготовки кваліфікованих спеціалістів, які можуть відповідати сучасним вимогам ринку праці. Роль цієї освіти значно зростає на тлі стрімкого розвитку цифрових технологій, де практичні навички набувають першочергового значення. У цьому контексті важливою є співпраця закладів освіти із роботодавцями, яка сприяє набуттю студентами практичного досвіду та адаптації до реальних умов праці. Це забезпечує підготовку кадрів, які швидко інтегруються у професійне середовище.

Основні напрями підготовки у сфері інформаційних технологій

Фахова передвища освіта пропонує кілька

основних напрямів у галузі ІТ, які забезпечують студентів необхідними знаннями та навичками:

1. Програмування та розробка програмного забезпечення – спеціальність, яка готує фахівців, що відповідають за розробку, тестування та підтримку програмних продуктів. Навчання у фахових коледжах на спеціальності "Програмування" дозволяє студентам опанувати основи алгоритмізації, навчитися працювати з популярними мовами програмування (C++, Java, Python, PHP тощо), а також розуміти основи баз даних та архітектури програмного забезпечення. Знання, які отримують студенти на цій спеціальності, дають можливість працювати як у великих ІТ-компаніях, так і у якості фрілансерів. Важливо, що під час навчання велика увага приділяється практичним аспектам роботи, що є критично важливим для програмістів-початківців.

2. Комп'ютерна інженерія – спеціальність, що готує фахівців, які спеціалізуються на апаратній частині комп'ютерних систем. Вони займаються розробкою, тестуванням і обслуговуванням комп'ютерної техніки, включаючи мікропроцесори, сервери, комп'ютерні мережі та периферійні пристрої. Ця спеціальність вимагає як глибоких технічних знань, так і розуміння основ електроніки. Студенти комп'ютерної інженерії отримують знання з архітектури комп'ютерів, схемотехніки, принципів роботи операційних систем та мереж. Навчання включає велику кількість лабораторних занять, під час яких студенти вивчають практичні аспекти роботи з обладнанням.

3. Мережеве адміністрування та кібербезпека – важлива спеціальність, яка забезпечує безпеку інформаційних ресурсів та належну роботу мережевих структур. У сучасному світі інформаційна безпека є одним з пріоритетних напрямів розвитку технологій. Спеціалісти з мережевого адміністрування та кібербезпеки забезпечують належне функціонування корпоративних мереж, серверів та захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу. Під час навчання студенти отримують навички з налаштування та обслуговування мережевих структур, діагностики та усунення несправностей, а також методів захисту даних. Зокрема вивчаються основи криптографії, захист від вірусів, створення систем резервного копіювання та відновлення даних після збоїв або атак.

4. Веброботка та дизайн – підготовка веб-розробників для створення сучасних сайтів і вебдодатків. Студенти цієї спеціальності вивчають сучасні технології фронтенд і бекенд розробки (HTML, CSS, JavaScript, PHP, MySQL), роботу з фреймворками та системами управління контентом (CMS), а також основи вебдизайну та UX/UI. Професійні знання у сфері веброботки відкривають перед випускниками широкі можливості на ринку праці, оскільки попит на кваліфікованих веброботників продовжує зростати, зокрема у сфері електронної комерції та медіа.

5. Інформаційні системи та бази даних – спеціалісти цієї галузі займаються розробкою та впровадженням програмних комплексів, які використовуються для автоматизації бізнес-процесів. Це можуть бути як бухгалтерські програми, так і системи управління підприємством або CRM-системи для взаємодії з клієнтами. Вивчаючи бази даних, студенти отримують глибокі знання з проектування, налаштування та адміністрування систем керування базами даних (SQL, NoSQL), які дозволяють ефективно збері-

гати та обробляти великі обсяги інформації.

Однією з головних переваг фахової передвищої освіти є можливість швидкого працевлаштування після закінчення навчання. Студенти отримують не лише теоретичні знання, але й практичні навички, які одразу можуть бути застосовані на робочому місці. Більшість фахівців ІТ-сфери можуть знайти роботу вже під час навчання або одразу після його закінчення.

Програми фахової передвищої освіти орієнтовані на реальні потреби ринку. Студенти мають можливість вивчати сучасні технології та інструменти, які використовуються у роботі ІТ-компаній. Важливою складовою є практика, яка часто проходить у співпраці з підприємствами або ІТ-фірмами, що дозволяє студентам отримати реальний досвід роботи.

Фахова передвища освіта не обмежує випускників у подальшому навчанні. Багато студентів після отримання диплома продовжують навчання у закладах вищої освіти для здобуття ступеня бакалавра або магістра. Завдяки отриманим знанням та практичному досвіду, вони часто можуть перевершувати однолітків, які відразу пішли на вищу освіту.

Спеціалісти з комп'ютерних спеціальностей є дуже затребуваними на ринку праці. Постійний розвиток технологій та цифровізація вимагають все більше кваліфікованих ІТ-фахівців. За даними аналітичних досліджень, попит на програмістів, мережевих адміністраторів, фахівців з кібербезпеки та інших комп'ютерних спеціалістів продовжує зростати як в Україні, так і за кордоном.

Важливість співпраці з роботодавцями

Однією з головних тенденцій сучасного ринку праці є зростаюча потреба у фахівцях, які не лише володіють теоретичними знаннями, але й мають практичний досвід. У цьому контексті тісна співпраця закладів освіти з роботодавцями стає ключовим елементом підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Працевлаштування випускників фахової передвищої освіти в останні роки демонструє чітку тенденцію: роботодавці висловлюють зацікавленість у кадрах, які, крім спеціальної освіти, мають досвід роботи або практичні знання своєї професії. Це означає, що студенти мають бути готові до реальних умов праці, вміти застосовувати свої знання на практиці та швидко адаптуватися до вимог роботодавців.

Роботодавці шукають спеціалістів, які вже мають навички вирішення реальних задач, а не лише теоретичні уявлення про них. Ця ситуація

вимагає від закладів освіти зміщення акценту в підготовці фахівців. Важливо не лише надавати студентам фундаментальні знання, а й інтегрувати у освітній процес практичні елементи. Залучення роботодавців до процесу навчання може стати ефективним рішенням, яке дозволить закладам освіти забезпечити своїх студентів необхідним практичним досвідом.

Переваги співпраці для закладів освіти:

- актуалізація навчальних програм: роботодавці можуть допомагати в оновленні освітніх програм, щоб вони відповідали реальним вимогам ринку;
- практична підготовка: співпраця з підприємствами надає студентам можливість проходити стажування та практики, що дозволяє їм адаптуватися до робочого середовища ще до закінчення навчання.

Переваги для роботодавців:

- ◆ залучення кваліфікованих кадрів: роботодавці можуть залучати студентів для стажувань та подальшого працевлаштування, що знижує витрати на додаткове навчання нових працівників;
- ◆ формування корпоративної культури: практиканти знайомляться з корпоративними стандартами і політиками компанії, що підвищує їхню лояльність та готовність до майбутньої роботи.

Модель освіти, орієнтована на практику

Одним із ключових способів підвищення ефективності освіти, яка відповідає вимогам

інноваційного розвитку економіки України, є впровадження моделі навчання, орієнтованої на практику. Ця модель передбачає, що студенти здобувають професійні навички не лише в аудиторіях та лабораторіях освітніх закладів, але й безпосередньо на робочих місцях під час стажувань та практик.

Сутність такого підходу полягає в тому, що студент отримує можливість застосовувати свої знання в реальних умовах, працюючи під наглядом досвідчених спеціалістів у відповідній галузі. Це дозволяє не лише зміцнити теоретичну базу, але й краще зрозуміти специфіку майбутньої професії, взаємодіючи з реальними задачами та викликами, які постають перед підприємствами та організаціями.

Впровадження такої моделі в українську систему фахової передвищої освіти дозволить підвищити рівень кваліфікації випускників, зробить їх більш адаптованими до сучасного ринку праці та забезпечить більші шанси на успішне працевлаштування після закінчення навчання.

Фахова передвища освіта в галузі інформаційних технологій у поєднанні з активною співпрацею роботодавців і закладів освіти є ефективним шляхом підготовки кваліфікованих фахівців. Така модель освіти, що поєднує теоретичні знання та практичний досвід, дає студентам можливість успішно адаптуватися до сучасних викликів ринку праці, а роботодавцям – отримати спеціалістів, готових до реальної роботи з першого дня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел

1. Бойко О. А. Підготовка фахівців у сфері інформаційних технологій : сучасні тенденції та виклики. – Київ : Вид-во НТУУ "КПІ", 2013. – 200 с.
2. Гречко Л. М. Модель підготовки фахівців у сфері комп'ютерних наук у контексті сучасних вимог. – Харків : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 165 с.
3. Назаренко С. В. Інноваційні технології в освіті : досвід та перспективи. – Львів : Вид-во ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 180 с.
4. Синявська Н. М. Організація навчального процесу у фаховій передвищій освіті. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 210 с.
5. Чумак О. С. Співпраця навчальних закладів та підприємств у підготовці фахівців. – Одеса : Вид-во ОНУ імені І. І. Мечникова, 2011. – 220 с.
6. Яковлева О. В. Система підготовки фахівців у сфері комп'ютерних технологій : концептуальні підходи. – Вінниця : Вид-во ВНТУ, 2014. – 240 с.

ТРЕНІНГ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Любомира СОНИК,
викладач суспільних дисциплін Коломийського
індустріально-педагогічного фахового коледжу

Анотація. У роботі відображено ефективність проведення інноваційних форм групової роботи. Матеріали показують доцільність використання тренінгів як для роботи з педагогічними працівниками, так і зі студентами на заняттях та в позанавчальний час. Робота містить теоретичну частину, де описано всі атрибути тренінгу та орієнтовну його структуру. Також детально описано організаційні моменти, цілі, як отримувати і використовувати зворотний зв'язок, а також корисні поради тренера.

Abstract: The paper reflects the effectiveness of innovative forms of group work. The materials show the expediency of using trainings both for working with teachers and students in the classroom and out of school hours. The work contains a theoretical part, which describes all the attributes of the training and its approximate structure. It also describes in detail the organisational aspects, objectives, how to receive and use feedback, and useful tips for the trainer.

В останні десятиліття надзвичайно актуальним стало впровадження у освітній процес інтерактивних форм, методів, засобів, різноманітних методик навчання. Першочерговим завданням, на думку багатьох педагогів, є стимулювання та мотивація здобувачів освіти, а також їх залучення до активного процесу учіння.

Адже останні роки – це роки справжніх випробувань не лише для дорослих людей, але й для підростаючого покоління. Всі вони стали свідками і учасниками трагічних подій, які переживає наша країна сьогодні. Війна на сході України, тривалий карантин, далі – повномасштабна війна... Всі ці події справляють неабиякий негативний вплив на психічний стан дітей, а, відтак, і на мотивацію до навчання та до самого процесу учіння. Сучасні педагоги змушені працювати у вкрай важких життєвих умовах. Вони покликані бути справжніми особистостями з активною життєвою позицією і водночас залишатися добрими вчителями, часто бути психологами, а іноді – і батьками...

Тому сьогодні усі педагоги знаходяться у активному пошуку форм і методів, які найбільше

допомагають їм у здійсненні своєї місії. Однією з таких ефективних форм організації як навчальної, так і позанавчальної роботи є використання в освітньому процесі тренінгів.

Педагогічному працівнику, який прагне до особистісного зростання, самовдосконалення, не обійтися без тренінгових занять, які можуть стати джерелом і засобом розвитку навичок його ключових та професійних компетентностей. Також тренінг набуває поширення в освіті як форма навчання та технологія розвитку особистості.

Особливо активно тренінгові методики використовуються в тих випадках, коли процес навчання спрямований не на накопичення наукової інформації, а на формування життєвих навичок і компетенцій. Тому тренінгові технології можуть активно використовуватись як у процесі навчання, так і в позанавчальний час.

Виникнення тренінгу пов'язане з ім'ям американського психолога Курта Левіна, який у 1946 році створив спеціальні тренінгові групи для вдосконалення навичок спілкування. Він сформулював базові принципи тренінгу, які взято за основу в освіті.

В Україні тренінги прийшли в 90-ті роки ХХ століття разом з розвитком бізнесу та відкриттям філій великих транснаціональних компаній. Саме тоді з'явилася потреба навчати співробітників відповідно до стандартів діяльності іноземних корпорацій.

В кінці 90-х років тренінги почали практикувати в освіті у практиці роботи психологів та соціальних педагогів з метою корекції поведінки у дітей та підлітків. Згодом цей метод стали використовувати як метод активного навчання.

Тренінг – це, насамперед, навчання, що опирається на досвід людини, а також допускає, що присутні на тренінгу люди, окрім отримання нової інформації, мають можливість відразу використовувати її на практиці, виробляючи нові навички. Це активна форма занять, що дозволяє розглядати соціально важливі питання, формує громадську позицію, вдосконалює лідерські якості, роботу в команді. Це метод навчання, заснований на активній взаємодії учасників між собою та самостійному пошуку способів вирішення проблемних питань та форма групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з викладачем.

Тренінг – це організаційна форма навчально-виховної роботи, яка, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів, зокрема активних, за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери в групі та спрямовується на отримання сформованих навичок і життєвих компетенцій.

Мета будь-якого тренінгу полягає не в аналізі та інтерпретації проблем особистості задля подальшого їх усунення або зміни мотивації поведінки, а в активному, свідомому навчанні бажаної поведінки. Тренінг, як форма організації заняття, сприяє інтенсивності навчання, результ-

тат якого досягається завдяки власній активній роботі його учасників. Знання під час тренінгу не подаються в готовому вигляді, а стають продуктом самостійної діяльності його учасників, їх активної взаємодії.

Слово «тренінг» походить від англійського «to train», що означає «навчати, тренувати, дресировувати».

Тренінг – це одночасно:

- процес пізнання себе та інших, який необхідно зробити цікавим і неповторним;
- неформальне, невимушене, конструктивне спілкування;
- ефективна форма опанування знаннями;
- інструмент для формування умінь і навичок;
- форма розширення власного набутого досвіду;
- спеціальна технологія, що допомагає краще зрозуміти та усвідомити власний світ, зробити своє життя успішним;

- керівництво власними бажаннями та діями.

Під час тренінгу необхідно створити неформальне, невимушене спілкування його учасників, яке відкриває групі безліч варіантів розв'язання проблеми, сприяє розвитку групової динаміки, міжособистісних взаємин і норм у групі, заради якої вона зібралася або була сформована. Методи тренінгових занять роблять процес пізнання цікавим та необтяжливим. Тренінг, на думку фахівців, подібний до самого життя в мініатюрі.

Тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання ініціалізують весь потенціал людини: рівень та обсяг її видів компетентностей, які мають місце в професійній діяльності (соціальна, соціально-психологічна, цілевизначальна, комунікативна, технологічна, продуктивно-результативна, прогностична, аналітико-синтетична, ситуативна, організаційна, емоційна та інтелектуальна), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Тренінг, як і будь-яка інша організаційна форма навчання, підпорядкований певній меті.

Цілями проведення тренінгів можуть бути:

- інформування (про певні явища) та набуття учасниками тренінгу нових професійних навичок та умінь;
- формування навичок співпраці, засад толерантності шляхом визначення межі власної терпимості та поваги до прав і свобод інших людей;
- формування навичок логічного мислення, аналізу, вибору і презентації інформації або проблематики;
- опанування новими технологіями в професійній діяльності;
- зменшення чогось небажаного (проявів моделей соціально неприйнятної поведінки, стилю

неефективного спілкування, особливостей реагування тощо);

- зміна стереотипів, поглядів на проблему, процес навчання, аби усвідомити його переваги та зрозуміти, що він може надавати наснагу та задоволення;
- підвищення здатності учасників щодо позитивного ставлення як до себе, так і до життя;
- пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем завдяки об'єднанню в тренінговій роботі спеціалістів, які мають різний фах; представників різних відомств, які впливають на розв'язання цих проблем;
- активізація громадськості щодо розв'язання актуальних проблем європейської освіти та ін.;
- активізація зусиль громадськості в напрямі конструктивного розв'язання проблем європейської інтеграції освіти;
- розвиток асертивної поведінки.

Тренінгу притаманні певні атрибути. До них належать:

- тренінгова група;
- тренінгове коло;
- спеціально обладнане приміщення та приладдя для тренінгу: (фліпчарт, маркери тощо);
- тренер;
- правила групи;
- атмосфера взаємодії та спілкування;
- інтерактивні методи навчання;
- структура тренінгового заняття;
- оцінювання ефективності тренінгу.

Тренінгова група – це спеціально створена група, учасники якої за сприяння ведучого (тренера) включаються в інтенсивне спілкування, спрямоване на досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань. Тренінгова група зазвичай включає 15–20 осіб. Така кіль-

кість людей дозволяє оптимально використати час та ефективно навчати людей.

Тренінгові заняття можуть бути різної тривалості: від 1,5–3-х годин (2–4 академічні години, тривалістю 45 хвилин кожна) до декількох днів поспіль. За тривалістю найвдалішою формою групової роботи є марафон, тобто проведення занять тривалістю 6–8 годин щоденно протягом кількох днів. За такої форми роботи передбачається велика обідня перерва (не менше години) та дві перерви по 15–20 хвилин через кожні 1,5–2 години роботи. Під час коротких перерв учасникам доцільно запропонувати напої (чай, каву, воду, соки тощо), можна й легку їжу (бутерброди, цукерки, печиво тощо). Вважається, що такої тривалості перерви достатньо для відновлення сил учасників.

Робочі місця для учасників у приміщенні можуть бути розташовані по-різному, але доцільно уникати «аудиторного» та «шкільного» стилів. Добре, коли стільці для учасників розташовуються півколом – це сприяє створенню неформальної атмосфери, забезпечує можливість кожному бачити всіх учасників тренінгу, підкреслює рівнозначність позицій усіх учасників. Це сприяє створенню атмосфери відкритості, настрою, розвитку довіри, уваги, пізнавального та особистісного інтересу, сприймання учасниками один одного.

Головне, що забезпечує сприятливу атмосферу для навчання у тренінговій групі, – це правила, яких має дотримуватися кожний учасник. Основні з них: цінування часу, ввічливість, позитивність, розмова від свого імені, «додавання», добровільна активність, конфіденційність, «стоп», «піднята рука», зворотний зв'язок.

Правила приймаються на початку тренінгу всіма учасниками групи, і потрібні для того, щоб кожний міг:

- працювати в комфортних умовах;
 - отримувати інформацію самому і не заважати отримувати інформацію іншим у зручний для кожного спосіб;
 - висловлювати відверто, без побоювань свої думки;
 - дозволити собі спонтанні, попередньо не зважені вислови, що наблизять тренінг до реального життя;
 - бути впевненим, що надану ним інформацію використають тільки в інтересах учасників.
- Тренінг проводить тренер (ведучий), котрий спілкується з учасниками «на рівних», тобто є таким самим учасником тренінгової групи, як і інші учасники. Тренер одночасно є й каталізатором усіх процесів, що відбуваються в групі, «керманічем» групи на шляху до досягнення визначеної мети тренінгу та повинен розуміти настрій кожного учасника та відрізняється від інших учасників тим, що:

- постійно підвищує свій тренерський потенціал;
- знає методи оцінювання результатів тренінгу і вміє їх застосовувати;
- знає про відстрочені результати впливу тренінгу, як очікувані, так і неочікувані.

Остання теза пов'язана з тим, що після завершення тренінгу не всі його результати осмислюються учасниками одразу. Повною мірою ефект тренінгу з'ясуватиметься пізніше, коли учасники застосовуватимуть набуті знання та зміни в практиці,

- володіє інформацією щодо визначеної теми;
- знає методику проведення тренінгових занять;
- вміє працювати з аудиторією і володіє методикою навчання дорослих і дітей;
- володіє навичками ведення тренінгової групи (регулює групові процеси, знає, як зацікавити учасників, зняти напруження, спрямувати групу на конструктивне розв'язання проблеми тощо);

повсякденному реальному житті.

Таким чином, тренінг сьогодні є незамінним елементом освітнього процесу в будь-якому закладі освіти, що базується на активній участі всіх здобувачів освіти і співпраці між ними та з викладачем. Тренінгові заняття є ефективним джерелом і засобом розвитку навичок ключових та професійних компетентностей майбутнього професіонала своєї справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт дистанційного навчання Івано-Франківського ОІППО <https://dn.ippo.if.ua/>
2. Основні положення щодо проведення тренінгів. <https://osvita.ua/school/method/technol/598/>
3. Методичні рекомендації щодо проведення комунікативного тренінгу як інтерактивного методу навчання <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-schodo-provedennya-komunikativnogo-treningu-yak-interaktivnogo-metodu-navchannya-304340.html>
4. Тренінг як організаційна форма навчально-виховної роботи https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Treninh-iak-orhanizatsiyna-forma-NVroboty_Strashko.pdf
5. Методика проведення тренінгів <https://vseosvita.ua/blogs/metodyka-provedennia-treninhiv-85039.html>

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

**Запрошуємо на вебінар

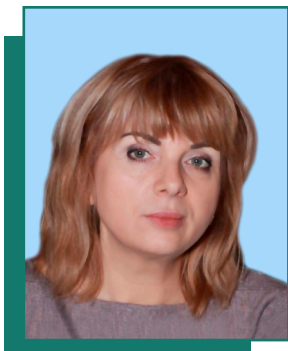
"Педагогічна преса як інструмент професійного зростання: роль навчально-методичного журналу «Фахова передвища освіта» у розвитку освітян"

- ▼ Дата: 16 січня
- ▼ Час: 13:00

Що на вас чекає?

- Онлайн-зустріч з редакційною групою журналу «Фахова передвища освіта».
- Презентація новоствореного сайту журналу
- Нові ідеї, натхнення та корисні інструменти для освітян!
- ◆ Участь у вебінарі безкоштовна, але:
- ◆ Сертифікат на 2 години + запис вебінару – 120 грн!

**Не пропустіть можливість відкрити нові горизонти у професійному зростанні! Реєструйтеся <https://nmcbook.com.ua> з 1 січня 2025 року

УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Ірина МЕЛЬНИК,
викладач педагогічного фахового коледжу
КЗВО «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Анотація. У статті вмотивовується необхідність курсу «Удосконалення читацької грамотності» для підготовки вчителів початкової школи; розповідається про структуру курсу та підходи до формування компетентного читача на засадах інтегрованого навчання; наводяться приклади завдань для роботи з художнім текстом під час організації групової роботи.

Abstract: The article motivates the necessity of the course 'Improving Reading Literacy' for primary school teachers; describes the structure of the course and approaches to the formation of a competent reader on the basis of integrated learning; provides examples of tasks for working with a literary text during group work.

Протягом останніх десятиліть наукова світова спільнота розглядає процес навчання як систему формування певних компетентностей у здобувачів освіти.

Компетентнісний підхід у освітньому процесі тісно пов'язаний із інтегрованим навчанням. Задля формування повного уявлення про потенціал інтегрованого навчання значущим є усвідомлення навчання як цілісного поступального процесу в напрямі формування тієї чи іншої ключової чи предметної компетентності окремо та в їхній єдності й взаємодоповнюваності.

Інтеграція, як провідна тенденція оновлення змісту освіти, дає можливість якісно змінити зміст освіти, зокрема доповнити той чи інший предмет соціально-філософськими, психолого-економічними, історичними знаннями, знаннями історії науки, що взаємопов'язані між собою. Також інтеграція вирішує основні суперечності освіти – протиріччя між безмежністю знань та обмеженими людськими ресурсами. Навіть компетентності й компетенції є інтегрованим результатом навчальної діяльності і формуються передусім на основі інтегрування змісту освіти.

Створення курсу «Удосконалення читацької грамотності» – це необхідність показати здобу-

вачам освіти, як майбутнім вчителям початкової школи, взаємозв'язок дисциплін філологічного циклу «Дитяча література з ОКТМ» та «Методика навчання української мови» (предметна інтеграція); навчити опиратися на вже набуті знання і навички; пов'язати теорію із практичною підготовкою до роботи із учнями початкової школи.

Таким чином реалізується головна мета інтегрованого навчання – допомогти здобувачам освіти виробити цілісне бачення процесу професійної підготовки, власну систему сприйняття та інтерпретації текстів різних видів та знайти власні прийоми і методи підготовки уроків «Літературне читання» у початковій школі.

Завданням вивчення курсу є формування компетентного читача і вчителя початкових класів, що здатен використовувати комплексні стратегії опрацювання інформації, зокрема аналізувати, синтезувати, інтегрувати й тлумачити актуальну інформацію з різномірних текстових (чи інформаційних) джерел: показ інтеграції як сутнісної характеристики тексту; демонстрація засобів формування та удосконалення читацької компетентності здобувачів освіти і учнів початкової школи під час читання текстів; удосконалення читацької компетент-

ності здобувачів освіти під час аналізу текстів різних видів; розвиток критичного мислення та емоційного інтелекту здобувачів освіти; удосконалення навичок самостійної навчальної діяльності та самоконтролю; розвиток загального рівня освіченості, інтелекту здобувачів освіти; формування практичних умінь, необхідних для роботи із учнями початкової школи.

Реалізація поставлених завдань для викладача є певним викликом, бо спонукає мислити інтегровано, бути не лише викладачем, а й дослідником, науковим керівником, менеджером чи навіть фасилітатором, вчитися викладати по-новому, шукати цікаві форми подання матеріалу, дослухатися до потреб здобувачів освіти.

Курс є практично орієнтованим, але передбачає і певну кількість лекцій із розширенням теоретичних знань, набутих під час вивчення курсів «Дитяча література» (як дітям готувати розповідь про письменника, план аналізу твору, літературознавчі поняття), «Основи культури і техніки мовлення» (підготовка твору до виразного читання, виразне читання), «Методика навчання української мови» (розділ «Методика класного і позакласного літературного читання»).

Практичні заняття курсу – це групова та індивідуальна робота здобувачів освіти (аудиторна та самостійна). Виконанню завдань, що підлягають контрольному оцінюванню, передують практична аудиторна робота з повторенням теоретичних понять, детальним інструктажем щодо виконання обов'язкової практичної роботи. Також під час заняття здобувачі об'єднуються у мінігрупи для виконання роботи за аналогією. Викладач має змогу скерувати роботу кожної групи, проаналізувати отриманий результат, допомогти зрозуміти сам процес роботи над практичним завданням. А здобувачі освіти допомагають один одному краще зрозуміти процес виконання роботи. Така підготовка робить здобувача освіти не тільки активним учасником освітнього процесу, а й відповідальним за своє навчання і готує до якісного виконання індивідуальної практичної роботи.

Використовуючи групову роботу під час заняття, викладач створює умови для коригування траєкторії навчання здобувачів освіти та відпрацювання навичок командної роботи. Формування навичок командної роботи є важливим аспектом сучасного освітнього процесу, оскільки ці навички не лише сприяють успішній реалізації завдань навчання, а й розвивають ключові компетентності, такі як співпраця, комунікація, лідерство та вміння вирішувати проблеми.

Для ілюстрації підходів до проведення занять пропонуємо ознайомитися із практичним заняттям «Особливості читання художніх текстів».

Метою заняття є удосконалення наскрізного вміння «читання з розумінням» та формування предметно-методичної компетентності, а саме: вміння адаптувати розповідь про письменника для учнів початкової школи; здатність підготувати художній текст до виразного читання; виразне читання художнього тексту; вміння усвідомлено будувати процес аналізу тексту (ставити питання) відповідно до загальних читацьких когнітивних умінь та результатів навчання учнів початкової школи (за Державним стандартом початкової школи).

На початку заняття об'єднуємо здобувачів освіти у мінігрупи. Пропонуємо зробити це, перевіряючи знання змісту твору. Наприклад, кожна група має ім'я одного з героїв твору. Здобувачі освіти отримують картку з цитатою про героя та приєднуються до однієї із мінігруп.

Далі кожна група отримує одне із завдань та інструкції щодо виконання.

Завдання 1. Підготувати розповідь про письменника для дітей.

План розповіді про письменника

1. Не «суха» дата народження, а акцент особливості часу (можливо, вже якимось пов'язаний із проблематикою твору), ніби представлення часу народження. Наприклад, письменник народився тоді, коли ще українські селяни були кріпаками (заборонялася українська мова, йшла війна...), або у ті часи, коли ваша бабуся була ще маленькою дівчинкою...

2. Про сім'ю і дитинство (стосунки, роль батьків у отриманні освіти, формуванні цінностей).

3. Освіта (не перелік, а так, щоб мотивувати до навчання: ставлення до навчання, чи мав змогу навчатися, чи сприяли батьки, умови життя отриманню освіти).

4. Як прийшов у дитячу літературу (учительовав, поповнив дитячу літературу україномовними творами, писав для власних дітей, бажання повернутися у дитинство тощо)

5. Жанри і теми творів для дітей.

6. Чим цікаві дитячій аудиторії сьогодні.

Таким чином, розповідь про письменника дає не тільки знання про нього, а й розширює знання з історії країни, готує до правильного сприйняття твору, має виховне значення.

Завдання 2. Визначити літературний рід, жанр, тему та ідею твору

Наприклад, результат роботи групи над оповіданням С. Васильченка «Свекор»

Літературний рід: епос

Жанр: оповідання

Тема: історія про мудрий сімейний «урок» малому синові

Ідея: освітня (знання про життя та побут селян, обов'язки чоловіка у сім'ї, національні

С. Васильченко «Свекор»

Завдання 1. Підготувати розповідь про письменника для дітей.

Завдання 2. Поділити текст на частини, визначити творче перспективне завдання до кожної частини, дібрати заголовки до частин.

Завдання 3. Виразно прочитати твір.

Завдання 4. Визначити літературний рід, жанр, тему та ідею твору.

Завдання 5. Дібрати питання та завдання до твору відповідно до таблиці.

традиції, стосунки у сім'ї, систему виховання дітей); розвивальна (почуття гумору, мовлення, емоції); виховна (усвідомлення, що дорослість, одруження – це виконання певних обов'язків, відповідальність).

Завдання 3. Поділити текст на частини, дібрати заголовки до частин, визначити творче перспективне завдання до кожної частини (тобто визначити, на що і чому акцентувати увагу слухачів під час виразного читання). Таким чином, повторюємо матеріал з основ культури і техніки мовлення.

Наприклад, результат роботи групи над оповіданням С. Васильченка «Свекор» (заголовок та творче перспективне завдання).

1. «Недурно всі в сім'ї взивали його "свекром": дати уявлення про зовнішність головного героя, про його поведінку. Про ставлення дорослих до такої його поведінки.

2. Улюблене заняття Василька та небажання вчитися (зав'язка твору): донести до дітей, що Василько ще маленький, ще навіть читати не

вміє і любить гратися.

3. Сім'я починає «гру»: показати, що батько «грає» роль, і запрошує всіх долучитися.

4. Василько «ухо наставляє»: підкреслити, що батьки добре знали сина і могли спрогнозувати його поведінку.

5. А чи не жартують дорослі: передати почуття Василька: зацікавленість та настороженість. Звернути увагу на уявлення Василька про шлюб.

6. Вибір молодої: передати іронію автора, підкресливши серйозність сприйняття ситуації Васильком та удавану серйозність батька.

7. Підготовка до сватання: звернути увагу на зовнішні атрибути дорослості (як Василько уявляв). Передати його змішані відчуття. Акцентувати увагу на важкій хлібині.

8. Справжня дорослість: привернути увагу дітей до переліку обов'язків дорослого чоловіка. Передати зміну почуттів Василька. Підкреслити любов батьків до хлопчика та його до батьків.

9. Справжня радість: підкреслити, що в сім'ї панує взаєморозуміння та любов. Передати почуття Василька.

10. Перевиховався чи ні: підкреслити, що тепер поважність Василька має підстави (отримав знання).

Завдання 4. Виразно прочитати твір.

Така підготовча робота з текстом, виразне читання – це етапи підготовки тексту до аналізу з дітьми.

Завдання 5. Дібрати питання та завдання для аналізу твору відповідно до таблиці.

Загальне сприйняття художнього тексту	Загальні результати навчання (за Державним стандартом початкової освіти)	Приклади формулювання питань
1. Запитання для передбачення змісту твору:	Сприймає текст: передбачає, прогнозує за обкладинкою, заголовком та ілюстраціями, про що йтиметься в дитячій книжці	Прочитайте назву оповідання. Чи знаєте ви, хто такий «свекор»? Яка його поведінка? Погляньте на ілюстрацію та спрогнозуйте, про що твір?
2. Обмін емоціями	Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід: розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту	Кому сподобалося Кому не сподобалося? Чим вам сподобався / не сподобався?

<p>3. Запитання для цілісного та осмисленого сприйняття: обговорення первинного сприйняття</p>	<p>Сприймає текст: розуміє фактичний зміст прочитаного. Аналізує та інтерпретує текст: пов'язує елементи інформації в цілісну картину; пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями</p>	<p>Про що це оповідання? Чи всі слова зрозумілі? Чи траплялося щось подібне у твоєму житті чи житті твоїх знайомих?</p>
<p>Формування когнітивних читацьких умінь</p>		
<p>Знаходження інформації, поданої в явному вигляді, безпосередньо або опосередковано</p>	<p>Сприймає текст: розуміє фактичний зміст прочитаного</p>	<p>Хто герой? Що робив? Коли? Куди? Де відбуваються події? ... Як автор описує, знайди? Що сказав? Кому? Кого зустрів? Які слова не зрозумілі..? і тому подібні</p>
<p>Формулювання простих висновків на основі інформації, яка подана в тексті як явно, так і латентно</p>	<p>Аналізує та інтерпретує текст: розрізняє головне і другорядне в тексті; визначає тему; розрізняє факти і думки про ці факти; формулює прямі висновки на основі інформації, виявленої в тексті</p>	<p>Чому так сказав, зробив? Чому пішов? Що мав на увазі? Як ти зрозумів ці слова? Чому таке ім'я? Чому такий вигляд? Чому не зробив, не захотів?</p>
<p>Інтерпретування й узагальнення (інтегрування) інформації Збагачує естетичний та емоційно-чуттєвий досвід: описує емоційний стан персонажів, співпереживає; розповідає про власні почуття та емоції від прочитаного тексту. Оцінює текст: висловлює власні вподобання щодо змісту прочитаних творів, літературних персонажів, намагається пояснити, що подобається, а що ні; наводить прості аргументи щодо власних думок, використовуючи текст, власний досвід та інші джерела. Перетворює інформацію: на основі тексту малює / добирає ілюстрації, створює план, фіксує інформацію графічно Читає творчо: експериментує з текстом (змінює кінцівку, місце подій, імпровізує з репліками під час інсценізації тощо)</p>		<p>Хто з героїв тобі сподобався? Чим? Як автор ставиться до героя? Як ти це зрозумів? Чи правильно зробив герой? Чому ти так думаєш? Що відчував герой? Як ти це зрозумів? Кому ти співчував? Кого засуджуєш? тощо. Більш узагальнені питання: Чому вчить твір? Кого із героїв ви хотіли б наслідувати? Чи згоден ти з... ? Чи читав ти десь іще про це? Над чим задумались, читаючи твір? Намалюй, добери ілюстрацію, склади план, створи таблицю, карту, схему, модель. Інсценізуй, допиши репліки, зміни кінцівку (якби герої жили у наш час), добери одяг героям, можливо, додай персонаж, перекажи текст від першої особи (Я)</p>

Аналізування та оцінювання змісту тексту й способів його донесення, а саме – мовних особливостей та структури тексту

Сприймає текст: володіє повноцінними навичками читання (вголос і мовчки), що дає змогу зрозуміти тексти різних видів

Аналізує та інтерпретує текст: визначає форму тексту

Оцінює текст: описує враження від форми тексту

Обирає тексти для читання: обирає книжку для читання; пояснює власний вибір; визначає мету читання

Чи сподобався тобі твір? Чи цікаво було читати? Чи доступно і зрозуміло автор викладає думки? Що було складно сприймати? Від якої особи розповідь? Автор є очевидцем подій? Як ти це зрозумів? Автор переказує історію, що чув? Розповідь про події ведеться у хронологічній послідовності? Можете виділити елементи композиції?

Завдання: розбийте на частини.

Доберіть заголовки

Аналіз незнайомих слів, термінів

Питання естетичні якості твору, стиль автора.

Чи порадиш комусь? Чи будеш сам читати книжки цього ж автора? тощо

Ідея оповідання:

● освітня

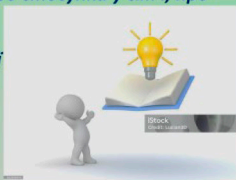
Знання про життя та побут селян, про обов'язки чоловіка у сім'ї, про національні традиції, про стосунки у сім'ї, про виховання дітей.

● розвивальна

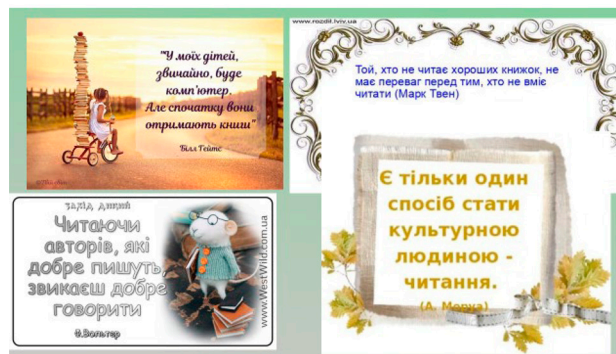
Почуття гумору, мовлення, емоції

● виховна

Усвідомлення, що дорослість, одруження – це виконання певних обов'язків, це відповідальність.

Висновок: правильна підготовча робота з текстом, виразне читання – це етапи підготовки тексту до аналізу з дітьми

Така робота із художнім текстом показує, що здобувачі освіти навчаються самі приділяти увагу як емоційному сприйняттю й аналізу прочитаного, так і раціональному (поглиблена робота з певними моментами твору для цілісного сприйняття його естетичної цінності) та усвідомлюють, що і учнів початкової школи потрібно привчати саме до такого сприйняття та розуміння художнього твору, тобто здобувачі освіти навчаються розуміти, які саме питання, для чого та у якій послідовності потрібно задавати дітям

у процесі аналізу художнього твору. А інтегрований підхід до удосконалення читацької грамотності здобувачів освіти у сучасному освітньому процесі є важливим елементом педагогічної стратегії, спрямованої на комплексний розвиток майбутніх учителів початкових класів, на підвищення їхнього рівня мотивації до навчання, на глибоке та якісне засвоєння навчального матеріалу, на ефективне використання навчальних годин у освітньому процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Старагіна І. П., Терещенко В. М., Панченков А. О. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник. – Харків, 2016. – 175 с. vydavnytstvo@sunbook.com.ua

ГРАФІЧНІ НОВЕЛИ ЯК «ПІГУЛКА» У ВИКЛАДАННІ ЧУТЛИВИХ ТЕМ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ (на прикладі вивчення історії Голокосту)

Олена МОСКАЛЕНКО,
викладач ВСП «Полтавський політехнічний фаховий
коледж Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Анотація. Стаття висвітлює напрацювання у викладанні чутливих тем історії. Увага приділяється саме графічній новелі як потужному інструменту для вивчення історії Голокосту та інших трагедій.

Abstract: The article highlights developments in teaching sensitive topics of history. Attention is paid to the graphic novel as a powerful tool for studying the history of the Holocaust and other tragedies.

Сьогодні нам показує, що процес примирення всередині країни буде довгим і важким, з огляду на значну кількість постраждалих від війни українців. З іншого боку, вже сьогодні ми повинні залучати різні механізми для впливу на суспільну свідомість з метою терапії травми та налагодженню порозуміння.

Викладання історії в цьому процесі відіграє дуже важливу роль. Особливо це стосується теми Другої світової війни та тих трагедій, які вона спричинила – Голокост, геноцид ромів тощо. Говорити про суспільні потрясіння складно, але необхідно. Рефлексія над трагічними подіями допомагає не тільки безпосереднім учасникам жаклих подій, але й їхнім нащадкам. Ці теми несуть застереження наступним поколінням, прищеплення цінностей толерантності, прийняття іншості та розуміння важливості розмаїття (етнічного, релігійного, гендерного), а також не менш значимим елементом є розвиток емпатії до героїв історії. Тому так важливо розповідати історію від першої особи.

Чому це важливо? Ольга Токарчук так відповідає на це питання: «Історії від першої особи виявились одним з найвеличніших винаходів людської цивілізації: їх читають з глибокою по-

шаною та повною довірою. Цей тип історії, коли ми бачимо світ очима особистості, не схожої на будь-яку іншу, формує особливий зв'язок з оповідачем, який просить свого слухача стати на його унікальне місце» [4].

Але як зробити так, щоб цю історію почули й вона стала частиною історичної пам'яті. За допомогою ніжності, говорить Ольга Токарчук: «Легко ідентифікувати себе з людьми, які схожі на нас, які створюють між оповідачем історії та її читачем або слухачем новий вид емоційного взаєморозуміння на основі емпатії» [4].

Враховуючи це, в останні роки я звернула увагу на графічні новели під час викладання чутливих тем в історії.

Цей проект покликаний сформувати в молоді знання про трагічні події в історії країни та світу. Дати можливість відчувати біль та несправедливість того часу, вплив на долі людей, не обмежуючись лише фактами, а розповідаючи про життя, мрії, долі. Фокус роботи націлений саме на людський вимір

Графічні новели – це потужний інструмент для вивчення історії Голокосту.

Варто навести декілька успішних проєктів:

1. «Щоденник Анни Франк», Аді Фольман,

Девід Полонскі. Історія про дивовижний дух дівчинки, якій довелося пережити найбільші жахи, що їх бачив сучасний світ. Але їй вдалося залишитися переможно і зворушливо людиною.

2. «Маус. Сповідь уцілілого», Арт Шпігелман. Історія про травму другого-третього покоління після Катастрофи, про тих, хто виріс у тіні чужого болю й намагається привласнити й переповісти по-своєму досвід, що опирається оповіданню, знайшовши власний голос, всупереч тиску традиції.

Якщо зробити короткий екскурс в історію, то перший науковий конгрес, коли феномен коміксу звернув на себе увагу професійних науковців, відбувся у 1965 р. в Італії. Тоді ж з'являється його коротке тлумачення – історія, розказана в малюнках. В 1970-ті з'являється новий жанр – графічний роман. Його автори намагаються відмежуватися від коміксу – жанри графічного роману вирізняються серйозністю у виборі тем, більшим обсягом, книжковим форматом, та й цільовою аудиторією. Для графічного роману – це в першу чергу дорослі читачі. Графічний роман стає спробою легітимізувати комікс, що традиційно був маркований як дитяче читання, надати йому статус мистецтва.

На виховний потенціал цієї роботи звертав увагу ще Умберто Еко. На прикладі історії про Супермена він доводив, що це є інструментом виховного впливу, поширенням певних моральних якостей і зразків поведінки [2].

Переваги використання графічних новел на заняттях з історії є такими:

1. Полегшують розуміння навіть дуже складних тем завдяки ємності подачі інформації, образності та динамічності.
2. Візуалізація (більшу частину інформації людина сприймає очима: навіть якщо дитина відволіклася чи замислилася, то зможе зрозуміти суть теми, поглянувши на зображення).
3. Мають захопливий сюжет, тож підсилюють інтерес до історії як предмету.
4. Підходять для повторення матеріалу.
5. Розвивають логіку та творче мислення, емпатію.
6. Дають можливість регулювати надходження інформації (зокрема під час самостійного навчання).
7. Стислість і точність мови, драматизація оповідних сюжетів.
8. Стимулюють науково-пошукову діяльність [2].

Робота з коміксами і графічними новелами може бути різноманітною, я пропоную звернути увагу на завдання: створити новелу про ре-

альні події чи життя реальних персонажів, попередньо дослідивши відповідний матеріал. Ця робота має складатися із зображень (малюнків) і тексту, зазвичай я пропоную студентам обмежитися 10 сторінками. Варто зазначити, що подібна робота, як і будь-яка творчість, вимагає певних тимчасових витрат, терпіння та навичок. Безперечними перевагами такої форми роботи можна вважати: креативну подачу матеріалу в абсолютно новій, ігровій формі, підвищення мотивації та якості знань учнів, розвиток фантазії, просторового та критичного мислення. Врешті, це – можливість перетворити навчання на захоплюючу історичну пригоду, зробити процес контролю та оцінки знань незабутнім та цікавим як для учнів, так і для вчителя.

Виконання цієї задачі дозволить:

1. Розвинути критичне та прогностичне мислення, просторову уяву;
2. Розширити кругозір та стимулювати фантазію;
3. Сформувати вміння бачити причинно-наслідкові зв'язки та застосовувати логічне мислення;
4. Використовувати візуалізацію текстової інформації;
5. Включити у хід заняття ігрову складову, замінивши стандартні домашні завдання;
6. Емоційно поринути у проблему, відчувати себе фактичним учасником історичних подій, виховувати емпатію, але й уміти відрізнити свої емоції від емоцій героїв [2].

Технічні характеристики виконання завдання:

1. Виконання зображень можливе через малювання олівцями, фарбами тощо або через графічний редактор та інше програмне забезпечення, ще один варіант – це використання ШІ, за допомогою різних сервісів, таких як:
 - <https://www.makebeliefscomix.com/>
 - https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/komiksy/
 - <https://app.pixton.com/#/edu>
 - <https://www.storybird.com/start-with-art/picture-book>
2. Текст теж можна писати самостійно на основі матеріалів наукового дослідження (опрацювавши офіційну інформацію та спогади) або за допомогою ШІ.

ПОРАДИ «ЯК СТВОРИТИ ГРАФІЧНУ НОВЕЛУ»

1. Шляхом колективного обговорення обери тему. Використайте знання з пройденого матеріалу, з історичних джерел, які були вами опрацьовані. Не поспішайте. Від обраної теми

залежить подальший хід та успіхи вашої роботи. Обов'язково поясніть свій вибір, чому саме цю історію ви хочете розповісти.

2. Продумайте сюжет. Проявіть творчість.
3. Розподіліть добровільно обов'язки між членами групи, враховуючи інтереси та схильності кожного: автор, художник, колорист, лете-рер.
4. Сплануйте свою роботу, дотримуйтесь плану.
5. Після створення роботи підготуйтеся до презентації перед аудиторією.

Для прикладу наводжу роботу своєї учениці: **ГРАФІЧНА НОВЕЛА: «МУЖНІСТЬ І ЛЮБОВ: ІСТОРІЯ ПОРЯТУНКУ»**. Автор: Марія ЯНКОВСЬКА.

Режим доступу до україномовної та англомовної версії: <https://drive.google.com/drive/folders/1xh941-tTLkEcm8S774FoHpSPmYdEW-N0>

Техніка виконання: малюнок з використанням олівця і фарби.

Текст: використання свідчень людей. Праведники України // ФОНД «ПАМ'ЯТЬ БАБИНОГО ЯРУ» / Електронний ре-

сурс: <https://pravedniki.com.ua/poltavska-oblast/filyanska-nataliya-oleksandrivna/>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комікси та подкасти у викладанні історії // Громадська організація «Центр студій політики пам'яті та публічної історії «Мнемоніка» / Електронний ресурс: <https://mnemonika.org.ua/methodical-reccomendation-for-memory-paths-project-products>
2. Праведники народів світу // Яд Вашем / Електронний ресурс: <http://www1.yadvashem.org/yv/ru/righteous/intro.asp>
3. Праведники України // ФОНД «ПАМ'ЯТЬ БАБИНОГО ЯРУ» / Електронний ресурс: <https://pravedniki.com.ua/poltavska-oblast/filyanska-nataliya-oleksandrivna>
4. Що говорила Токарчук на врученні Нобеля: від ніжного оповідача до політики // «ЧИТОМО». – 10.12.2019 / Електронний ресурс: <https://chytomo.com/shcho-hovoryla-tokarchuk-na-vruchenni-nobelija-vid-nizhnoho-opovidacha-do-polityky/>

ХТО МІЙ ГЕРОЙ

Наталія Філянська

Історія про те, як Наталія врятувала Аврелія Клотца та його родину є прикладом великої самовідданості. Керуючись почуттями милосердя і співпереживання, Наталія взяла активну участь в долі єврейської родини, фактично чужих для неї людей. Випадково познайомившись з Аврелем на роботі, дізнавшись їх секрет, вона, молода дівчина, взяла всю родину Клотц під опіку й не один раз рятувала їм життя. Переживши роки окупації, рятівниця і врятований одружилися й створили гарну родину.

Чому важливо сьогодні знати цю історію?

У нашому місті Полтава триває перейменування вулиць в рамках кампанії з деколонізації, яка розпочалася після повномасштабного вторгнення росіян. І ми вважаємо, що ім'я Наталії Філянської, яка рятувала життя незнайомих їй людей за полкіом серця, повинно бути вписано в топонімічний простір нашого міста.

Ми вважаємо своїм обов'язком, вести просвітницьку роботу в цьому напрямку, щоб такі історії були прикладом й давали нам надію на світле майбутнє.

«Емпатія – це шанобливе розуміння того, що відчувають інші. Замість того, щоб пропонувати емпатію, часто ми маємо сильне бажання дати пораду або заспокоїти, чи пояснити власну позицію чи почуття. Натомість емпатія закликає нас очистити свій розум й слухати інших усім нашим єством», – сказав Маршалл Розенберг, автор методу «ненасильницьке спілкування».

ГЕЙМИФІКАЦІЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Олена ГРАНОВСЬКА,
Ірина ДЕМ'ЯНЧУК,
викладачі ВСП «Житомирський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

Анотація. Гейміфікація – один із сучасних напрямів засвоєння інформації та навчання. Це не просто новий тренд, а важливий інструмент, який сприяє залученню студентів до навчання, покращенню мотивації та розвитку їхніх навичок. Гейміфікація на заняттях англійської мови може зробити процес навчання ефективнішим, цікавішим та відмінним від традиційних методів. Вона сприяє активній участі студентів та допомагає їм розвивати мовні навички в природному та захопливому середовищі.

Abstract: Gamification is one of the modern direction of learning. It is not just a new trend, but an important tool that helps to engage students in learning, improve motivation and develop their skills. Gamification in English classes can make the learning process more effective, interesting and different from traditional methods. It promotes active participation of students and helps them develop language skills in a natural and engaging environment.

Гейміфікація, як стратегія перетворення процесу навчання на захопливу гру, виявляється потужним інструментом для покращення навчання в умовах онлайн-середовища. Вона надає можливість створювати зацікавленість та мотивацію студентів, а також сприяє активному залученню до освітнього процесу.

Гейміфікація як педагогічний інструмент є стратегією, що полягає у використанні елементів гри та ігрових механік у навчанні та інших сферах діяльності. Основні принципи гейміфікації включають поінформованість, змагання та досягнення, винагороди та визнання, спільноту, виклики та рівність, а також заохочення до спроб та вдосконалення.

Поінформованість передбачає, що студенти повинні бути ознайомлені з правилами та цілями гри, що допомагає створити зрозумілу та структуровану основу для навчання. Змагання та досягнення включають у себе елементи конкуренції та можливість досягнення певних цілей, що стимулює студентів до активної участі

та прагнення до досягнень. Винагороди та визнання можуть включати в себе отримання нагород, балів, або визнання за досягнення, що може служити внутрішньою мотивацією для навчання.

Спільнота створюється, коли студенти об'єднуються у групи або команди для спільної роботи над завданнями. Важливо, щоб завдання відповідали рівню знань та навичок студентів, але водночас створювали виклик для кожного. Гейміфікація також заохочує до спроб та вдосконалення, створюючи атмосферу, в якій помилки розглядаються як частина процесу вдосконалення.

У контексті навчання англійської мови, гейміфікація може бути використана для підвищення мотивації студентів, активної участі у освітньому процесі та поліпшення їхнього мовного рівня. Вона створює навчальне середовище, де навчання перетворюється на цікаву подорож, і студенти з радістю вивчають англійську мову.

На заняттях англійської мови гейміфікація може стати потужним інструментом для підвищення мотивації студентів, створення інтерактивного та захоплюючого навчального середовища, а також поліпшення мовного рівня. Давайте розглянемо методи та приклади використання гейміфікації на заняттях англійської мови.

1. Лексичні ігри: Використовуйте ігри, такі як "Висловлювання пароля" або "Збір слів", де студенти повинні використовувати нові слова або фрази, щоб отримати бали чи перемогти в грі.

2. Квест-ігри: Створюйте навчальні квести або пригодницькі ігри, де студенти розгадують загадки та виконують завдання, розв'язуючи їх англійською мовою.

3. Інтерактивні онлайн-платформи: Використовуйте онлайн-інструменти та платформи, що дозволяють створювати групові завдання та змагання між студентами, такі як Kahoot!, Quizlet або Duolingo.

4. Рольові ігри: Організуйте заняття в формі рольових ігор, де студенти грають ролі та спілкуються англійською мовою, щоб виконати завдання або розв'язати проблему.

5. Гра "Вчитися через перемоги": Встановлюйте систему нагород та досягнень, де студенти отримують бали або віртуальні винагороди за відповіді, активну участь або завдання.

6. Мовний турнір: Організуйте мовні турніри або змагання, де студенти змагаються в англійських викликах та вправах, удосконалюючи свої знання та навички.

7. Ігрові застільні ігри: Використовуйте настільні ігри, які сприяють розвитку мови, такі як Scrabble або Bananagrams, де студенти мають формувати слова англійською мовою.

8. Віртуальні екскурсії та подорожі: Організуйте віртуальні мандрівки, де студенти вивчають англійську мову, дізнаючись більше про країни та культури, де ця мова є офіційною.

Гейміфікація на заняттях англійської мови може зробити процес навчання ефективнішим, цікавішим та відмінним від традиційних методів. Вона сприяє активній участі студентів та допомагає їм розвивати мовні навички в природному та захоплюючому середовищі.

Результати та позитивні впливи гейміфікації на навчання англійської мови можуть бути вражаючими та значущими. Використання гейміфікації на заняттях англійської мови призводить до низки значущих результатів:

Збільшена мотивація студентів: Графічно привабливі завдання та можливість змагатися та отримувати нагороди за досягнення стимулюють студентів до активної участі у навчан-

ні. Вони більш зацікавлені в процесі вивчення мови.

Залучення до освітнього процесу: Гейміфікація робить навчання англійської мови більш інтерактивним та захоплюючим. Студенти відчують себе активними учасниками, а не пасивними слухачами.

Покращення мовного рівня: Графічні ігри та завдання сприяють поглибленому вивченню лексики та граматики. Студенти навчаються використовувати англійську мову практично в життєвих ситуаціях.

Розвиток комунікативних навичок: Рольові ігри та спільні завдання створюють можливість для студентів спілкуватися англійською мовою, розвиваючи навички аудіювання та говоріння.

Стимуляція конкурентного духу: Змагання та рейтингові системи можуть підштовхнути студентів до прагнення досягати кращих результатів та покращення власних навичок.

Засвоєння матеріалу веселіше і ефективніше: Студенти пам'ятають більше і навчаються краще, коли навчання асоціюється з приємними емоціями та задоволенням від гри.

Загалом, гейміфікація стає дієвим інструментом для поліпшення навчання англійської мови, мотивації студентів та розвитку їхніх мовних навичок. Вона перетворює навчання на цікаву та захопливу подорож, де студенти з радістю долають виклики та розвивають свої здібності.

Використання гейміфікації в навчанні англійської мови може бути ефективним інструментом для залучення студентів та покращення їхнього мовного рівня. Ось деякі рекомендації щодо впровадження гейміфікації на заняттях англійської мови:

1. Збалансуйте гру та навчання:

- Важливо, щоб гра служила освітнім цілям. Забезпечте баланс між веселим та інтерактивним аспектом гейміфікації та навчанням мови.

2. Використовуйте різноманітні інструменти гейміфікації:

- Ви можете використовувати онлайн-платформи, додатки, настільні ігри, рольові ігри, групові завдання тощо. Різноманітність методів робить заняття цікавішими.

3. Розробіть систему нагород та досягнень:

- Створіть систему балів, значків або віртуальних винагород, які студенти можуть заробити за досягнення на занятті. Це стимулює їхню мотивацію.

4. Плануйте завдання, спрямовані на розвиток навичок:

- Ваші гейміфіковані активності мають сприяти розвитку чотирьох навичок – читання, письма, аудіювання та говоріння. Переконайте-

ся, що ваші завдання включають в себе ці аспекти.

Висновки щодо використання гейміфікації на заняттях англійської мови в навчанні свідчать про значущий позитивний вплив цього педагогічного інструменту на навчання та розвиток студентів. Гейміфікація сприяє підвищенню мотивації студентів до вивчення англійської мови, створює інтерактивне та захоплююче навчальне середовище, покращує мовні навички та розвиває чотири основні навички мовлення. Також вона стимулює конкурентний дух, спри-

ючи покращенню академічної успішності студентів. Використання гейміфікації вимагає від викладачів ретельного планування та усвідомлення технічних, психологічних та методичних аспектів, але за правильного підходу воно може зробити процес навчання цікавим та результативним. Гейміфікація є сучасним і дієвим інструментом для підвищення якості навчання англійської мови, і вона може знайти своє застосування для стимулювання навчання та розвитку студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горелов В. Гейміфікація навчання / Віталій Горелов, Даріуш Саля. Інформаційні технології та комп'ютерне моделювання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15–17 трав. 2019 р., Івано-Франківськ / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника [та ін.]. Івано-Франківськ, 2019. – С. 136–139.

2. Кравець Н. С. Метод відбору ігрових механік для використання в навчальних гейміфікованих системах. Вісн. Харків. держ. акад. культури. Серія : Соціальні комунікації / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2018. – Вип. 51. – С. 116–125.

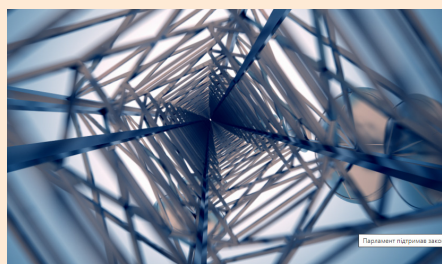
3. Дідякова О. Гра як інструмент : що таке гейміфікація?

URL : <https://mistosite.org.ua/articles/hra-iak-instrumentshcho-take-heimifikatsiia>.

4. Столяревська А. Технології освіти 21 століття. URL : <http://www.slidesearchengine.com/slide/stolyarevska-2018>.

5. Що таке гейміфікація. URL : <http://delo.ua/lifestyle/chto-takoe-gejmifikacija-i-kakona-pomogaetra-sshevelitsotrudni-202074>.

У ВЕРХОВНІЙ РАДІ

У першому читанні ухвалили законопроект №12094, яким вносяться зміни до закону «Про електронні комунікації». Завдяки змінам з'явиться інструмент для покращення якості та швидкості мобільного інтернету. Українці зможуть самостійно перевіряти якість послуг мобільного інтернету та продовжити користуватись національним роумінгом в надзвичайних ситуаціях після завершення воєнного стану в Україні.

Зміни, запропоновані законопроектом:

◆ Запровадити швидкість інтернету в перелік обов'язкових показників якості зв'язку.

◆ У Законі України «Про електронні комунікації» передбачений перелік показників якості зв'язку, але серед них не було такого показника, як швидкість інтернету. Законопроектом пропонується затвердити такий показник. Надалі ці зміни дозволять Міністерству цифрової трансформації затвердити новий перелік показників якості відповідно до Закону України «Про електронні комунікації», зокрема зі швидкістю інтернету, та встановити їхні кількісні характеристики. Наприклад, для швидкості буде встановлено кількість мегабіт у секунду. Оператори мобільного зв'язку зобов'язані надавати свої послуги зі встановленими державою показниками якості.

- ◆ Використовувати краудсорсинг для моніторингу якості мобільного інтернету.
- ◆ Краудсорсинг – інструмент для моніторингу якості мобільного інтернету користувачами.
- ◆ Українці зможуть перевіряти якість Інтернету через власні пристрої. Паралельно ці дані передаватимуть до регулятора НКЕК. Отримана інформація допоможе оцінювати якість послуг та виявляти проблемні зони. Наразі систему моніторингу якості ще не визначено.
- ◆ Продовжити дію національного роумінгу після воєнного стану.
- ◆ Під час надзвичайних ситуацій українці зможуть користуватися мобільними мережами інших операторів. Хоча ця послуга не стане постійною, її тимчасове застосування дозволить забезпечувати зв'язок навіть у кризових умовах.

Детальніше surl.li/tbvqpg

ЕЛЕМЕНТИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВІЗУАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Ірина ЛАГОЛА,
викладач КЗ ЛОР «Бродівський фаховий
педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті розглядається питання використання засобів, прийомів та технологій візуалізації в освітньому процесі. Висвітлюються можливості сучасних освітніх технологій в навчанні для візуалізації художнього твору на заняттях української літератури. Наводяться приклади сучасних методів, які дозволяють студентам краще аналізувати літературний текст та досліджувати причинно-наслідкові зв'язки.

Abstract: The article deals with the issue of using visualisation tools, techniques and technologies in the educational process. The article highlights the possibilities of modern educational technologies in teaching for visualisation of a work of art in Ukrainian literature classes. Examples of modern methods are given that allow students to better analyse a literary text and explore cause and effect relationships.

Сучасний освітній процес потребує впровадження інноваційних педагогічних технологій та методів, які сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця.

В Законі України «Про освіту» зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства [6].

Згідно з дослідженнями Н. Хоу та У. Штрауса, через кожні 20–25 років народжується генерація з абсолютно іншими цінностями і світоглядом. Наслідком цього є різні соціально-політичні фактори. Історія людства циклічна і

вибудовується на піках економічних підйомів і криз. Проте ключовим рушієм соціальних змін є науково-технічний прогрес, наслідком якого і стало покоління Z. Вік зумерів – від 11 до 25 років. Відмінною рисою зумерів є той факт, що технології виступають частиною їхнього повсякденного життя. ІТ суттєво вплинули на спосіб мислення, звички і прагнення молодих людей.

Теорія поколінь X, Y, Z називає їх «цифровими» дітьми. У результаті маємо набір психологічних характеристик покоління Z:

- не визнають жодних авторитетів, особливо суспільної думки, і не прислухаються до порад дорослих;
- набираються досвіду шляхом власних перемог та невдач;
- вільно висловлюють свої думки і незадоволення;
- цінують свою індивідуальність і не бояться самовиражатися в різних формах;
- довго «шукають себе», своє покликання, тому не поспішають працевлаштуватися і заводити сім'ю;
- вимогливі до умов власного комфорту;
- відкриті до нових вражень та емоцій;
- енергійні, непосидючі і допитливі;

- не вміють працювати на інтерес команди, більше цінують власну вигоду;
- багатозадачні, але разом з тим дещо апатичні й пасивні;
- вміють швидко переключатися і схоплювати інформацію «на льоту»; прагнуть до кар'єрного та особистісного зростання, фінансового благополуччя [12].

«Зети» швидко перемикають свою увагу. Вони є візуалами, тому традиційна освіта, характерна для пострадянського часу, для покоління Z не підходить. Процес навчання можна зробити ефективним і цікавим, потрібно лише додати більше практики та прикладів. Для них важливо отримувати інформацію візуально та чути її. Тоді можна бути впевненим, що інформація надовго залишиться у них в пам'яті. Для візуалів потрібна наочність, тому в процесі навчання потрібно використовувати наочні прийоми. Для цього можна користуватися схемами, графіками, ілюстраціями, фотографіями, інтелект-картами, проведенням експериментів, дослідів та ін. [3]. Для візуалів потрібно бачити матеріал, який вони вивчають, і невеликі перешкоди у вигляді шуму не стануть на заваді їм. Для них легко запам'ятати, де розташована будівля, вулиця, дорога. Візуалам властиве швидке запам'ятовування текстової інформації [4].

Візуалізація – це процес подання певних даних у вигляді зображення з метою максимальної зручності їхнього розуміння [5]. Мозок людини сприймає інформацію завдяки 5 органам чуття: зору, слуху, дотику, смаку та нюху. Однак 80–90% інформації сприймається людиною візуально. Загалом візуалізація будується на принципі наочності: ілюстрація, демонстрація предмета та дії з ним, процесу, явища. За допомогою цих речей ми можемо подавати інформацію цікавіше та зрозуміліше.

Візуальне оформлення допомагає логічно структурувати будь-яку інформацію, що сприяє швидкому та ефективному засвоєнню навчального матеріалу, а також сприяє розвитку візуального мислення як процесу визначення та вирішення задач, що включає аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та систематизацію інформації [9]. Породження у свідомості зорових образів і оперування ними є сутністю візуального мислення, розвиток якого дозволяє формувати вміння виділяти головне, кодувати і перекодувати навчальну інформацію, розвивати образне сприйняття, підвищувати образотворчу грамотність та візуальну культуру [10].

Візуалізація виконує певні функції, а саме:

- з'ясування характеру індивідуального сприймання та опрацювання інформації;
- створення необхідного навчального налаштування;

- активізація пізнавального інтересу;
- створення певних асоціацій;
- розвиток здатності аналізувати та порівнювати;
- організація тренування уваги та спостережливості;
- формування здатності робити висновки та узагальнення, здійснювати аналогії, закріплювати вивчений матеріал [11].

Заняття з української літератури мають великий інформативний потенціал візуалізації матеріалу. Наводимо окремі техніки візуальної подачі навчальної інформації.

Лепбук є одним із способів організації навчальної діяльності. Це яскравий візуальний органайзер, який дозволяє систематизувати інформацію з будь-якої навчальної дисципліни. Лепбук може містити текстову інформацію, малюнки, графіки, діаграми тощо. Він інформативний, багатофункціональний, сприяє розвитку уяви, творчості, естетичних смаків [8].

Вивчаючи роман У. Самчука «Марія», студенти виготовляли лепбуки за змістом твору. Твір складається з трьох частин-книг, тому група студентів була об'єднана в три мікрогрупи, кожна з яких готувала лепбук за окремою частиною твору. Перша група студентів працювала над змістом частини «Книга про народження Марії». За допомогою підібраних ілюстрацій та текстового матеріалу студенти візуалізували сирітське життя Марії, кохання до Корнія та шлюб з нелюбом Гнатом. Друга група працювала над частиною «Книга днів Марії». Лепбук містить характеристики головних персонажів твору, візуалізований опис історичних подій початку ХХ століття, а також студенти «пошили» гардероб для Марії, припустивши, якби вона могла виглядати в окремих ситуаціях. Над змістом «Книги про хліб» працювали студенти третьої групи, які згенерували анаграму про головну проблему цієї частини твору; склали кросворд, ключові слова якого розкривали картини духовного і фізичного занепаду України, а через квітки червоного маку передали трагічну долю кожного персонажа твору.

Отже, лепбук – це нова універсальна форма організації освітньої діяльності для реалізації пізнавальної активності, креативності та самостійності в умовах сучасної освіти. Створення лепбуків є одним з методів, що сприяє кращому запам'ятовуванню значних обсягів інформації, розвитку образного мислення та творчих здібностей.

З метою виділення головної інформації від другорядної на заняттях з української літератури складають ментальні карти. Ментальна карта – це техніка візуалізації мислення, записування ідей, змісту твору, етапів творчого шляху

письменників.

Під час вивчення творчості М. Вінграновського студенти створили ментальну карту, в якій зібрали інформацію про поета як про шістдесятника, кіномитця та дитячого письменника. Під час роботи основна увага приділялася аналізу поетичної творчості, адже М. Вінграновський – справжній майстер

інтимної лірики, в якій розкривається широкий спектр почуттів ліричного героя, інтимні роздуми, прагнення проникнути у сенс людського буття. Передаючи головну думку поезії «Чорна райдуга», студенти зобразили ліричну героїню, у якої «...біле тіло / І чорні очі, як сто криниць». Візуалізація поезії передає відчуття студентів після прочитаного твору, адже з чорною райдугою вони порівнювали любов, яка ранить і крає серце ліричному герою. Невипадково на малюнку зображене і розбите серце, яке вказує на те, що герой помилився, коли довіряв людині, що розбила його серце.

На завершення аналізу поетичного твору студенти склали вірш-метафору на тему «Любов». Вірш-метафора складається з 6 характеристик в певній послідовності: колір, смак, запах, зовнішність, звук, якість переживання.

*Любов – це червона кофтина.
Любов – це терпка калина.
Любов – це колоски пшениці.
Любов – це карі налиті очиці.
Любов – це останній крик.
Любов – це надія повік.*

Такий варіант складання вірша є ще одним засобом для розвитку візуального мислення. Хоч як таких візуальних зображень немає, але «словесне» малювання «оживлює» текст і дає можливість «переживати» ті відчуття, якими наповнений твір.

Воєнна тематика творів О. Гончара сьогодні дуже близька молодому поколінню, яке живе під час війни і переймається долею людей, на життя яких вплинула війна. Програмою передбачено ознайомлення студентів з новелами письменника «За мить щастя» та «Модри Камень». Спочатку студенти за допомогою кіл Вена порівняли особливості зображення теми війни в двох творах, встановивши відмінні риси, зокрема, рік написання, пору року, коли відбуваються події, національність жіночих образів, тематику та проблематику новел. З'ясували спільну ідею

для двох творів: утвердження сили кохання, що долає будь-які перешкоди.

З метою детальнішого опису головних персонажів, середовища, в якому вони жили, передачу подій, які з ними сталися, студенти візуалізували елементи одягу, зокрема футболки персонажів. Маючи готові шаблони, вони зобразили одяг для жіночих образів – Лори («За мить щастя») та Терези («Модри Камень»). Можна побачити, що в обидвох зображеннях переважає червоний і чорний кольори, якими студенти передали весь трагізм ситуації, яка склалася між дівчиною-іноземкою та українським солдатом.

Створюючи одяг для чоловічих образів – Сашка («За мить щастя») та невідомого солдата-розвідника («Модри Камень»), студенти вибрали колір одягу сучасного воїна-солдата, а саме – камуфляж. Це вказує на те, що тема війни їм близька і в такий художній спосіб вони намагалися передати весь спектр почуттів під час читання творів.

Отже, в результаті застосування візуальних образів активізуються емоційно-образні компоненти мислення, забезпечується структурування змісту знань, моделювання елементів структури діяльності та процесів взаємодії об'єктів, здійснюється конструювання нових образів і візуальних форм, необхідних для вивчення та розуміння навколишньої дійсності та загальнолюдських цінностей [1]. Використання різних способів візуалізації стимулює інтерес до навчання, розвитку візуального та критичного мислення, комунікативних навичок, креативного підходу до вирішення різного роду ситуацій.

Список використаних джерел

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Ольга КИРИЧЕК,
викладач Курахівської філії Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій

Анотація. У багатьох галузях нашого життя використання штучного інтелекту останнім часом зробило переворот. Штучний інтелект – один із найзатребуваніших і найперспективніших напрямів в умовах загальної цифровізації. В статті надається огляд інструментів з використанням штучного інтелекту, за допомогою яких можна покращити якість навчання та розвиток здобувачів освіти.

Abstract: The use of artificial intelligence has recently revolutionised many areas of our lives. Artificial intelligence is one of the most promising areas in the context of general digitalisation. This article provides an overview of AI tools that can be used to improve the quality of education and the development of students.

Що ж таке штучний інтелект? Це галузь інформатики, яка займається створенням комп'ютерних систем, здатних здійснювати розумові процеси, які зазвичай пов'язують зі здатністю людини мислити та розв'язувати проблеми.

Використання штучного інтелекту в професійній діяльності викладача стає все популярнішим і відкриває безліч нових можливостей для поліпшення процесу навчання взагалі та навчання на основі індивідуальних потреб кожного здобувача освіти зокрема. Однак разом з цими можливостями постають і виклики, які потребують уваги та обґрунтованих рішень. Перед педагогами стоїть завдання оволодіти новими навичками та розуміти, як оптимально використовувати штучний інтелект у своїй роботі. Важливо зрозуміти, що штучний інтелект не може повністю замінити педагога, але може стати потужним інструментом для покращення якості навчання та розвитку здобувачів освіти.

Ось кілька основних напрямів, де викладач може використати штучний інтелект:

- Індивідуалізація навчання: штучний інтелект може аналізувати дані про успішність учнів і пропонувати індивідуальні навчальні плани, які відповідають рівню знань і потребам кожного

учня. Це дозволяє викладачам краще розуміти, де учень відстає, і приділити цьому більше уваги.

- Автоматизація рутинних завдань: штучний інтелект може виконувати такі завдання, як перевірка тестів, підготовка матеріалів для занять, складання розкладів. Це звільняє час викладача для більш творчих і важливих аспектів роботи.

- Віртуальні помічники: Чат-боти і віртуальні помічники можуть відповідати на запитання учнів, допомагати зі складанням домашніх завдань і навіть проводити інтерактивні заняття.

- Аналіз великих даних: штучний інтелект здатен аналізувати великі обсяги даних для виявлення тенденцій у навчанні, що допомагає викладачам адаптувати свої методики і стратегії навчання.

- Розвиток навичок: Використання штучного інтелекту для створення симуляцій та віртуальної реальності дозволяє учням практикувати реальні навички в безпечному середовищі.

Для реалізації цих навчальних завдань викладачеві будуть в пригоді такі інструменти:

ChatGPT – найпоширеніший на сьогодні чат-бот зі штучним інтелектом, розроблений компанією OpenAI

Wepic, Topic, Gamma App – сучасні платформи для створення презентацій за допомогою штучного інтелекту

InVideo – онлайн-сервіс для створення відео, який використовує штучний інтелект для автоматизації багатьох процесів

Ideogram – інструмент, здатний генерувати зображення з вражаючою типографією, може бути корисним в освітньому процесі для створення цікавих інтерактивних навчальних матеріалів та підвищення залученості студентів

Conker – онлайн-сервіс для створення тестів

Sonix – сервіс автоматичної аудіотранскрипції

Algora Education, CHATMIND – сервіси для створення ментальних карт

Midjourney – нейромережа для створення реалістичних зображень

Logo Maker – нейромережа для створення логотипів та слоганів

Загалом, штучний інтелект стає потужним інструментом для викладачів, підвищуючи ефективність освітнього процесу і сприяючи більш персоналізованому підходу до освіти.

Використання штучного інтелекту у роботі викладача програмування може значно підвищити ефективність навчання та зробити процес більш наочним і цікавим для студентів. Ось кілька способів, як штучний інтелект може допомогти у підготовці наочних матеріалів для ілюстрації лекцій.

Штучний інтелект може допомагати у створенні прикладів коду, що ілюструють різні концепції програмування. Наприклад, викладач може використовувати інструменти, такі як OpenAI Codex або інші мовні моделі, для швидкого написання коду, який демонструє певні алгоритми або структури даних.

Штучний інтелект може бути використаний для створення графічних візуалізацій складних

концепцій програмування. Наприклад, для пояснення роботи алгоритмів сортування можна використовувати анімації або графіки, які показують кроки виконання алгоритму в реальному часі. Інструменти для створення таких візуалізацій можуть включати спеціалізовані бібліотеки на кшталт Matplotlib або d3.js, а також генератори графіків з підтримкою штучного інтелекту.

Штучний інтелект може автоматично генерувати інтерактивні завдання для студентів, які дозволяють їм практикувати отримані знання

в реальному часі. Наприклад, адаптивні системи навчання можуть аналізувати помилки студентів і пропонувати індивідуальні завдання для усунення прогалин у знаннях.

Штучний інтелект може допомогти в автоматичному створенні конспектів лекцій, підготовці презентацій або навіть у створенні додаткових навчальних матеріалів, таких як підручники або методичні рекомендації. Використовуючи інструменти на основі штучного інтелекту, можна генерувати тексти з поясненням складних тем, що економить час викладача.

Штучний інтелект також може бути використаний для автоматичного оцінювання студентських робіт, надаючи викладачеві детальні звіти про успішність кожного студента. Це дозволяє швидко і точно виявляти слабкі місця і надавати зворотний зв'язок.

Також студенти можуть використовувати штучний інтелект для вивчення програмування, зокрема мови програмування Python. Існують онлайн-платформи, такі як Codecademy, Coursera або DataCamp, де штучний інтелект інтегровано для надання індивідуальних підказок та рекомендацій. Вони допомагають студентам краще засвоїти матеріал шляхом адаптації до їхніх темпів навчання.

Штучний інтелект може аналізувати код студента, виявляти помилки та пропонувати покращення. Наприклад, платформи з автогрейдером дозволяють студентам отримувати миттєвий зворотний зв'язок про правильність їхнього коду. Таким чином відбувається автоматизована перевірка коду. З використанням ШІ-інструментів, таких як GitHub Copilot, студенти можуть генерувати частини коду на основі опису задачі. Це допомагає вивчити структуру коду і зрозуміти, як писати ефективніші програми.

Під час виконання практичних робіт з програ-

мування можуть стати в пригоді віртуальні асистенти. Студенти можуть використовувати чат-боти, такі як ChatGPT, для отримання відповідей на конкретні питання про Python, включаючи пояснення синтаксису, допомогу з відлагодженням коду або навіть навчання нових концепцій.

Аналіз та оптимізація коду: штучний інтелект може допомогти виявити неефективні ділянки коду та запропонувати оптимізації, що особливо корисно для тих, хто вже має базові знання і хоче вдосконалити свої навички.

Підтримка проектної роботи: студенти можуть використовувати штучний інтелект для дослідження складних проблем, генерації ідей або навіть створення прототипів проектів на Python. Штучний інтелект може стати корисним інструментом під час розробки проектів, де потрібно

швидко знайти рішення або перевірити гіпотези.

З використанням цих підходів студенти можуть значно прискорити свій процес навчання, отримати глибше розуміння мови програмування Python і здобути практичні навички, необхідні для реальних завдань.

Висновок. Штучний інтелект відкриває нові можливості для викладачів, дозволяючи автоматизувати рутинні завдання, підвищувати якість навчання і робити освітній процес більш наочним і цікавим для студентів. Це, в свою чергу, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу і розвитку навичок. За допомогою штучного інтелекту студенти в процесі навчання можуть отримати глибше розуміння дисциплін, що вивчаються, і здобути практичні навички, необхідні для виконання реальних завдань.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Курси підвищення кваліфікації з розвитку цифрової та медійної компетентності педагогів засобами МООС у 2025 році.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проектування електронних освітніх ресурсів**». 13–15 січня, 8 – 10 вересня. 7 відеолекцій

Ознайомлення з процесами диджиталізації суспільства та освіти, зокрема: проектування електронних посібників, масових відкритих онлайн-курсів та відеолекцій, інтерактивних підручників і робочих зошитів.

Сертифікат 14 годин. Вартість 240 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Базова цифрова грамотність педагога**». 20–24 січня, 15–19 вересня. 13 відеолекцій

Опанування основами комп'ютерної та інформаційної грамотності, комунікації та взаємодії у цифровому суспільстві.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проектування та створення електронних підручників і посібників**». 27 – 31 січня, 22 – 26 вересня. 10 відеолекцій

Розвиток цифрової, проєктувальної, інформаційної та медійної компетентностей педагогів

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Проектування та створення масових відкритих онлайн-курсів**». 3 – 7 лютого, 29 вересня – 3 жовтня. 11 відеолекцій.

Проектування, створення сценарних планів і відеолекцій та впровадження в освітній процес масових відкритих онлайн-курсів (МООС).

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Робота з GOOGLE-СЕРВІСАМИ**». 10 – 14 лютого, 6 – 10 жовтня. 8 відеолекцій.

Викладачі, пройшовши цей курс, зможуть створити та користуватися своїм акаунтом, особистою електронною поштою, приймати і відправляти листи, документи, відео тощо, користуватися Google-дискон, створювати Google-презентації, Google-анімації, Google-форми, Google-сайт.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

продовження на стор. 119

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ

Олена ЗАПОРОЖЕЦЬ,
викладач КЗ «Бериславський медичний фаховий
коледж» Херсонської обласної ради

Анотація. У статті розглянуто особливості та можливості впровадження штучного інтелекту в освіті. Наведено основні переваги та недоліки цього процесу. Запропоновано приклади використання штучного інтелекту під час вивчення іноземної мови.

Abstract: The article discusses the peculiarities and the opportunities of the implementation of artificial intelligence in education. The main advantages and disadvantages of this process are given. Examples of the use of artificial intelligence in foreign language learning are offered.

Я оптиміст, і я вважаю, що ми можемо розвивати ШІ на благо всьому світу, щоб він міг працювати в гармонії з нами. Ми просто повинні знати про небезпеку, ідентифікувати її, використовувати найкращу практику та керування і заздалегідь бути готовими.

Стівен Хокінг

Сучасні технології кардинально змінюють усі сфери нашого життя. Поява та стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) значно пришвидшує ці процеси. Сьогодні є нейромережі, які можуть аналізувати спортивні матчі та фондові біржі, розпізнавати хвороби, керувати автомобілем, змінюючи його траєкторію руху, та ін. Галузь освіти не стала винятком, особливо після листопада 2022 року, коли доступ до сервісу ChatGPT став доступним для кожного. Завдяки алгоритмам аналізу великого обсягу даних та можливостям машинного навчання, ШІ почав трансформувати сам спосіб навчання, роблячи його доступним для ширшої аудиторії, враховуючи особисті потреби здобувачів освіти. Дослідження показують, що сьогодні все більше як викладачів, так і студентів починають використовувати ШІ для досягнення освітніх цілей [1,2].

Є кілька визначень поняття «штучний інтелект», наприклад: «здатність інженерної системи обробляти, застосовувати і вдосконалювати

здобуті знання та вміння», «програмне забезпечення, яке здатне самонавчатися», інноваційна платформа, цифрова технологія, комп'ютерна програма та ін. [3,4].

Питання щодо впровадження ШІ в освітній процес сьогодні стоїть дуже гостро, не втрачаючи своєї актуальності, та має своїх як прибічників, так і противників.

Одна з переваг використання ШІ в освіті – можливість індивідуалізації процесу навчання. Використовуючи адаптивні платформи та додатки, які аналізують поведінку та прогрес студента, можна налаштувати навчальні матеріали відповідно до його потреб та рівня підготовки. Це, в свою чергу, може підвищити ефективність навчання.

Іншою перевагою є підтримка викладачів. Штучний інтелект може замінити рутинні обов'язки педагогів: підготовка до занять, перевірка завдань тощо. Наприклад, автоматичні системи оцінювання можуть аналізувати письмові роботи та надавати зворотний зв'язок, виявляючи граматичні помилки чи стилістичні неточності. Це вивільняє час для педагогічної творчості, дає можливість більше уваги приділити індивідуальній роботі із здобувачами освіти.

Штучний інтелект також розширює можливості доступу до якісної освіти. Онлайн-платформи та навчальні додатки на основі або з вбудованим ШІ дають змогу людям, незалежно від місця проживання та соціального статусу, отримувати

нові знання і навички. Вони адаптують контент під потреби користувачів, надаючи зворотний зв'язок на різномірних етапах вивчення навчального матеріалу. Це особливо актуально для віддалених регіонів і людей з обмеженими можливостями, які можуть навчатися у зручній для себе час і в комфортних умовах.

На основі оброблених та згенерованих ШІ даних, пов'язаних з успішністю здобувачів освіти, державні органи управління освіти, освітні установи та викладачі можуть виявляти найпоширеніші труднощі студентів та вдосконалювати методи викладання.

Але поряд з очевидними перевагами впровадження ШІ в освітньому процесі, має місце й низка питань, які залишаються відкритими:

- ◆ відсутність людського підходу та емоційного інтелекту – викладачі часто адаптують свої заняття під аудиторію, враховуючи настрої та потреби студентів, а ШІ діє лише за встановленими алгоритмами;

- ◆ ризики щодо втрати конфіденційності інформації, адже системи на основі ШІ можуть зберігати велику кількість даних про студентів та педагогів, включаючи їхні навчальні результати, поведінку, інтереси та навіть особисту інформацію, а це створює загрозу витоку даних, яка може мати серйозні наслідки для приватності учасників освітнього процесу;

- ◆ надмірна автоматизація може призвести до зниження рівня критичного мислення в студентів, бо, покладаючись на готові рішення ШІ, вони перестають аналізувати інформацію та вирішувати проблеми самостійно;

- ◆ вплив на соціальну взаємодію – ШІ може призвести до зміни у спілкуванні студентів один з одним та викладачем;

- ◆ впровадження ШІ потребує значних фінансових витрат для технічної підтримки та підготовки персоналу для роботи з новими технологіями.

Актуальним лишається й питання академічної доброчесності [5]. В Україні у 2023 році прийнято новий закон про авторські та суміжні права, в якому, зокрема, були внесені уточнення, пов'язані з поширенням штучного інтелекту. Так, у цьому законі з'явилася нова стаття № 33, що описує права на об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою. Ці об'єкти називаються законом «неоригінальними» [6].

Чи варто непокоїтися, що ШІ в майбутньому зможе повністю замінити викладачів? Зараз це питання відкрите для обговорення великої кількості дослідників. Микола Скиба – експерт напряму «Освіта» Українського інституту майбутнього – каже, що за прогнозами аналітичних центрів світу професія вчителя залишиться актуальною ще 20–30 років. На зміну прийде кі-

берпомічник, який супроводжуватиме учасників освітнього процесу [7].

Згідно зі спільними дослідженнями Projector Creative & Tech Institute та Малої академії наук України (МАН) за підтримки дослідницької компанії Factum Group думки вчителів розділились у відповіді на питання, чи готові рекомендувати ШІ своїм колегам та учням. Кожна з трьох груп – промоутери, нейтралі та критики ШІ – мають приблизно однакові частки. Водночас, готовність рекомендувати ШІ своїм колегам дещо вища, ніж готовність рекомендувати використання ШІ учням [1].

Безумовно, використання ШІ в умовах дистанційного навчання значно допомагає викладачеві оптимізувати навчальний матеріал та час. Говорячи про заняття іноземної мови, ШІ може стати в пригоді для вдосконалення мовленнєвого матеріалу, підвищення мотивації студентів та ефективності заняття. Вивчення іноземної мови з ШІ може охоплювати, зокрема: відео, аудіо, анімацію, інтеграцію ігрових елементів, симуляцію реальних розмов з носіями мови, адаптивні вікторини, сторітелінг, VR і доповнену реальність та ін.

Інтерактивний контент та вправи, що імітують реальні життєві ситуації, допомагають вивчати та практикувати мову в реальному контексті, залучаючи до роботи різні органи чуття і заохочує активно вивчати іноземну мову.

Наприклад, платформа Duolingo дозволяє студентам вивчати іноземну мову за індивідуальними потребами, тренуючи необхідні навички володіння мовою (ШІ адаптує завдання, аналізуючи сильні та слабкі сторони кожного студента); Grammarly – це онлайн-інструмент з ШІ, який допомагає вдосконалити навички письма іноземною мовою, виправляючи граматичні помилки та пропонуючи персоналізовані рекомендації для поліпшення текстів; Pimsleur – платформа, яка допоможе практикувати спілкування іноземною мовою, адже використовує технологію розпізнавання голосу за допомогою ШІ; чат-боти на основі ChatGPT можна використовувати для розвитку діалогічного мовлення та навичок говоріння, також на основі цього інструменту викладач може створювати тексти, вправи або навіть ілюстрації, які пояснюють значення нової лексики; тренувати вимову можна на платформах Play.HT та ELSA Speak; Edpuzzle дозволяє викладачеві створювати інтерактивні відео із завданнями, а Twee допомагає створювати запитання, діалоги, історії, листи, статті, запитання з декількома варіантами відповідей, правильні/неправильні твердження та генерує дискусійні питання або знаходить факти та цитати відомих людей, пов'язані з потрібною темою та ін.

Висновок. Очевидним стає те, що ШІ стає

важливим інструментом в галузі освіти, а глибше його проникнення в процес навчання стає неминучим. Він може стати помічником як для викладачів в організації освітньо-виховного процесу, так й для студентів, індивідуалізуючи їх навчання. Однак, зважаючи на всі його переваги

та ризику, його використання має бути обґрунтованим, етичним та відповідальним, адже ми не можемо ігнорувати революційні зміни в освіті, які відбуваються з активним розвитком нейромереж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Всеукраїнське дослідження використання ШІ у шкільній освіті (електронний ресурс) – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2023/12/20/Vseukrainske.doslidzhennya.vykorystannya.20.12.2023.pdf>
2. Штучний інтелект в освіті : можливості, виклики та перші кроки великої адаптації (електронний ресурс) – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/04/255650/>
3. Мірошнікова А. Штучний інтелект і вчитель – тандем майбутнього? URL : <https://osvitoria.media/experience/>
4. Примаченко І. Штучний інтелект в освіті : можливості, виклики та перші кроки великої адаптації. URL : <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/4/255650/>
5. Академічна доброчесність і штучний інтелект (електронний ресурс) – Режим доступу : <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/akademichna-dobrochesnist-i-shtuchnyj-intelekt/>
6. Закон України «Про авторське право і суміжні права». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>
7. Чи зможе штучний інтелект замінити вчителя? (електронний ресурс) – Режим доступу : <https://vseosvita.ua/c/news/post/6235>

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Масовий відкритий онлайн-курс «**Створення електронних засобів навчання на платформі «ОСВІТНІЙ ХАБ <https://hub.nmcbook.com.ua>**».

17 – 21 лютого, 13 – 17 жовтня. 7 відеолекцій.

Не у кожного викладача є можливість створювати електронні освітні ресурси самостійно. Адже крім вміння працювати в комп'ютерних програмах для створення WEB-ресурсів, необхідно замовити хостинг, доменне ім'я ресурсу, оптимізувати ваш сайт для пошукових систем. І це не повний перелік функцій, які потрібно виконувати при створенні та обслуговуванні електронних освітніх ресурсів. Важливе те, що це вимагає фінансових витрат. Для того, щоб викладачі уникали труднощів під час створення авторських електронних засобів навчання, у Науково-методичному центрі створено ОСВІТНІЙ ХАБ – платформу, на якій педагоги, після короткого навчання, можуть самостійно створювати авторські освітні ресурси. Тільки після проходження масового відкритого онлайн-курсу педагогам буде надано доступ до платформи <https://hub.nmcbook.com.ua>.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Створюємо «підручник мрії»** – підручник нового покоління». 24 – 28 лютого, 20 – 24 жовтня. 9 відеолекцій.

Розвиток компетентності щодо створення рукописів підручників нового покоління та опанування комплексом програм для верстки сучасних інтерактивних підручників.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Ефективна робота з Microsoft та Edge: нові можливості сучасних технологій Microsoft**». 3 – 7 березня, 27 – 31 жовтня, 6 відеолекцій.

Курс, який відкриє для вас нові можливості сучасних технологій Microsoft.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

Масовий відкритий онлайн-курс «**Ми у світі інформації**».

3 – 7 листопада, 10 відеолекцій.

Під час проходження курсу педагоги навчаться ефективно працювати з інформацією: здобувати знання та закріплювати їх на практиці, підвищити рівень загальнономовної підготовки відповідно до вимог нової редакції «Українського правопису»; удосконалити вміння писати і переконливо доносити до читача свою позицію, ідею; навчитися дотримуватися інформаційної гігієни тощо.

Сертифікат 30 годин. Вартість 480 грн.

МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ МАТЕРІАЛІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ, НА НАЯВНІСТЬ ЦИФРОВИХ МАНІПУЛЯЦІЙ

Світлана КАПАНЖИ,
викладач Придніпровського металургійного фахового коледжу

Анотація. Стаття містить перелік та аналіз інструментів штучного інтелекту, які можна використовувати під час перевірки наукових статей, кваліфікаційних та випускових робіт, навчально-методичних матеріалів на виявлення плагіату.

Abstract: The article contains a list and analysis of artificial intelligence tools that can be used to check scientific articles, qualification and graduation papers, and teaching materials for plagiarism.

З розвитком штучного інтелекту нам стає дедалі складніше відрізнити людський текст від згенерованого роботом. Результати останніх досліджень на цю тему трохи лякають: наприклад, Tooltester опитали більш ніж 1900 американців, і серед них 53% не змогли точно відрізнити результати тексту, написаного ChatGPT, від людського.

Схожий результат отримало дослідження Стенфорда, де відрізнити контент, створений штучним інтелектом, змогли лише у половині випадків. Все це говорить тільки про одне: технологія розвивається з кожним днем і поступово стає все досконалішою, а отже, всім нам важливо тримати руку на пульсі і вміти вчасно викрити AI-текст, адже ці всі питання стосуються виявлення академічної доброчесності.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»:

1. «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- ▼ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- ▼ дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- ▼ надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- ▼ контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;

- ▼ об'єктивне оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і

джерела інформації» [1].

З початку роботи **ChatGPT** в Україні, який створений OpenAI для допомоги з вирішенням різноманітних завдань: від відповідей на запитання до написання текстів та надання консультацій, його можливості все більше використовуються у різних сферах, зокрема – в науковій діяльності. Найбільшу частку користувачів становлять студенти, які прагнуть отримати оригінальний текст та значно скоротити час, витрачений на роботу. З часом можливості ШІ зросли – з'явилися нові інструменти, такі як підтримка зображень та браузера, що значно розширює можливості науковців та студентів [2].

Штучний інтелект (ШІ) відіграє важливу роль в освіті, тому студенти, науковці та педагогічні працівники все частіше використовують його можливості для написання наукових робіт, і це викликає дискусії щодо етичності та легальності таких дій. Інструменти штучного інтелекту, такі як генеративні моделі тексту, покликані допомагати в створенні текстів, забезпечуючи швидкий доступ до інформації та формулювань, включаючи автоматичне написання частин досліджень, наукових статей чи рефератів. Однак такий підхід часто стикається з проблемою плагіату, оскільки використання текстів, створених штучним інтелектом, порушує принципи академічної доброчесності [3].

Використання ШІ для генерації наукових текстів призводить до некоректного цитування або навіть їх відсутності, що вважається академічною нечесністю. Студенти здають роботи, створені штучним інтелектом, як свої власні, не визнаючи участі технологій під час їх написання. Це порушує етичні стандарти, адже будь-яке використання сторонніх джерел, включаючи ШІ, має бути відповідно позначене та цитоване. Педагоги та наукові установи часто застосовують програмне забезпечення для виявлення плагіату, щоб перевірити автентичність робіт, і згенеровані штучним інтелектом тексти можуть бути виявлені відзначені як такі, що не є оригінальними.

У зв'язку з масовим застосуванням ШІ серед студентства керівництво закладів освіти стало все більше замислюватись над тим, як перешкодити цьому процесу, адже текст в студентських роботах має бути авторським, тоді як згенеровані матеріали не є такими. І якщо для боротьби з плагіатом було створено багато зручних сервісів, то перевірка тексту на ШІ – часто супроводжується помилками й похибками. Так,

одні сервіси з високою ймовірністю визначають наявність ШІ в роботі, проте під час перевірки дійсно авторського тексту вони помилково вважають його також згенерованим.

Важливо сформулювати відповідь на головне питання – чи дійсно можна не просто виявити наявність згенерованого тексту в студентській (науковій) роботі, але й довести правильність результатів цієї перевірки.

На початку червня 2024 р. Верховною Радою України прийнято за основу проєкт Закону «Про академічну доброчесність», в преамбулі якого зазначено, що він є унікальним в плані перевірки на ШІ. Прийняття цього Закону необхідне для забезпечення високих стандартів освіти та наукових досліджень, сприяння чесності та прозорості в освітньому процесі, а також для запобігання випадкам плагіату та інших видів академічної нечесності.

Він спрямований на забезпечення того, щоб студенти та викладачі дотримувалися етичних норм в освітньому процесі, що сприяє підвищенню загальної якості освіти. Плагіат є серйозною проблемою у багатьох закладах освіти. Закон допомагає створити механізми для його виявлення та запобігання. Дотримання принципів академічної доброчесності сприяє створенню культури чесності та прозорості в освітньому середовищі (рис. 1).

Отже, незабаром застосування ШІ в науковій діяльності буде регулюватись на законодавчому рівні. Також варто відзначити, що встановлені та доведені наслідки наявності згенерованого тексту в наукових роботах є серйозними: для студентів, залежно від кількості фактів встановлення порушення:

- ◆ за перше порушення – перероблення наукової роботи;
- ◆ повторне порушення – повторне проходження освітньої компоненти освітньої програми;
- ◆ відмова у виплаті стипендії, участі в отриманні грантів, пільг або навіть відрахування з закладу освіти (за друге порушення впродовж 1 року); для аспірантів – позбавлення права отримання наукового ступеня; для науково-педагогічних працівників – від попередження до відсторонення від участі в науковій та педагогічній діяльності закладу освіти та позбавлення нагород, відзнак й звільнення із займаної посади.

Отже, лише перевірка на штучний інтелект за допомогою сервісу **StrikePlagiarism** є платним, причому звичайна перевірка може тривати

Рис. 1. Основні тези проекту Закону «Про академічну доброчесність»

до 24 годин, тому треба бути готовим до того, що для отримання звіту потрібно буде придбати ще 1 токен. Для збільшення кількості перевірок на сервісі Smodin потрібно зареєструватись та оплатити свій план – 280, 717 або 1951 грн на місяць (залежно від кількості перевірок та додаткових послуг) (рис. 2).

Перш ніж скористатись одним із сервісів, визначиться, що саме потрібно підтвердити – авторство тексту чи наявність ШІ.

В будь-якому випадку перевірка на штучний інтелект українською мовою доступна в усіх проаналізованих сервісах (тобто доступна послуга ai detector українською).

Назва	Можливість перевірки згенерованого тексту	Необхідність реєстрації	Вартість перевірки	Кількість символів для перевірки
StrikePlagiarism	✓	Так	2 токени (1 токен = 110 грн.)	8 тис.
Smodin	✓	Ні (лише для платного користування)	Безкоштовно 5 спроб на тиждень (без реєстрації)	до 5 тис.
Neuralwriter	✓		Безкоштовно	до 10 тис.
Zerogpt	✓		Безкоштовно (5 перевірок), далі – 7,99 або 18,99\$ на місяць	до 15 тис.

Рис. 2. Порівняльна таблиця найпопулярніших сервісів на виявлення ШІ

Сервіс **StrikePlagiarism** вимагає реєстрації, проте під час перевірки, для економії коштів, можна обрати лише перевірку тексту на ШІ – без інших видів перевірок.

За допомогою сервісу Smodin також можна перевірити ШІ – варто обрати сервіс на сайті «ШІ-детектор вмісту».

Під час роботи із сервісом **Neuralwriter** для визначення ШІ потрібно обрати опцію «Детектор AI тексту».

Сервіс **Zerogpt** перевіряє тексти саме на наявність ШІ, тому тут обирати додаткові опції не потрібно – просто одразу відправити на перевірку.

Назва	Можливість перевірки на ШІ онлайн	Результати перевірки (відсоток згенерованого тексту, виявленого сервісом)	
		тексту Конституції	згенерованого тексту
StrikePlagiarism	✓	21%	91%
Smodin	✓	0%	14%
Neuralwriter	✓	30%	40%
Zerogpt	✓	96,66%	64,79%

Рис. 3. Результативність перевірки ШІ найпопулярнішими сервісами

Отже, усі сервіси дають змогу перевірити текст на наявність згенерованого тексту, пропонуючи або завантажити файл на сайті, або вставити скопійований текст у відповідне вікно.

Результативність перевірки ШІ найпопулярнішими сервісами

Далі проаналізуємо, наскільки ефективно ці сервіси можуть відрізнити ознаки генерації тексту штучним інтелектом, використовуючи для цього текст статті 21-30 Конституції України про права та права, свободи та обов'язки людини і громадянина та текст на цю ж тему, згенерований ШІ, адже Конституція України була прийнята у 1996 році і про наявність штучного інтелекту в ній не може бути й мови (рис. 3).

помогою ШІ. Найменш результативним є сервіс **Smodin**. Отже, щоб визначити згенерований штучним інтелектом контент, краще обрати сервіс **StrikePlagiarism**, а найменш ефективним є сервіс **Smodin**.

Очевидно, що після прийняття Закону «Про академічну доброчесність» заклади освіти будуть і надалі використовувати сервіс **StrikePlagiarism** – він дає змогу не лише перевірити унікальність тексту, але й найточніше визначити відсоток тексту, згенерованого ШІ. Цей прогноз можна обґрунтувати тим, що українські заклади освіти вже не перший рік користуються цим сервісом, тому змінювати його на інший для них немає сенсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту : Закон України від 16.07.2019 №10-р /2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні».
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
2. Програма великої трансформації «Освіта 4.0 : український світанок». URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2022/12/10/Osvita_4.0.ukrayinskyy.svitanok.pdf
3. ISO/IEC TR 24028:2020(en) Information technology – Artificial intelligence – Overview of trustworthiness in artificial intelligence URL: <https://www.iso.org/standard/77608.html>
4. Штучний інтелект. Як він вплине на освіту. URL: <https://nus.org.ua/articles/shtuchnyj-intelekt-yak-vin-vplyne-na-osvitu/>
5. Інформаційний ресурс <https://uk.wikipedia.org/wiki/ChatGPT>
6. Інформаційний ресурс <https://educationpakhomova.blogspot.com/p/ai-in-education.html>

ІНТЕРАКТИВНИЙ КОНТЕНТ – КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Валентина ФЕНІНА, методист
Ірина МУСІНА, завідувач навчальної лабораторії
ВСП «Маріупольський фаховий коледж
ДВНЗ «Приазовський державний технічний
університет»

Анотація. У статті розглядається сутність цифровізації як ефективного методу освітнього процесу. Особливістю роботи є приклади інтеграції цифрових інструментів у методичну роботу, що відкриває нові можливості для підвищення її якості, розглядаються приклади створення інтерактивного контенту залежно від мети, цільової аудиторії та напрямів роботи.

Abstract: The article discusses the essence of digitalization as an effective method of the educational process. The peculiarity of the work is the examples of integration of digital tools into methodological work, which opens up new opportunities for improving its quality, examples of creating interactive content are considered, depending on the purpose, target audience and areas of work.

Цифровізація освіти в ЗФПО забезпечує інтерактивне, доступне й сучасне середовище для навчання та надання методичної допомоги, зменшує залежність викладання і навчання від місцезнаходження учасників освітнього процесу, прискорює глобалізацію.

Використання цифрових технологій сприяє індивідуалізації освітнього процесу, полегшує сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу, стимулює пізнавальну діяльність та підвищує зацікавленість здобувачів освіти. Слід відзначити, що окремі форми цифрових технологій стають ефективними інструментами для складання, структурування та презентації ділових документів, роблячи їх більш наочними й зручними для сприйняття. Інтеграція цифрових інструментів у методичну діяльність відкриває нові можливості для підвищення якості освіти, забезпечення індивідуального підходу до навчання, вдосконалення комунікації та обміну досвідом між учасниками освітнього процесу.

Вважаємо за доцільне поділитися досвідом створення і використання інтерактивного контенту в освітньому процесі та діяльності ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет».

Інтерактивний плакат – це спосіб візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплюються посилання на вебресурси, інтернет-документи, мультимедійні об'єкти, що надає можливість зібрати всі матеріали з конкретного питання чи теми в одному місці.

Основна функція такого інтерактивного ресурсу – демонстрація матеріалу з конкретного питання чи теми. Основна мета – привернення уваги і запам'ятовування.

Інтерактивні плакати в Коледжі використовуються з метою:

- активної взаємодії на навчальних заняттях (приклад за посиланням: <http://surl.li/zjnqqq>);
- додаткової допомоги під час виконання домашніх завдань або поглибленого вивчення конкретної теми (приклад за посиланням: <http://surl.li/qafggd>);
- візуалізації алгоритму побудови складних графічних елементів під час виконання графічної роботи (алгоритм побудови циркулярних та лекальних кривих під час виконання завдань графічної роботи з дисципліни «Креслення та перспектива» (приклад за посиланням: <http://surl.li/yywtzg>);

- надання методичної допомоги педагогічним працівникам з питань атестації, заповнення електронних журналів та ін. (приклади за посиланнями: <http://surl.li/sazwkz>, <http://surl.li/gisuwj>);
- проведення профорієнтаційної роботи тощо (приклади за посиланнями: <http://surl.li/oealis>, <http://surl.li/xzrczv>).

Отже, інтерактивний плакат – це сторінка доступу, з якої можна перенаправити цільову аудиторію на десятки інших сторінок, зібравши всі матеріали з конкретного питання чи теми в одному місці.

Основні ознаки інтерактивного плаката – це наявність головного великого зображення, яке об'єднує всі елементи плаката в єдине ціле; наявність додаткової інформації або начертності, прикріпленої в згорнутому вигляді, яка розгортається/згортається за командою; навігація, наявність інструментів, які забезпечують максимальну взаємодію

учасників освітнього процесу зі змістом певного онлайн-ресурсу на всіх етапах засвоєння інформації.

Інтерфейс інтерактивного плаката має бути яскравим, доступним і зручним. Під час його розробки необхідно враховувати тему і мету створення, цільову аудиторію, структуру майбутнього плаката, зібрати необхідні мультимедійні матеріали, визначити взаємозв'язки елементів та їх розташування.

Доцільність використання інтерактивного плаката зумовлена саме універсальною можливістю роботи з ним у різних формах навчання і діяльності освітнього закладу.

Пропонуємо вашій увазі інтерактивний плакат, створений з метою надання методичної допомоги педагогічним працівникам Коледжу. На плакаті вміщено таку інформацію: Інструкція з ведення електронного журналу обліку роботи академічної групи та викладача у ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ»; Інструкція щодо оформлення Google Classroom; Як зробити скріншот на ПК (приклади); Як оформити стрічку?; Зворотний зв'язок тощо. Завдяки наведеному інтерактивному контенту не потрібно шукати інструкції та приклади в різних

вкладках віртуального методичного кабінету, для зручності колег необхідна з оформлення або заповнення інформація вміщена на одному плакаті.

Для успішного створення інтерактивного контенту необхідно володіти і постійно вдосконалювати свої вміння та навички роботи з інтернетом, його ресурсами, розвивати цифрову компетентність, яка є необхідною вимогою сьогодення. Вона визнана Європейським Союзом однією з восьми ключових компетентностей для навчання впродовж життя [3].

В освітньому процесі ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» активно використовуються Genially і ThingLink – онлайн-платформи для створення різного інтерактивного контенту: інфографіки, вікторин, презентацій, листівок, плакатів та інших мультимедійних проєктів (посилання на приклади згенеровані в QR-кодах).

Основні можливості Genially:

Інтерактивність – дозволяє додавати інтерактивні елементи, такі як кнопки, спливаючі вікна, анімації та посилання.

Шаблони – є велика кількість готових шаблонів для різних типів контенту.

Мультимедійність – можливість інтегрувати текст, зображення, відео та аудіо.

Колаборація – дозволяє кільком користувачам працювати над одним проєктом одночасно.

Аналітика – дає змогу відстежувати взаємодію користувачів з наданим контентом.

Основні можливості ThingLink:

Інтерактивні точки – дозволяють додавати текст, посилання, аудіо, відео або інший контент до обраних точок на зображенні чи відео.

Віртуальні тури – можливість створювати інтерактивні 360-градусні тури.

Підтримка VR – створення контенту, що підтримує віртуальну реальність.

Аналітика – як і в Genially, ThingLink дозволяє відстежувати, як користувачі взаємодіють із наданим контентом.

Обидві платформи є потужними інструмен-

тами для створення сучасного інтерактивного контенту, що значно покращує досвід користувачів і полегшує засвоєння інформації.

Як підсумок, слід зазначити, що використання інтерактивних дидактичних засобів – інтерактивного контенту – дозволяє не лише краще сприймати навчальний матеріал, підвищити інтерес до навчальної дисципліни, організувати самостійну пізнавальну діяльність здобувачів освіти, можливість знайти правильну відповідь, поглибити знання з конкретного питання або теми, але й урізноманітнити здійснення методичної, профорієнтаційної та інших видів роботи в закладі фахової передвищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти : виклики та відповіді. Вісник НАПН України, 2020. – № 2 (2). – С. 1–6.
2. Концепція розвитку цифрових компетентностей. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.
3. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності». 2021. URL : <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennya-tipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-z-rozvitku-cifrovoyi-kompetentnosti>

ПРОФЕСІЙНИЙ КОМПАС

У КАТЕГОРІЇ «ПРОФЕСІЙНИЙ КОМПАС» ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ NMCBOOK.COM.UA

РОЗМІЩЕНО:

Методичні рекомендації щодо створення та організації діяльності кваліфікаційних центрів для оцінювання й визнання результатів навчання, присвоєння та/або підтвердження професійних кваліфікацій.

У методичних рекомендаціях розкрито загальні поняття, процедуру створення та організації діяльності кваліфікаційних центрів для оцінювання, визнання результатів навчання, присвоєння та/або підтвердження професійних кваліфікацій, здобутих через формальну, неформальну та інформальну освіту. <https://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2024/12/metod-rekom-mon-kcz-2024-2.pdf>

Методичні рекомендації з організації дорадчої діяльності у закладах освіти.

У методичних рекомендаціях розкрито загальні поняття, процедуру, методи, форми, принципи роботи і особливості навчання дорослого населення, психологічні та етичні аспекти консультування, умови поширення знань і впровадження у виробництво сучасних досягнень науки, техніки та технологій, надання сільськогосподарським товаровиробникам й сільському населенню дорадчих послуг з питань менеджменту, маркетингу, сучасних технологій та розвитку соціальної сфери села, вдосконалення практичних навичок прибуткового господарювання сільськогосподарських підприємств, особистих селянських та фермерських господарств, підвищення рівня життя сільського населення.

https://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2024/12/metod-rekom-organiz_dorad_diyaln-2024.pdf

Науковцями, викладачами, роботодавцями-практиками підготовлений курс “Обрізання плодівих та ягідних рослин” рубрики “Сад без турбот” та розрахований на широке коло дорослого населення, здобувачів освіти, які обрали собі відповідну професію, садівників-аматорів, а також на будь-кого, хто зацікавиться викладеним матеріалом.

Курс призначений для здобуття нових і поглиблення отриманих знань, умінь та навичок з виробництва продукції садівництва на сучасному етапі й розроблений відповідними модулями.

Заклади освіти можуть використовувати загалом або окремі модулі відповідно до категорії слухачів. Термін навчання визначає заклад освіти, коригує кількість годин залежно від потреб слухачів та актуальності викладених питань.

Ознайомитися із методичними матеріалами можна на сайті Науково-методичного центру за покликанням <https://nmc-vfpo.com/f3xy>

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИНАМІЧНОЇ ПРОГРАМИ GEOGEBRA В ПРОЦЕС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Яніна КРИВОРУЧКО,
канд. фіз.-мат. наук, викладач
ВСП «Немішаївський фаховий коледж НУБіП України»

Анотація. У статті розглянуто досвід впровадження динамічної програми GeoGebra в освітній процес з метою підвищення рівня математичної компетентності студентів I і II курсів фахового коледжу. Визначено основні методичні особливості цього програмного за-собу та перспективи його застосування. Описано практичні аспекти інтеграції GeoGebra у заняття з математики. Обговорено ефективність цього інструменту в контексті формування ключових математичних навичок у студентів.

Abstract: The article considers the experience of introducing the dynamic GeoGebra programme into the educational process in order to improve the level of mathematical competence of first- and second-year students of a professional college. The main methodological features of this software tool and prospects for its application are identified. The practical aspects of integrating GeoGebra into mathematics classes are described. The effectiveness of this tool in the context of forming key mathematical skills in students is discussed.

У сучасному освітньому процесі постає го-стра необхідність використання інноваційних технологій, які допомагають студентам краще зрозуміти та засвоїти навчальний матеріал з математики. Традиційні методи викладання часто не забезпечують достатнього рівня інтерактивності та візуалізації, що може негативно впливати на мотивацію студентів та їх успішність. У цьому контексті використання динамічних математичних програм, таких як GeoGebra, відкриває нові можливості для інтерактивного та діяльнісного навчання. GeoGebra зарекомендувала себе як ефективний інструмент для візуалізації математичних понять та їх дослідження. Вона широко використовується в школах і закладах вищої і фахової передвищої освіти. Численні дослідження підтверджують, що застосування GeoGebra сприяє поліпшенню розуміння студентами складних математичних тем, підвищує їхню зацікавленість у предметі, а також дозволяє краще підготуватися до національного мультипредметного тесту (НМТ).

Метою статті є висвітлення досвіду впровадження програми GeoGebra в освітній процес,

аналіз її впливу на формування математичної компетентності студентів, а також визначення перспектив подальшого використання цього інструменту в освітньому середовищі.

Програма має зручний інтерфейс, який можна налаштувати відповідно до потреб конкретного заняття або проекту. Це робить програму доступною та зрозумілою навіть для тих студентів, які тільки починають знайомитися з комп'ютерними технологіями.

Функціональні можливості GeoGebra дозволяють ефективно використовувати її у процесі вивчення математики з різною метою. За допомогою GeoGebra можна швидко створювати високоякісні графічні зображення математичних об'єктів (графіки функцій, графіки рівнянь, геометричні фігури, формули тощо). Після цього отримані рисунки можна використовувати для створення друкованих дидактичних матеріалів, мультимедійних презентацій навчального призначення тощо. Але найважливішим є те, що GeoGebra має у своєму арсеналі великий набір інструментів для створення динамічних комп'ютерних моделей, що дозволяє викладачу

на заняттях математики ефективніше пояснювати математичні концепції різного рівня складності. На сучасному етапі розвитку математичної освіти використання комп'ютерних моделей у освітньому процесі є однією з передумов підвищення його результативності.

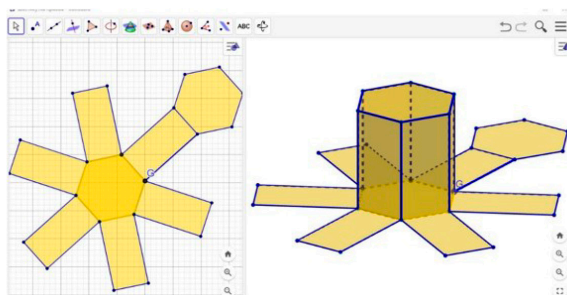
На заняттях з геометрії я використовую створені в GeoGebra динамічні моделі геометричних фігур для демонстрації і дослідження їх властивостей. Замість статичних рисунків у підручниках студенти можуть бачити, як фігури змінюються під впливом різних трансформацій, таких як симетрія, повороти або паралельні переноси, змінюючи їх параметри в режимі реального часу. Можна легко копіювати об'єкти, виконувати їх поділ на окремі елементи, видаляти частини фігури або робити їх невидимими, коли це необхідно. Додатково є можливість зафарбовувати різні елементи фігур різними кольорами для покращення наочності. Особливої уваги заслуговує функція покрокового відображення ходу побудови фігур. Вона дозволяє наочно продемонструвати студентам етапи створення геометричних об'єктів, що сприяє глибшому розумінню процесу та його ключових аспектів. За зміни координат опорних точок фігура оживає на екрані, змінюючи своє положення та форму, що надає студентам унікальну можливість спостерігати за взаємозв'язками між елементами фігури в реальному часі. Це сприяє розвитку просторового мислення та кращому засвоєнню матеріалу.

Завдання зі стереометрії, особливо ті, що пов'язані з многогранниками та тілами обертання, досить часто з'являються у національному мультипредметному тесті з математики. Ці теми

включають у себе задачі, що вимагають побудови, аналізу та розуміння просторових фігур і їхніх розгорток. У стереометрії розгортка – це плоска фігура, яку можна отримати, розкриваючи поверхню тривимірного об'єкта і відображаючи її на плоску площину. Розгортка допомагає вирішити завдання, пов'язані зі складними тривимірними об'єктами, і забезпечує можливість аналізу їх структури та властивостей в площині. Наприклад, для обчислення площі поверхні складеної фігури або визначення її геометричних характеристик. Деякі студенти мають добре розвинену просторову уяву, що дозволяє їм без проблем «модельювати» об'єкти в своїй уяві. Однак для багатьох студентів це є складним завданням. Для таких студентів візуалізація фігур є важливим інструментом навчання. Тут на допомогу приходить GeoGebra, яка значно полегшує розуміння стереометричних задач і сприяє розвитку просторового мислення.

GeoGebra дозволяє студентам не просто бачити многогранники та тіла обертання, але й інтерактивно працювати з ними. Студент може будувати потрібний об'єкт, змінювати його розміри, повертати фігуру під різними кутами, спостерігати за її розгорткою в режимі реального часу. Це забезпечує можливість динамічного дослідження просторових фігур, що дозволяє навіть тим, у кого не надто розвинена уява, розуміти і вивчати властивості тіл обертання, многогранників та їхніх розгорток.

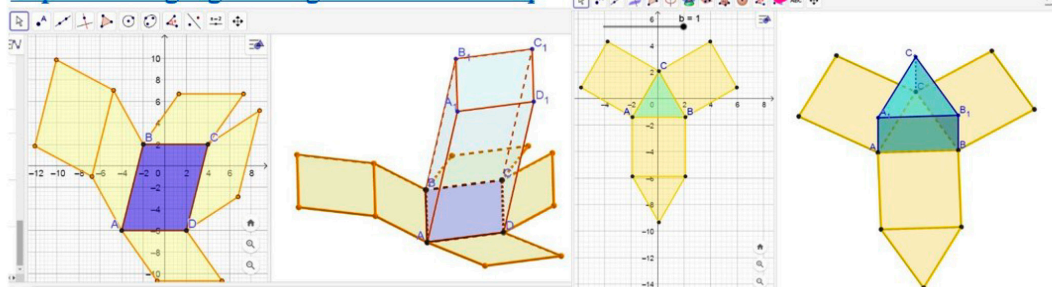
Як приклад можна розглянути комп'ютерні моделі розгорток шестикутної, чотирикутної, трикутної призми, перейшовши за QR-кодом або за посиланням до власних розробок на платформі GeoGebra

<https://www.geogebra.org/m/zrbqmqtz>

<https://www.geogebra.org/classic/czkrmv2q>

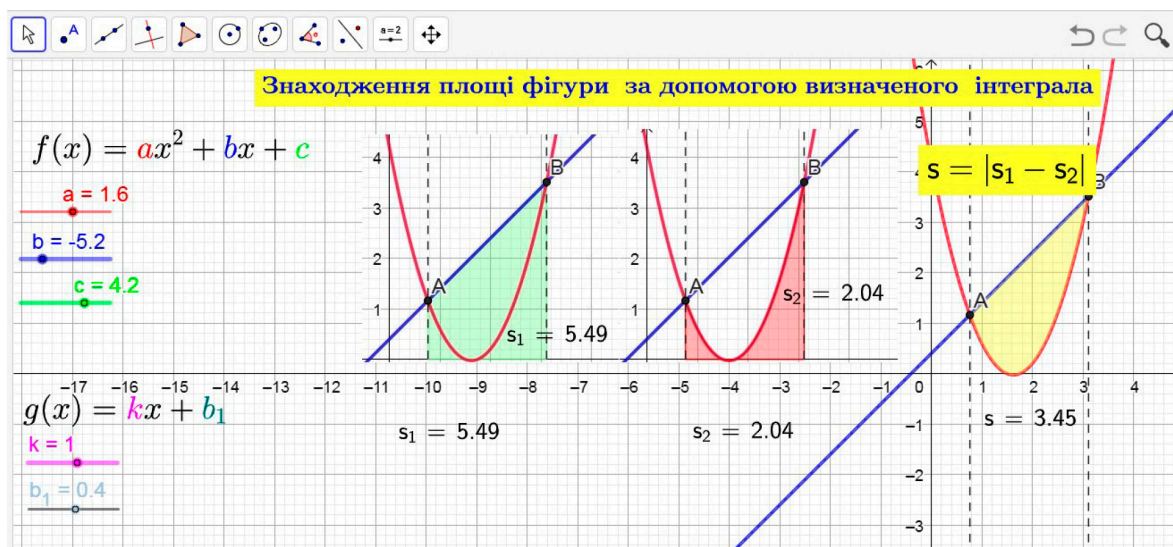

Для максимального ефекту від використання GeoGebra в навчанні важливо правильно інтегрувати цю програму в освітній процес. Рекомендую кілька ключових стратегій, які можуть допомогти у цьому.

1. Використання на різних етапах заняття.

Програма GeoGebra може використовуватися на будь-якому етапі заняття – актуалізація опорних знань і вмінь, пояснення нового матеріалу, засвоєння нових знань і вмінь, закріплення знань та виконання самостійних робіт. Викладач може почати заняття з демонстрації динамічної моделі, що ілюструє нову тему, а потім надати студентам завдання для самостійного дослідження.

Як приклад розглянемо комп'ютерну модель, наведену на рисунку. Її можна використовувати під час вивчення теми «Застосування визначеного інтеграла до обчислення площ плоских фігур» <https://www.geogebra.org/classic/j5xqqpw>.

Спочатку викладач демонструє побудову графіків квадратичної і лінійної функцій. За зміни значень параметрів a , b , c для квадратичної функції і параметрів k , b_1 для лінійної функції (за допомогою повзунків a , b , c , k , b_1) зазнають відповідних змін графіки функцій, за якими спостерігають студенти. Потім викладач демонструє обчислення площі плоскої фігури, яка обмежена цими функціями. Використання моделі буде ефективнішим, якщо викладач запропонує студентам на занятті провести за допомогою цієї моделі дослідження з метою повторення правил отримання графіків функцій $y=af(x)$, $y=f(x)+c$ та $y=f(x)+b$ з графіка функції $y=f(x)$ і «відкриття» впливу зміни коефіцієнтів цих функцій на зміну формули обчислення площі плоских фігур за допомогою визначеного інтеграла. Завдання може бути таким.

Виконайте дослідження відповідно до плану.

1. Змініть за допомогою повзунка значення параметра a .
2. Надайте йому спочатку додатних, а потім від'ємних значень.
3. Що відбувається з графіком функції? Зробіть висновки.
4. Аналогічні дії виконайте з параметрами b , c , k , b_1 .
5. Сформулюйте правила отримання графіків функцій $y=af(x)$, $y=f(x)+c$ та $y=f(x)+b$ з графіка функції $y=f(x)$.
6. Дослідіть, у яких випадках значення визначеного інтеграла від квадратичної функції є додатним, а у яких від'ємним.
7. Дослідіть, у яких випадках значення визначеного інтеграла від лінійної функції є додатним, а у яких від'ємним.
8. Дослідіть вплив зміни графіків функцій на зміну формули обчислення площі плоскої фігури, обмеженої графіками цих функцій.

Частину завдання, наприклад, побудувати квадратичну і лінійну функцію, можна дати як домашнє завдання напередодні вивчення теми. Тоді на занятті студенти разом з викладачем проводять дослідження на знаходження площі фігури за допомогою інтеграла. Студенти можуть використовувати GeoGebra для виконання домашніх завдань та самостійного вивчення матеріалу.

Таким чином, створення математичних моделей в програмі GeoGebra не лише сприяє глибокому засвоєнню математичних формул та алгоритмів, але й формує у студентів важливі навички

роботи з прикладними програмами та розвиває їхні творчі здібності.

2. Індивідуальна та групова робота.

GeoGebra може бути ефективно використана як для індивідуальної роботи студентів, так і для роботи в групах. Наприклад, під час вивчення теми «Похідна функції та її застосування» студенти можуть знаходити похідні функцій самостійно, а потім перевіряти правильність виконання завдання за допомогою програми, будувати графіки функцій, досліджувати точки екстремуму та інші властивості функцій. Важливою перевагою GeoGebra є можливість миттєво бачити результати своїх дій, що сприяє кращому розумінню матеріалу. Студенти можуть спільно створювати моделі, обговорювати їх та приходити до спільного рішення. Це розвиває їхні навички співпраці та комунікації, що є важливими аспектами компетентнісного підходу до навчання.

3. Проєктна діяльність

Проєктне навчання з використанням GeoGebra дозволяє студентам створювати свої власні математичні моделі, що стосуються вивчення геометричних або алгебраїчних об'єктів, та досліджувати їх у контексті реальних задач. Важливою темою у стереометрії є побудова та дослідження вписаних об'єктів. GeoGebra надає можливість студентам самостійно створювати такі моделі, досліджуючи їхні властивості та взаємодії з іншими геометричними об'єктами. Наприклад, студенти можуть побудувати в GeoGebra вписану у циліндр піраміду. Використовуючи інструменти програми, вони можуть побудувати піраміду таким чином, щоб її вершина знаходилася на осі циліндра, а основа торкалася його бічної поверхні. Завдяки можливості змінювати параметри фігур у режимі реального часу, студенти можуть досліджувати, як зміна висоти піраміди впливає на її об'єм або площу

поверхні, і як ці параметри співвідносяться з параметрами циліндра.

Студентам можна запропонувати виконати проєкт побудови динамічної моделі, наприклад, парасольки (окулярів, рибки, серця та ін.) у середовищі програми GeoGebra із застосуванням різних математичних функцій. Така діяльність не лише поглиблює знання з математики, але й сприяє розвитку творчих здібностей, дослідницьких навичок, критичного мислення та вміння працювати в команді.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Впровадження GeoGebra в освітній процес дозволяє викладачу зробити процес навчання більш інтерактивним, наочним та ефективним. Завдяки можливостям цієї програми студенти краще засвоюють різного рівня складні математичні поняття, розвивають свої аналітичні та дослідницькі навички, а також підвищують свою мотивацію до навчання, що сприяє формуванню ключових компонентів математичної компетентності студентів. GeoGebra виступає потужним інструментом для покращення просторового мислення, особливо під час підготовки до таких важливих іспитів, як НМТ. Програма відкриває широкі можливості для організації ефективного навчання на різних етапах в аудиторії, на індивідуальних заняттях, а також в умовах дистанційного та змішаного навчання, що забезпечує високий рівень якості освіти. Завдяки можливості створення інтерактивних моделей, проведення анімацій та організації дослідницьких завдань, GeoGebra стає незамінним інструментом у сучасному освітньому процесі.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу цієї програми на успішність студентів в умовах змішаного та дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ракута В. М. GeoGebra 5.0 для вчителів математики. Алгебра (оновлена версія) : навчальний посібник / В. М. Ракута. – Чернігів : ЧОІППО ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 76 с.
2. Ракута В. М. GeoGebra для вчителів математики. Стереометрія : навчальний посібник / В. М. Ракута. – Чернігів : ЧОІППО ім. К. Д. Ушинського, 2023. – 102 с.
3. Ракута В.М. Система динамічної математики GEOGEBRA як інноваційний засіб вивчення математики / В.М. Ракута. Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 4 (30).
4. Тушев А., Чупордя В. Застосування програми GEOGEBRA для формування дослідницьких умінь під час створення динамічних розробок з геометрії / А. Тушев, В. Чупордя // Науковий журнал «Фізико-математична освіта». – 2022. – Том 34. – № 2.

ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ГЕРОНТОЛОГІЯ ТА ГЕРІАТРИЯ»

Володимир ДЕМИДЕНКО,
директор КЗ «Павлоградський фаховий медичний
коледж» ДОР»

Анотація. Впровадження сучасних автоматизованих інформаційних систем в медицину та охорону здоров'я передбачає інтеграцію в освітній простір нових форм, методів, принципів, засобів навчання і контролю знань здобувачів освіти. Тому освіта на сучасному етапі вимагає змін, які передбачають впровадження у дидактичну практику новітніх форм і методів навчання, іноді нетрадиційних та неоднозначних, перебудови освітнього процесу та діяльності викладача.

Abstract: The article considers the experience of introducing the dynamic GeoGebra programme into the educational process in order to improve the level of mathematical competence of first- and second-year students of a professional college. The main methodological features of this software tool and prospects for its application are identified. The practical aspects of integrating GeoGebra into mathematics classes are described. The effectiveness of this tool in the context of forming key mathematical skills in students is discussed.

Швидкий розвиток сучасної освіти вимагає змін у підготовці майбутніх медичних працівників. Власне, на сьогодні можливе кардинальне реформування медичної освіти в Україні завдяки органічному поєднанню класичної освіти та комп'ютерних технологій, що дозволяє забезпечити ефективне дистанційне медичне навчання, а інтерес до віртуального одержання знань є одним з потужних мотивів здобувачів освіти до пізнавальної діяльності.

Для успішної професійної підготовки висококваліфікованих фахівців в нових соціально-економічних умовах на перший план виходить особистість студента, здатність його до самостійності прийняття рішень і доведення їх до виконання, тобто освіта стає особистісно орієнтованою. Створити комфортні умови навчання, за яких кожен здобувач освіти відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність – таку мету ставлять перед собою адміністрація та викладачі Павлоградського фахового медичного коледжу.

Освітній процес має бути орієнтованим на формування освіченої, компетентної, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань. Тому дуже важливо поєднувати інтерактивні методи навчання з використанням інформаційних технологій.

Одним із найважливіших завдань освітньо-виховного процесу в коледжі є ефективна організація комунікаційного процесу між викладачем і здобувачами освіти, організація двостороннього зв'язку, мотивація останніх до активного сприйняття та участі під час занять.

Використання комп'ютерних технологій створюють можливість використовувати чат-навчання, вебфоруми, відеоконференції, відеоконсультації, електронні повідомлення і забезпечують навчання здобувачів освіти, що фізично знаходяться на відстані від викладача. У такий спосіб надають широкі можливості самостійного опрацювання матеріалу, уможливають зручний графік оволодіння інформацією. Так, під час проведення відеоконференції можна використовувати такі інтерактивні методи, як навчальні дискусії, метод круглого столу, лекція-бесіда тощо, що сприяє розвитку у здобувачів освіти творчого самостійного мислення, активізації пізнавальної діяльності, формуванню творчих навичок й умінь нестандартного вирішення певних професійних проблем і вдосконалення навичок професійного спілкування.

Технічні засоби навчання можуть допомогти під час викладання навчального матеріалу. Використання мультимедійних елементів (фото,

відеофрагментів, анімацій, презентацій), наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку, дають досить повне уявлення про зміст теми.

Викладачі Павлоградського фахового медичного коледжу розуміють важливість тих змін, які сьогодні відбуваються в освітньому просторі. Заклади освіти були вимушені перейти на дистанційну форму навчання, яка поставила свої виклики. Головним завданням фахової передвищої освіти стали питання навчити здобувачів освіти:

- ◆ умінню самостійно знаходити необхідні знання;
- ◆ знаходити джерело їх отримання;
- ◆ бути постійно готовим до засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Для вирішення цих питань викладачі коледжу постійно формують системну самостійну роботу здобувачів освіти, використовуючи традиційні, нетрадиційні, інформаційно-комунікативні технології, які лежать в основі дистанційного навчання і дають можливість проводити навчання відповідно до сучасних вимог.

Я, викладаючи освітні компоненти «Геронтологія та геріатрія» та «Медсестринство в геронтології та геріатрії», з метою підвищення мотивації до вивчення предмету, підвищення якості знань, використовую також різні форми інтерактивних методів: метод проектів, «мозковий штурм», онлайн-тестування, перевернуте навчання, кейс-метод. Під час проведення практичного заняття на тему «Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам з вірусом імунодефіциту людини. Клінічні ознаки наявності ВІЛ-інфекції у хворого на туберкульоз» була використана методика «ПОПС-формула», найефективніша під час вирішення типових та нестандартних задач. Вона складається з 4 елементів, які здобувачі освіти використовують у відповідях:

- П – позиція – здобувач висловлює свою точку зору стосовно захворювання;
- О – обґрунтування своєї думки;
- П – навести приклад, підтверджений фактом;
- С – судження – сформулювати свій висновок.

Головне у цій методиці полягає в тому, що здобувачі освіти висловлюють свої думки, обґрунтовують відповіді і роблять правильні висновки.

Друга методика, яка була використана на практичному занятті, це метод «Дибріфінг», який дає можливість самоаналізу, самоспостереження та демонстрування їх. Практичні навички здобувачі відпрацьовують самостійно вдома, а потім розглядають разом з викладачем та студентами в групі. Проходить обговорення, визначаються помилки, перевіряється правильність виконання алгоритмів практичних навичок. Ця методика дає можливість отримати знання про практичний досвід одне одного.

Завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб навчити здобувачів освіти професійним навичкам, «жорстким» *hard skills*, а й сформувати надпрофесійні навички *soft skills* – це навички гуманності, чуйності, людяності, тому, проводячи це заняття, я використовую такі елементи, наводячи приклади інфекційних хвороб, якими хворіли видатні особистості, описані в художній літературі: «Шегренева шкіра» (Оноре де Бальзак), Леся Українка «З 10 років я почала вести «війну тридцятилітню» з хворобою туберкульоз» (цитата з автобіографії).

Так, для кращого розуміння теми використання мультимедійного забезпечення у викладанні лекційного матеріалу з освітнього компонента «Геронтологія та геріатрія» за допомогою презентації до лекційного матеріалу дозволяє оптимізувати час заняття. У здобувачів освіти немає потреби витрачати час на переписування тез і термінів під час лекції, а є можливість залучити їх до обговорення теми, за рахунок включення інтерактивних методів навчання, таких як бесіди, круглий стіл. А демонстрування навчальних фільмів створює ефект присутності під час вивчення тих чи інших маніпуляцій, методів дослідження. В свою чергу таке поєднання візуалізації навчального матеріалу та використання інтерактивного методу під час проведення лекційних занять дистанційно сприяють розвитку прогресивного мислення, вихованню у майбутніх медичних працівників розуміння важливості уміння психологічно підготувати пацієнта до проведення маніпуляції або дослідження, здійснення аналізу своїх професійних дій.

Передумова успішної організації навчально-пізнавальної діяльності здобувача освіти – це виявлення ступеня його розуміння засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати свої знання у практичній роботі. Дуже важливо правильно поєднати інтерактивні методи контролю з використанням інформаційних технологій. Наприклад, виконання тестових завдань в тестовій програмі-оболонці Assist2 або в тестовій Google-формі дозволяє отримати об'єктивну картину знань, умінь та навичок здобувачів. Поєднання кейс-методу, ділової гри з використанням сервісу Learning Apps дає можливість проведення диференційної діагностики між захворюваннями, відпрацювання послідовності виконання алгоритмів проведення обстеження пацієнтів, надання невідкладної допомоги при гострих станах.

Висновок. Педагогічний колектив Павлоградського фахового медичного коледжу постійно знаходиться в пошуку нових сучасних методів навчання, які посилюють мотивацію здобувачів освіти до здобуття знань, розвивають критичне мислення, а також формують такі якості, як доброзичливість, гуманність, емпатію, таким способом роблячи свій внесок у виховання справжнього медика-фахівця.

ВИКОРИСТАННЯ ВІДДАЛЕНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сергій СОКОЛ,
викладач ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ
«Приазовський державний технічний університет»

Анотація. У статті розглянуто питання викладання технічних дисциплін в умовах дистанційного навчання. За неможливості проведення зі здобувачами освіти лабораторних занять офлайн пропонується використовувати віддалені лабораторії. На відміну від віртуальних, віддалені лабораторії створюються не за допомогою програм-симуляторів, а на базі реального обладнання. Доступ до цього обладнання надається здобувачам освіти через вебінтерфейс.

Abstract: This article examines the issue of teaching technical disciplines in the conditions of distance learning. If it is impossible to hold laboratory classes with students offline, it is suggested to use remote laboratories. Unlike virtual laboratories, remote ones are not created using simulating programs but based on the real equipment. Access to this equipment is provided to students through a web interface.

В умовах сьогодення, коли більшість здобувачів освіти вищої та фахової передвищої освіти навчається дистанційно, особливо гостро стоїть проблема проведення практичних та лабораторних занять. Щоб підготувати конкурентоспроможних фахівців, дуже важливо дати здобувачам освіти змогу працювати з реальним обладнанням навіть в умовах онлайн-навчання, як було зазначено у [1].

Виходом з цієї ситуації може бути використання віртуальних лабораторій, тобто програм або вебресурсів, які дозволяють шляхом програмної симуляції відтворювати різні електричні, гідравлічні або механічні процеси. В якості прикладів таких програм можна навести Maple Sim, Simulink, Proteus, Multisim, SimulIDE, XCos. Більшість з цих програм, на жаль, є платними, і не кожен заклад освіти може собі дозволити їх придбати. Ті ж, що є безкоштовними, мають обмежений функціонал або містять певні помилки.

Крім того, симуляція, якою б якісною вона не була, не може повною мірою відтворити реальні процеси, бо у створенні моделей, що задіяні під час симуляції, завжди використовують деякі спрощення та припущення.

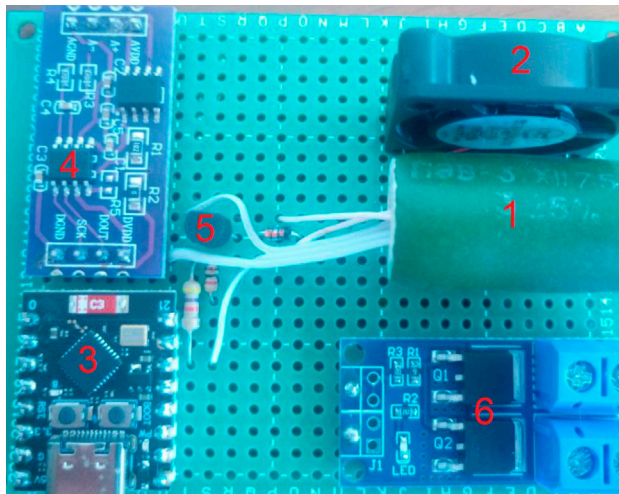
Звичайно, для багатьох випадків навіть з цими обмеженнями таких програм вистачає для виконання лабораторних робіт. Але все одно робота з реальним обладнанням набагато краща за будь-який симулятор. Таким чином ми приходимо до концепції віддаленої лабораторії, тобто такої, в якій використовуються реальні прилади, що знаходяться в лабораторії, а доступ до них надається здобувачам освіти через вебінтерфейс.

Ця ідея не є новою. Віддалені лабораторні стенди для дослідження систем автоматичного керування електроприводами постійного струму використовують в національному університеті «Запорізька політехніка» [2]. Спеціалізований програмно-апаратний комплекс для практично орієнтованого навчання вбудованим системам та технологіям «Розумний будинок» був розроблений та впроваджений в освітній процес у Запорізькому національному технічному університеті [3].

Автор статті розробив та впровадив у освітній процес низку лабораторних стендів, які, поперше, є досить універсальними, що дозволяє використовувати їх у декількох дисциплінах, а

по-друге, виконані на базі дешевих та загально-доступних компонентів, що робить їх легкими для повторення.

Розглянемо детально один із розроблених стендів, зовнішній вигляд якого показаний на рисунку.

Він складається з технологічного об'єкта, що є електричним нагрівачем (1), зробленим з потужного керамічного резистора. Навіть за живлення 5 В цей нагрівач здатний розвивати температуру до 100 °С. В середині нагрівача знаходяться два датчики температури: цифровий типу DS18B20 та аналоговий – термометр опору типу Pt100.

Сигнали з датчиків температури надходять у мікроконтролер (3) типу ESP32-C3. Цифровий датчик підключається до нього напряму, а термометр опору – через зовнішній 24-бітний аналого-цифровий перетворювач (4) типу CS1237.

Мікроконтролер також виробляє керуючий сигнал для зміни напруги нагрівача, надаючи можливість змінювати його температуру. Для посилення слабкого сигналу, що йде від мікроконтролера, використовується ключ на польових транзисторах (6).

Також у схемі присутній вентилятор (2), що використовується для швидкого охолодження нагрівача, напругу на ньому також можна регулювати за допомогою мікроконтролера. Оскільки вентилятор має набагато меншу потужність, ніж нагрівач, для керування ним достатньо звичайного біполярного транзистора (5).

Мікроконтролер ESP32-C3 має вбудований Wi-Fi модуль, що дає можливість підключати його безпосередньо до інтернету, і розгорнути на ньому вебсервер.

Спочатку цей стенд був розроблений для дисципліни «Метрологія та технологічні вимірювання» для виконання лабораторної роботи «Повірка термометра опору». То ж для неї був створений вебінтерфейс.

Lab work #1. RTD verification

Exemplary temperature 37.00 °C

RTD Pt100 115.25 Ohm

50

0

Значення «Exemplary temperature» – це показання цифрового датчика температури. Значення «RTD Pt100» – це опір термометра опору за певної температури. Здобувачам освіти пропонується записати його, а потім за допомогою таблиць перетворити на температуру. За допомогою верхнього повзунка можна задавати напругу, що подається на нагрівач у діапазоні від 0 до 100%. Нижній повзунок задає напругу, що подається на вентилятор.

Перед початком заняття стенд підключається до інтернету, а здобувачам освіти дається його IP-адреса, за допомогою якої вони можуть підключитися до стенду та побачити представлений вище вебінтерфейс за допомогою будь-якого пристрою з браузером – комп'ютера, планшета або смартфона.

Після цього вони мають змогу самостійно керувати приладом без страху щось зламати або спалити. Програма розроблена таким чином, що не дасть встановити значення, що можуть пошкодити стенд або перевищити температуру нагрівача вище допустимої.

Окрім «Метрології та технологічних вимірювань» цей стенд був застосований у дисциплінах «Теорія автоматичного регулювання» (лабораторні роботи з дослідження об'єкта керування та перехідних процесів у замкненій системі керування), «Технічні засоби систем автоматизації» (релейний та ПІД-регулятор), «Вимірювальна практика».

Для використання у різних дисциплінах треба змінити керуючу програму мікроконтролера та вебінтерфейс, водночас апаратна частина залишається незмінною, то ж це не призводить до додаткових витрат. Наприклад, вебінтерфейс цього ж стенду для лабораторної роботи «Дослідження двопозиційного релейного регулятора» показаний на рисунку.

Lab work #1. Two-position regulator

 Current temperature 50.50 °C

 Set temperature 50 °C

 Hysteresis 2 °C

 Y max 70

 0

Також були розроблені та створені лабораторні стенди для перевірки термоелектричних та пірометричних термометрів, датчиків тиску та

витрат.

Створені стенди повністю покривають лабораторний практикум з дисциплін «Метрологія та технологічні вимірювання», «Теорія автоматичного регулювання» та «Технічні засоби систем автоматизації», причому лабораторні роботи з останніх двох дисциплін можуть бути виконані на одному і тому самому стенді тільки зі зміною керуючої програми мікроконтролера.

Низька собівартість, висока універсальність, простота виготовлення, відсутність дефіцитних компонентів, можливість розширення функціональності шляхом простої зміни програмного забезпечення робить ці стенди дуже привабливими для використання у лабораторному практикумі в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Туревич О., Морозова Ю. Важливість лабораторних робіт для підготовки студентів під час дистанційного навчання // Фахова передвища освіта. – 2024. – №3. – С. 36–38.
2. Кулинич Е.М. Лабораторний стенд з бездротовим інтерфейсом для дослідження систем автоматичного керування електроприводами постійного струму / Кулинич Е.М., Назарова О.С., Гончаров Д.В., Чернишев С.Г., Пісун В.В. // Електротехніка та електроенергетика. – 2020. – №3. – С. 25–36.
3. Туленков А. Створення та використання віддаленої лабораторії як відкритого онлайн-ресурсу / Туленков А., Соколянський О., Пархоменко А., Гладкова О., Залюбовський Я. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Інформатизація вищого навчального закладу. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. – № 903. – С. 88–97.

ВИЩА ОСВІТА

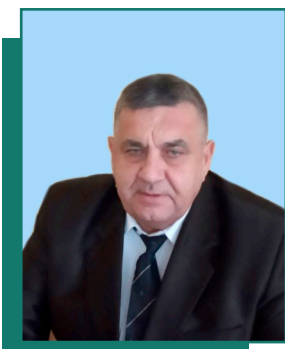

Вартість навчання на контракті в закладах вищої освіти України. Інформаційна система «Вступ.ОСВІТА. UA» пропонує користувачам відомості про вартість навчання на контракті в усіх закладах вищої освіти України. У таблиці подано актуальні дані (surl.li/yvcxyr) про вартість навчання для здобуття ступеня бакалавра та магістра на основі раніше здобутої повної загальної середньої освіти (11 класів), ступенів молодшого спеціаліста, фахового молодшого бакалавра, бакалавра та магістра.

Користувачі сайту можуть з'ясувати річну вартість навчання в усіх підрозділах кожного вишу за всіма освітніми програмами та спеціальностями денної та заочної форми навчання. Інформація наведена за такими видами конкурсних пропозицій: фіксованою, відкритою та небюджетною.

Для ознайомлення з інформацією про вартість навчання в конкретному закладі вищої освіти потрібно натиснути на назву закладу в таблиці. Назви закладів вищої освіти розташовані в таблиці в алфавітному порядку.

Дані про вартість навчання отримані інформаційною системою Вступ.ОСВІТА. UA з Єдиної державної бази з питань освіти за договором з ДП «Інфоресурс» станом на 02 грудня 2024 року. Детальніше <https://osvita.ua/consultations/vartist-navchannya/91162/>

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Григорій ДРОМАШКО,
викладач Бобринецького аграрного фахового коледжу
ім. В. Порика Білоцерківського НАУ

Анотація. Використання інформаційно-комунікаційних технологій суттєво підвищує якість освітнього процесу у коледжі. Вони дозволяють успішно досягати дидактичних, методичних, розвивальних та виховних цілей на сучасних заняттях. Крім того, вони забезпечують більшу доступність інформації, полегшуючи швидкий та зручний обмін знаннями між викладачами та здобувачами освіти. Висвітлено важливість інформаційно-комунікаційних технологій для підготовки здобувачів освіти до вимог сучасного ринку та розвитку їхніх технічних та креативних навичок.

Abstract: The use of information and communication technologies significantly increases the quality of the educational process in colleges. They allow to achieve didactic goals, methodological, developmental and educational goals in modern classes successfully. In addition, they provide greater availability of information, facilitating quick and convenient exchange of knowledge between teachers and applicants. The importance of information and communication technologies for the preparation of applicants for the requirements of the modern market and the development of their technical and creative skills is highlighted.

Сьогодні перед викладачем англійської мови постає нелегке питання: як зробити, щоб заняття було цікавим для здобувачів освіти, розкрило їх творчий потенціал, створило ситуацію самостійного пошуку, сприяло розширенню світогляду, забезпечило використання знань з інших дисциплін на практиці. Цього можна досягти лише за умови, якщо викладач знаходить ефективні шляхи досягнення мети навчання, прийоми оптимізації освітнього процесу, змінивши сам підхід до здобуття знань з англійської мови.

Я впевнений, що викладач ніколи не має зупинитися ні в своєму навчанні, ні в творчості, ні в оволодінні новими методами і прийомами. Вже декілька років я впроваджую на своїх заняттях інформаційно-комунікаційні технології. Намагаюсь будувати заняття так, щоб максимально надати здобувачам освіти можливість розмовляти англійською мовою, створити такі умови, за яких говоріння за визначеною темою було б природно мотивованим, даю можливість висловлювати думки та обговорювати їх. Комп'ютер природно вписується в життя коледжу і є ще одним ефек-

тивним технічним засобом, за допомогою якого можна значно урізноманітнити процес навчання. Кожне заняття викликає у здобувачів освіти емоційний підйом, навіть невідстаючи охоче працюють з комп'ютером.

Я застосовую комунікаційні технології у трьох варіантах: аудіовізуальний засіб, засіб для організації роботи з навчальними програмами і засіб зв'язку з інтернетом.

Комп'ютерні навчальні програми мають багато переваг перед традиційними методами навчання. Вони дозволяють тренувати різні види мовної діяльності і використовувати їх у різних комбінаціях, допомагають усвідомити мовні явища, сформувати лінгвістичні здібності, створити комунікативні ситуації, автоматизувати мовні дії, а також забезпечують реалізацію індивідуального підходу й інтенсифікацію самостійної роботи здобувача освіти.

Я прийшов до висновку, що інформаційно-комунікаційні технології можуть широко використовуватися в освітньому процесі в коледжі і дозволяють успішно досягати дидактичних, ме-

тодичних, розвивальних та виховних цілей на сучасних заняттях. Використання інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість вивчати англійську мову з інтересом, творчо і ефективно. Саме завдяки комп'ютеру забезпечується простий і швидкий доступ до навчальної інформації, яка сприймається значно краще, ніж традиційні технології, що викладені на папері.

Головна мета навчання іноземній мові – це комунікативна діяльність здобувачів освіти, тобто практичне володіння іноземною мовою. Завдання викладача – активізувати діяльність кожного здобувача освіти в процесі навчання, створювати ситуації для їх творчої активності. На мою думку, використання сучасних засобів, таких як інформаційно-комунікаційні технології, а також навчання в співробітництві та проєктній методиці, дозволяють вирішувати ці завдання.

Відомо, що використання інформаційних технологій підвищує ефективність заняття, надає більше можливостей для організації проєктної діяльності здобувачів освіти. Комп'ютерна підтримка дає можливість розвивати пізнавальну активність, творчий підхід, цілеспрямованість, самостійність здобувачів освіти, підвищує інтерес до предмету, мотивацію навчання, встановлює зворотний зв'язок. Ці фактори особливо важливі для формування соціокультурної компетенції.

У вивченні іноземної мови важливе не тільки оволодіння знаннями, а і напрацювання умінь та доведення до автоматизму навичок. Це може бути досягнутим лише за багаторазового повторення. В цьому випадку комп'ютер може виступати в якості репетитора, який враховує індивідуальні особливості здобувача освіти.

Провідна роль комунікативних функцій мови безперечна, оскільки всі інші його функції (вираження та формування думки, збереження інформації та ін.) втрачають сенс, якщо немає об'єктивної потреби в передачі будь-якої інформації, в спілкуванні. В цьому випадку інтернет є унікальним засобом, який надає можливість спілкування, наприклад, в режимі електронної пошти або в режимі реального часу (on-line).

Застосування засобів інтернету дають мені достатню кількість мовного та країнознавчого матеріалу, докладний опис новітніх навчальних технологій, можливість постійно підвищувати власний професійний рівень володіння мовою, обмінюватися досвідом із колегами за кордоном, самим спілкуватися іноземною мовою з носіями мови та залучати до цього здобувачів освіти.

Для забезпечення інформаційного навчального середовища та інтенсифікації освітнього процесу застосовую мультимедійні програми, презентації, електронні підручники та посібники. Створюю власні презентації для повторювально-узагальнювальних занять, класичні комп'ютерні презентації.

Вважаю за необхідне використання мультимедійних інформаційних технологій, що дає можливість зберегти й опрацювати велику кількість різної інформації (звукової, графічної, текстової та відео) та компонувати її в зручному вигляді. Одним з основних напрямів моєї роботи є використання інформаційно-комунікаційних технологій для створення наочних посібників через підбір ілюстрацій, тематичних звукових супроводів та презентацій.

Одним з найпопулярніших програмних засобів, що використовуються на заняттях з використанням інформаційних технологій, є програма компанії Microsoft PowerPoint. З її допомогою я маю можливість використовувати комп'ютер як засіб, що допомагає організувати навчання англійській мові. Програма дає необмежені можливості для творчості у використанні інформації в будь-якій формі подання, в компонуванні матеріалу відповідно до мети, завдань конкретного заняття в конкретній групі. Використання мультимедійних занять підвищує продуктивність заняття, дає змогу ефективніше використовувати наочність, різні форми діяльності, дозволяє викладачу доповнити свою розповідь ілюстраціями та поживити заняття. Презентації дозволяють логічно побудувати заняття, акцентувати увагу здобувачів освіти на головному матеріалі, використовуючи водночас різноманітну наочність. Я створюю тематичні презентації та презентації з граматики. На особистому досвіді я переконався, що використання інтерактивних додатків до занять дозволяє:

- компенсувати недоліки підручника або його відсутність;
- покращити наочність;
- урізноманітнити джерела інформації;
- вводити додаткову інформацію;
- організувати різноманітне навчання;
- організувати багаторівневе закріплення вивченого матеріалу.

Не тільки я розробляю заняття у вигляді презентацій, але й здобувачі освіти створюють свої презентації з тем, які вивчаються. З досвіду моєї роботи можу сказати, що здобувачі освіти з задоволенням виконують подібні творчі завдання, створюють цікаві презентації, користуючись необмеженими можливостями інтернету. Це дає величезні розвивальні можливості для здобувачів освіти.

Отже, для мене застосування інформаційно-комунікаційних технологій – це багатоцільове вирішення проблеми заняття: вдосконалення освітнього процесу, можливість дати більший обсяг інформації, розвиток активності здобувачів освіти, індивідуалізація та диференціація навчання, урізноманітнення форм роботи, підвищення зацікавленості здобувачів освіти дисципліною, темами, що вивчаються, розвиток самостійності та логічності мислення; контроль знань, умінь і навичок.

Отже, для мене застосування інформаційно-комунікаційних технологій – це багатоцільове вирішення проблеми заняття: вдосконалення освітнього процесу, можливість дати більший обсяг інформації, розвиток активності здобувачів освіти, індивідуалізація та диференціація навчання, урізноманітнення форм роботи, підвищення зацікавленості здобувачів освіти дисципліною, темами, що вивчаються, розвиток самостійності та логічності мислення; контроль знань, умінь і навичок.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Антоніна ОДИНЦОВА,
Сергій ЯКОБЧУК, викладачі Комунального закладу «Балтський педагогічний фаховий коледж»

Анотація. Стаття присвячена аналізу ролі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальному процесі початкової школи, їх впливу на навчання та виховання учнів, а також сприяння інклюзивності та розвитку інформаційної грамотності. Розглянуто основні технології, які використовуються для подолання сучасних викликів в освіті, такі як інтерактивні дошки, мобільні засоби навчання, віртуальна та змішана реальність, гейміфікація, а також адаптивні системи навчання. У статті також обговорюються можливості ІКТ для підтримки мотивації учнів і формування їх інформаційної грамотності. Висновки статті підкреслюють важливість технологій для підготовки учнів до сучасного інформаційного суспільства та подальшого розвитку їхньої освітньої траєкторії.

Abstract: The article is devoted to the analysis of the role of information and communication technologies (ICT) in the educational process of primary school, their impact on the education and upbringing of students, as well as the promotion of inclusiveness and development of information literacy. The main technologies used to overcome modern challenges in education, such as interactive whiteboards, mobile learning tools, virtual and mixed reality, gamification, and adaptive learning systems, are considered. The article also discusses the potential of ICTs to support students' motivation and develop their information literacy. The conclusions of the article emphasise the importance of technology in preparing students for the modern information society and further developing their educational trajectory.

У сучасному освітньому контексті розглядання ролі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в початковій школі є надзвичайно актуальним завданням. Від початкової освіти формується основа для подальшого навчання, а використання ІКТ в цьому процесі може істотно вплинути на якість та ефективність освіти.

Забезпечення ефективного навчання та розвитку

Інтеграція ІКТ у навчальний процес дозволяє створити умови для індивідуалізації та диференціації навчання. Інтерактивні програми та віртуальні інструменти роблять навчання доступнішим та цікавішим для учнів. Вчителі можуть використовувати ці технології для створення адаптованих уроків, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня.

Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес в початковій школі є важливою стратегією, спрямованою на

покращення якості навчання та підготовку учнів до викликів сучасного світу. Цей підхід може охоплювати різноманітні аспекти, спрямовані на підвищення ефективності та цікавості навчання. Ось кілька ключових аспектів інтеграції ІКТ у навчальний процес:

- Використання ІКТ у структурі занять

Вчителі можуть використовувати інтерактивні дошки, комп'ютерні презентації, відеоматеріали та інші електронні ресурси для навчання та закріплення матеріалу. Це створює можливість для візуального та звукового представлення інформації, що полегшує розуміння та запам'ятовування учнями навчального матеріалу.

- Використання інтерактивних завдань та ігор

Застосування інтерактивних вправ та ігор на комп'ютері або планшеті дозволяє зробити навчання цікавішим та ефективнішим. Ігровий підхід до навчання може сприяти активізації уваги учнів, розвивати логічне мислення та пробуджувати ін-

терес до предмета.

- Використання віртуальних експериментів та екскурсій

Віртуальні експерименти та екскурсії надають учням можливість взаємодії з новим матеріалом у віртуальному середовищі. Це особливо корисно для предметів, які вимагають практичного дослідження, таких як «Я досліджую світ».

- Застосування інтерактивних онлайн-ресурсів

Інтернет надає безліч ресурсів для навчання. Використання онлайн-платформ, які пропонують навчальні відео, вправи та інтерактивні завдання, дозволяє розширити навчальний матеріал та забезпечити доступ до різноманітних джерел інформації.

- Розвиток навичок колективної роботи та зв'язку

Використання групових проєктів та онлайн-засобів спільної роботи допомагає розвивати навички комунікації та співпраці. Учні можуть працювати разом над проєктами, обмінюватися ідеями та здобувати досвід колективної роботи.

- Оцінка та звітність за допомогою електронних засобів

Електронні засоби дозволяють вчителям ведення електронного журналу, виставлення оцінок онлайн та надання звітів про успішність учнів. Це спрощує процес оцінювання та сприяє ефективнішому обміну інформацією між вчителями, учнями та їхніми батьками.

Інтеграція ІКТ у навчальний процес в початковій школі не тільки модернізує педагогічний підхід, але і сприяє поглибленню знань учнів, розвитку їхніх навичок та готовності до подальшого вивчення нових технологій. Однак важливо враховувати, що успішність інтеграції ІКТ залежить від професійної підготовки вчителів та створення відповідної інфраструктури для навчання.

Сприяння залученню та мотивації учнів

ІКТ можуть виступати мотивуючим чинником для навчання. Використання графіка, відео, аудіо та інтерактивних завдань допомагає створити захоплюючий навчальний контент. Важливо враховувати ігрові елементи у вивченні матеріалу, що стимулює учнів до активної участі та позитивного ставлення до навчання.

Сприяння залученню та мотивації учнів через інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в початковій школі відіграє ключову роль у формуванні позитивного ставлення до навчання та розвитку активності учнів. Використання сучасних технологій може значно розширити можливості залучення та мотивації, роблячи навчання цікавим та захоплювальним. Ось кілька підходів до цього:

- Ігровий підхід до навчання

Використання навчальних ігор на базі ІКТ дозволяє перетворити уроки на захопливі пригоди. Графічні елементи, цікаві завдання та конкурентний характер ігор можуть стати потужним засобом мотивації для учнів. Вони отримують можливість вивчати матеріал через гру та конкурси, що

робить навчання цікавим та емоційно насиченим.

- Віртуальні тури та експедиції

Інтерактивні віртуальні подорожі дозволяють учням вивчати світ безпосередньо у класі. Вони можуть відвідувати музеї, досліджувати природні явища чи вивчати історію через віртуальні експедиції. Це створює реальний контекст для навчання та робить ІКТ не лише засобом передачі інформації, але й інструментом вивчення світу.

- Використання мультимедійних ресурсів

Застосування відео, аудіо та інших мультимедійних ресурсів урізноманітнює процес навчання. Завдяки різнобарвним та динамічним засобам подачі інформації, учні можуть легше засвоювати складний матеріал та виявляти більше інтересу до предметів.

- Інтерактивні завдання та вправи

Створення інтерактивних завдань, вправ та віртуальних лабораторій дозволяє учням активно взаємодіяти з матеріалом. Це робить навчання більш зрозумілим та запам'ятовуваним, оскільки учні можуть самостійно проводити дослідження та вирішувати завдання.

- Проєкти та власні творчі роботи

ІКТ можуть слугувати інструментами для створення власних проєктів та творчих робіт. Наприклад, створення презентацій, відео або вебсайтів може стати цікавим завданням для учнів, що підвищить їхню мотивацію до навчання та розвиток творчих здібностей.

Сприяння залученню та мотивації учнів через ІКТ важливо не лише для покращення навчального процесу, але й для розвитку учнівської ініціативи та прагнення до самовдосконалення. Інноваційні методи застосування ІКТ допомагають створити захоплююче та динамічне середовище, де учні можуть виявляти свій потенціал та розвивати навички, необхідні для успіху в сучасному світі.

Розвиток інформаційної грамотності

Інформаційна грамотність є важливим елементом освіти в епоху цифрової інформації. Використання ІКТ в початковій школі дозволяє навчати дітей ефективно шукати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел. Крім того, учні можуть навчатися створювати власний контент, що сприяє розвитку творчих навичок.

Розвиток інформаційної грамотності у початковій школі є важливим завданням, оскільки ця навичка стає ключовою у сучасному інформаційному суспільстві. Інформаційна грамотність передбачає вміння ефективно шукати, оцінювати, використовувати та створювати інформацію. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) може стати потужним інструментом для формування цієї навички в учнів.

- Навчання пошукових навичок

Учні повинні вчитися використовувати пошукові системи, електронні бібліотеки та бази даних для знаходження необхідної інформації. Важливо навчити їх ставити точні запитання, визначати на-

дійні джерела та фільтрувати інформацію з урахуванням її достовірності та актуальності.

- Оцінювання інформації

Учні мають розвивати критичне мислення щодо інформації, яку вони знаходять. Важливо вчити їх відрізняти факти від думок, оцінювати джерела на об'єктивність та визначати можливі підтекстові мотивації.

- Вивчення етики інтернет-поведінки та авторських прав

Засвоєння правил етики в інтернеті та розуміння авторських прав є невід'ємною частиною інформаційної грамотності. Учні повинні вміти користуватися інтернетом відповідально, поважати права авторів та уникати плагіату.

- Створення власної інформації

Розвиваючи навички створення власної інформації, учні можуть вивчати основи роботи з текстовими редакторами, графічними програмами та іншими інструментами. Важливо вчити їх структуруванню та форматуванню інформації для її зрозумілого викладу.

- Захист від кіберзагроз

У світі зростаючих кіберзагроз важливо, щоб учні знали, як захищати свою особисту інформацію, бути обережними під час використання соціальних мереж та розуміти основні аспекти кібербезпеки.

- Практика створення проєктів

Використання ІКТ для створення проєктів може бути ефективним методом розвитку інформаційної грамотності. Проєкти, такі як створення презентацій, відео або вебсайтів, дозволяють учням впроваджувати отримані навички у творчий та практичний спосіб.

Розвиток інформаційної грамотності через використання інформаційно-комунікаційних технологій є важливим компонентом сучасної освіти. Забезпечення учнів необхідними навичками для ефективної роботи з інформацією допоможе їм успішно функціонувати в сучасному інформаційному суспільстві та протистояти викликам цифрової епохи.

Сприяння інклюзивності

ІКТ розширюють можливості інклюзивної освіти. Спеціальні програми та апікації можуть допомагати учням з особливими потребами, роблячи навчальний процес доступнішим. Технології можуть надавати індивідуалізовану підтримку та ресурси, щоб допомагати кожному учневі ефективно використати свій потенціал.

Сприяння інклюзивності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в початковій школі є важливою місією, оскільки технології можуть стати ефективним інструментом для створення середовища, де кожен учень, незалежно від своїх особливостей, може отримати доступ до якісної освіти. Ось деякі способи, які можуть сприяти інклюзивності через використання ІКТ:

- Персоналізоване навчання

ІКТ дозволяють створювати персоналізовані навчальні матеріали, які враховують індивідуаль-

ні потреби кожного учня. Адаптивні програми та платформи дозволяють адаптувати вміст та завдання відповідно до рівня навчання, потреб та можливостей кожного учня.

- Спеціальні програми та апікації

Інклюзивні програми та апікації розроблені з урахуванням потреб учнів з різними особливостями. Наприклад, програми для читання текстів для учнів із дислексією або програми з підтримкою для учнів із порушеннями слуху.

- Доступність вебресурсів

Забезпечення доступності вебресурсів є важливим аспектом інклюзивного навчання. Сайти та платформи повинні бути розроблені з урахуванням стандартів доступності, щоб усі учні, включаючи тих, хто використовує технічні адаптації, могли користуватися ними без перешкод.

- Колаборативні інструменти для роботи в групі

ІКТ можуть допомагати організувати колаборативну роботу в групі, навіть якщо учні знаходяться в різних місцях. Використання онлайн-інструментів для спільної роботи, чатів та відеоконференцій створює можливості для взаємодії між учнями та педагогами.

- Асистивні технології

Використання асистивних технологій, таких як комунікатори для учнів із порушеннями мовлення або програми для контролю миші для учнів з обмеженою моторикою, дозволяє підтримувати їхню активність та взаємодію.

- Технології розпізнавання мови та синтезу

Технології розпізнавання мови можуть допомагати учням із читальними та письмовими порушеннями швидше та ефективніше сприймати та вивчати інформацію.

- Електронні засоби зворотного зв'язку

Використання електронних засобів зворотного зв'язку дозволяє педагогам надавати індивідуальні рекомендації та коригувати завдання відповідно до потреб кожного учня.

Сприяння інклюзивності через ІКТ в початковій школі розширює можливості навчання та дозволяє кожному учневі розвивати свій потенціал. Важливо враховувати різноманітні потреби учнів та забезпечувати їм доступ до інноваційних рішень для максимального розвитку.

Висновок

Використання ІКТ в початковій школі відкриває безліч можливостей для покращення якості освіти. Важливо, щоб вчителі отримували належну підготовку та підтримку для ефективного використання технологій у навчальному процесі. Сприяючи інноваціям та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в початковій школі, ми створюємо фундамент для успішного розвитку майбутнього.

Список використаних джерел

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ірина ДРОЗДОВА,
заступник директора з навчальної роботи
Придніпровського металургійного
фахового коледжу

Анотація. В статті розглядається актуальність змішаного навчання, яке повинне враховувати зміни, що відбулися в освітній інформаційній структурі сучасного суспільства і зумовлюють розробку та впровадження освітніх послуг, створених на базі ІКТ та дистанційних технологій. Аналізується значення самостійної роботи студентів як засобу досягнення знань, інструменту формування активності та самостійності як рис особистості, а також мотивації до самостійного навчання.

Abstract: The article considers the relevance of blended learning, which should take into account the changes that have taken place in the educational information structure of modern society and determine the development and implementation of educational services based on ICT and distance technologies. The article analyses the importance of students' independent work as a means of achieving knowledge, a tool for forming activity and independence as personality traits, as well as motivation for independent learning.

Самостійні думки витікають тільки із самостійно придбаних знань.

К. Д. Ушинський

В галузі фахової передвищої освіти, як і раніше, актуально залишається проблема організації самостійної роботи студентів (СРС), оскільки частка такого виду навчальної діяльності не тільки не скорочується, а й постійно зростає. Це спричинено широким використанням інформаційних технологій, які дають можливість ефективно реалізовувати самоосвітню діяльність тих, хто навчається. Разом з тим, чітке визначення місця та ролі самостійної роботи в освітньому процесі, знаходження ефективних способів її організації сприяють підвищенню якості освіти.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента, регламентується робочим навчальним планом і складає орієнтовно від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення певної навчальної дисципліни

за освітньо-професійною програмою фахової передвищої освіти.

Заклад фахової передвищої освіти готує не просто фахівця – професіонала у вузькій галузі знань, але й розвинену особистість, яка готова до творчого використання отриманих знань як у конкретній спеціальності, так і у суміжних галузях професійної діяльності. Для цього система освіти повинна не тільки озброїти здобувача знаннями, а й сформувати у нього потребу у безперервному самостійному оволодінні знаннями, вміннями та навичками самоосвіти, а також самостійної і творчої діяльності протягом всього активного життя.

Впродовж останніх років, а особливо після початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, більшість закладів освіти були вимушені перейти на впровадження освітнього процесу у дистанційному або змішаному форматі.

Назва «змішане навчання» набула популярності після появи й публікації книги «Довідник

змішаного навчання» Бонкома і Грема. Змішане навчання поєднує інструменти очного і дистанційного навчання, а саме традиційні та ІК-технології, у тих пропорціях, які найкраще підходять до конкретної ситуації. Традиційне очне навчання корегує недоліки дистанційних занять, і навпаки, дистанційний формат виключає проблеми очного навчання [1]. З цих причин змішане навчання є найпопулярнішою технологією у сьгоднішніх умовах, тому що дозволяє скористатися гнучкістю і зручністю дистанційного курсу та перевагами традиційної аудиторії.

Саме під час дистанційного/змішаного навчання величезна роль належить самостійній роботі студентів. Однак активна самостійна робота студентів можлива тільки за наявності суттєвої і стійкої мотивації.

Мотивація навчання у майбутнього фахівця, передусім, формується за потребами здобуття певної професії. Тобто особа має оволодіти такою сумою знань і вмінь, які б дали змогу заявити про себе як про класного професіонала, оскільки, опанувавши професією, можна буде реалізувати себе через власну діяльність, що принесе певний реальний статок. У сучасних умовах важливими є матеріальні мотиви навчання. Адже маючи певні знання і навички, їх можна «продавати» на ринку суспільної праці для отримання доходу.

Можуть бути й інші мотиви, що спонукають до ефективної навчальної діяльності. Це і розширення загального світогляду, і усвідомлення наявної перспективи щодо реалізації певних знань.

Саме з мотивації навчальної діяльності й випливає висновок: навчання заради навчання – марнотратство часу. Таке навчання не спонукає до постійного прагнення активно самозбагачуватись. Навчальна діяльність буде результативною, якщо вона вмотивована особистим інтересом. Тому молодій людині перш за все потрібно поставити перед собою запитання: «Для чого мені потрібне навчання?» А відповівши на нього, треба спитати себе: «Чи зможу я реалізувати отримані знання як товар? Що я матиму з набутих знань?». Якщо відповідь знайдена, можна приступати до найтяжчої праці – навчання.

Найсильнішим мотивуючим фактором є підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Розрізняють наступні види мотивації:

зовнішня мотивація – залежність професійної кар'єри від результатів навчання (на жаль, у досить молодому віці невелика кількість здобувачів освіти пов'язує ці фактори), спонукання до дії без усвідомленого бажання;

внутрішня мотивація – схильність студента

до навчання, його зацікавленість у результатах, прагнення майстерності, прагнення бути кращим;

навчальна мотивація – розуміння студентом користі від самостійної роботи, психологічне налаштування студента на важливість самостійної роботи як для професійної підготовки, так і розширення власного кругозору.

Активізації самостійної роботи сприяють різні фактори:

1. Здобувач освіти повинен розуміти **користь від роботи**, яку він виконує самостійно. Якщо студент знає, що результати його роботи будуть використані під час підготовки доповіді на конференцію або для публікації тощо, то ставлення до виконання завдання суттєво змінюється на краще.

2. Участь студента в **творчій діяльності**. Це може бути участь у науково-дослідницькій, дослідно-конструкторській чи методичній роботі, яка проводиться цикловою комісією.

3. Важливим мотиваційним фактором є впровадження до освітнього процесу **активних методів**, а саме – ділових ігор або ситуаційних форм занять. В таких іграх односторонні приватні знання перетворюються на багатосторонні знання про об'єкт, його моделювання, визначення протиріч, а не просто набуття навичок прийняття рішень.

4. Використання **мотивуючих факторів контролю знань** (накопичувальні оцінки, тести, рейтинг). Ці фактори за певних умов можуть викликати прагнення до змагання, що вже є мотиваційним фактором самовдосконалення студента.

5. **Заохочування студентів** за успіхи у навчанні та творчій діяльності (додаткові бали, преміювання). Наприклад, за роботу, що виконана вчасно або раніше строку, можна надати додатковий бал, а в протилежному випадку його зняти.

6. Мотиваційним фактором може бути і **особистість викладача**, який може бути прикладом для студента як професіонал, як творча особистість. Викладач може і повинен допомогти студенту розкрити його творчий потенціал, визначити перспективи його внутрішнього зростання.

Таким чином, мотивація студента є невід'ємною частиною саморозвитку та самонавчання і складається із спонукань, впливів і стимулів – свідомих та несвідомих, які викликають у студента прагнення досягти певних цілей [2].

В рамках курсу навчальної дисципліни викладач може сконструювати самостійну роботу

таким чином, щоб у студента з'явилась можливість переходу/вибору між різними видами та рівнями самостійної роботи. В такому випадку студент вибудовує індивідуальну траєкторію навчання, бере відповідальність за навчання на себе, вчиться організовувати свою навчальну діяльність.

Для результативної самостійної роботи студентів важливі такі аспекти:

- ▼ планування змісту та обсягу СРС, відображене у матеріалах електронного курсу, сюди входить система завдань, оціночних заходів;

- ▼ календарне планування СРС (календар та терміни виконання завдань);

- ▼ планування системи оцінювання (зрозуміле та доступне студентам);

- ▼ необхідне навчально-методичне забезпечення;

- ▼ організаційно-методичне забезпечення: інструкції щодо виконання;

- ▼ вимоги до виконання та оформлення, критерії оцінювання, приклади виконання, аналізи типових помилок тощо;

- ▼ організація, контроль та аналіз результатів СРС (зокрема у аудиторії).

У ході проектування курсу навчальної дисципліни викладач планує та розподіляє навчальний матеріал для СРС, враховуючи можливості студентів. В рамках електронного супровідного курсу навчальної дисципліни важливо зробити навігацію за курсом максимально зручною для користувача, описати критерії оцінювання виконання самостійної роботи простою та зрозумілою мовою, не забувати про взаємозв'язок аудиторних та позааудиторних завдань, обов'язково включити контроль за виконанням СРС та зро-

бити його систематичним. У межах підготовки здобувачів освіти до самостійної роботи та з метою формування первинних навичок самостійної роботи, починаючи з першого курсу, необхідно навчати студентів працювати самостійно, поступово ускладнюючи завдання для самостійної роботи та використовуючи різні форми самостійної роботи, доцільно започаткувати проведення додаткових занять з теми «Організація самостійної роботи студента». Самостійна робота, як складник освітнього процесу, виконується студентами під керівництвом викладача, що здійснює аудиторну роботу в цій навчальній групі. Викладачі для виконання студентами завдань із самостійної роботи розробляють методичні рекомендації з чітко складеними планами, списком літератури, коротким (у вигляді тез) викладом теоретичного матеріалу.

Таким чином, ретельно спланована і продумано організована самостійна робота студентів з використанням нових технологій навчання і методичним забезпеченням – ключ до активізації мотивації у студентів, яка дасть змогу подолати бар'єр байдужості до навчання і стати на шлях творчої зацікавленості.

Тенденції до зростання ролі самостійної роботи студентів, розмиття між різними формами організації освітнього процесу внаслідок широкого використання засобів ІКТ призвели до появи змішаного навчання – педагогічно виваженого поєднання технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання, спрямованого на інтеграцію аудиторного та позааудиторного навчання. Важливим аспектом впровадження змішаного навчання є створення єдиного інформаційно-освітнього простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Муращенко Т. В. Керівник компанії Tree IT, м. Харків, Україна. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, № 3 (2017).
2. Коростіянець Т. П. Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання / Т. П. Коростіянець, К. В. Недялкова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи. – 2021. – Вип. 84 (1). – С. 84–88.

САМОСТІЙНА РОБОТА НА ЗАНЯТТІ – ШЛЯХ ДО РОЗУМОВОЇ АКТИВІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Світлана МАКУШЕНКО,
Олександр ГЕРЧЕНОВ,
викладачі ВСП «Ногайський фаховий
коледж Таврійського державного
агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного»

Анотація. У статті автори висвітлюють умови формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, ефективного застосування змішаного навчання в закладах освіти, розглядають чинники якісної організації самостійної роботи майбутніх фахових молодших бакалаврів в умовах змішаного навчання, особливості організації педагогами самостійної роботи здобувачів освіти у воєнний час.

Abstract: The article highlights the conditions for the formation of a creative personality of a specialist capable of self-development, self-education, innovation, effective use of blended learning in educational institutions, considers the factors of quality organisation of independent work of future professional junior bachelors in the conditions of blended learning, the peculiarities of organising independent work of students in wartime by teachers.

Із початком збройного російського вторгнення на територію України всі сфери життя нашої країни зазнали кардинальних змін. Перед суспільством постало завдання навчитися жити в нових умовах, у воєнний та повоєнний часи.

Одним із головних завдань фахової передвищої освіти є розвиток пізнавальної активності здобувачів освіти, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати й удосконалювати свої знання. Вміння самостійно засвоювати і творчо застосовувати знання на практиці є важливим показником загальної і професійної підготовки випускників фахової передвищої освіти.

Самостійна робота – це навчальна діяльність здобувача освіти, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без безпосередньої участі викладача. Це форма навчальних занять, призначена для отримання здобувачем освіти компетентностей в межах дисципліни, яка вивчається, відповідно до вимог освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів відповідної спеціальності.

Освітній процес у закладах освіти має бути

спрямований на підготовку освіченого фахівця, який вміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у діяльності.

Впровадження кредитно-модульної системи навчання у закладах освіти, значна частина навчального матеріалу вноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням викладача у фаховій передвищій освіті стає не репродуктивне викладання набору готових знань, а організація активної самостійної роботи здобувача освіти. Реалізація цієї мети тісно пов'язана з посиленням ролі самостійної роботи в освітньому процесі.

Сучасні рекомендації Міністерства освіти і науки України відводять на самостійну роботу студентів під керівництвом викладача від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального часу. Це є свідченням того, що самостійна робота – важливий резерв підвищення ефективності підготовки фахівців.

Основне завдання фахової передвищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти,

інноваційної діяльності. Вирішення цього завдання навряд чи можливо тільки шляхом передачі знань в готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перевести здобувача освіти з пасивного споживача знань на активного їх творця, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність. Питання в тому, що реформа фахової передвищої освіти пов'язана за своєю суттю з переходом від парадигми навчання до парадигми освіти. У цьому плані слід визнати, що самостійна робота студентів (СРС) є не просто важливою формою освітнього процесу, а в умовах дистанційного навчання стає його основою.

Це передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння знаннями, розвиток творчих здібностей студентів, перехід від поточного до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб і можливостей особистості. Мова йде не просто про збільшення кількості годин на самостійну роботу. Посилення ролі самостійної роботи здобувачів освіти означає принциповий перегляд організації освітнього процесу у закладах ВФПО, який має будуватися так, щоб розвивати вміння вчитися, формувати у студента здатності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способів адаптації до професійної діяльності у сучасному світі. Водночас самостійна робота, її планування, організаційні форми і методи, система відстеження результатів є одним з найслабших місць у практиці вищої освіти і однією з найменш досліджених проблем педагогічної теорії, особливо стосовно сучасної освітньої ситуації (диверсифікація закладів освіти, запровадження освітніх стандартів, впровадження системи моніторингу та ін.). У дослідженнях, присвячених плануванню та організації самостійної роботи здобувачів освіти, розглядаються загальнодидактичні, психологічні, організаційно-діяльнісні, методичні, логічні та інші аспекти цієї діяльності, розкрито багато сторін досліджуваної проблеми, особливо в традиційному дидактичному плані. Однак особливої уваги потребують питання мотиваційного, процесуального, технологічного забезпечення самостійної аудиторної та позааудиторної пізнавальної діяльності студентів – цілісна педагогічна система, що враховує індивідуальні інтереси, здібності і схильності.

Самостійна робота реалізується: безпосередньо в процесі аудиторних занять – на лекціях, практичних і семінарських заняттях, під час виконання лабораторних робіт; у контакті з викладачем поза рамками розкладу – на консультаціях з навчальних питань, під час творчих контактів, ліквідації заборгованостей, виконання індивідуальних завдань тощо; у бібліотеці, вдома, в гуртожитку, на відділені або факультеті під

час виконання студентом навчальних і творчих завдань.

Важливість правильно організованої, ефективно самостійної роботи студентів актуалізують такі чинники:

1) обсяг інформації, який увесь час збільшується (за наявними даними, обсяг інформації в інтернеті подвоюється кожні 100 днів, тобто щорічно у 7,3 рази), змушує викладачів орієнтувати здобувачів освіти на самостійне вивчення частини навчального матеріалу за збереження за собою установчої функції та функції контролю;

2) переконаність у тому, що самостійна робота сприяє розвитку творчого ставлення до знань, спонукає студента до поглибленого вивчення теорії, допомагає застосовувати її для вирішення практичних завдань;

3) недостатнє володіння студентами, особливо першокурсниками, необхідними прийомами і навичками раціональної організації розумової праці;

4) усвідомлення того, що самостійна робота в процесі навчання у закладі ВФПО формує вміння самостійно здобувати знання, що необхідно не лише під час навчання, а й у майбутній професійній діяльності.

Основне завдання організації самостійної роботи здобувачів освіти (СРС) полягає у створенні психолого-дидактичних умов розвитку інтелектуальної ініціативи і мислення на заняттях будь-якої форми. Основним принципом організації СРС має стати переведення всіх студентів на індивідуальну роботу з переходом від формального виконання певних завдань за пасивної ролі студента до пізнавальної активності з формуванням власної думки під час вирішення поставлених проблемних питань і завдань.

Мета СРС – навчити студента осмислювати і самостійно працювати спочатку з навчальним матеріалом, потім з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації і самовиховання з тим, щоб прищепити вміння надалі безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

Дослідники С.І. Архангельський, В.А. Козаков, відповідно до структури навчального плану, виділяють переважно два типи самостійної роботи:

а) обов'язкову – вона проводиться під час навчальних занять і підготовки до них;

б) додаткову – вона проводиться понад або за спеціальним індивідуальним планом (графіком) з урахуванням особистих інтересів і нахилів здобувачів освіти.

В наявній літературі з проблем самостійної роботи студентів відзначається, що ефективність самостійної роботи залежить від організації, змісту і характеру знань, логіки освітнього процесу, взаємозв'язку наявних і передбачуваних знань у певному виді самостійної роботи,

результатів її виконання тощо.

Під час вивчення кожної дисципліни організація СРС має бути єдністю трьох взаємопов'язаних форм:

1. Позааудиторна самостійна робота.
2. Аудиторна самостійна робота, яка здійснюється під безпосереднім керівництвом викладача.
3. Творча, зокрема науково-дослідницька, робота.

Позааудиторна самостійна робота студентів – це форма навчання, яка: розв'язує конкретні задачі в конкретній навчальній ситуації; виробляє у студента психологічну установку на самостійне поповнення своїх знань і умінь під час розв'язання поставлених задач; сприяє формуванню у студента необхідного обсягу знань, умінь і навичок, що є поштовхом до просування вищих рівнів розумової діяльності; виступає важливою умовою самоорганізації, самодисципліни студента; забезпечує педагогічне керівництво самостійною навчальною і науковою діяльністю студента в процесі навчання.

Такий підхід до самостійної роботи дозволяє зняти суперечність між зовнішньою обумовленістю в освітньому процесі і суттю, яка зумовлює розвиток та оптимальне виявлення в діяльності студента пізнавальної активності та самостійності, його пізнавальних здібностей.

Виходячи з вищезазначеного, самостійна робота студентів у конкретній ситуації надає можливість розв'язання конкретної задачі з вироблення психологічної установки на подальше самостійне поповнення знань. Отже, роль позааудиторної самостійної роботи студентів полягає в опануванні студентами навичок самоосвіти, вмінні аналізувати процеси і явища.

Види самостійної діяльності студентів: читання підручника, першоджерел додаткової літератури; складання плану; конспектування прочитаного, графічне зображення тексту; виписка, робота зі словником, довідником; ознайомлення з нормативними документами і спостереження.

Первинне оволодіння знаннями: робота з конспектом лекцій, робота з підручником, першоджерелами, складання плану, відповідь на запропоновані запитання; складання таблиць, графіків, схем; вивчення нормативної документації; відповідь на контрольні запитання; підготовка виступів для семінарів, рефератів, доповідей, складання бібліографії.

Закріплення і систематизація знань: розв'язання задач і вправ за взірцем, виконання графічних робіт, розв'язання ситуативних виробничих задач, підготовка до ділових ігор; підготовка курсових, дипломних робіт, робота на комп'ютері, дослідно-пошукова робота та ін.

Форми і методи самостійної роботи здобува-

чів освіти, про які йшлося, утворюють відповідну систему занять студентів. Вона, як показують спостереження, розкриває їхні творчі здібності, готує до активного пошуку, викликає потребу вдосконалювати свою майстерність. Інакше кажучи, правильно організована система самостійної роботи студента покликана готувати фахівця, спроможного вирішувати завдання побудови сучасного демократичного суспільства в Україні.

Організація самостійної роботи вимагає від викладача ґрунтовної підготовки, навіть більшої, ніж тоді, коли навчальний матеріал він викладає сам. Якщо викладач хоче сформулювати у здобувачів освіти уміння і навички самостійної роботи, то йому, як правило, потрібно продумати і визначити: мету, час і характер самостійної роботи, а також уміння і навички, що формуються у ході самостійної праці; спосіб повторення того мінімуму фактичних знань і вмінь, без якого неможливе виконання будь-якої самостійної роботи; вид роботи з книгою або для повторення, або просто для пошуку інформації довідкового характеру, або для знайомства з новим матеріалом. Виявивши основні поняття та ідеї, необхідно визначити, які з них мають подаватися в готовому вигляді, а які учні повинні отримати в результаті самостійної роботи; вид роботи з вправами: виконання завдань репродуктивного, продуктивного характеру або завдань на повторення; методику усунення у студентів труднощів, які можуть виникнути у процесі виконання завдань, а також спосіб швидкої перевірки і методику аналізу допущених помилок.

Результативності самостійної роботи студентів заважають, переважно, дві групи причин, які мають місце в діяльності закладів освіти: ті, що залежать від самого студента: брак працелюбності, волі, наполегливості, загальної підготовленості, здібностей, відсутність уміння самостійно працювати тощо; ті, що залежать від викладача, кафедр, деканатів.

Це причини передусім пов'язані з організацією освітнього процесу в закладах освіти, який здійснюється без належного індивідуально орієнтованого підходу, а також з відсутністю необхідних навчальних посібників з диференційованими завданнями, матеріально-побутових умов тощо.

На думку Б.П. Єсипова, самостійна робота за правильної її організації дає можливість розкритися індивідуальності кожного студента. Однією із важливих умов для цього є збудження і підтримання інтересу до знань з метою застосування їх на практиці.

Саме тому організація самостійної роботи в різних типологічних студентських групах передбачає особистісно орієнтований підхід: для слабо встигаючих потрібно створювати спеціальні

ситуації успіху шляхом добору таких завдань, які вони в цей момент зможуть виконати, і активного заохочення. Для сильних студентів важливо забезпечити можливість отримувати радість подолання особливих ускладнень під час розв'язання завдань підвищеної складності, тобто досягти відповідності рівня складності навчального завдання рівню можливостей тієї чи іншої типологічної групи. Ці положення знаходять підтвердження в дослідженнях Ю.К. Бабанського. Дуже важливим моментом в організації самостійної роботи є систематичний контроль за її результатами з боку викладача.

Самостійна робота дає можливість здобувачам освіти працювати неспішно, не побоюючись негативної оцінки товаришів, викладача, обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Таким чином, самостійна робота здобувачів

освіти вимагає чіткої організації, планування, системи й певного керування (обсяг завдань, типи завдань, методичні рекомендації щодо їх виконання, аналіз передбачуваних труднощів, облік, перевірка й оцінювання виконаних робіт), що сприяє підвищенню якості освітнього процесу. Велике значення у процесі самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який нашаровуватимуться нові знання.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета здобувачі освіти виконують комплекс завдань різних типів відповідних рівнів складності. Розробка завдань для СРС різних рівнів є основною умовою належного планування й організації самостійної діяльності студентів закладів ВФПО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верголяс О.О., Верголяс М.Р. Позитивні аспекти дистанційного навчання студентів // Дистанційна освіта в Україні : інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти : зб. наук. праць, м. Київ, Національний авіаційний університет. – Київ : НАУ, 2021. – С.120–123.
2. Абрамчук, О. В. Виховний вплив самостійної роботи на студентів ВФПО [Текст] / О. В. Абрамчук // Гуманізм та освіта : збірник матеріалів X міжнародної науково-практичної конференції м. Вінниця, 14–16 вересня 2010 : присвячена 200-річчю від Дня народження М. І. Пирогова та 50-річчю ВНТУ / МОН України, НАПН України, ВНТУ, Новий університет Лісабону. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2010. – С. 312–314.
3. Вегера, Т. Позааудиторська робота з англійської мови – вагома складова підготовки фахівців [Текст] / Т. Вегера // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2011. – № 1. – С. 36–37.
4. Михайлюк М. М., Верголяс М.Р., Верголяс О.О. Самостійна робота як важлива складова при вивченні дисциплін // UDC 001.1 зб. наук. праць. World science: problems, prospects and innovations. Perfect Publish, Toronto, Canada. 2021. – С. 276–287.
5. Шайгородський Ю. Синдром політичної прокрастинації : причини і наслідки / Юрій Шайгородський // Політичний менеджмент : наук. журнал / голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. – 2013. – № 59. – С. 16–29.
6. Добровська, Л. Організація самостійної та науково-дослідницької роботи майбутніх інженерів з комп'ютерних систем медичного профілю в технічних ВНЗ [Текст] / Л. Добровська // Освіта і управління. – 2010. – Т. 13, № 2–3. – С. 189–196.
7. Олійник, І. Консультація – вид індивідуальної та самостійної роботи [Текст] / І. Олійник // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2011. – № 1. – С. 29–30.
8. Криворот Т. & Пригодій М. (2022). Тренінгова підготовка педагогічних працівників до застосування цифрових інтернет-технологій у освітньому процесі. *Professional Pedagogics*, 1 (24), 33–41.
9. Організація безпечного освітнього середовища закладу ВФПО в умовах воєнного стану.(2022). Державна служба якості освіти. <https://sqe.gov.ua/organizaciya-bezpechnogo-osvitnogo-s/>
10. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. (2020). Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Ганна ЖИТЧЕНКО, канд. екон. наук
Людмила ПЕТРЕНКО, Юлія МОРОЗОВА
викладачі ВСП «Новокаховський політехнічний
фаховий коледж Національного університету
«Одеська політехніка»

Анотація. У статті окреслено основні питання організації практики під час підготовки висококваліфікованих молодших бакалаврів та застосування різних видів практик (навчальна, виробнича, переддипломна тощо) залежно від конкретної спеціальності та цілей. Наведені приклади використання цифрових освітніх платформ, які використовуються під час організації і проведення практики.

Abstract: The article outlines the main issues of organising internships in the training of highly qualified junior bachelors. The application of different types of practices (educational, industrial, pre-diploma, etc.) depending on the specific speciality and goals. Examples of the use of digital educational platforms used in the organisation and conduct of internships are given.

На сучасному етапі науково-технічного прогресу, в умовах реформування економічних і соціально-особистісних відносин в Україні, нових викликів функціонування закладів освіти, організацій, підприємств різних галузей та різних форм власності виникає потреба в інноваційних підходах до підготовки висококваліфікованих фахівців. Важливу роль у цьому процесі забезпечує комплексний підхід до організації професійної підготовки, важливим складником якого є практична підготовка здобувачів вищої освіти.

Практика є необхідною складовою підготовки фахівців. Метою практичної підготовки є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професійної діяльності, формування на базі одержаних знань професійних умінь і досвіду прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Залежно від конкретної спеціальності та цілей застосовують такі види практик: навчальна,

виробнича, переддипломна тощо.

Навчальна практика є наступним після лабораторних і практичних занять етапом, що забезпечує перехід від теоретичного навчання до професійної діяльності студентів. Метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання ними первинних професійних умінь із загальнопрофесійних та спеціальних навчальних дисциплін. Практика є першим кроком психологічної і професійної адаптації студента до виробництва та майбутньої професії. Навчальна практика дає можливість студентові вирішувати завдання, які покладені на виробничий персонал, нести відповідальність за роботу, що виконується, відчувати себе учасником виробництва.

Навчальна практика може проводитися у навчальних і навчально-наукових лабораторіях, навчально-виробничих майстернях, а також на підприємствах.

Виробнича практика проводиться, як правило, на третьому курсі. Виробнича практика займає проміжне місце в переліку видів практик. У частині наближення до професійної діяльності

вона є кроком вперед відносно навчальної, адже студенти працюють безпосередньо на реальних робочих місцях в умовах виробництва. Під час проходження виробничої практики студент виконує функції на рівні керівника середньої ланки.

Всі види виробничих практик мають проводитися на передових промислових підприємствах, конструкторських та інших організаціях, що мають сучасне обладнання та використовують новітні технології і мають передову організацію виробництва. Метою виробничої практики є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних навчальних дисциплін, ознайомлення безпосередньо в установі, організації, на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом виробництва, розроблення конструкторської документації, відпрацювання виробничих вмінь зі спеціальності, набуття практичного досвіду, розвиток професійного мислення, прищеплення умінь організаторської діяльності в умовах трудового колективу, а також збір матеріалу для виконання курсових проєктів, курсових робіт тощо.

На сьогодні в доступі українських користувачів освітніх послуг знаходяться як вітчизняні, так і зарубіжні освітні платформи. В документах МОН згадуються Всеукраїнська школа онлайн, Ютуб-платформа «Навчання», Дія. Цифрова Освіта, Prometheus, EdEra тощо [1].

Основні вимоги до цифрової освітньої платформи: оперативна доставка здобувачам освіти достатнього масштабу матеріалу, що вивчається; інтерактивна взаємодія викладачів і студентів у освітньому процесі, надання особам резерву самостійної роботи з освоєння запропонованого матеріалу [2].

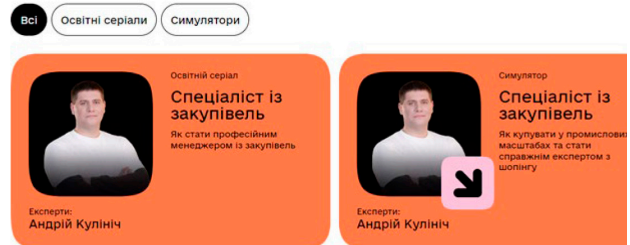
Детальніше зупинимось на тому, як використовуються цифрові освітні платформи в нашому коледжі для організації і проведення практики. Дуже цікаве різноманіття освітніх серіалів, тестів, симуляторів, вебінарів та іншого на платформі Дія (рис. 1) [3].

Рис. 1. Різні каталоги на платформі Міністерства цифрової трансформації України Дія

Під час навчальної практики «Введення в спеціальність» студенти ознайомлюються із різними

напрямами цієї професії. І, як приклад, наведемо спеціаліста із закупівель. На цій платформі Міністерства цифрової трансформації України Дія є і освітнім серіалом, і симулятором. В результаті студент зможе ближче ознайомитись із тонкощами професії, послухати поради спеціалістів в цій галузі. Наприкінці серіалу вони зможуть пройти тестування і отримати сертифікат на 0,1 кредити ЄКТС.

На платформі Дія. Освітні серіали можна підібрати різні серіали, які можна використати для різних видів практик і спеціальностей. Але хочемо ознайомити ще з іншою платформою – студією онлайн-освіти EdEra (Educational Era) (рис. 2) [4].

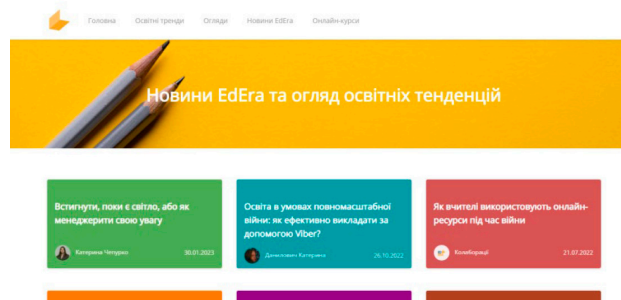
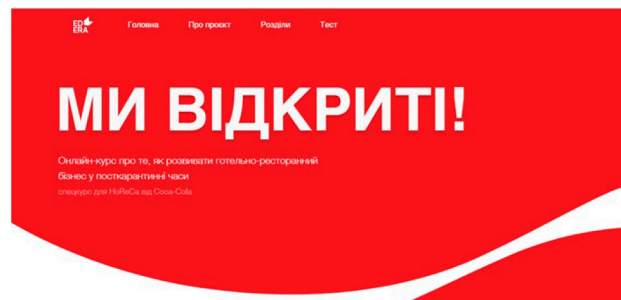

Рис. 2. Головна сторінка студії онлайн-освіти EdEra

На цій платформі хочемо представити освітній серіал Ми відкриті! Цю платформу використовуємо для студентів, які проходять виробничу практику із спеціальності і вже закінчують навчання в коледжі. Перед ними вже стоїть життєве питання: «Що робити далі?». І в цьому серіалі вони можуть знайти практичні поради, як відкри-

ти бізнес. Це також безкоштовний онлайн-курс складається із 15 відео, де експерти з маркетингу, створення команди, контролю якості, фінансів та диджиталу діляться досвідом та практичними порадами.

Ще одна платформа Prometheus, яку ми використовуємо для проведення практики. Тут також є в наявності багато безкоштовних курсів, після яких можна отримати сертифікат (рис. 3) [5].

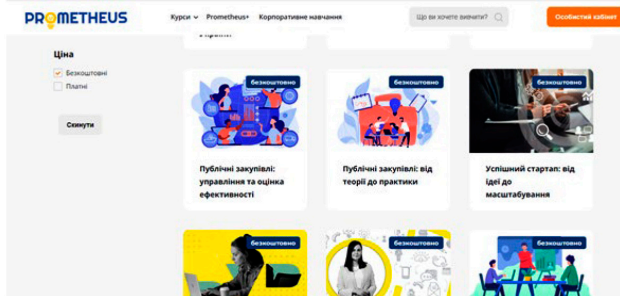

Рис. 3. Онлайн-курси на платформі онлайн-освіти Prometheus

Ну, і як результат практичного навчання, всі студенти мають можливість отримати сертифікати (рис. 4)

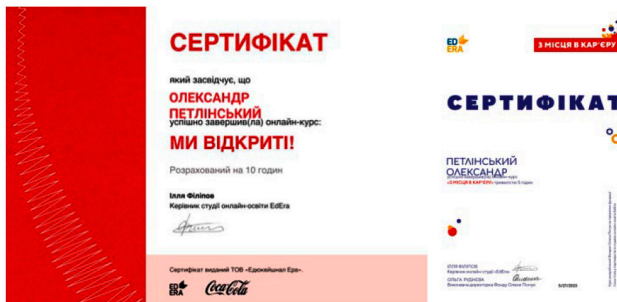

Рис. 4. Сертифікати, отримані студентами на практиці

В умовах дистанційного навчання захист звітів про практику має бути позбавлений формалізму, оскільки за офлайн-навчання є можливість спілкування викладача і студентів під час її проведення. В онлайн-режимі корисним буде створення умов для групового обговорення результатів практики її учасниками, студентами та керівником практики (рис. 5).

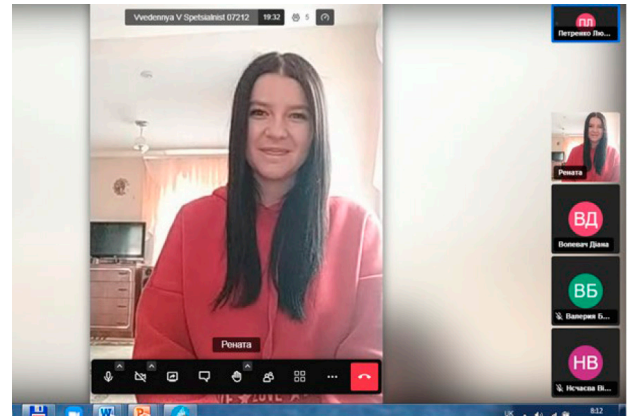

Рис. 5. Онлайн-захист звіту з практики студенткою спеціальності 075 Маркетинг

Таким чином, дистанційна робота закладу освіти, організована на перелічених платформах, безплатна і є найкращим рішенням, яке забезпечує надійну й безперерйну діяльність освітнього закладу в умовах воєнного часу, а також сприяє формуванню таких особистісних якостей, як активність, самостійність, креативність, творчість, відповідальність, цілеспрямованість тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цифрова трансформація освіти в умовах війни : антикризові рішення, можливості, плани – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti-v-umovah-vijni-antikrizovi-rishennya-mozhливosti-plani>
2. Мала І.Б. Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. Вчені записки Університету «КРОК», № 2(66), 2022. – С. 132–151.
3. Онлайн-платформа Міністерства цифрової трансформації України Дія. Освіта. Освітні серіали – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.diia.gov.ua/courses>
4. Онлайн-платформа Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prometheus.org.ua/courses>
5. Онлайн-платформа EdEra – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ed-era.com/courses/>

МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА У ВИКОРИСТАННІ Е-РЕСУРСІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ

Альона ПОЛІЩУК,
заступник директора з виховної роботи
Аліна ЧЕРНИШ,
викладач ВСП «Житомирський торговельно-
економічний фаховий коледж ДТЕУ»

Анотація. Важливість вивчення англійської мови як мови міжнародного спілкування у сучасних умовах давно не потребує пояснення, а є загальновідомим фактом. Постійно підкреслюється і необхідність модернізації та удосконалення підходів до її викладання й технологій навчання. Сьогодні застосовуються різні методи викладання англійської мови, перевага надається тим, які об'єднують комунікативні та пізнавальні цілі. Завдяки новітнім технологіям та досягненням науки використання таких підходів стає ще ефективнішим.

Abstract: The article highlights a well-known fact about the importance of learning English as a language of international communication in today's environment. The need to modernize and improve approaches to teaching it and learning technologies is constantly emphasized. Today, various methods of teaching English are used, with preference given to those that combine communicative and cognitive goals. Thanks to the latest technologies and scientific advances, the use of such approaches is becoming even more effective.

Високий рівень компетентностей викладача є ознакою сформованої системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, людських цінностей, загальної культури, що потрібно для успішної професійної діяльності. Постійна робота над удосконаленням педагогічної, цифрової та іншомовної компетентностей сприяє розвитку особистості викладача, підвищує ефективність освітнього процесу та загальний рівень грамотності здобувачів освітніх послуг.

Водночас професійна діяльність сучасного викладача неможлива без активного залучення різноманітних інноваційних технологій в освітній процес та постійного удосконалення фахових компетентностей. Успіх у подоланні цивілізаційних викликів у закладах освіти останніми роками безпосередньо залежить від рівня опанування та використання викладачами цього закладу інноваційних технологій навчання.

Педагогічна, цифрова та іншомовна компетентності – надважливі компоненти професійної майстерності сучасного викладача. Працюючи

щоденно над формуванням та розвитком різноманітних компетентностей здобувачів освітніх послуг, викладач сам має демонструвати зразок їхньої реалізації під час освітнього процесу. Постійна робота над покращенням компетентностей допомагає розвитку особистості викладача і студента, робить освітнє середовище максимально сприятливим для формування професійних компетентностей.

Long Life Learning/Навчання впродовж життя – важлива навичка для всіх, хто прагне самовдосконалення. І тим паче – для освітян. Аби бути впевненим сучасним педагогом, важливо не лише знати свій предмет, але й використовувати ефективні інструменти вчителювання.

Вдосконалення професійних компетентностей потребує значних зусиль з боку викладача, проте вдале опанування форм і методів роботи за допомогою різноманітних вебресурсів дозволяє згодом полегшити роботу викладача, зекономити час та підвищити результативність освітньої діяльності.

Реалії нашого часу вимагають розвитку digital-освіти, впровадження електронних засобів навчання, залучення різних гаджетів до навчального процесу.

Вимушене дистанційне навчання у зв'язку з пандемією та воєнним станом стало викликом для всіх учасників освітнього процесу. Однак така ситуація змусила викладачів активізувати впровадження електронної освіти, швидко шукати зручні способи диджиталізації навчання, стрімко опанувати нові для себе і для студентів вебресурси для надання та здобуття знань.

На сьогодні неможливою є підготовка висококваліфікованого спеціаліста у будь-якій галузі знань без формування в нього достатнього рівня педагогічної, цифрової та іншомовної компетентностей.

Пропонуємо короткий огляд ресурсів, які можуть підвищити ефективність освітнього процесу.

Mentimeter

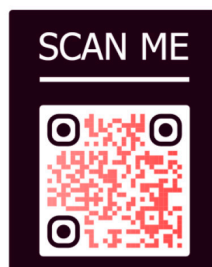
студентам доступ не більше ніж до двох опитувань загального або просунутого типу, а також до п'яти запитань у режимі Quiz; викладач може створювати необмежену кількість опитувань різного типу за різними кодами доступу, а також організувати їх у своєму профілі в папки; можна створювати онлайнві презентації із необмеженою кількістю текстових слайдів, до яких можна додавати також зображення чи лінки, а також вбудовувати відео і, звичайно, додавати опитування (в межах описаного вище ліміту); для створення та демонстрування опитувань чи слайдів у Mentimeter потрібен безперервний доступ до інтернету; для участі в опитуваннях учасники мають увійти зі свого пристрою (мобільний телефон, планшет, комп'ютер) на сайт [menti.com](https://www.menti.com) або ввести цифровий код опитування у скачаний заздалегідь застосунок; немає обмежень на кількість учасників, які беруть участь в опитуваннях, тому цей інструмент можна використовувати навіть під час дуже масштабних подій [7].

Існує багато різних онлайн-додатків для створення карт знань. Одним із найкращих є **Coggle**. Це безплатний та простий у використанні інстру-

Mentimeter <https://www.mentimeter.com/> – це

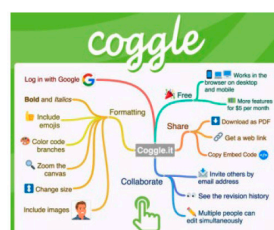
онлайнвий сервіс для створення та проведення миттєвих опитувань в аудиторії та під час вебінарів.

Основні можливості та обмеження безплатної версії сервісу: за одним кодом доступу можна дати

мент, який допоможе реалізувати будь-який творчий потенціал. За допомогою сервісу можна швидко створювати красиві карти знань, ділитися ними з друзями та колегами, а також разом працювати зі студентами. Для того, щоб почати працювати з цим додатком, потрібно зареєструватися з допомогою Google-акаунта та потрапити на його початкову сторінку за адресою:

<https://coggle.it>.

У цій програмі доволі легко з першого разу можна розробляти зручні красиві ментальні карти. Програма підтримує використання зображень, індивідуальні колірні схеми й можливість перегляду історії документа. Зберігання історії змін дозволяє повернутися до попередніх версій створеної інтелект-карти. Ментальні карти, створені в програмі Coogle, можуть експортуватися в форматі PNG або PDF. Coogle підтримує спільну роботу разом із командою над проектами. Інтерфейс програми доволі простий, підказки поруч, тому в управлінні розібратися не дуже складно.

Canva – платформа графічного дизайну, яка дозволяє користувачам створювати графіку, презентації, афіші та інший візуальний контент для соціальних мереж. Доступна як вебверсія, так і мобільна. Сервіс пропонує великий банк зображень, шрифтів, шаблонів та ілюстрацій.

Wordwall <https://wordwall.net/uk> – багатofункціональний інструмент для створення інтерактивних дидактичних матеріалів та ігор. На сайті легко знайти покрокову відеоінструкцію з користування ресурсом, за допомогою якої можна створити власні інтерактивні завдання різних типів.

Wordwall

Сервіс Wordwall є сучасним інструментом для зацікавленості студентів і урізноманітнення власного заняття. Вправи Wordwall дуже легко трансформуються у різні шаблони, доступні

варіанти для друку. Крім того, ресурс має значну базу вже створених завдань з усіх галузей знань для будь-якого віку, можна підібрати інтерактивні завдання для

власної дисципліни. Якщо викладач самостійно не може створити гру, можна використати роботи інших авторів, які є у вільному доступі.

Використання цього сервісу під час навчання забезпечить інтерактивну співпрацю зі студентами [9].

**BOOK
CREATOR**

Одним із цифрових інструментів, що допоможе зробити процес навчання цікавим, зручним, гнучким для будь-яких форматів організації освітньої діяльності, є безплатний конструктор інтерактивних електронних книг **Book Creator**.

Цей сервіс має англomовний, але простий і зрозумілий у користуванні інтерфейс. В одному такому віртуальному підручнику (посібнику чи робочому аркуші з певної теми програми) можна розміщувати зображення, відео, аудіозаписи, інтерактивні вправи, текстовий матеріал тощо.

Створеною електронною книгою легко ділитися зі здобувачами освіти чи колегами. Для цього її потрібно зробити публічною, щоб система надала код посилання. Використання інтерактивного підручника на занятті, особливо під час дистанційного навчання, підвищить мотивацію, сприятиме заохоченню до активності та самостійності, розширить можливості навчання і самонавчання, активізує ресурси для формування предметних і ключових компетентностей.

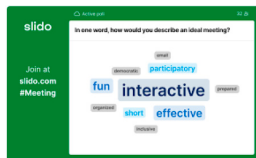
Перевагами також є можливість багаторазового використання та швидкої зміни дидактичного матеріалу у зв'язку зі зміною програми, мобільність і гнучкість у застосуванні для різної учнівської аудиторії, створення навчальної траєкторії, яка дозволить сформувати активного здобувача освіти.

Зручність ресурсу для створення електронного підручника полягає ще й у тому, що в нього досить легко інтегруються розроблені за допомогою інших цифрових сервісів дидактичні матеріали: мультимедійні презентації, інтерактивні вправи, ігрові вікторини, онлайн-тести, електронні плакати, ментальні карти тощо.

Ця цифрова платформа надає можливість акумулювати в одному місці всі напрацювання як з окремої теми чи розділу програми, так і з курсу вивчення предмета в цілому. Система дозволяє створювати безплатно 40 книг, а якщо архівувати, то й більшу кількість [4].

До Google-презентацій, як самодостатнього інструменту, можна інтегрувати певні додатки-розширення, такі як, наприклад, Slido. Вони «працюють», так само як і інші подібні інструмен-

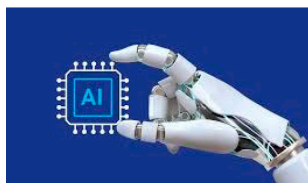
ти – створюєте Google-презентацію з теоретичними слайдами, де потрібно, додаєте слайди з опитуваннями чи тестами від Slido. Той, хто навчається, має перейти за спеціальним посиланням і в режимі синхронної роботи відповісти на поставлені запитання.

У безплатній версії **Slido** для кожної презентації можна створювати 3 питання різного типу і запрошувати до 100 учасників.

Slido підтримує такі типи в опитуваннях: вибором одного або декількох варіантів, відкритого типу (дописати свою відповідь), хмара тегів та рейтинг [8].

Сучасний світ зазнає низки перетворень завдяки стрімкому розвитку технологій. Штучний інтелект впевнено займає місце лідера серед інноваційних технологій. Системи ШІ можуть використовуватися для вирішення широкого кола задач (кластеризація, моделювання, прийняття рішень, прогнозування та ін.) у сфері економіки, охорони здоров'я, на виробництві тощо.

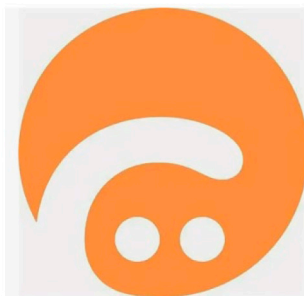

Штучний інтелект – поняття широке. Сюди входить будь-яка технологія, яка відтворює людське мислення та навички, такі як розуміння складної

інформації, створення незалежних висновків і здатність вести послідовний і змістовний діалог. Штучний інтелект може розпізнавати більше інформації, ніж людина. А отже, виконання завдання буде набагато швидшим і точнішим [5].

«Розумний» бот здатний аналізувати текст, розуміти його зміст та генерувати відповіді. Він може виконувати завдання, які раніше були виключно в компетенції людини. Дослідники наголошують на ефективності машинного навчання під час вивчення іноземної мови, в сільськогосподарських, клінічних, освітніх дослідженнях [1, с. 51].

Curipod – програмне забезпечення інтерактивних презентацій для навчання, зустрічей і семінарів. Інтерактивні заняття, наповнені творчістю, рефлексією та критичним мисленням, можливі завдяки Curipod, адже переваги очевидні: використання інструменту для збору інформації та зворотного зв'язку; для питань та коментарів, щоб краще розуміти потреби студентів та покращувати процес навчання; створення інтерактивних презентацій, включаючи відео, зо-

браження та звук, щоб допомогти студентам краще зрозуміти предмет; розроблення інтерактивних ігор та завдань, що допоможуть поглибити знання та навички; розвиток інтерактивних курсів з відео, зображеннями, текстом і аудіо, які допоможуть зрозуміти складні концепції; проведення тренінгів та семінарів зі студентами [6].

Впродовж майже трьох років учасники освітнього процесу стикаються з новими викликами, що спричиняють трансформацію та необхідність адаптуватися до нових умов. Для забезпечення рівного доступу до освіти обертів набирають дистанційні платформи та курси.

Формування та вдосконалення педагогічної, цифрової та іншомовної компетентностей має тривати безперервно в професійній діяльності викладача. Систематична робота над удосконаленням є запорукою якісної освіти в сучасних цивілізаційних викликах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. Фізико-математична освіта. – 2023. – Т. 38. – № 1. – С. 48–53.
2. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології [Електронний ресурс]. – URL : <https://cutt.ly/kMZnJf4>
3. Інтерактивний дистанційний курс «English Without Stress» на платформі Send Pulse. Освіт-хаб «Educational Laboratoty» ВСП «Житомирського торговельно-економічного фахового коледжу ДТЕУ». URL : <https://ztefcmilitaryeng.sendpulse.academy/>
4. Як налаштувати мікрофон та камеру для сервісу Book Creator (для того, щоб записувати своє відео та голос в конструкторі) <https://www.youtube.com/watch?v=Djca2yN3H0U&feature=youtu.be>
5. Поліковська Ю. Як штучний інтелект може допомогти освіті. ЮНЕСКО розробила поради щодо використання ШІ в освіті. URL : <https://osvitoria.media/experience/yak-shtuchnyj-intelekt-mozhe-dopomogty-osviti/>
6. Curipod – програмне забезпечення для навчальних інтерактивних презентацій, зустрічей і семінарів, яке викликає цікавість і залучає всіх. URL : <https://educationpakhomova.blogspot.com/2023/03/curipod.html>
7. Mentimeter – онлайн-сервіс для створення та проведення миттєвих опитувань в аудиторії та під час вебінарів. URL : <https://cutt.ly/kM4hwA9>
8. Slido – інструмент для створення опитувань, запитань і відповідей, вікторин і хмар слів. URL : <http://surl.li/rxjlg>
9. WordWall – простий спосіб для створення власних навчальних ресурсів. URL : <https://vchymo.com/application/WordWall>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ

Вітаємо в ОСВІТНЬОМУ ХАБІ!

У цифрову еру освіта набуває нового виміру. Тому ми з гордістю презентуємо ОСВІТНІЙ ХАБ – першу платформу для створення підручників онлайн, що використовує популярні конструктори для розробки освітніх матеріалів. Наша місія полягає в тому, щоб забезпечити освітян, студентів та авторів засобами для створення інтерактивних, захоплюючих та ефективних підручників.

Хочете навчитися створювати онлайн-підручники? Тоді вам точно треба пройти безкоштовний онлайн-курс «Створення електронних засобів навчання на платформі «ОСВІТНІЙ ХАБ». hub.nmcbook.com.ua. Якщо вам потрібний сертифікат про підвищення кваліфікації з розвитку цифрової компетентності – слідкуйте за графіком курсів підвищення кваліфікації, реєструйтесь, навчайтесь, отримуйте сертифікат і самостійно створюйте цифровий контент на платформі ОСВІТНІЙ ХАБ.

Відтепер hub.nmcbook.com.ua відкритий для всіх, хто бажає створювати онлайн-підручники! Наш ресурс пропонує зручні інструменти для швидкого та легкого створення навчальних матеріалів. Приєднуйтеся до ОСВІТНЬОГО ХАБУ!

ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИЧНА РОБОТА. БЛОГ МЕТОДИСТА «МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ»

Наталія БІЛОКУРА,
методист Львівського фахового коледжу
будівництва, архітектури та дизайну

Анотація. У статті представлено блог методиста, створений на платформі Blogger від Google, проаналізовано можливості його використання для організації методичної роботи в закладі фахової передвищої освіти. Описано структуру блогу, зроблено акцент на простоті створення та зручності користування. Подано напрацювання методиста ЗФПО від 2022 р. і до сьогодні.

Abstract: The article presents a blog of the methodologist created on the Blogger platform of Google, the possibilities of its use for organizing methodological work in the institutions of professional pre-higher education are analyzed. The structure of the blog is described, emphasis is put on the ease of its creation and use. The development of the methodologist of the the institutions of professional pre-higher education from 2022 to the present is presented.

*Якщо Вас немає в інтернеті,
Ви не існуєте.
Білл Гейтс,
засновник корпорації Майкрософт*

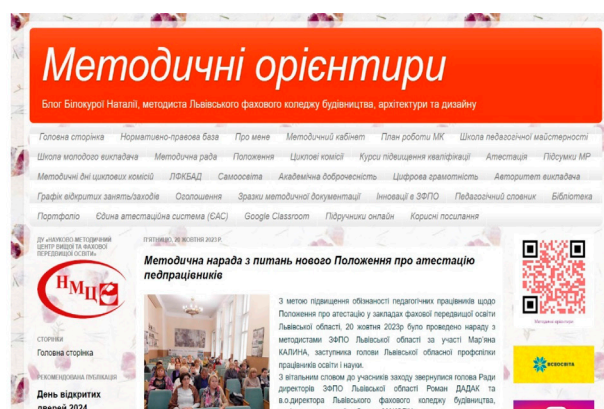
*Любіть роботу, яку ви виконуєте, –
і тоді жодного дня у вас не буде робочого!*

Якісні зміни в освіті неможливі без цифрової трансформації освітнього процесу. Цифровізація системи освіти полягає в створенні безпечного цифрового освітнього середовища, розвитку цифрової компетентності педагогічних, науково-педагогічних та адміністративних кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі. Про потребу «підвищення цифрової трансформації ...» зазначається в наказі МОН від 10.12.2021р. № 1340 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності».

До основних напрямів цифровізації освітнього процесу належать використання мобільних та інтернет-технологій, дистанційної освіти, масових відкритих онлайн-курсів тощо.

У 2022 р., коли мене призначили на посаду методиста, я вирішила створити сайт чи блог, на якому би могла висвітлювати всю методичну роботу закладу.

Блог – це сучасна платформа для популяризації професійної діяльності, «персональний бренд».

У своїх дослідженнях С. Івашнюва персональний сайт/блог педагога визначає як «освітній інформаційний ресурс, що має свою індивідуальну адресу, є сукупністю вебсторінок із

спільним дизайном, які навігаційно та фізично знаходяться на одному сервері та містять інформацію про різні аспекти професійної діяльності педагогічного працівника» [1, с. 4].

Блог розробила для надання практичної, методичної допомоги однодумцям-колегам, обміну досвідом і корисною інформацією з методичної роботи.

Розробка блогу також зумовлена необхідністю оприлюднювати певну інформацію, умовами переходу від паперового документообігу до електронного. Цей продукт – це безперервний функціонал системи методичної роботи в закладі фахової передвищої освіти для швидкого інформування педагогів, узагальнення, систематизації та обміну педагогічного досвіду, самоорганізації професійної діяльності педагогів.

Блог «Методичні орієнтири» містить нормативні документи та зразки матеріалів організаційного, інформаційного характеру, що супроводжують щоденну роботу методиста, розвивають професійну компетентність його в системі фахової передвищої освіти.

Під час дистанційного та змішаного навчання

цей вебпродукт як «права рука» методиста. На сторінках блогу розмістила всю методичну документацію, яка відображає процеси функціонування внутрішньої системи методичної роботи ЗФПО, зміст інструктивно-методичного забезпечення.

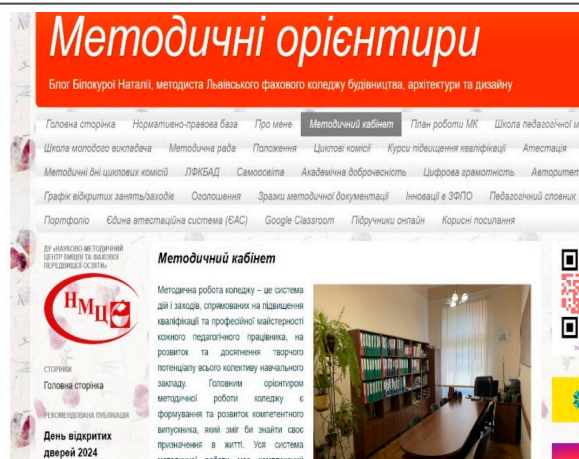
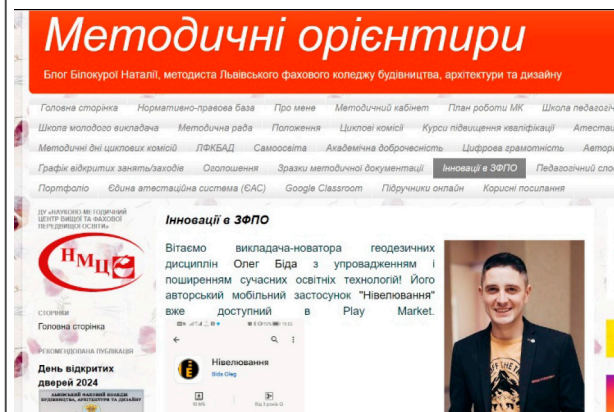
Матеріали із активним покликанням на Google-диск є у відкритому доступі, що забезпечує їх завантаження та використання в роботі.

Для зручності користувачів на блозі є система пошуку, кнопки соцмереж, QR-код. Блог може функціонувати в усіх браузерях (крім російських), його оптимізовано для перегляду зі смартфонів чи комп'ютерів, планшетів.

Під час розробки блогу дотримувалася такого алгоритму:

- визначила мету та функції, які він має виконувати (дидактичну, загальнокультурну, інформаційно-комунікаційну, науково-методичну, соціальну);
- спроєктувала його структуру;
- обрала платформу та створила блог;
- розмістила на блозі навчально-методичні матеріали.

Головна сторінка
 Нормативно-правова база
 Про мене
 Методичний кабінет
 План роботи МК
 Школа педагогічної майстерності
 Школа молодого викладача
 Методична рада
 Положення
 Циклові комісії
 Курси підвищення кваліфікації
 Атестація
 Підсумки МР
 Методичні дні циклових комісій
 ЛФКБАД
 Самоосвіта
 Графік відкритих занять/заходів
 НМК дисципліни
 Фахові видання НМЦВФПО

Всеукраїнські конкурси для освітян
 Академічна доброчесність
 Авторитет викладача
 Цифрова грамотність
 Педагогічний словник
 Зразки методичної документації
 Оголошення
 Інновації в ЗФПО
 Всеукраїнські науково-практичні конференції для освітян
 Бібліотека
 Google Classroom
 Портфоліо
 Корисні посилання
 Єдина атестаційна система (ЄАС)
 Підручники онлайн
 Моя ВСЕОСВІТА

Блог «Методичні орієнтири» складається з 35 вкладок-сторінок:

Блог відносно молодий, оскільки працюю на посаді методиста лише другий рік, також і военний стан вніс свої корективи. Але роботу з оновлення інформації намагаюся вести систематично, бо розумію: будь-який інтернет-проект існує доти, поки на ньому з'являються нові актуальні матеріали.

У вкладці «Головна сторінка» висвітлюю повсякденну працю нашого закладу: дописи про навчально-методичну роботу закладу фахової передвищої освіти (участі педагогічного колективу у конференціях, нарадах тощо).

На сторінці «Нормативно-правова база» подала покликання на нормативно-правову документацію з офіційних освітніх сайтів.

Кожна з наступних сторінок містить матеріали:

- план роботи методичного кабінету;
- план роботи методичної ради;
- план засідання атестаційної комісії;
- план роботи школи молодого педагога;
- план роботи школи педагогічної майстерності;
- атестаційні матеріали;
- зразки методичної документації;
- портфоліо викладачів, що атестуються;
- підсумки методичної роботи тощо.

Бокові панелі блогу наповнені активними покликаннями на сайт Міністерства освіти і науки України, Інституту модернізації змісту освіти, Інституту професійної освіти НАПН України, ДОН Львівської обласної державної адміністрації, ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», Університету менеджменту освіти, Львівського навчально-наукового центру професійної освіти.

Ведучи блог, зрозуміла, що недостатньо просто створити новий ресурс. Необхідна постійна робота з просування блогу в пошукових системах, а також серед освітян.

На сьогодні вважаю блог початківцем, багато чого мушу вдосконалити, планую додати нові сторінки, а наразі працюватиму над репозитарієм методичних розробок викладачів та описом роботи циклових комісій.

Для мене блог став електронним портфоліо

методиста, візитною картою діяльності. Також цього року подала блог для участі у Всеукраїнському конкурсі «Педагогічний ОСКАР-2024» в номінації «Менеджмент інноваційної діяльності закладу фахової передвищої освіти у професійній підготовці конкурентоспроможних

фахівців», де він посів I місце, та у Всеукраїнському конкурсі на кращий електронний освітній матеріал чи ресурс «Планета IT» в номінації «Навчальні сайти, блоги, платформи тощо» (чекатимув результатів!!!).

Переконана, що блог можна використовувати, як:

- місце для організації педагогічних дискусій;
- удосконалення інформативності педагогічного колективу;
- поширення власних педагогічних ідей, обмін педагогічним досвідом;
- дошку оголошень;
- місце для опису подій кожного дня, кожного заняття, кожного освітнього заходу, що відбулися в ЗФПО;
- ресурс для самоосвіти;
- засіб формування цілісного позитивного іміджу закладу;
- портфоліо методиста.

У майбутньому буду продовжувати вести блог, розвиватиму і підвищуватиму професійну компетентність з метою самовдосконалення та самореалізації. Рекомендую блог «Методичні орієнтири» для використання в роботі завідувачів методичних кабінетів, методистів ЗФПО.

На сучасному етапі модернізації системи освіти в Україні особливої актуальності набувають питання підвищення й розвитку професійної компетентності викладачів в умовах єдиного інформаційного простору. Цим середовищем може бути блог методиста як ключової ланки, що об'єднує педагогічну спільноту ЗФПО.

Тримаймо освітній фронт!!! Усе буде українська фахова передвища освіта!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Івашнюва С. В. Формування структури і контенту персонального сайту педагогічного працівника [Електронний ресурс] / С. В. Івашнюва. – Режим доступу : www.sworld.com.ua/konfer27/77.pdf.
2. Мартинюк Л. А. Персональний сайт викладача як засіб упровадження новітніх інформаційних технологій / Л. А. Мартинюк // Інформаційні технології і засоби навчання, 2014. – Т. 41. – Вип. 3. – С. 299–310.
3. Слободянюк І. Ю. Сайт викладача як сучасний комунікативний засіб у системі організації освітньої діяльності учнів / І. Ю. Слободянюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Вип. 20. – С. 18–26.

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З ПОТЕНЦІЙНИМИ РОБОТОДАВЦЯМИ

Олена БИКОВА, Літта МАКСИМОВА,
Марія НІКІТИНА, Анастасія СЛОБОДНІЧЕНКО,
викладачі Олександрійського педагогічного фахового
коледжу імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті розкрито досвід роботи щодо професійного партнерства з учителями базових закладів задля досягнення якості професійної підготовки сучасного вчителя.

Abstract: The article discloses the experience of professional partnership with teachers of basic institutions to achieve the quality of professional training of a modern teacher.

Робота вчителя – це своєрідне мистецтво. Мистецтво створення комфортного освітнього середовища, мистецтво ведення уроку, мистецтво пізнання дитини, впливу на її волю, почуття, свідомість, мистецтво формування цінностей, мистецтво захисту.

Професійна підготовка сучасного, вмотивованого, компетентного вчителя початкових класів буде результативною за умови створення якісного професійного поля для формування особистих якостей, апробації знань, формування професійно значущих умінь і навичок, компетентностей, визначених професійним стандартом [2]. Майбутній фахівець повинен мати чітке уявлення про еталон учительського продукту, що можливо лише в тісній взаємодії теоретичних і практичних аспектів, правильному психологічному налаштуванні, створенні іміджу професії. Означене, в свою чергу, зумовлює пошук нових шляхів професійного партнерства викладачів, учителів-практиків і здобувачів освіти.

Викладачі коледжу постійно працюють над удосконаленням стратегій і форм взаємодії. Представляємо одну із таких стратегій, що виражає мистецтво в дії та авторському створенні й виконанні. Вона спрямована на об'єднання в єдину команду викладачів коледжу, учителів початкових класів базових закладів, студентів випускного курсу спеціальності 013 Початкова освіта, випускників коледжу. Практичні вправи

ілюструють можливості збереження ментального здоров'я, формування іміджу вчительської професії, шляхів здійснення національно-патріотичного виховання в системі освіти України [1]. У діловій, сприятливій атмосфері надають можливість обговорити актуальні питання початкової освіти, створити підґрунтя для формування у студентів системи знань, умінь і навичок, необхідних для розуміння природи дітей початкової школи та успішної реалізації сформованих компетентностей під час виконання професійної діяльності [3].

Перша локація. Педагогічний перформанс успішних і щасливих людей

Вітальне слово

Комісія психолого-педагогічних дисциплін

щиро вітає педагогічну спільноту коледжу на Педагогічному перформансі успішних та щасливих людей, радіє нашим професійним надбанням і мотивує кожного з нас до подальшого вдосконалення, успіху, відчуття щастя.

1. Асоціативна матриця

Найціннішим даром, найвищою цінністю є життя людини.

Пропонуємо створити його форму вираження через сукупність складових основ життя, представлених одним іменником: сьогодні, радість, розвиток, мить, робота, діти, дім.

(З асоціативної коробки учасники виймають предмети (книгу, олівець, м'яч, картину, серце) і добирають до них слова-асоціації, на мінідошці формують матрицю життя.)

2. Інтелектуальна розминка

У чому сенс людського життя?

Думки учасників:

- Бути соціально адаптованим.
- Значимість у суспільстві.
- Саморозвиток і самовдосконалення.
- Помічати щасливі моменти в житті.
- Мирне небо.
- Використовувати можливості, які дає нам життя.

- Мати ціль, заради якої живеш.

- Цінувати момент, у якому живеш тут і тепер.

Узагальнення: відповідь проста й очевидна – бути щасливим. Вагомою складовою щастя людини є правильно обрана професія.

3. Інформаційний бліц

Ми обрали унікальну, неповторну та престижну професію. Учитель – взірць, наставник, друг, помічник. Його роль завжди була і є вагомою. Саме він формує сьогодення і майбутнє нації, йому довірено здійснювати державну політику в галузі освіти. Постать учителя формує навчальну та життєву позицію дитини, її цінності, здатність протидіяти негативним чинникам. Ним у співпраці з батьками, громадськістю здійснюється система національно-патріотичного виховання в державі. Дякуючи ЗСУ, ми дякуємо тим, хто сформував їх світогляд, прагнення до волі, незалежності, хто навчив боротися і перемогати.

Учитель – це почесно та відповідально. Довіру держави, довіру батьків, довіру здобувачів освіти не можна зрадити. Результат нашої праці відображається у зв'язку поколінь, у майбутньому України. Пам'ятаємо про це.

4. Паралельна реальність

Як і все у житті, професія учителя має дві сторони – позитив і, на жаль, проблеми і протиріччя. Долучимося до їх висвітлення.

1. Проблеми і протиріччя: постійні зміни, посилення вимог, обсяг документації...

2. Позитив: радість спілкування, самовираження, повага, стимул до кращого...

Приємно усвідомлювати, що позитиву однозначно більше.

5. Шлях до успіху

Щоб відчутти позитив, отримати радість від виконання професійних обов'язків як єдина команда, визначимо наш шлях досягнення успіху. На столах у конвертах знаходяться кроки для досягнення успіху. Відкрийте їх, складіть листа та озвучте їх.

Пропонуємо кроки алгоритму успішної реалізації мети педагогічної діяльності.

1. Свідомий вибір професії.
2. Любов до дітей, гуманізм.
3. Бажання працювати.
4. Постійне вдосконалення.

Ці кроки і стануть фундаментом для задоволення та відчуття щастя.

А реалізувати їх можливо за умови індивідуального комфорту.

6. Психологічний комфорт

На шляху до успіху завжди є перешкоди, подолання яких потребує багато зусиль. Учитель повинен навчитися контролювати власний психологічний стан, регулювати власні емоції, мати позитивний емоційний фон.

На столах знаходяться пазли, пропонуємо їх скласти й озвучити умови для особистісного комфорту.

Демонстрація фотоколажу щасливих людей, які працюють учителями. *(Звучить релаксуюча мелодія).*

Досягнути психологічного комфорту можливо за підтримки професійних, сучасних, творчих, креативних, натхненних, новаторських, чуйних,

добрих, красивих, винахідливих, оригінальних, талановитих, харизматичних, мудрих, золотослівних, турботливих, відданих, раціональних і відповідальних. Усі ці слова характерні для єдиної команди, якою є наша педагогічна спільнота коледжу.

7. Технології реалізації професійних мрій

Ми створили для себе комфортне психологічне середовище й робимо ще один крок до успіху та щасливих емоцій, а одним із джерел позитивних емоцій є творчість, яка розслаблює, наповнює енергією, новими вміннями і знаннями. Технологія оригамі – одна з технологій, яка допоможе відновити емоційний фон. Безперечно, одна мрія на всіх – це ПЕРЕМОГА нашої держави. Пропонуємо виготовити в цій технології літак «Мрія» у патріотичних жовто-блакитних кольорах.

(Згинаємо навпіл аркуш паперу так, щоб верхня частина була коротшою, далі куточки згинаємо до середини, перегинаємо навпіл і у нас утворюється трикутник, згинаємо крила літачка і отримуємо наш виріб.)

Запрошуємо вас до патріотичної руханки.
Розучування рухів.

Виконання пісні (акапельно) «Ой у лузі червона калина» (Автор Чарнецький Степан Миколайович). Початок пісні:

Ой у лузі червона калина похилилася,
Чогось наша славна Україна зажурилася.

Руханка:

Україна моя – це ліси і поля (руки по черзі в сторони), синє море глибоке (руками робимо змійку) і дерева високі (руки догори).

Мирне небо над головою (руки догори, хитальні рухи), серце народу, сповите любов'ю (показ серця руками).

Україна понад усе!

Завершення виконання пісні зі слів:

А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо!

лимо!

А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей-гей, розвеселимо!

Літаки заберіть із собою, вони неодмінно принесуть нам довгоочікувану перемогу, щастя і спокій у серці.

8. І один у полі воїн

Від кожного з нас залежить сьогоднішня, рух вперед і кінцевий результат. Думка, слово, дії кожного вагомі.

Який (а) Я? Запишіть і озвучте це (запис на колосках і хмаринках).

Сильна, кмітлива, дисциплінована...

Разом Ми потужні, мудрі, конкурентоздатні.

Я колектив МИ
держава
майбутнє

9. Обрис успіху і щастя

Що ж для кожного є основою цього такого важливого, багатогранного, унікального і особистісно орієнтованого словосполучення?

Пропонуємо учасникам, у яких наявні пронумеровані аркуші, піднятися та вишикуватися у шеренгу. Розрахуватися на перший і другий. Для патріотичної світлини пропоную першим номерам підняти аркуш вище голови, а другим номерам на рівні грудей.

Життя, праця, держава, розвиток, мрія – основні складові життя щасливих та успішних людей.

Бажаємо кожному дійти до свого успіху, бути щасливим сьогодні, завтра і завжди.

Друга локація. Платформа мудрих рішень.

Обговорення актуальних питань початкової освіти, шляхів формування необхідних компетентностей для їх вирішення.

Колектив циклової комісії спільно з керівниками практики здійснює моніторинг стану готовності до практики, якості підготовки. Нами розроблено такі анкети:

АНКЕТА СПІВПРАЦІ З РОБОТОДАВЦЯМИ
щодо визначення якості освітньо-професійної
програми «Початкова освіта»
в Олександрійському педагогічному фаховому коледжі
імені В. О. Суходолського

- Оцініть загальний рівень підготовки студентів до проходження практики

 - Чи вистачає рівня сформованості загальних і спеціальних компетентностей для виконання програмових завдань?

 - Чи допомагають спільні заходи підвищувати рівень готовності майбутніх фахівців до розв'язання професійних проблем?

 - Які пропозиції можете сформулювати для підвищення якості освітньо-професійної програми?

- Респондент _____
(підпис) _____ (прізвище та ім'я)
_____ (посада)
_____ (заклад освіти)
- _____ (дата)

АНКЕТА ДЛЯ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

- _____ (ім'я керівника практики)
_____ (прізвище та ім'я керівника практики)
- Як часто і з якими проблемами в галузі практичного навчання до Вас звертаються студенти?

 - Як здійснюєте роботу щодо керівництва самостійним професійним удосконаленням студентів?

 - Як взаємодієте з учителями базових закладів?

 - Визначте шляхи подальшого вдосконалення практики з урахуванням вимог освітньо-професійної програми.

- Керівник практики _____ (_____)

У цілому співпраця з роботодавцями забезпечує студентам можливість перевірити здобуті теоретичні та методичні знання в реальних умовах роботи, адаптуватися до вимог, які ставить сучасне освітнє середовище, актуалізуватися в професійному полі, ствердитися у правильності вибору професії.

Особливу увагу необхідно приділяти формуванню партнерських відносин із місцевими освітніми установами, закладами загальної середньої освіти, закладами дошкільної освіти, центрами професійного розвитку.

Регулярний моніторинг вимог роботодавців і зворотний зв'язок дозволяють удосконалювати освітньо-професійні програми з урахуванням потреб сьогодення, вимог ринку праці.

Таким чином, інноваційні стратегії роботи з потенційними роботодавцями є ключовим елементом у формуванні компетентного й успішного фахівця. Ця взаємодія створює основу для стабільного розвитку освітньої системи діяльності коледжу, що відповідає вимогам сучасного світу, формує здатність ефективно працювати в умовах змін і нових викликів.

Отже, удосконалення теоретичних і практичних аспектів компетентнісно орієнтованої підготовки фахівців потребує оновлення форм взаємодії учасників професійної підготовки, урахування особливостей сьогодення, національно-патріотичного виховання в освіті, формування нового іміджу професії вчителя.

Об'єднуємо спільні зусилля задля освіти майбутнього, миру в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затверджено наказ Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
- Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти", затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf
- Стандарт фахової передвищої освіти України : освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта, затверджений та введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 801. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sector-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti>

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Лариса ДОВГОРУК,
викладач КЗ «Новгород-Сіверський фаховий
медичний коледж» ЧОР

Анотація. Стаття розкриває особливості організації освітньо-виховного процесу під час пандемії COVID-19 та в умовах воєнного стану. Описує роботу викладача зі студентами в сучасних умовах. Надає поради викладачам, як підтримати свій психологічний та моральний стан.

Abstract: The article reveals the peculiarities of organising the educational process during the COVID-19 pandemic and under martial law. It describes the work of a teacher with students in modern conditions. The author gives advice to teachers on how to maintain their psychological and moral state.

Learning is the eye of the mind.

Саме таким чудовим висловом «**Вчення – світ, а невчення – тьма**» бажаю розпочати свій допис, присвячений актуальним питанням сьогоднішнього дня: «Як змінився та проходив навчальний процес за останні 5 років? Що нового я змогла опанувати за цей час?».

Сучасний світ змінюється, стає мобільним, стрімко розвивається освітня галузь, ринок праці, з'являються нові професії. Але разом з позитивними нововведеннями, на жаль, в наше життя прийшли такі страшні події, як COVID-19 та масштабна військова агресія росії проти України. І це призвело до того, що освітня сфера нашого суспільства приймає все нові й нові виклики, але навчання дарує світло та завжди залишається в пріоритеті, як би важко не було.

В умовах пандемії COVID-19 освітній процес зазнав певних змін і за формою і за змістом. Коронавірусна інфекція, щоденне збільшення хворих, вакцинація, паніка – все це негативно впливало на перебіг освітньо-виховного процесу, призводило до порушення психологічної стійкості і привнесло свої корективи в освітній процес. Попри всі складності я, як педагог, намагалася якнайшвидше адаптуватися до нових

реалій пандемії та забезпечити свою навчально-виховну діяльність в коледжі на належному рівні, згадуючи рядки вислову «**Наука в ліс не веде, а з лісу виводить**». [3] До того ж, постійно підтримувала студентів своєї 2 Ас групи та студентів інших груп коледжу, хто потребував моєї моральної допомоги.

Дистанційна форма навчання стала найоптимальнішою та найбезпечнішою формою організації освітнього процесу в умовах пандемії.

Наш заклад відразу перейшов на онлайн-навчання. Поступово я опанувала всі тонкощі цього процесу. Корисними для мене в цій ситуації виявилися моделі дистанційного навчання у синхронному та асинхронному режимах. Під час своїх онлайн-занять я не тільки здійснювала практичні заняття з предметів «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням», а й проводила консультації зі студентами та їх батьками. Під час синхронного онлайн-навчання я намагалася застосовувати такі види навчальної діяльності, що передбачали взаємодію студентів між собою, активну участь в освітньому процесі: групову роботу та роботу в парах.

Робота в асинхронному режимі здійснювалася за допомогою певних засобів навчання. В цьому

мені допомагали такі популярні месенджери, як Telegram, Viber, Whatsapp, Facebook Messenger; соціальні мережі Instagram та Facebook. Також я опанувала програмне забезпечення ZOOM для організації та проведення відеоконференцій та GOOGLE вебсервіси (GOOGLE CLASSROOM, GOOGLE MEET, GOOFLY FORMS, GOOGLE DISCS, BLANK QUIZ) з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Вдосконалила свою майстерність щодо роботи з презентаціями, використовуючи такі онлайн-інструменти, як POWER POINT та CANVA [2].

За пандемією COVID-19 прийшла війна, а війна – це завжди непередбачувано, ніхто не знає, коли вона почнеться, і мало хто знає, що робити далі.

Так сталося і в нашій країні – з початком бойових дій ми не знали, як буде проходити навчання. Всі освітні заклади перейшли в режим дистанційного навчання, і це стало справжнім стресом як для педагогів, так і студентів. Знову було дуже важко призвичаїтися до нових реалій, але з часом майже всі перекваліфікувалися на онлайн-освіту. Ведення бойових дій, руйнування закладів освіти країною-агресором, щоденна загроза життю через російські ракетні обстріли,

відсутність світла та інтернету – все це негативно впливає на освіту та призводить до порушення права на її здобуття. І знову нам на допомогу прийшли технології дистанційного навчання, вже напрацьовані під час пандемії.

В цей час я повторила зі студентами правила роботи з онлайн-платформами, взаємодію у хмарних сервісах, інструменти спільної роботи та комунікації. Оскільки використання групових форм роботи було ускладненим на початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України, я робила акцент на дискусійні варіанти і форми актуалізації опорних знань, закріплення певного теоретичного матеріалу, що сприяли розвитку соціальної та громадянської ключових компетентностей студентів.

Хочу зазначити, що з початком повномасштабної війни я перестала бути для студентів лише викладачем. Тепер я також і наставник, і помічниця. Я намагаюся врятувати знання та мотивацію студентів, супроводжую їх у сховище і заспокоюю під час повітряної тривоги, листуюся зі своїми студентами в чаті. Зараз моя освітня діяльність підпорядковується сигналам сирен повітряної тривоги: тоді онлайн- чи офлайн-заняття припиняються, наполягаю, щоб усі студенти йшли в безпечне місце, а завдання можна виконати пізніше, адже головне – це наша безпека. Тепер я чітко знаю своє власне завдання – зберегти покоління, яке надалі формуватиме майбутнє України.

Здійснюючи дистанційне навчання в умовах пандемії та в умовах війни, я спиралася на методичну проблему своєї циклової комісії: «Від сучасних технологій освіти через педагогічну майстерність викладача до формування особистості студента та підготовки його до життя в сучасних умовах війни та змішаної форми навчання».

По-перше, я залучала студентів до активної роботи, висловлювання своїх ідей, пропозицій, надавала їм можливість спілкуватися між собою тощо.

По-друге, навчилася реалізовувати основні підходи навчання, а саме – компетентнісний, інтегрований, особистісно орієнтований, інноваційний та креативний в дистанційному форматі. Тут я задіяла принцип «Навчаємося разом», адже студенти та викладачі – це одна сім'я. Постійно дотримувалася таких важливих порад для організації освітнього процесу, як: психологічна підтримка та спілкування, невеликий обсяг домашнього завдання, створення для студентів ситуацій успіху, позитивної мотивації, розмови про емоції та почуття, рефлексія навчальної діяльності, інформаційна гігієна користування га-

джетами.

По-третє, за можливості використовувала творчі завдання, проекти, що дозволяло студентам відволіктися на деякий час від сучасних умов, передбачало психологічне розвантаження та врегулювання емоційного стану [3].

Освітній процес за останні 5 років став для мене справжнім викликом. Завдяки сучасним онлайн-технологіям я можу проводити навчальні заняття зі студентами, де б вони не знаходилися. Сучасна молодь знає інформаційні технології і добре володіє навичками роботи з комп'ютером, що значно полегшує мою роботу.

Для проведення своїх практичних занять з предметів «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» я використовую вищевказані освітні платформи: Google Meet, Zoom, Google Classroom. На онлайн-уроках демонструю відеоуроки з YouTube, власні відео, інтерактивні презентації, вправи, електронні підручники та інформаційні ресурси.

Для реалізації своєї індивідуальної проблеми «Використання інтерактивних технологій навчання як необхідного чинника формування загальнокультурних, соціально активних та творчих компетентностей студентів на заняттях з іноземної мови» на своїх заняттях використовую:

- ▼ інтерактивні презентації для того, щоб доступно викласти новий матеріал та практичні завдання для його засвоєння. Презентації містять інтерактивні вправи, ігри (Memory Game, Training Spelling, Matching Game etc), вікторини та різноманітні завдання;

- ▼ ігрові платформи для створення онлайн-ігор, такі як Quizlet, Crosswords, Match-up, Memory, Multiple Choice. Для досягнення позитивних результатів у навчанні забезпечую ефективну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, враховуючи освітні потреби кожного;

- ▼ навчальні платформи Easy English, GrammarWay, Macmillan Education, Linguist, National Geographic Learning для вивчення та опрацювання лексичного та граматичного матеріалу [5].

Саме тут згадую слова В. Сухомлинського: «Школа – не комора знань, а світоч розуму... І найважливіше завдання школи – виховання здібностей» [1].

В ці важкі часи не забуваю і про себе. Приділяю достатньо уваги своєму психологічному стану та моральній підтримці. В цьому мені допомагають неймовірно корисні заходи від громадської організації EdCamp Ukraine. Взавши активну участь в таких заходах, як:

- ◆ «Національний EdCamp для радості «Тримай п'ять, освіто!»

- ◆ «Толока Стійкості # 1/2022. Мистецтво спілкування з дітьми»

- ◆ «Толока Стійкості # 2/2022. Практики для зміцнення ментального здоров'я і стійкості»

- ◆ «Толока Стійкості # 3/2022. Нейропластичність як спосіб стійкості та зцілення від травматичного досвіду»

- ◆ «Толока Стійкості # 4/2022. Допомагай собі, допомагай іншим»

- ◆ «Толока Стійкості # 5/2023. Почувайся безпечно – секрети спокою. Стійкість для підтримки учнівства, учительства, батьківства.»

- ◆ «Магістральний міні-EdCamp Мена «Інформаційна безпека. Інформаційна безпека особистості»

- ◆ «Толока Стійкості # 1/2023 (2 сезон). Зміщуємо увагу на благополуччя»

- ◆ «Толока Стійкості # 2/2023 (2 сезон). Говоримо мовою стійкості»

- ◆ «Толока Стійкості # 3/2023 (2 сезон). Ресурсимосся!»

- ◆ «Толока Стійкості # 4/2023 (2 сезон). Створюємо усні історії»

- ◆ «Толока Стійкості # 5/2023 (2 сезон). Секрети стійкості, або EdCamp'у – 8 років!», я здобула певний перелік необхідних вмінь, навичок та компетентностей для підтримки себе та інших у складний час, успішної реалізації освітнього процесу:

- формування цілісного уявлення та сприйняття радості у повсякденному житті та професійній діяльності;

- розвиток та удосконалення навичок, які впливатимуть на поліпшення якості освітнього процесу та ефективність його результату;

- оволодіння теоретичними основами та практичними інструментами соціально-емоційного та етичного навчання;

- удосконалення загальних і предметних компетентностей, які сприятимуть більш ефективній комунікації, взаємодії та співпраці між учасниками освітнього процесу;

- розвиток креативного і критичного мислення; навичок фасилітації;

- уміння дослухатися до тілесних відчуттів; використання правил емоційної гігієни і навичок стійкості;

- організація партнерської взаємодії та розв'язання конфліктів;

- занурення до ідей доброти, самоусвідомлення, співпереживання, залученості до громади з усвідомленням рівних прав і можливостей, закладених в Концепції Нової української школи;

- формування загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників, необхідних для ефективної роботи у воєнні і післявоєнні часи;

- мотивація до обміну досвідом, дослідницької діяльності, що сприятиме індивідуальній траєкторії професійного зростання;

- підвищення професійної компетентності вчителів з питань планування та організації освітнього процесу і побудови комунікації з учнівством у военний і післявоєнний час;
- розширення зони власної стійкості і стійкості спільноти учнівства, батьківства;
- удосконалення навичок застосування практик здоров'язбереження, попередження та подолання стресу;
- розширення зони власної стійкості і стійкості спільноти учнівства, батьківства;

- підвищення професійної компетентності вчительства з питань формування нейропластичності для розбудови життєстійкості у ситуації викликів. Опанування практиками стійкості та зцілення від травматичного досвіду;
- удосконалення навичок застосування жестів радості та заспокоєння для повернення у зону «все гаразд»;
- підвищення професійної компетентності з питань плекання надії і стійкості у школах і сім'ях; опанування інструментами щодо зміни переконань, розвитку емоційного інтелекту [4].

Висновки. Завершую свій допис і висловлюю слова вдячності всім, хто підтримує мене в ці важкі часи. Це мої рідні; адміністрація, колеги та студенти нашого закладу; мої друзі та знайомі. Також дякую всім, хто прислухається до моїх порад та підтримує співпрацю зі мною в цей нелегкий час.

Бажаю всім нам мирного неба, добра, любові та нових знань. Якби важко нам не було, маємо пам'ятати: **«Practice makes perfect»** і нести світло в світ, в серця оточуючих та в свою професійну справу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В.О. Сухомлинський [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/sukhomlynskyuy-v>
2. Сервіси, які використовують Загальні положення та умови Google і власні додаткові умови й правила [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://policies.google.com/terms/service-specific?hl=uk>
3. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посібник / М.М.Фіцула. – Київ : Академвидав, 2006. – 560 с.
4. EdCamp Ukraine, [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.edcamp.ua/>
5. Macmillan Education [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://macmillanukraine.com/>

ПРОСТО ЦИТАТА

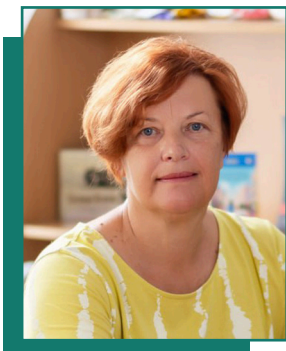
Мудрі думки В. О. Сухомлинського про вчителя:

Учитель – перший і головний світоч в інтелектуальному житті школяра; він пробуджує в дитині жагоду знань, повагу до науки, культури, освіти.

Праця вчителя ні з чим не зрівнянна ... Ткач уже через годину бачить плоди своєї праці; сталевар через декілька годин радіє вогненному потоку металу; орач, сіятель, хлібороб через кілька місяців милуються колоссям і зерном, вирощеним у полі... Учителю потрібно трудитися роки й роки, щоб побачити предмет своєї творчості; буває, що проходять десятиріччя і ледве починає виділятися те, що замислив; ніхто частіше від учителя не буває незадоволеним; ні в якій праці помилки і невдачі не приводять до таких важких наслідків, як в учительській...

... Учителю потрібно володіти величезним талантом любові до людини, безмежною любов'ю до своєї праці і перш за все до дітей, щоб на довгі роки зберегти бадьорість духу, ясність розуму, свіжість вражень, сприйнятливність почуттів – без цих якостей праця педагога перетвориться в муку.

За матеріалами <https://vseosvita.ua/library/embed/010063ta-953d.docx.htm>

ІЗ ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СТОРІТЕЛІНГУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Світлана ДУДНІК,
викладач Комунального закладу «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті подані матеріали досвіду використання методу сторітелінгу на заняттях із клінічних дисциплін.

Abstract: The article highlights the materials of the experience of using the storytelling method at the clinical discipline lessons.

Кожен викладач під час підготовки, а згодом і проведення занять – лекційних, практичних, семінарських, позааудиторних заходів – намагається знайти унікальну методіку, аби зацікавити майбутніх медичних працівників своєю дисципліною. Освітній простір пропонує широкий спектр різних методик. Мене зацікавив метод «сторітелінг». Вивчаючи першоджерела, я зрозуміла, що це один із найдавніших і водночас найсучасніших інструментів комунікації, яким користуються і викладачі, і медичні працівники. Метод, який дозволяє викладачам зробити навчання цікавішим, ефективнішим, а майбутнім медичним працівникам будувати міцніші відносини з пацієнтами, ефективніше навчати колег і навіть підвищувати власну мотивацію.

Сторітелінг (у перекладі з англійської мови – story означає історія, а telling – розповідати; отже, сторітелінг – це розповідь історій) – це мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. Ця методика була розроблена та успішно випробувана на особистому досвіді Девідом Армстронгом, головою міжнародної компанії Armstrong International.

У процесі створення сторітелінгу Девід Армстронг врахував відомий психологічний фактор: історії значно легше сприймаються, вони більш захоплюючі та цікаві, ніж правила або директиви [1].

За допомогою сторітелінгу отримуємо такі

важливі результати, як: поживлення атмосфери в аудиторії, зняття напруги, створення довіри та невимушеної обстановки.

Сторітелінг – це потужний інструмент, який дозволяє зробити навчання більш цікавим, запам'ятовуваним та ефективним.

Усі ми вихідці з дитинства. Нам завжди цікаво було слухати розповіді однолітків, батьків та вихователів із яскравими прикладами пригод, подій. Згодом у школі нас захоплювали, як правило, ті предмети, на яких учитель міг зацікавити, розповідаючи і наводячи приклади із власного життя, життя відомих людей. І в подальшому, здобуваючи вищу освіту, ми знову цінували інформацію з тих дисциплін, де викладач неординарно підходив до викладання матеріалу на своєму занятті.

Проаналізувавши власний досвід проведення лекційних і практичних занять, позааудиторних навчальних заходів, впевнилася в ефективності цього методу. Такі клінічні дисципліни, як «Інфектологія», «Медсестринство в інфектології», «Епідеміологія» спонукають і студентів використовувати сторітелінг, що стане в пригоді як під час занять, так і в майбутній професійній діяльності сестри медичної і фельдшера.

Ось кілька прикладів того, як використовую сторітелінг у викладанні дисциплін:

1. Історії пацієнтів

- **Реальні випадки:** розповіді про реальних пацієнтів із різними інфекційними захворюваннями допомагають студентам краще зрозуміти клі-

нічну картину хвороби, особливості перебігу та ускладнення.

- **Гіпотетичні сценарії:** створюю гіпотетичні сценарії клінічних випадків, які студенти мають проаналізувати та обговорити, що допомагає розвивати навички критичного мислення та прийняття рішень.

- **Історії успіху:** розповідаю про пацієнтів, які одужали завдяки своєчасному та правильному лікуванню, це мотивує студентів та підвищує їхню впевненість у своїх силах.

2. Історичні огляди

- **Видатні інфекціоністи:** розповіді про життя та досягнення видатних інфекціоністів показують, як розвивалася медицина і як боролися з інфекційними захворюваннями в минулому.

- **Епідемії:** опис великих епідемій, таких як іспанський грип чи чума, допомагає студентам зрозуміти масштаби проблеми та важливість профілактики.

3. Метафори та аналогії

- **Порівняння інфекцій із іншими процесами:** наприклад, можна порівняти поширення інфекції в організмі з пожежею, вторгненням воєн.

- **Використання образів:** яскраві образи та метафори допомагають запам'ятати складні поняття. Наприклад, використовую образи героїв сучасних фільмів і мультфільмів.

4. Групові дискусії

- **Обмін досвідом:** студенти діляться своїми історіями з практики, розповідають про цікаві випадки з життя пацієнтів.

- **Рольові ігри:** симуляція реальних ситуацій, таких як спілкування з пацієнтом або проведення епідеміологічного розслідування, допомагає закріпити теоретичні знання.

5. Використання мультимедійних ресурсів

- **Відео:** фільми про епідемії, документальні фільми про життя медичних працівників роблять навчання цікавішим і наочнішим.

Презентації: створюю презентації з використанням яскравих візуальних елементів та мінімальної кількості тексту, що допомагає зосередити увагу слухачів на головному.

Все це стає засобом активізації студентської уваги і ефективним інструментом донесення та закріплення змісту матеріалу у свідомості молоді.

Сторітелінг допомагає студентам ефективно працювати з пацієнтами у відділеннях лікарні під час практичних занять.

Він сприяє створенню довіри в пацієнта: коли студенти діляться своїми історіями, переживаннями, досягненнями і демонструють свою емпатію та розуміння.

Це **поліпшує комунікацію:** розповідаючи історії, студенти зрозуміліше пояснюють складні

медичні поняття, що робить процес діагностики, догляду, лікування більш прозорим для пацієнта.

Це підвищує мотивацію пацієнта на успішне лікування: позитивні історії про одужання інших пацієнтів надихають і допомагають їм вірити в силу нашої роботи.

Ще хочу звернути увагу на один із видів комунікації, яким мають володіти сестра медична і фельдшер, – це проведення просвітницької роботи серед населення. І тут знову в пригоді сторітелінг, який допомагає донести складну інформацію про інфекційну захворюваність, небезпеку хвороб, важливість профілактичних заходів, потреб у вакцинації, вчасного звернення до лікаря. У стінах коледжу вдячними слухачами стають студенти молодших курсів, батьки під час зборів, часто і викладачі загальноосвітніх дисциплін. При проведенні таких бесід доповідачі, у першу чергу, враховують вік слухачької аудиторії, обізнаність із тематикою, тривалість бесіди. І тон бесідам задають історії, реальні випадки, історичні огляди, відеоролики, презентації тощо.

Активно й успішно використовую у своїй роботі позааудиторні навчальні заходи, зокрема конференції. Вони допомагають студентам закріпити вже набуті знання і вміння, розширити кругозір, поповнити скарбничку пам'яті новими термінами, подіями. Під час конференцій метод сторітелінгу є також обов'язковим надбанням, як моїм, так і студентським. Кожен із нас, намагаючись зацікавити студентів своєю тематикою, має у власному арсеналі цікаву розповідь, оповідь, приклад, відеофільм.

Тільки в цьому початковому році ми підготували чотири такі конференції з тем: «Імунітет», «Легіонельоз», «Цікаві факти з історії медицини», «Гельмінтози». Всі вони стали прикладом використання сторітелінгу в освітньому процесі. Цей досвід допоможе нашим випускникам у своїй майбутній професійній діяльності спілкуватися з пацієнтами та їх родинами, доступніше донести інформацію про інфекційну хворобу, навчити дотримуватися відповідних правил, аби не заразитись і не стати джерелом інфекційної хвороби.

У цифрову епоху, коли конкуренція за увагу студента надзвичайно висока, здатність привертати та утримувати увагу аудиторії стає вирішальною для кожного викладача. Один із потужних інструментів, який дозволяє досягти цієї мети – сторітелінг [2].

Окрім того, «можемо стверджувати, що цей метод є перспективним і мотивуючим у професійній підготовці фахівців охорони здоров'я» [3].

Список використаних джерел

ЗАХИСТ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ВПЛИВУ ВИСОКОЇ ТЕМПЕРАТУРИ

Інна БОНДАРЧУК,
Ольга САФІНА,
викладачі ВСП «Київський фаховий коледж
міського господарства Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського»

Анотація. Метою статті є формування у здобувачів освіти теоретичних знань щодо основних фундаментальних існуючих методів та засобів вимірювання екологічних параметрів, таких як температура міського середовища, для їх практичного застосування.

Завдання статті полягає у розкритті гуртківцями наукового екологічного гуртка «Екожиття» ВСП КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського значення безпеки життєдіяльності під час досліджень та контролю температури міського середовища.

Abstract: The purpose of the article is to form theoretical knowledge of the basic fundamental information of existing methods and means of measuring environmental parameters, such as the temperature of the urban environment, for students to develop practical skills in their application.

The task of the article is to reveal the importance of life safety in the course of research and control of the temperature of the urban environment by the members of the scientific ecological club 'Eco-life' of the Vernadsky TSU.

Збереження та підтримання стану здоров'я українців у міському середовищі відповідає критеріям цивілізованого суспільства відповідно до вимог Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства. Доведено, що українці потерпали від аномальної спеки у зв'язку із закриттям пляжів та інших місць масового відпочинку на воді у літній період до середини вересня 2024 року через глобальне потепління та активні бойові дії, що впливають на екологію та мікроклімат київського регіону. Спека може негативно позначатися на стані здоров'я, зростає ризик отримання сонячного та теплового ударів, адже вплив аномальної спеки небезпечний для людей будь-якого віку. Все це здійснює негативний вплив на здоров'я людини та її життя. Тому питання впливу високої температури на міське середовище постало перед членами наукового гуртка «Екожиття» на початку навчального року.

В умовах підвищеної температури повітря важливо розуміти, як саме температура в різних зонах міста змінюється під впливом сонячного

світла та природного покриття. Одним з аспектів, який ми вирішили дослідити, була температура асфальту та ґрунту під впливом сонця і в тіні дерев.

Аномальна спека може мати значний вплив на якість життя людей і тварин, збільшуючи ризик здоров'я та знижуючи загальний комфорт. В умовах постійного підвищення температури міського середовища, особливо в місцях, де асфальт і бетон погіршують ситуацію, важливо враховувати потреби всіх мешканців і забезпечувати їм комфортні умови для життя.

Навіщо вимірювати температуру міського середовища? Цікаво, який вплив на людину та тварину має значення високої температури міського середовища? Адже ми щодня рушаємо на навчання, роботу, прогулянку з твариною.

Тож, 30.08.2024 року о 12:30-14:00 групою дослідників наукового екологічного гуртка «Екожиття» було досліджено роботу приладу – безконтактного інфрачервоного термометра в різних умовах типу TFA Ray 31113620, габарити якого 39 × 110 × 144 мм, вага 144 г.

Термометр має діапазон температур -50+500°C, одиниці вимірювання – градуси за Цельсієм / Фаренгейтом, оптичний вид, наявна підсвітка, час відгуку до 1 секунди, коефіцієнт випромінювання 0,95, оптична роздільна здатність 12:1, лазер класу II, вихід до 1 мВт, довжина хвилі 635 – 660 мм, спектральна чутливість 8–14 рт, автоматичне відключення приблизно через 8 секунд, заводське калібрування та готовий до використання, за допомогою якого було перевірено температуру асфальту та ґрунту у різних зонах в районі ВСП КФКМГТНУ імені В. І. Вернадського.

Отже, для проведення соціального експерименту щодо впливу зелених насаджень на зни-

ження температури в міському середовищі було обрано територію коледжу, де навчаються гуртківці екологічного гуртка "ЕКОЖИТТЯ". Локація 1 та локація 2 включають асфальтовані ділянки, які зазвичай нагріваються під час літньої спеки, а також зелені зони, покриті травою та деревами.

В період з 30.08.2024 по 02.09.2024 року гуртківцями були зроблені заміри за допомогою інфрачервоного термометра (пірометра) типу TFA Ray 31113620. Вимірювали температуру асфальту на відкритих ділянках, що перебували під прямим сонячним промінням, а також на ділянках під великими деревами за середньої температури повітря в ці дні +32°C (табл. 1).

Таблиця 1

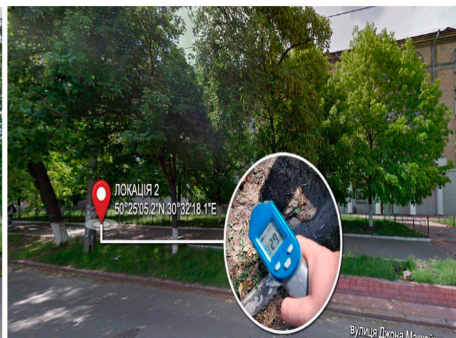
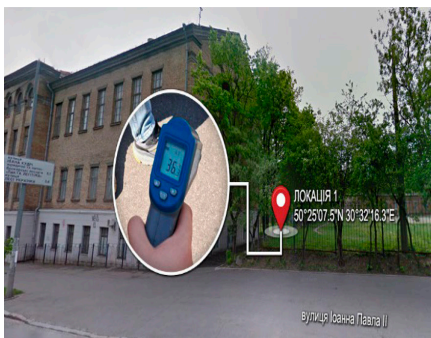
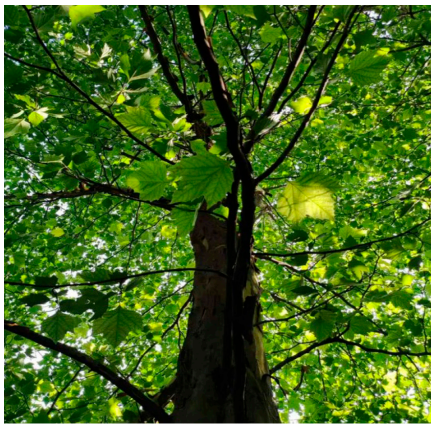
ЛОКАЦІЯ 1 50°25'07.5"N 30°32'16.3"E	ЛОКАЦІЯ 2 50°25'05.2"N 30°32'18.1"E																												
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>АСФАЛЬТ</th> <th>ГРУНТ</th> <th>ТРАВА</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ПІД СОНЦЕМ</td> <td>46.4</td> <td>30.1</td> <td>41.6</td> </tr> <tr> <td>В ТІНІ</td> <td>33.5</td> <td>27</td> <td>29</td> </tr> </tbody> </table>		АСФАЛЬТ	ГРУНТ	ТРАВА	ПІД СОНЦЕМ	46.4	30.1	41.6	В ТІНІ	33.5	27	29	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>АСФАЛЬТ</th> <th>ГРУНТ</th> <th>ТРАВА</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ПІД СОНЦЕМ</td> <td>36.3</td> <td>29.3</td> <td>34.1</td> </tr> <tr> <td>В ТІНІ</td> <td>24.1</td> <td>27</td> <td>29</td> </tr> <tr> <td>МОКРИЙ</td> <td>25.1</td> <td>26.2</td> <td>20.4</td> </tr> </tbody> </table>		АСФАЛЬТ	ГРУНТ	ТРАВА	ПІД СОНЦЕМ	36.3	29.3	34.1	В ТІНІ	24.1	27	29	МОКРИЙ	25.1	26.2	20.4
	АСФАЛЬТ	ГРУНТ	ТРАВА																										
ПІД СОНЦЕМ	46.4	30.1	41.6																										
В ТІНІ	33.5	27	29																										
	АСФАЛЬТ	ГРУНТ	ТРАВА																										
ПІД СОНЦЕМ	36.3	29.3	34.1																										
В ТІНІ	24.1	27	29																										
МОКРИЙ	25.1	26.2	20.4																										
$t(\text{сеп.під сонцем}) = (46,4+30,1+41,6)/3=39,367^\circ\text{C}$	$t(\text{сеп.під сонцем}) = (36,3+29,3+34,1)/3=33,233^\circ\text{C}$																												
$t(\text{сеп.в тіні}) = (33,5+27+29)/3=29,833^\circ\text{C}$	$t(\text{сеп.в тіні}) = (24,1+27+29)/3= 26,7^\circ\text{C}$ $t(\text{сеп.мокрый}) = (25,1+26,2+20,4)/3=23,9^\circ\text{C}$																												

Висока зовнішня температура має серйозний вплив на різні аспекти життя, включаючи здоров'я людей і тварин, ефективність роботи техніки та інфраструктуру.

Підвищення температури може суттєво погіршити здоров'я людей, спричиняючи перегрів організму, тепловий удар, зневоднення та серцеві проблеми. Люди, які працюють на відкритому повітрі або перебувають у некондиціонованих приміщеннях, є особливо вразливими до цих проблем. Високі температури також знижують комфортність перебування на відкритому повітрі, що може вплинути на якість сну та загальний рівень задоволення життям. Тварини також страждають від спеки: високі температури можуть спричинити перегрів, дихальні проблеми і теплові удари. Домашні тварини шукають притулок у тіні, зменшують фізичну активність і потребують більше води. Важливо забезпечити їм доступ до прохолодних місць і достатньої кількості води. Висока температура негативно впливає й

на техніку та інфраструктуру: електроніка і механізми можуть перегріватися, що знижує їхню продуктивність і прискорює знос. Техніка, що знаходиться на відкритому повітрі, повинна бути оснащена системами охолодження. Асфальтні дороги і залізничні колії можуть деформуватися під впливом спеки, що створює небезпечні ситуації на дорогах.

Однак природа також пропонує рішення для зменшення негативного впливу високих температур. Крони дерев створюють тінь, яка знижує температуру на поверхнях, таких як асфальт, на кілька градусів. Це допомагає зменшити ефект "міського теплового острова", де міські райони значно тепліші за навколишню сільську місцевість. Деревця сприяють охолодженню також завдяки транспірації, процесу вивільнення вологи в атмосферу, що знижує температуру повітря навколо них і підвищує його вологість, що позитивно впливає на комфортність перебування на вулиці. Розташування дерев у міських зонах може

допомогти зменшити теплове навантаження на будівлі, зменшуючи потребу в кондиціонуванні і енергетичні витрати [1].

Таким чином, екологічні рішення, такі як посадка дерев, є важливими для боротьби з наслідками високих температур і кліматичних змін, підвищуючи якість життя, та забезпечують стійкість до кліматичних змін.

На сонці температура асфальту перевищувала $+40^{\circ}\text{C}$. У тіні дерев температура асфальту була помітно нижчою, коливаючись близько $+30^{\circ}\text{C}$. Ґрунт, розташований під прямим сонячним світлом, показував температуру близько $+30^{\circ}\text{C}$, тоді як температура ґрунту в тіні дерев була значно нижчою, приблизно $+25^{\circ}\text{C}$.

Температурні відмінності між асфальтом і ґрунтом, що знаходяться на сонці і в тіні, пояснюються кількома факторами:

1. Асфальт і бетон мають високу теплопровідність, що спричиняє їх сильне нагрівання під прямими сонячними променями. Ґрунт має нижчу теплопровідність і здатний підтримувати нижчу температуру, завдяки своїй природній вологості та теплоємності.

2. Деревина не тільки забезпечують тінь, але й

зменшують кількість прямих сонячних променів, які досягають поверхні, завдяки чому знижується температура як асфальту, так і ґрунту.

3. Зелена рослинність сприяє збільшенню рівня вологи через випаровування, що допомагає підтримувати нижчу температуру ґрунту та навколишнього середовища.

Отже, результати дослідження чітко показали, що температура асфальту під деревами була значно нижчою – різниця в деяких випадках досягала 10°C і більше, що довело важливу роль дерев у зниженні температури міського середовища, що особливо актуально в умовах глобального потепління.

Тож наше дослідження підтверджує важливість озеленення для регулювання температурного режиму в міських умовах.

Тінь, створена деревами, зменшує температуру асфальту та ґрунту, що може суттєво вплинути на загальний комфорт та здоров'я мешканців міста під час спекотних періодів.

В умовах глобального потепління та частих екстремальних погодних явищ, озеленення міст стає не просто естетичним, але й необхідним заходом для поліпшення якості життя в урбаністичних зонах [2].

Таким чином, для покращення комфортності життя і зниження температурного стресу живої істоти необхідно активніше впроваджувати проекти озеленення та створення зелених зон в місті.

Результати практичного дослідження впливу високої температури на живу природу у міському середовищі – у відеоматеріалі робочої групи екологічного наукового гуртка «Екожиття» URL: <https://youtu.be/zDdozVX2oWA?si=ijufcdDMzeAoJmSJ>

Зичимо всім здоров'я, наснаги і скорішої ПЕРМОГИ!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчук Ю.Д. Екологія і охорона навколишнього середовища : навч. Посібник / Ю.Д. Бойчук, Е.М. Солошенко Е.М., О.В. Бугай. – Київ : Університетська книга, 2023. – 316 с.
2. https://kyivcity.gov.ua/news/kivska_miska_sistema_monitoringu_yakosti_povitrya_ofitsiyno_integrovana_v_mizhnarodniy_servis_IQAir/

ДОСВІД РОБОТИ З ПРОВЕДЕННЯ ТИЖНЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНІ НЕЗАРАЗНІ ХВОРОБИ ТВАРИН»

Світлана ГРАБЕНКО, Анна ДЮБА,
викладачі ВСП «Тулчинський фаховий
коледж ветеринарної медицини Білоцерківського
національного аграрного університету»

Анотація. У статті висвітлено досвід роботи проведення тижня дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин» у ВСП «Тулчинський фаховий коледж ветеринарної медицини Білоцерківського національного аграрного університету», методика та організація проведення цього позааудиторного заходу.

Abstract: The article highlights the work experience of conducting the week of the discipline "Internal non-infectious diseases of animals" at the VSP "Tulchyn Professional College of Veterinary Medicine of the Belotserkiv National Agrarian University", the methodology and organization of this non-auditory event.

Для поліпшення теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців ветеринарної медицини, викладачі коледжу застосовують різні методи стимулювання навчання. Вміле використання на практиці таких принципів, як науковість, індивідуальний підхід до кожної особистості, доступність забезпечить якісну підготовку конкурентоздатного спеціаліста.

В наш час ринкової економіки необхідні молоді спеціалісти, конкурентоспроможні на ринку праці. А тому це зобов'язує нас, викладачів, навчати здобувачів освіти не тільки основам професії, але і вміню застосовувати знання в суміжних галузях, адаптуватися до економічних умов, які швидко змінюються, виховувати в них професійне ставлення до роботи. В коледжі вивчаються спеціальні дисципліни згідно з діючими програмами. Їх обсяг і обмеженість навчальним планом залишають студентам обмаль часу для неформального прояву засвоєних знань, умінь та навичок. Деякою мірою розв'язати цю проблему допомагає проведення в коледжі олімпіад, конкурсів, тижнів дисциплін в позааудиторний час. Цей час займає значне місце в житті здобувачів освіти, а тому завдання кожного викладача коледжу – допомогти їм організувати його раціонально, щоб він був використаний для розвитку професійних компетенцій. Викладачі спе-

ціальних дисциплін в своїй роботі намагаються заповнити вільний час здобувачів освіти цікавою і корисною діяльністю. Відрізняється позааудиторна робота різноманітністю форм і видів її проведення. Це може бути робота предметних гуртків, занять дослідницького характеру, гуртків технічної творчості, художньої самодіяльності. Позааудиторна робота має низку завдань – це розвиток пізнавальних інтересів здобувачів, розширення і поглиблення їх знань, виховання дисциплінованості, почуття колективізму, розвитку ініціативності, творчих здібностей, розширення професійного кругозору майбутніх фахівців ветеринарної медицини.

В нашому коледжі найбільше цим вимогам відповідає така форма проведення позааудиторної роботи, як предметні тижні дисциплін. А саме, спецдисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин». Про таку форму роботи здобувачі освіти відгукуються найактивніше, в ній з великим задоволенням беруть участь здобувачі освіти різних курсів. Форма проведення таких тижнів є командною, вона розвиває дух суперництва, прагнення до перемоги. В успіху спільної діяльності під час підготовки та проведення тижня дисципліни зацікавлені як викладачі, так і здобувачі освіти. В результаті цієї роботи студенти краще пізнають один одного, складаються тісніші

відносини між викладачами та студентами. По-зааудиторна робота в коледжі сприяє зміцненню професійних інтересів студентів, їх становленню як майбутніх фахівців-ветеринарів. У студентів, розширюється кругозір, розвивається творча ініціатива, винахідливість, дотепність. Цей захід сприяє розширенню професійних знань, формує інтерес і виховує любов до обраної професії. Проведення тижнів ветеринарної медицини в нашому коледжі активізує позааудиторну роботу кабінетів і лабораторій.

До дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин» ставляться особливі вимоги щодо проведення тижня:

- план предметного тижня і наступний підсумок обговорюється і узагальнюється на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін;
- до підготовки та проведення залучаються

всі викладачі лабораторії «Внутрішні незаразні хвороби тварин» та здобувачі коледжу третіх та четвертих курсів;

- вивчається література, підбирається матеріал;

- планування заходів відбувається на засіданні циклової комісії клінічних дисциплін, де кожен з викладачів вносить свої пропозиції, призначаються відповідальні за проведення цих заходів;

- план проведення тижня дисципліни розміщують на дошці оголошень, з яким ознайомлюються всі здобувачі коледжу.

Основною метою тижня є виявлення умінь студентів застосовувати теоретичні знання на практиці, в житті, вміння висловлювати свої думки, розвивати мислення, проявляти ініціативу і винахідливість, підприємницьку тактику.

Орієнтовна тематика проведення тижня дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин» галузь знань 21 Ветеринарія спеціальність 211 Ветеринарна медицина	
Понеділок	Олімпіада для здобувачів коледжу між четвертими курсами
Вівторок	Відкритий гурток на базі приватної ветеринарної клініки «Ветеринарна допомога», власник Середюк О.С., м. Тульчин
Середа	Конкурс «Юний терапевт» між третіми курсами
Четвер	Зустріч з лікарем ветеринарної медицини Левінським Іваном Івановичем, клініка «Леопольд», м. Вінниця
П'ятниця	Підведення підсумків. Вручення нагород

Понеділок. Олімпіада для 4-х курсів.

План проведення олімпіади.

1. Вступне слово викладача.
2. Робота здобувачів над завданнями олімпіади.
3. Оцінювання завдань здобувачів.
4. Визначення та нагородження призерів олімпіади з дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин».

В олімпіаді беруть участь по п'ять представників з кожної групи 4-го курсу.

Варіанти завдань для здобувачів 4-х курсів.

Варіант 1

1. Охарактеризувати кетоз.
2. Описати отруєння сечовиною.

Варіант 2

1. Охарактеризувати аліментарну дистрофію.
2. Описати отруєння синильною кислотою.

Варіант 3

1. Дати характеристику пасовищній тетанії.
2. Описати отруєння нітритами і нітратами.

Варіант 4

1. Дати характеристику міоглобінурії.

2. Охарактеризувати отруєння тварин кухонною сіллю.

Вівторок. Відкрите заняття гуртка на базі приватної ветеринарної клініки «Ветеринарна допомога», власник Середюк Олена Сергіївна, м. Тульчин.

План проведення відкритого гуртка «Юний терапевт»

Вид заняття. Розширене відкрите заняття гуртка.

Тема заняття. Лікування гастроентеритів у дрібних домашніх тварин. Лікування гастроентериту у собак у виробничих умовах приватної клініки.

Мета дидактична. Поглибити теоретичні знання з дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби». Зацікавити студентів до практичної роботи щодо лікування тварин.

Мета виховна. Виховання у студентів спостережливості, самоаналізу та почуття відповіді-

дальності, взаємоповаги та взаємодопомоги під час практичної роботи. Виховання у здобувачів освіти любові до обраної професії.

Методи. Демонстрація, бесіда, розповідь, практична робота.

Міждисциплінарні зв'язки: анатомія, фармакологія, годівля, зоогігієна, епізоотологія, паразитологія, патанатомія, хірургія.

Дидактичні засоби навчання: клініка «Ветеринарна допомога». Лікарські ветеринарні препарати, хворі тварини, кормова база для тварин, оглядова, операційна, ветеринарні інструменти та прилади для лікування хворих тварин.

Технічні засоби навчання: фотоапарат, мультимедійний проектор, комп'ютер.

Література: Судаков М.О., Цвіліховський М.І., Береза В.І., Погурський І.П., Січкач В.С. Внутрішні незаразні хвороби тварин. – Київ : Мета.

Левченко В.І., Кондрахін І.П., Судаков М.О. та інші. Внутрішні незаразні хвороби тварин. – Біла Церква.

Додаткова література: журнали «Здоров'я тварин і ліки».

Структура заняття:

1. Організаційна частина
Перевірка готовності – 2 хв.
2. Повідомлення плану, мети та основних завдань – 5 хв.

Мета:

а) дидактична: поглибити теоретичні та практичні знання з навчальної дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби тварин». Зацікавити студентів до участі в практичній роботі щодо лікування тварин;

б) виховна: виховання у студентів спостережливості, самоаналізу та почуття відповідальності і взаємодопомоги під час практичного лікування.

3. Актуалізація опорних знань – 10 хв.

- Назвіть шляхи введення лікарських засобів тварин.

- Як правильно зафіксувати собаку, кішку?
- Що потрібно для в/в введення?

4. Мотивація з навчальної діяльності – 77 хв.

(питання, задачі, проблемні ситуації)

Участь у роботі «Юний терапевт» допоможе студентам поглибити знання з навчальної дисципліни «Внутрішні незаразні хвороби», а саме – з хворобами дрібних тварин.

Структурні елементи заняття, які забезпечують досягнення дидактичної мети. Їх зміст і послідовність – 45 хв.

- Вступне слово викладача.
- Ознайомлення з послугами.
- Практична робота з лікування гастроентериту у собаки
- Збір анамнезу.
- Призначення пацієнту лікування

в/в методом введення.

5. Підведення підсумків та узагальнення матеріалу – 11 хв.

Заключне слово викладача.

Домашнє завдання.

Підготуватись до тестового контролю знань.

Середа. Конкурс «Юний терапевт» між третіми курсами.

Кожна команда представляє свою назву.

План конкурсу.

1. Обстеження тварини.
2. Загадки про тварин.
3. Які ви знаєте інструменти?
4. Прислів'я і приказки про тварин та птицю.
5. Відібрати лікарські препарати.
6. Пісні про тварин.
7. Визначити діагноз за вказаними симптомами.
8. Чи правда, що?...
9. Проімітуйте тварин.
10. Анатомічні загадки.

У конкурсі беруть участь чотири команди по п'ять учасників.

Четвер. Зустріч з лікарем ветеринарної медицини Левінським Іваном Івановичем (клініка «Леопольд», м. Вінниця), який поділився власним практичним досвідом.

П'ятниця. Підбиття підсумків. Вручення нагород.

Таким чином, можна сказати, що творчий пошук викладачів, які закохані у свою професію, але таких різних за підходами до освітньої діяльності, стає запорукою їхнього професійного зростання на освітянській ниві. А коли робота тижня дисципліни організована у формі емоційної, інтелектуальної, комунікативної, пошукової та творчої взаємодії студентів і викладачів, це підвищує рівень знань, інтерес студентів до вивчення дисципліни і, звичайно, удосконалюється професійна майстерність викладачів.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ПСИХОЛОГІЇ ЗФПО ЩОДО ФОРМУВАННЯ НЕОБХІДНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ольга МАРКОВСЬКА,
викладач Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка

Анотація. У статті наведено аналіз підходів до вивчення питань щодо формування необхідних компетентностей здобувачів освіти. Визначено необхідність вивчення психологічної науки студентами, що навчаються у закладах фахової передвищої освіти України. Автором представлено конкретні заходи з організації діяльності викладача психології закладу фахової передвищої освіти.

Abstract: The article presents an analysis of approaches to the study of issues related to the formation of the necessary competences of students. The necessity of studying psychological science by students studying in institutions of professional higher education of Ukraine is determined. The author presents specific measures for organising the activities of a psychology teacher in a professional higher education institution.

На сучасному етапі реформування української системи фахової передвищої освіти відбувається переорієнтування усіх закладів на компетентісно зорієнтований підхід, метою якого є розвиток та формування в осіб, які навчаються, певних типів, видів і підвидів компетентностей шляхом комплексного засвоєння необхідних знань і способів практичної діяльності.

Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про фахову передвищу освіту» (від 06.06.2019 № 2745-VIII) визначають компетентність як «динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, професійних та інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, здійснювати професійну та/або подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на рівні фахової передвищої освіти» [3], [4].

Компетентісний підхід у системі освіти має інноваційний характер. Його головною ідеєю є підсилення практичної орієнтації освіти.

Одне із провідних місць у системі формування та розвитку компетентного фахівця посідає психологічна компетентність. Психологічна

компетентність – це здатність особистості до самопізнання, самоконтролю, до ефективного спілкування і взаємодії з іншими людьми, саморозвитку та самореалізації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія» у закладі фахової передвищої освіти є знайомство студентів з основними теоретичними положеннями загальної психології, а також формування професійних якостей, а саме, вмінь розпізнавати та трактувати психологічні процеси, виявляти їх в поведінці людей різного віку та правильно поводитися в різних ситуаціях в разі потреби.

Курс «Психологія» покликаний забезпечити студентів:

- практичними навичками міжособистісних взаємин і ділового спілкування;
- розвитком навчально-пізнавальних здібностей та творчого мислення;
- формуванням здатності адаптуватись до суспільних умов.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія» в закладах фахової передвищої освіти є опанування теоретичних основ з пси-

хології, які сприятимуть розширенню знань про людську особистість, підвищенню психологічної культури, усвідомленню особливостей психічного розвитку людини, опануванню сучасними психологічними методиками та прийомами організації суспільного процесу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі фахової передвищої освіти мають оволодіти наступними компетенціями: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосувати знання у практичних ситуаціях; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички міжособистісної взаємодії; здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей; здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності, здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

В основу дисципліни «Психологія» покладене студентоцентроване навчання, акцентом якого є особистісний творчий саморозвиток здобувача фахової передвищої освіти. Програма навчальної дисципліни побудована за принципом послідовності з поступовим ускладненням навчальних тем: від знайомства із загальними основами психології до психології особистості і діяльності; від вивчення пізнавальної та емоційно-вольової сфер особистості до розуміння природи індивідуальних психологічних особливостей особистості.

Зміст дисципліни реалізовується в процесі

вивчення наступних блоків: теоретичного матеріалу, практичних завдань та самостійної роботи. Теоретичний блок включає лекційний матеріал, що розглядає: психологію як науку, психологічні основи діяльності людини, психологію особистості, чуттєві форми пізнання дійсності, раціональні форми освоєння дійсності, емоційно-вольові психічні процеси, індивідуально-психологічні особливості особистості.

Практичні завдання передбачають закріплення основних положень психологічної теорії, сприяють засвоєнню загальних закономірностей функціонування властивостей психіки людини.

Завдання самостійної роботи студентів полягають у формуванні навички щоденної самостійної роботи в одержанні і узагальненні знань.

Психологічні знання формують основні норми відносин, дозволяють зберігати стабільні контакти, піднести на вищий рівень ефективність і культуру ділових відносин, розширюють знання про себе та інших людей, виробляють уміння встановити оптимальні стосунки, навички особистого і ділового спілкування.

Психологічні знання як результат процесу пізнання людьми самих себе, інших і як результат розвитку науки, які виражені в уявленнях, поняттях, теоріях, забезпечують адекватну інтерпретацію процесу психологічної взаємодії [1,24].

Розробка методики викладання психологічної дисципліни передбачає декілька послідовних кроків, пов'язаних із постановкою мети, мотивацією студентів, вибором змісту, методів і форм навчання, організацією педагогічного контролю.

Цілепокладальний компонент методики передбачає визначення викладачем, якими знаннями, уміннями, здібностями, якостями та іншими надбаннями має володіти студент після вивчення дисципліни.

Змістовий компонент вимагає кропіткої роботи викладача для підбору інформації стосовно кожного заняття та всієї дисципліни у цілому. Це та інформація, яку повідомляє викладач студенту, яка має відповідати критеріям цікавості, актуальності, науковості, об'єктивності тощо.

Процесуальний компонент передбачає відповідь на питання «як організувати навчальну діяльність студента для досягнення цілей навчання?», тобто означає вибір засобів навчання, локальних технологій, часткових методик тощо

[2, 132].

Аналіз педагогічних досліджень теорії та методики фахової передвищої освіти дозволяє відзначити певну закономірність. Формування якої б властивості у студента не стосувалась робота, особливий наголос у ній, як правило, робиться на мотивації студента та його активізації.

Тобто, з одного боку, застосовується низка вправ, бесід, ілюстрацій, екскурсій для зацікавлення та усвідомлення студентами важливості тієї властивості, що формується. З іншого боку, майже завжди у експерименті застосовуються активні методи навчання – дискусії, мозкові штурми, аналіз конкретних практичних ситуацій, лекції-консультації, проблемні лекції, лекції із запланованою помилкою, тренінги, рольові ігри, ділові ігри.

Застосування експериментальної методики протиставляється традиційній, тобто такій, де студент займає переважно пасивну позицію у навчанні. Розвиток методики викладання вимагає поширення застосування активних методів навчання у практиці освітньо-виховного процесу фахової передвищої освіти, що передбачає підвищення педагогічної майстерності викладачів.

Психологічна компетентність юної особистості особливо значуща для забезпечення її здорового розвитку. Зумовлено це тим, що в цей час особистість формується швидкими темпами і тому дуже вразлива.

Відповідно до задач самореалізації особистості студента, необхідне впровадження методів психологічних знань світової практики. Вони розподіляються на дві групи: теоретичні методи (усвідомлення себе і властивостей, закономірностей реальної дійсності з метою адаптації і визначення перспектив подальшої діяльності) і практичні методи психотренінгів і вправ. Теоретична сторона психологічних компетентностей вимагає знання закономірностей функціонування і розвитку основної, керуючої всім організмом системи – психіки (нервової системи). Ці знання студенти коледжу отримують під час вивчення предмету «Психологія» на III році навчання, а також під час позааудиторної гурткової роботи та годин психологічної просвіти.

Робота викладача психології в закладі фахової передвищої освіти полягає в тому, щоб не лише дати студентам певні теоретичні знання з психології, але й допомогти їм сформувати навички самопізнання і самовиховання. Пізнання своїх слабких чи сильних якостей сприяє тому, що молода людина починає вдосконалювати себе, намагається позбутися своїх негативних звичок. Зростаючи через певні етапи самовихо-

вання, вона вчиться контролювати й коригувати свої потреби і бажання, усвідомлювати вчинки, керувати тілом і емоціями за допомогою розуму. Самоконтроль можна назвати показником зрілості особистості, це повага до інших людей, уміння гармонійно поєднувати власні бажання і вимоги соціуму.

Практичні методи роботи викладача психології закладу освіти: індивідуальне та групове тестування студентів (на визначення типу темпераменту за тестами Айзенка, рівень комунікативного контролю за тестами «Оцінка самоконтролю у вмінні спілкуватись»), анкетування щодо виявлення особливих потреб та нахилів, психолого-педагогічний аналіз особистості студента. Результати тестів допомагають краще зрозуміти, що треба змінити у власній поведінці, щоб навчитися впевнено себе почувати у спілкуванні з іншими людьми.

Під час таких досліджень було виявлено, що у багатьох студентів високий стан тривожності, низькі мотивації, невпевненість і низька самооцінка. Серед них переважають холерики та меланхоліки, менше сангвініків, а ще менше флегматиків. Можливо, це пов'язано з віковими особливостями молодих людей та існуючими економічними та соціальними умовами.

Важливим напрямом діяльності викладача психології є робота щодо формування здорового способу життя студентів. Традиційними стали години психологічної культури, на яких проводяться зустрічі з фахівцями, відеолекторій з питань профілактики негативних явищ (алкоголізм, тютюнокуріння, наркоманія).

Для корекції асоціальної поведінки окремих студентів проводиться робота із застосуванням різноманітних психологічних методик, які проходять у вигляді вправ «Не соромтеся хвалитись», «Рекламний ролик», «Декларація моєї самоцінності».

Планування роботи викладача психології проводиться з урахуванням психологічних особливостей студентів. Так, для першокурсників ключовим у виховній роботі є моральне виховання, адаптація студентів. Реалізується програма «Адаптація студентів першого курсу до умов навчання», основною метою якої є надання соціально-психологічної допомоги першокурсникам, просвітницька та інформативна діяльність щодо профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі. Це масові заходи (екскурсії, туристичні походи); групові заходи (бесіди, зустрічі з фахівцями, круглі столи для просвітницької роботи та надання інформаційних послуг); тренінги, індивідуальна соціально-психологічна та со-

ціально-педагогічна консультативна допомога. Студенти старших курсів залучаються до активної громадської діяльності в гуртках за інтересами.

Під час індивідуальної роботи зі студентами з неблагополучних сімей використовуються прості діагностичні тести на врівноваженість, визначення типу особистості, загрозу депресії, конфліктність. Відбувається постійний пошук нових та вдосконалення існуючих форм і методів роботи зі студентами, що є необхідною умовою їх становлення як особистостей.

Узагальнюючи цю тему, хочеться відзначити,

що психологічні знання студентів мають великий вплив на їх всебічний розвиток. Адже особистість починає формуватися з моменту, коли людина починає усвідомлювати свою індивідуальність, відокремлювати себе від інших, усвідомлювати свої вчинки, бажання, прагнення. Сформовані якості психологічної культури є «стійкими функціональними характеристиками» студента як суб'єкта управління та самоуправління і можуть виступати критеріями його успішного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Науково-методичні засади формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти : наук.-метод. посібник / за наук. ред. О.І. Бондарчук. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 144 с.
2. Бакаленко О. Психологічна компетентність як ключова компетентність сучасного фахівця Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Теорія культури і філософія науки. – 2018. – Вип. 58. – С.132.
3. Про освіту : закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 38 – 39. – ст. 380.
4. Про фахову передвищу освіту : Закон України № 2745-VIII, від 06.06.2019, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Штучний інтелект для фото та ілюстрацій. 5 безплатних застосунків на основі нейромережі, які допоможуть тобі зробити свої фото креативними – наприклад, перетворити їх на комікси або кадри з мультфільмів. Вони мають платні версії, проте у них є опції, якими можна скористатися і безоплатно.

Loopsie. За допомогою цього додатку можна перевтілювати себе на фото та відео на персонажів з аніме, мармурові статуї, тварин або додавати своїм зображенням особливого стилю.

Epik. Додаток пропонує різні фільтри, можливість змінювати тло фото, видаляти зайві деталі та покращувати якість зображення.

Він почав стрімко набирати популярність через тренд у ТікТокі з використанням ефекту «My Yearbook». Він перетворює фото людини, ніби вони зроблені в стилі ретро.

Canva. На платформі-конструкторі для роботи із зображеннями з'явився інструмент Magic Studio, що може створити унікальну ілюстрацію на тему, яку ти йому задаси. Подібним чином працює популярний додаток Midjourney, але, на відміну від Canva, він має більший функціонал і не має безплатної версії.

Gencraft AI Image Generator. Це один ресурс, який допоможе створювати фото та ілюстрації на задані теми, та має free-тариф.

Artbreeder. Програма, яка дає розгулятися фантазії в плані того, яке зображення тобі хотілося б створити. Можна міксувати фото між собою або просити ШІ згенерувати власне, поєднувати обличчя різних людей у одному портреті, робити колажі та створювати власних персонажів.

За матеріалами <https://journal.maudau.com.ua/dobirky/5-program-z-shi-dlya-klasnyh-foto/>

МИСТЕЦТВО ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ: ШЛЯХИ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Олександра КУШЛЯК,
викладач Коломийського індустріально-педагогічного фахового коледжу

Анотація. У статті розглядаються особливості педагогічного спілкування, його роль та значення в освітньому процесі. Автор аналізує види і стилі педагогічної комунікації, їх вплив на якість навчання та рівень взаєморозуміння в колективі. Стаття буде корисною для педагогів, які прагнуть удосконалити свої комунікативні навички, підвищити ефективність взаємодії зі студентами та створити сприятливі умови для їхнього розвитку.

Abstract: The article deals with the features of pedagogical communication, its role and importance in the educational process. The author analyses the types and styles of pedagogical communication, their impact on the quality of learning and the level of mutual understanding in the team. The article will be useful for teachers who want to improve their communication skills, increase the effectiveness of interaction with students and create favourable conditions for their development.

У сучасному світі педагог вже не є лише носієм знань, він виступає в ролі наставника, фасилітатора, мотиватора, психолога. Основою взаємодії між викладачем і здобувачем освіти є спілкування, яке допомагає не тільки передавати знання, але й створювати позитивний емоційний зв'язок, стимулювати пізнавальну активність студентів, розвивати їх критичне мислення, моральну свідомість та комунікативні навички. Від якості педагогічного спілкування залежить успішність освітнього процесу, формування особистості студента, а також атмосфера в колективі.

Педагогічне спілкування – це специфічна форма взаємодії між педагогом та здобувачем освіти, в ході якої здійснюється комплексний вплив педагога на вихованця для забезпечення ефективного навчання, встановлення довірливих взаємин, виховання і розвитку особистості студента.

Важливими компонентами педагогічного спілкування є:

- вербальна та невербальна комунікація – використання мовних засобів (слова, інтонація) та невербальних засобів (жести, міміка);

- зворотний зв'язок – реакція студента на дії викладача, їхня активність і зацікавленість;
- психологічний клімат – емоційна атмосфера в колективі, яка сприяє або перешкоджає продуктивному навчанняю.

Залежно від змісту і сфери функціонування педагогічне спілкування може бути професіональним і непрофесіональним.

Професіональне педагогічне спілкування – свідомо побудована і систематизована взаємодія між викладачем та здобувачем освіти, спрямована на досягнення освітніх та виховних цілей. За професіонального спілкування педагог чітко розуміє мету комунікації, будує її за принципом педагогічної етики та з урахуванням індивідуальних особливостей студентів; контролює свої емоції, створює доброзичливу атмосферу, що сприяє активності студентів та розвитку їх творчого потенціалу. Професіонал здатний швидко реагувати на зміну обставин у групі, підлаштовувати методи викладання під різні ситуації і потреби аудиторії.

Непрофесіональне педагогічне спілкування не відповідає нормам педагогічної діяльності і

може мати негативний вплив на процес навчання та емоційний стан здобувачів освіти. Педагог ігнорує зворотний зв'язок від студентів, не цікавиться їхніми проблемами та не має чіткого плану, як взаємодіяти з ними. Непрофесійний педагог може неправильно використовувати вербальні чи невербальні засоби спілкування, що призводить до непорозуміння або конфліктів; може виявляти надмірну емоційну реакцію, агресію або, навпаки, байдужість, що негативно впливає на взаємовідносини з вихованцями та створює напружену атмосферу в колективі. Непрофесійне спілкування часто передбачає відсутність гнучкості, коли педагог не враховує різні рівні підготовки, темперамент або емоційний стан здобувачів освіти.

Повноцінне педагогічне спілкування є багатограним та поліфункціональним. Воно забезпечує обмін інформацією і співпереживання, пізнання особистості і самоствердження, продуктивну організацію взаємодії.

Сучасна психолого-педагогічна наука вважає за необхідне будувати педагогічну взаємодію на суб'єкт-суб'єктній основі, де і викладач, і студент виступають активними учасниками педагогічного процесу, здійснюють вплив один на одного, де визнається право студента на власну думку, позицію. Натомість суб'єкт-об'єктні стосунки передбачають відносини підпорядкування, коли активним є лише педагог, який впливає на студентів, керує їхньою діяльністю, нав'язує свою точку зору, а здобувачу освіти відводиться пасивна роль. Залежно від того, реалізовано приклад суб'єкт-об'єктної чи суб'єкт-суб'єктної взаємодії, спілкування може бути функціонально-рольовим або особистісно орієнтованим.

Функціонально-рольове педагогічне спілкування – це тип взаємодії між педагогом та студентом, де кожен учасник виконує певні соціальні ролі, а спілкування відбувається в межах цих функціональних ролей. Викладач виконує організаторську роль, керуючи освітнім процесом і створюючи умови для навчання. Він надає інформацію, встановлює правила, координує роботу та організовує взаємодію. Важливою роллю педагога є оцінка знань і досягнень студентів, надання зворотного зв'язку, коригування навчальних завдань і допомога у виправленні помилок. За функціонально-рольового спілкування помітна чітка структура взаємодії: викладач – організатор і наставник, студенти – виконавці та учасники.

Хоча функціонально-рольове педагогічне спілкування має свої переваги, все ж таки варто звернути увагу і на недоліки, які впливають на освітній процес і стосунки між його учасниками. Зокрема, у рамках чітко визначених ролей, здобувачі освіти можуть відчувати обмеження щодо прояву власної ініціативи або творчості. Це призводить до пасивної поведінки. Також знижується емоційний контакт між студентом і викладачем, що створює відчуття дистанції і браку довіри. Щоб уникнути таких проблемних ситуацій, важливо поєднувати цей підхід з іншими методами спілкування, забезпечуючи баланс між ролями і надаючи вихованцям можливості для самостійного мислення і творчої активності.

Особистісно орієнтоване спілкування – це підхід до взаємодії між учасниками комунікації, який спрямований на підтримку індивідуальних потреб, особливостей та потенціалу кожного студента. Воно ґрунтується на принципах поваги до особистості, створенні комфортного емоційного клімату, стимулюванні самовираження та розвитку студентів як самостійних особистостей.

За особистісно орієнтованого спілкування педагог сприймає студентів як рівноправних партнерів, враховує їхні інтереси, потреби та права, створюючи атмосферу довіри та взаєморозуміння. Педагог надає їм емоційну підтримку, особливо в складних ситуаціях, підбадьорює, заохочує до активності, виявляє терпіння та чуйність, створює безпечне середовище для спілкування та навчання. Перевагами особистісно орієнтованого спілкування є підвищення мотивації здобувачів освіти, зменшення стресу та тривожності, сприяння розвитку соціальних навичок, формування самостійності та відповідальності. Проте за організації такого типу спілкування педагогу не варто забувати, що особистісно орієнтоване спілкування потребує від нього великого емоцій-

ного ресурсу, а також є ймовірність погіршення дисципліни в студентському колективі.

Особистісно орієнтоване спілкування є сучасним підходом, що сприяє розвитку особистості студента, проте вимагає від викладача високого рівня професіоналізму, терпіння та готовності до постійної підтримки та взаємодії.

Кожна людина залежно від характеру, поглядів, психічних особливостей виробляє власний стиль спілкування – сукупність найтиповіших ознак поведінки у цьому процесі. Під стилем педагогічного спілкування розуміють індивідуально-типологічні особливості соціально-психологічної взаємодії педагога та студентів.

У стилі спілкування відображаються особливості комунікативних можливостей викладача, характер взаємин педагога і вихованців, творча індивідуальність педагога, особливості студентського колективу. На основі таких характеристик виділяють стилі спілкування: авторитарний, демократичний, ліберальний, партнерський.

Авторитарний стиль педагогічного спілкування характеризується високим рівнем контролю з боку педагога та його повною відповідальністю за ухвалення рішень. Викладач у такому стилі виступає головним і єдиним джерелом знань, контролює кожен етап освітнього процесу, а студентам відводиться роль виконавців без права впливати на перебіг навчання.

Спілкування переважно йде в односторонньому напрямку – від педагога до студентів. Наставник часто говорить наказовим тоном, мало уваги приділяючи зворотному зв'язку від слухачів. Студенти отримують чіткі вказівки та інструкції, не маючи можливості висловлювати власну думку чи пропонувати ідеї. Викладач не заохочує питання та обговорення. У цьому стилі важ-

ливо лише виконання завдань за встановленими стандартами, а не розуміння чи інтерес до теми. Критичне мислення і ініціативність не вітаються, оскільки це може сприйматися як підрив авторитету педагога.

Хоча у сучасній освіті авторитарний стиль поступається місцем демократичному та партнерському стилям, іноді він все ж таки може бути ефективним як тимчасовий засіб для організації дисципліни чи швидкого досягнення навчальних цілей.

Демократичний стиль педагогічного спілкування спрямований на співпрацю, довіру і партнер-

ські відносини. У цьому стилі педагог є не тільки джерелом знань, а й організатором освітнього процесу, який надає студентам можливість активно брати участь у процесі навчання, обговорення та прийнятті рішень. Здобувачі освіти відчують, що їхня думка важлива, і це сприяє їхній особистій та академічній мотивації.

За демократичного спілкування педагог виступає як наставник і партнер, який не нав'язує свою думку, а допомагає вихованцям знайти власні відповіді. Він спонукає їх до самостійності, підтримує їхні ініціативи і надає можливість проявити себе. Такий стиль сприяє формуванню гармонійної особистості, здатної приймати рішення, обґрунтовувати свою позицію та поважати інших. Особлива увага приділяється формуванню соціальних та емоційних компетенцій студентів, їхньому розвитку як особистостей, а не лише виконанню навчальної програми. Це один із найефективніших стилів для формування позитивної атмосфери в колективі, сприяння саморозвитку та підвищення рівня довіри між учасниками освітнього процесу.

Ліберальний стиль педагогічного спілкування характеризується мінімальним втручанням педагога у процес навчання та більшим акцентом на самостійність і свободу студентів. Педагог у цьому випадку часто обмежується роллю консультанта чи спостерігача, надаючи здобувачам освіти можливість самостійно організувати свою навчальну діяльність, приймати рішення та нести відповідальність за них. Такий стиль передбачає значну свободу, проте має як переваги, так і певні ризики. Ліберальний педагог схильний не втручатися в життєдіяльність колективу, не виявляє активності й ініціативи у керівництві колективом, пасивно пливе за подіями, самоосува-

ючись від відповідальності за стан справ. Через брак контролю та вимог серед вихованців може виникати хаос або непорозуміння щодо поведінки, що часто заважає продуктивному навчанню. А через мінімальне втручання педагога студенти можуть не отримати достатньо конструктивного зворотного зв'язку, що може уповільнити їхній прогрес.

Партнерський стиль педагогічного спілкування, відомий як стиль співпраці, передбачає взаємодію між педагогом і студентом на рівних. У цьому стилі викладач не займає позицію керівника або контролера, а, навпаки, стає партнером, який підтримує, спрямовує і мотивує, допомагає у процесі самостійного навчання та розвитку. Студенти та викладачі працюють разом над досягненням навчальних цілей, що сприяє розвитку довіри, поваги та взаємної відповідальності.

За партнерського спілкування здобувачі освіти більш вмотивовані до навчання, оскільки відчувають, що їхня думка важлива і вони є активними учасниками процесу. Партнерський стиль сприяє формуванню самостійності, відповідальності, критичного мислення, впевненості в собі. Проте таке спілкування вимагає від педагога неабияких комунікативних навичок та толерант-

ності, оскільки роль партнера потребує вміння слухати, поважати думки вихованця та підтримувати діалог. Також варто пам'ятати, що надмірна свобода в студентському колективі може призводити до втрати контролю над процесом, особливо якщо студенти не дотримуються основних правил поведінки або не виконують завдань.

Різні стилі педагогічного спілкування – авторитарний, демократичний, партнерський і ліберальний – по-різному впливають на формування навчального середовища та розвиток студентів. Майстерний педагог вміло комбінує стилі, адаптуючи їх під конкретні навчальні завдання і потреби вихованців, що дозволяє максимально розкрити їхній потенціал і створити гармонійний, ефективний освітній осередок.

Мистецтво педагогічного спілкування є основою успішної взаємодії між педагогом та здобувачем освіти, де кожен стиль і прийом комунікації слугують інструментами для досягнення освітніх цілей. Ефективне спілкування вимагає від викладача не тільки професійних знань, а й високого рівня емоційного інтелекту, гнучкості та емпатії, що дозволяє побудувати стосунки довіри, стимулювати інтерес студентів до навчання і розвивати їхню особистість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник / Н. П. Волкова. – Київ : Академвидав, 2017. – 616 с.
2. Теслюк В.М., Лузан П.Г., Шовкун Л.М. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. – Київ : ДАККІМ, 2010. – 244 с.
3. Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. Основи педагогічної майстерності : практикум. – Вінниця : «Твори», 2019. – 240 с.
4. <https://vseosvita.ua/library/statta-na-temu-upravlinna-pedagogicnim-spilkuvannam-u-navcanni-495342.html>
5. <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/13995/>

ПРОСТО ЦИТАТА

Мудрі думки В. О. Сухомлинського про вчителя:

... Учителю потрібно володіти величезним талантом любові до людини, безмежною любов'ю до своєї праці і перш за все до дітей, щоб на довгі роки зберегти бадьорість духу, ясність розуму, свіжість вражень, сприйнятливості почуттів — без цих якостей праця педагога перетвориться в муку.

Якщо в школах є насторожені, наїжачені, недовірливі і злі діти, то лише тому, що вчителі не знали їх, не знайшли підходу до них, не зуміли стати їх товаришами. Виховання без дружби з дитиною, без духовної спільності з нею можна порівняти з блуканнями в сутінках.

За матеріалом <https://vseosvita.ua/library/embed/010063ta-953d.docx.htm>

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Анастасія КУШНІР,
викладач ВСП «Фаховий коледж Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича»

Анотація. Стаття розкриває поняття емоційного інтелекту та його значення у реалізації особистісного та професійного потенціалу особистості. Наводяться вправи, які можуть використовуватись для проведення навчальних занять, позааудиторних виховних заходів, в роботі куратора чи практичного психолога.

Abstract: The article reveals the concept of emotional intelligence and its importance in the realisation of personal and professional potential of an individual. The article provides exercises that can be used for conducting training sessions, extracurricular educational activities, in the work of a curator or a practical psychologist.

Поняття емоційного інтелекту активно вивчається останні десятиліття. І, не зважаючи на це, залишається актуальним сьогодні.

Й не дивно, оскільки емоційний інтелект у сучасному світі визнаний одним із показників успішного життя й тому він стає критерієм особистісного та професійного становлення.

Різноманітні дослідження вказують на те, що високий рівень емоційного інтелекту допомагає працівникам впоратись зі стресом, здійснювати ефективну міжособистісну взаємодію та лідерські функції [1].

Деніел Ґоулман у своїй книзі «Емоційний інтелект» пише, що в США в 90-х роках в школах почали активно запроваджуватись SEL – системи соціального й емоційного навчання. Дослідження підтвердили ефективність цих програм, оскільки було виявлено підвищення рівня успішності та зменшення кількості випадків неправомірної поведінки. Д. Ґоулман пов'язує це з тим, що SEL сприяє формуванню нервових зв'язків у головному мозку та, відповідно, розвитку нейропластичності [1].

Сьогодні також поширеними є програми соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН, Learning Social Emotional and Ethical (SEE) Learning).

Програма соціально-емоційного та етичного навчання є інструментом розвитку «soft skills» (м'яких навичок): вміння комунікувати, співпереживати собі й іншим, керувати своїми емоціями, працювати в команді, креативно й критично мислити, здійснювати лідерські функції тощо. Таке навчання розвиває усвідомленість, співпереживання та залученість [7].

Дослідження вказують на те, що СЕЕН допомагає знизити антисоціальну поведінку (як-от булінг у школі – на 10%), посилити просоціальну поведінку на 10% і підвищити академічну успішність учнівства на 11% [7].

В Україні впродовж 5 років 26 шкіл із різних областей впроваджують систему з розвитку м'яких навичок, соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН або SEE Learning) в рамках пілотного проєкту, який завершується у грудні 2024 року [6].

Формування та закріплення таких «м'яких навичок» у студентів допоможе їм максимально реалізувати власний потенціал.

Студенти, які навчаються у закладах фахової передвищої освіти, знаходяться на завершальному етапі формування індивідуальних психічних властивостей та особистості загалом. Також вони перебувають на початковому етапі профе-

сійного становлення. Тому саме в цей час важливим є розвиток емоційного інтелекту, навичок самоконтролю, рефлексії, налагодження міжособистісних стосунків, які забезпечують подальший особистісний і професійний розвиток.

То що ж називають емоційним інтелектом? Емоційний інтелект визначає сукупність здібностей людини усвідомлювати та регулювати власні емоції, а також розуміти емоції інших.

Складовими емоційного інтелекту є:

1. Усвідомлення власних емоцій. Цю здібність називають провідною в структурі емоційного інтелекту, оскільки контролювати власні емоції можна тільки після того, як ми їх зрозуміємо.

2. Управління емоціями. Передбачає свідомий контроль над емоціями, вміння володіти собою в стресових ситуаціях, скеровувати їх в прийнятне русло.

3. Мотивація до діяльності. Розглядається як вміння особистості спрямовувати власні емоції на досягнення цілей.

4. Вміння розпізнавати емоції інших. Проявляється як розвиток та прояви емпатії, розуміння інших.

5. Соціальні навички. Включають вміння налагоджувати відносини з іншими, виявляти доброзичливе та позитивне ставлення до інших [2].

Відповідно до цих складових формулюють наступні рекомендації щодо підвищення рівня емоційного інтелекту:

1. Будьте більш усвідомленими.
2. Розвивайте саморегуляцію.
3. Мотивуйте себе.
4. Будьте більш емоційними.
5. Покращуйте соціальні навички.

Перераховані вище вміння можна практикувати через виконання спеціально підібраних вправ.

Пропоную розробку семінару-тренінгу, який автор проводить на навчальних заняттях з психології під час вивчення теми «Емоційно-вольова сфера особистості». Також можна використовувати для проведення позааудиторних заходів, в роботі куратора та практичного психолога.

ТЕМА: РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Мета:

▼ освітня: сформувати розуміння про емоційний інтелект. Забезпечити засвоєння характеристик різних емоцій та розпізнавання їх особливостей;

▼ розвивальна: розвинути вміння розуміти та керувати власними емоціями, розуміти емоції інших для налагодження міжособистісних відносин;

▼ виховна: сформувати вміння свідомо ке-

рувати власними емоційними станами, враховувати їх в професійній діяльності та в процесі самопізнання.

План:

1. Актуалізація знань.
2. Виконання вправ:
 - 1) «Мій настрій».
 - 2) «Чи можеш ти ігнорувати зовнішні подразники та контролювати ситуацію?».
 - 3) «Новий образ власного "Я"».
 - 4) «Будьте більш емоційними».
 - 5) «Змінювання негативних думок».
3. Висновки, підведення підсумків.

1. Актуалізація знань.

Що можна зробити для підвищення свого рівня емоційного інтелекту?

1. Будьте більш усвідомленими.
2. Розвивайте саморегуляцію.
3. Мотивуйте себе.
4. Будьте більш емоційними.
5. Покращуйте соціальні навички.

2. Виконання вправ.

1) «Мій настрій».

Мета: навчитись усвідомлювати власні емоції.

Хід: Намалюйте свій настрій. Зобразіть його як конкретне (дощова погода, сонце та ін.) чи абстрактне (лінії, форми, кольори) поняття.

Обговорення:

1. Опишіть свій настрій.
2. Як настрої впливає на події, що відбуваються у житті?

(Під час проведення заходу в онлайн-форматі для виконання цієї вправи зручно використовувати Google-презентації, надавши студентам доступ з правами редагування до однієї презентації).

2) «Чи можеш ти ігнорувати зовнішні подразники та контролювати ситуацію?».

Мета: розвиток самоконтролю та особистісної самоорганізації.

Хід: уявити себе в пропонованих ситуаціях та визначити наскільки легко чи важко ігнорувати зовнішні подразники. Студентам пропонується заповнити шкалу оцінювання ігнорування зовнішніх подразників, уявивши себе на лекції у запропонованих ситуаціях.

Студенти позначають кожну з ситуацій цифрами 1, 2 чи 3 залежно від того, наскільки легко, важко чи дуже важко для них ігнорувати зазначені зовнішні подразники.

Пропоновані ситуації:

1. Мій друг шепоче анекдот мені на вухо.
2. У когось упала зі столу книжка.
3. Я чую за вікнами аудиторії сирену пожеж-

ної машини.

4. Хтось говорить образливі слова щодо мене.
5. Мій одногрупник показує мені гримасу.
6. Директор коледжу заходить в аудиторію поговорити з викладачем.
7. Мій друг звертається до мене на прізвисько.
8. Хтось за спиною у мене кашляє.
9. Жартівник групи викрикує безглузду відповідь.
10. Хтось плює в мою сторону.

Після оцінювання ситуацій студентами, викладач пропонує підрахувати набрану кількість балів і зачитує результати:

12 і менше балів: вам вдається багато чого ігнорувати! Ви справді є владним над обставинами!

13 – 20: вам необхідно працювати над тим, щоб краще ігнорувати зовнішні подразники. Ви можете це робити, якщо будете намагатися.

21 і більше: вам важко володіти своїми емоціями. Вам потрібно формувати навички саморегуляції.

Обговорення:

1. Чи погоджуєтесь ви з отриманими результатами?
2. Які зовнішні подразники у пропонуваній ситуації вам найважче ігнорувати?
3. Наскільки важливо володіти своєю увагою та контролювати ситуацію?

3) «Новий образ власного “Я”».

Мета: уявити новий образ власного “Я”: визначити особистісні риси, якими б хотіли володіти та якими позитивними особливостями поведінки відзначитися; розвиток мотивації до самовдосконалення.

Хід: Учасникам пропонується подумати і записати якими б вони хотіли стати, які позитивні особистісні риси хотіли б мати та якими особливостями поведінки відзначитися.

Обговорення:

1. Які відчуття та думки у вас виникали в процесі виконання вправи?
2. Як ви вважаєте, чи змогли б ви стати тією особою, якою бажаєте, якби доклали для цього зусиль?

4) «Будьте більш емоційними».

Мета: навчитись вербалізувати власні емоції для налагодження міжособистісних взаємовідносин.

Хід: Висловіть позитивну емоцію іншому.

Обговорення:

1. Чому потрібно вміти щиро висловлювати свої емоції?
2. Чи потрібно вербалізувати негативні емоції?

5) «Змінювання негативних думок».

Мета: продемонструвати, як змінювання своїх думок про ситуацію може впливати на зміну почуттів; потренуватися у застосуванні цього прийому в життєвих ситуаціях, в яких провокуються негативні емоції.

Хід: Проаналізуйте наведену ситуацію за наступною схемою.

Схема виконання:

Ситуація **Повернувшись з роботи, чоловік роздратовано вимагав від жінки негайно нагодувати його, бо він зголоднів. Міцно поведеряв, став спокійнішим, дав згоду виділити кошти на придбання прикрас для доньки.**

Що трапилося _____

Що я думав _____

Які почуття переживав _____

Змінені думки _____

Змінені почуття _____

Обговорення:

1. Як наші думки впливають на наші емоції?
2. Чому ми повинні аналізувати подібні ситуації, в яких проявляються негативні емоції?

3. Висновки: опишіть свої враження від виконання вправ.

1. Які відчуття та думки у вас виникали в процесі виконання вправ?
2. Як ви себе почуваєте після виконання вправ?
3. Яка вправа найбільше сподобалась і чому?
4. Яка вправа найменше сподобалась і чому?
5. Які висновки ви для себе зробили – що ви хочете змінити?
6. Як цього досягти?
7. Чому важливо розуміти свої емоції?

Висновки. Оволодіння навичками емоційного інтелекту на етапі навчання в закладі фахової передвищої освіти забезпечить студентам вміння ефективно налагоджувати взаємодію з іншими, здійснювати управлінські та лідерські функції, керувати своїми емоціями, приймати виважені рішення та ефективно протидіяти стресу, боротися з труднощами, розуміти власні мотиви й розвивати навички самоконтролю, що, в свою чергу, сприятиме успішному професійному становленню.

Список використаних джерел

ТУР ВИХІДНОГО ДНЯ ЯК СПОСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ТА ПІДТРИМКИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Дмитро ЮРЕСКО,
завідувач медсестринського відділення
ОКУ «Білгород-Дністровський
медичний фаховий коледж»

Анотація. Війна – це подія, що має надзвичайно серйозний вплив на психологічний стан людини. Вона змушує нас не тільки стикатися з фізичною небезпекою, а й переживати емоційний стрес та травматичні події. Відбувається порушення звичних життєвих ритмів, що може викликати депресію, тривожність та інші негативні емоції. Вільний від навчання або роботи час може бути важливим для відновлення. Організація вільного часу може включати відпочинок або активну фізичну діяльність, щоб поліпшити фізичне та психологічне здоров'я.

Abstract: War is an event that has an extremely serious impact on the psychological state of a person. It forces us not only to face physical danger, but also to experience emotional stress and traumatic events. There is a violation of the usual rhythms of life, which can cause depression, anxiety and other negative emotions. Time off from school or work can be important for recovery. The organization of free time can include rest or active physical activity to improve physical and psychological health.

Наше життя часто наповнене стресом, напруженням та повсякденними турботами, а на сьогоднішній день стрес взагалі є його невід'ємною частиною. Його негативний вплив на психічне здоров'я відомий всім. Щоб зберегти гармонію і баланс, необхідно знаходити час для відпочинку та відновлення сил. Один із способів – це проведення турів вихідного дня, які не лише дозволяють відволіктися від рутини, але і сприяють покращенню емоційного стану та підтримці психічного здоров'я, занурившись в природу або нову атмосферу. Зміна обстановки, нові враження та відсутність рутини допомагають розслабитися та відновити емоційний баланс.

Так що ж таке тур вихідного дня і які його переваги?

Тури вихідного дня – чудовий вид відпочинку, що дозволяє в найкоротші терміни й «без відриву від навчання або роботи» вдихнути нових вражень і знайти заряд бадьорості в очікуванні повноцінних канікул або відпусток.

Подібний відпочинок може зацікавити студен-

тів будь-якого закладу освіти конкретного міста чи регіону, які прагнуть відкрити для себе невідомі для них раніше локації, не полишаючи далеко місць свого навчання або звичного проживання. Саме в якості продовження освітнього процесу екскурсія поклала початок зародженню екскурсійної справи як виду діяльності. Розширення знань людини, її кругозору в процесі екскурсії зумовили її загальноосвітню та культурно-просвітню функції [3].

Турами вихідного дня можуть зацікавитися туристи, що відпочивають поблизу пам'ятки, населеного пункту, природного чи культурного об'єкта. Вони оптимально підійдуть для людей, котрі люблять ходити на екскурсії та відвідувати нові місця. Тур вихідного дня стане гарною нагодою для вивчення історії, культури та природи певного регіону.

Тури вихідного дня мають численні переваги, які роблять їх привабливими для подорожуючих. В першу чергу вони заощаджують час, дозволяючи повноцінно відпочити людям, які не мають

можливості надовго відірватися від навчання або роботи. Варто також відзначити, що екскурсії отримали широке розповсюдження як складова частина педагогічного процесу [1]. Їх організують таким чином, щоб забезпечити максимальну зручність для подорожуючих. Це означає, що вони можуть включати трансфери, обіди, екскурсії та інші послуги, які сприяють комфортному відпочинку без необхідності вирішувати організаційні питання.

Багато вихідних турів пов'язані з природою, і це має потужний позитивний вплив на емоції. Природа заспокоює, знижує рівень стресу і допомагає зосередитися на позитивних аспектах життя. Прогулянка лісом, відпочинок біля озера або просто краса гірських вершин можуть підвищити настрій і знизити рівень стресу. Тур вихідного дня надає можливість насолоджуватися цими благами природи і відчувати їх оздоровчий вплив.

Тури вихідного дня можуть включати у себе активні види відпочинку, такі як піший туризм, катання на велосипедах чи каякінг. Фізична активність сприяє виділенню ендорфінів – гормонів щастя, які піднімають настрій та зменшують почуття тривоги.

Тури вихідного дня також створюють можливість для спілкування та відновлення енергії в колі родини або друзів. Вони дозволяють проводити якісний час разом, обмінюючись враженнями та емоціями, що сприяє покращенню взаєморозуміння та підтримці психічного здоров'я.

Подорожі вихідного дня можуть також стати стимулом для розвитку нових інтересів і хобі. Вони дозволяють випробувати нові види діяльності, відкривати нові місця та знайомитися з новими культурами. Це розширює кругозір та сприяє самореалізації.

Захоплююча подорож мальовничими куточками рідного краю – це гарна можливість сконцентрувати увагу студентів на навчанні в очному

форматі (в коледжі), підтримати психоемоційний стан, подружити студентів один з одним. Процес пізнання людиною навколишнього світу значною мірою пов'язаний з мандрівками [2].

Перед початком організації туру вихідного дня обов'язково потрібно вивчити питання безпечних умов його проведення. Під час проектування туру необхідно брати до уваги вибір сприятливої пори року, вечірнього чи денного часу, раціонально обрати трасу туристичного маршруту, врахувати погодні умови,

забезпечення відповідної екіпіровки, засобів індивідуального захисту, повне і своєчасне інформування туристів про можливу небезпеку та ін.

Варто пам'ятати, що у кожній області за безпеку відповідають насамперед Військова адміністрація, а також місцева влада, ДСНС, поліція та військові. Саме до них варто звертатися, щоб уточнити – які локації безпечно відвідувати, а які заборонено.

Збираючись у мандрівку, варто дізнатися про наявність укриттів по маршруту подорожі, також уточнити графік роботи туристичних локацій. Необхідно враховувати те, що з метою підтримання правопорядку на території областей діє комендантська година. Як правило, вона триває з 23.00 поточної доби до 05.00 наступної доби.

Зразок туру вихідного дня

Назва заходу: Тур вихідного дня мальовничими місцями Дністровського лиману.

Мета заходу: формування поняття активного відпочинку; активізація знань про типи активного відпочинку; здобуття навичок техніки пішохідного туризму; навчання правильно й повноцінно організовувати своє дозвілля.

Необхідний інвентар: набір для бадмінтону – 3 шт., фрізбі – 2 шт., волейбольні м'ячі – 4 шт., тенісні м'ячі – 3 шт., палатка, фішки конусні – 16 шт., дрова, сокира, казан, ніж, продукти, мусорні пакети, питна вода – 20 л, гітара, одноразовий посуд, аптечка.

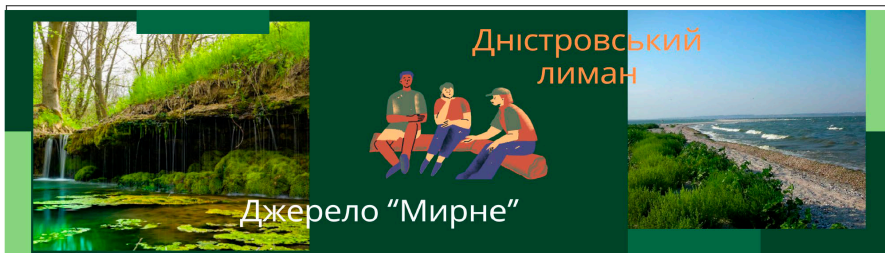
Розподіл обов'язків: відповідальні за приготування їжі, відповідальні за розпалювання та підтримання вогнища, відповідальні за збір сміття, відповідальні за участь в спортивних заходах, відповідальні за участь в пісенному конкурсі, відповідальні за участь в конкурсі «Краще фото пейзажу».

Кількість учасників: 50 осіб

Інструктаж: Правила техніки безпеки під час проведення туру вихідного дня.

Дата проведення заходу: 26.05.2024

Програма

Необхідні речі	Рюкзак, пляшка води, кросівки, спортивний одяг, покривало, кепка або панама, сонцезахисні окуляри, сонцезахисний крем, бутерброди, павербанк.
Виїзд	Збираємося біля коледжу. Виїзд о 8.30
Дністровський лиман	Приїзд на місце розташування о 9.00
Розташування	Розкладання речей до 9.30
Відвідування джерела	Піший перехід до джерела "Мирний". З 9.30 до 10.30 Перебування біля джерела з 10.30 до 11.10
Повернення до місця розташування	Перехід до місця розташування з 11.10 до 12.00
Естафети	Проведення естафет та рухливих ігор з 12.20 до 13.00
Приготування кулішу	Розведення вогню та приготування кулішу з 12.00 до 13.00
Прийом їжі	Накривання на стіл, прийом їжі з 13.00 до 14.00
Вільний час	З 14.00
Повернення до коледжу	З 16.00

Рухливі ігри та естафети

1. «Кенгуру»

Підготовка. Учасники шикуються в колону на лінії старту, перші затискають між колін м'яч.

Хід гри. За сигналом ведучого потрібно подолати певну дистанцію, повернутися і передати м'яч наступному члену команди. Щоб трохи ускладнити процес, можна розставити на дистанції прості перешкоди, які потрібно буде огинати в процесі проходження. Інвентар: 2–4 м'ячі, 16 конусних фішок.

2. «Передача м'ячів у колонах»

Підготовка. Гравці займають місця на відстані витягнутої руки.

Хід гри. За сигналом команди починають передавати м'яч назад з поворотом тулуба (або іншим способом). Останній у колоні отримує м'яч, перебігає уперед і продовжує передачу. Перемагає команда, капітан якої першим буде на вихідному місці. Інвентар: 2–4 м'ячі.

3. Біг з перенесенням м'яча для великого тенісу ракеткою для настільного тенісу.

Підготовка. Гравці команд стоять один за одним в колону, тримаючи ракетки та м'ячі в руках.

Хід гри. Гравець стартує з лінії старту, переносить м'яч ракеткою, оббігає фішки, що знаходяться на відстані 1 м одна від одної, намагаючись не збивати стійки і не торкатись їх, повертається на старт, де передає естафету наступному учаснику. Інвентар: 2–4 тенісні м'ячі, 16 конусних фішок.

4. «Тунель з м'ячем»

Підготовка. Гравці команд стоять один за одним в колону, широко розставляють ноги, роблячи «тунель».

Хід гри. Перший гравець котить м'яч між ніг по «тунелю» останньому й стає у вихідне положення; останній, отримавши м'яч, з м'ячем біжить на місце першого і т. д. Перемагає команда, всі гравці якої побувають на місці першого. Інвентар: 2–4 м'ячі.

5. «Хвиля»

Підготовка. Гравці команд шикуються в колону по одному. У перших гравців в руках м'яч.

Хід гри. За сигналом учителя вони передають м'яч у кінець колони таким чином: перший гравець передає м'яч над головою, другий – під ногами і т. д. Останній гравець, одержавши м'яч, біжить в початок колони, і всі дії знову повторюються. Інвентар: 2–4 м'ячі.

6. «Квач зі стрічками»

Підготовка. Вибирають майданчик. Вибирають ведучого. Гравці вільно розміщуються по майданчику, їм роздають стрічки, які вони заправляють у шорти.

Хід гри. По сигналу ведучий намагається здогнати гравців і забрати у кого-небудь стрічку. Гравець, який залишився без стрічки, стає ведучим. Гра продовжується.

Правила. За межі майданчика не вибігати. Хапати тільки за стрічку. Не можна відвертати від ведучого спину зі стрічкою.

Варіанти. За сигналом гравці забирають один в одного стрічки. Гра проводиться 30-40 с. Виграє той учасник, який зібрав більше стрічок.

7. “Сильна рука”

Хід гри. Взаємно захопивши руками великі пальці, силою нахилити руку суперника, не відриваючи ліктя від столу. Суперники борються

трат і залишить лише приємні емоції.

У цілому, тур вихідного дня може значно підвищити емоційний стан, допомогти зняти стрес, зміцнити позитивні емоції та відновити енергію для подальших викликів повсякденного життя.

один проти одного. Перемагає гравець, який нахилить руку суперника до столу першим.

Конкурси

1. Пісенний конкурс – бере участь кожна група.

2. Краще фото пейзажу – сфотографувати пейзаж для оцінювання журі.

Підведення підсумків заходу, нагородження учасників сертифікатами та смаколиками.

Висновки

Навіть маючи обмежений час, турист зможе відвідати нові місця, дізнатися цікаві історичні факти та насолодитися красою природи, не обтяжуючи себе тривалими переїздами на великі відстані. Такий відпочинок не передбачає надто великих ви-

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Організація екскурсійної діяльності : конспект лекцій / Н.А. Леоненко. – Харків : НУЦЗУ, 2019. – 167 с.
2. Мальська М., Паньків Н., Ховалко А. Історія розвитку туризму : навч. Посібник. – Львів, 2016. – 117 с.
3. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / За заг. ред, В. Ф. Орлова. – Київ : Грамота, 2006. – 264 с.

ВСП «ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ» – 80!

Ольга ХАРЧИШИНА, директор,
Надія ЄРОХІНА, заступник директора з виховної роботи,
Валентина МАТВІЄНКО, методист
ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж
Білоцерківського НАУ»

Анотація. Стаття присвячена 80-річчю ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету». У ній висвітлено історію створення закладу, етапи його розвитку та здобутки. Особливу увагу приділено освітньо-професійним програмам, забезпеченню якості освіти, матеріально-технічній базі, музеям та культурно-просвітницьким заходам, які сприяють вихованню національних і моральних цінностей. Коледж активно співпрацює з підприємствами, організаціями та іноземними партнерами, забезпечуючи студентам практичну підготовку та міжнародний досвід.

Abstract: The article is devoted to the 80th anniversary of the Separated Structural Unit «The College of Technologies and Economics of Bila Tserkva National Agrarian University». It highlights the history of the institution's establishment, the stages of its development and achievements. Special attention is paid to the educational-professional curricula, its museums and cultural events, that promote the education of the national and moral values. The College cooperates with enterprises, organisations and foreign partners, providing the students with practical training and international experience.

Вісімдесят. Для людини – вік поважний, шанований, коли підбиваєш підсумки життя, для закладу освіти – період, коли утвердилися власні традиції, є значні здобутки, досягнення в підготовці фахівців, визнання на рівні держави, але разом з тим, є багато амбітних планів на майбутнє, відкривається нове дихання для пошуку, становлення та розквіту.

На освітянському небосхилі зірка нашого закладу освіти засяяла 22 вересня 1944 року, коли відповідним наказом був створений Білоцерківський сільськогосподарський технікум Наркомату харчової промисловості СРСР.

Перший навчальний рік у технікумі розпочався 17 листопада 1944 року на базі Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Студентами стали 132 юнаків та дівчат, які вступили на навчання за спеціальностями «Ветеринарія», «Зоотехнія», «Агрономія». Перший випуск – у 1947 році, 104 випускники отримали дипломи спеціалістів, зокрема 17 – з відзнакою.

У 1967 році сільськогосподарський технікум був перейменований у Технікум м'ясної та мо-

лочної промисловості.

У 1997 році Постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня № 526 технікум м'ясної та молочної промисловості ввійшов до структури Білоцерківського державного аграрного університету. У 2004 році технікум перейменовано в Технологічно-економічний коледж Білоцерківського державного аграрного університету.

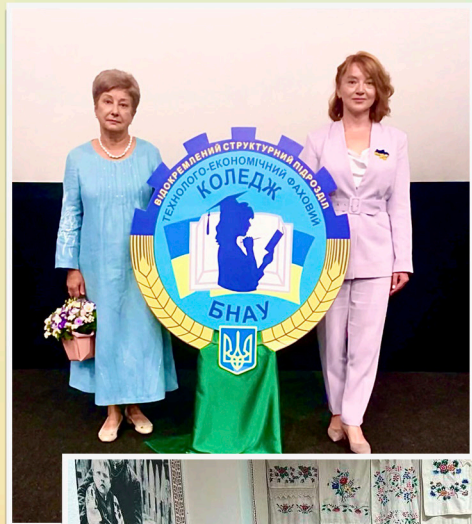
Свою сучасну назву – Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету» – заклад освіти отримав у 2019 році [1].

За вісімдесятилітню історію директори коледжу Козійчук О.Ю., Волинкін В.О., Клименко М.М., Лендрік Л.П. зробили неоціненний вклад у створення та розвиток навчально-матеріальної бази закладу, його соціальної інфраструктури, формування потужного педагогічного колективу.

Сьогодні в коледжі навчається понад 900 студентів денної та заочної форм навчання, які здобувають освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра за 5 спеціальностями та 9

*Ольга Харчишина,
директор ВСТ "Технологічно-економічний
фаховий коледж
Білоцерківського НАУ"*

освітньо-професійними програмами.

Ми – сучасний заклад фахової передвищої освіти з потужною матеріальною базою. До послуг учасників освітнього процесу: 4 навчальні корпуси, 60 навчальних кабінетів і лабораторій, з них 7 – комп'ютерних, навчально-виробнича майстерня, ветеринарний манеж, спортивна та тренажерні зали, центр соціально-психологічної підтримки та розвитку особистості, два гуртожитки, три музеї, медичний пункт. 90% аудиторій та лабораторій коледжу забезпечені мультимедійним обладнанням.

Сучасним культурно-освітнім простором коледжу став бібліотечний інформаційний центр, який бере активну участь в освітньому процесі, проводячи багато просвітницьких заходів, які сприяють формуванню у молоді позитивного ставлення до національних та загальнолюдських цінностей. Проводяться цикли заходів на такі теми, як: «На шляху до свободи та незалежності», «Я – нащадок великих козаків», «Національні святині та символи моєї держави», «Закон – єдиний для всіх», «Основи інформаційної культури», «Дотримання принципів академічної доброчесності» та інші.

До 80-х роковин трагедії Бабиного Яру бібліотека започаткувала проведення поетичного челенджу «Бабин Яр. Голосами». Ще однією цікавою формою роботи є проведення інтелектуальних ігор на історичну тематику «Українська революція 1917–1921 років», «Криївка» та сучасну соціальну тематику «Нота-єнота» – гру, яка спрямована на розпізнавання фейків у соціальних мережах та вчить протистояти їм.

Триває тісна співпраця бібліотечного інформаційного центру коледжу з Науковою бібліотекою Білоцерківського НАУ.

Викладачі коледжу продовжують роботу з наповнення Інституційного репозитарію Білоцерківського НАУ. Станом на жовтень 2024 року до репозитарію внесені 150 публікацій.

У коледжі функціонує три музеї, унікальні за своїм змістом.

У далекому 1989 році був створений Музей історії коледжу, який сьогодні гідно переживає свою чергову реконструкцію. Фонд музею налічує понад дві тисячі експонатів. З січня 2011 року музей носить горде звання «Зразковий музей». Щороку з експозицією музею знайомиться понад 1,5 тисячі відвідувачів.

У вересні 2000 року відкрив свої двері Музей народного побуту Київщини. Його колекція – матеріали, зібрані в процесі спільної діяльності викладачів та студентів. Нині фонд музею налічує понад 500 експонатів, які розповідають про різні аспекти життя населення Київщини від XIX ст. до середини 60-х років XX століття. В червні 2016

року музей отримав звання «Зразковий музей».

Справжня візитівка музею – майстер-класи з писанкарства та української народної вишивки. Руками учасників майстер-класів створені карти «Вишивана Україна» та «Рушник єдності поколінь», які стали частиною музейної колекції.

З 2010 року на відділенні ветеринарної медицини розпочав свою діяльність патологоанатомічний музей, який за кількістю та якістю експонатів не поступається музеям багатьох закладів вищої освіти України.

Музейні експозиції дали можливість активістам музею брати участь та здобувати перемоги у Всеукраїнському конкурсі екскурсодів «Край, в якому я живу».

Освітній процес в коледжі забезпечують понад 70 педагогічних працівників, з них 49 осіб – спеціалісти вищої категорії, зокрема 30 – викладачі-методисти. Шістьом педагогічним працівникам присвоєне почесне звання «Відмінник України» та «Відмінник аграрної освіти і науки».

Особливим досягненням у збереженні традицій є наступність поколінь, адже 35 випускників коледжу працюють у нашому закладі освіти.

Гордістю педагогічного колективу є викладачі, які постійно впроваджують інноваційні освітні технології, перспективний педагогічний досвід, є авторами інтерактивних та електронних навчально-методичних посібників, електронних підручників, забезпечують сучасні дидактичні підходи до організації практичної підготовки здобувачів освіти, візуалізацію навчального матеріалу, здійснюють ефективну науково-дослідну роботу, виховання студентської молоді.

Викладачі коледжу неодноразово ставали переможцями та лауреатами Всеукраїнських професійних конкурсів: передового педагогічного досвіду, «Педагогічні інновації», «Організація практичного навчання у закладі педагога», «Педагогічний ОСКАР», «Викладач року», «Куратор року» та інших.

Зокрема перемогу в конкурсі «Педагогічний ОСКАР» здобували: Гурський С.П., Загоруйко О.В. (2018 р.), Єрохіна Н.М., Матвієнко В.М.

(2019 р.), Поліщук Н.В., Чала І.Т., Дудник Л.А., Беляков Є.В., Бойко В.М. (2024 р.)

В період з 2003 по 2022 рік до Книги Пошани ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» занесені 34 педагогічні працівники коледжу.

Коледж нагороджений золотою медаллю Всеукраїнської виставки «Агро», дипломами міжнародних виставок «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні навчальні заклади», дипломом III ступеня переможця конкурсу на кращий веб-сайт серед аграрних ВНЗ I–II рівнів акредитації (2017 р.), дипломом II ступеня конкурсу на кращий вебсайт серед закладів фахової передвищої освіти «Education website 2020» (2021 р.), сертифікатом учасника конкурсу найактивніших закладів освіти – учасників Global Money Week 2023, де отримав спеціальний статус «Заклад освіти – учасник програми Google for Education 2023».

Чільне місце в коледжі займає практична підготовка, яка дозволяє студентам застосовувати здобуті знання на практиці, адаптуватися до майбутньої професійної діяльності та зрозуміти, як теоретичні концепції працюють у реальному світі. Окрім власної лабораторно-практичної бази, для задоволення освітніх потреб здобувачів освіти широко використовуються сучасні лабораторії Білоцерківського національного аграрного університету.

З метою якісної організації виробничого навчання коледж тісно співпрацює із провідними підприємствами, організаціями та установами України, зокрема ТОВ «МІЛК ГРУП», ТОВ «Б.МК», ТОВ «Київський м'ясокомбінат», ТОВ «Антонівський м'ясокомбінат», ПрАТ «МХП», ТОВ «Музей живої природи флори і фауни «Олександрія», ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», ПрАТ «Миронівська птахофабрика», СП ТОВ «Нива Переяславщини», ТОВ «Євро Фуд Сервіс», ПАТ «Державний Ощадний банк України», АТ «Райффайзен Банк», ТДВ «Терезине», СФГ «Колосок», ФОП «Маршалок», ТОВ «Епіцентр», ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів» та багато інших.

За сприяння НМЦ ВФПО коледж має налагоджені міжнародні зв'язки із Асоціацією AgraKontakte International (AKI) в рамках німецько-українського проекту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України», завдяки чому студенти проходять виробничу практику на фермерських господарствах півдня Німеччини.

В закладі освіти результативно діє Центр розвитку кар'єри, який спільно із випусковими цикловими комісіями проводить різноманітні заходи: тренінги, семінари, вебінари за участю

роботодавців; зустрічі з успішними людьми – провідними фахівцями галузі; коучингові сесії із загальних питань працевлаштування випускників, у якому беруть участь практичний психолог коледжу, представники міського центру зайнятості та інші.

Виховний процес в коледжі спрямовується на формування активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності; оборонної свідомості та громадянської стійкості; патріотизму; поваги до державних символів, моральної, правової культури особистості, розвитку національної свідомості.

Особлива увага приділяється студентам пільгових категорій: сиротам, дітям з інвалідністю, студентам, батьки яких загинули під час бойових дій або є учасниками бойових дій, студентам, які є внутрішньо переміщеними особами або постраждали внаслідок бойових дій, студентам з малозабезпечених родин.

Успіхи в освітній діяльності, обдарування, творчість, енергію, власний пошук студенти мають змогу реалізувати, беручи активну участь у різноманітних заходах, науково-практичних конференціях, роботі предметних гуртків та клубів за інтересами. Вони є щорічними учасниками Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. П. Яцика, Міжнародного мовно-літературного конкурсу ім. Т. Шевченка, акцій, челенджів, конкурсу наукових робіт МАН, науково-практичних конференцій, предметних олімпіад, творчих конкурсів, соціальних проектів: «Подаруй дитині іграшку», «Від серця до серця», «Подаруй людині тепло», «Гуртожиток – наш дім».

У 2024 році студенти коледжу стали фіналістами Всеукраїнського конкурсу стартапів «MaterialTech StartUp» для молоді, який відбувся на базі Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та Всеукраїнського заходу «Народні звичаї та традиції Великодня».

На високому рівні в коледжі організовано студентське самоврядування. Студентський парла-

мент є активним учасником діяльності Білоцерківського молодіжного центру, його представники входять до складу Білоцерківської міської студентської ради.

За сприяння студентського активу в коледжі успішно реалізуються молодіжні коучингові проекти, спрямовані на адаптацію студентів груп нового набору та на розвиток особистості, «Студентський куратор» та «Круто»; організовуються заходи патріотичного виховання: флешмоби до Дня Українського козацтва та Дня захисників і захисниць України «Ми нащадки козацької слави»; створено комплекс пам'яті студентам-випускникам, які загинули за цілісність і незалежність України; проводяться зустрічі з випускниками коледжу, які сьогодні захищають нашу державу.

Молодь є драйверами та творцями змін, на які всі так чекають. Повномасштабне вторгнення призвело до підняття патріотичного духу серед студентів та зростання ролі волонтерського руху. Волонтерський проєкт «Безпека з користю» став учасником хакатону VolunTEENS від Української Волонтерської Служби у м. Львів.

Традиційною стала участь студентського та викладацького колективів у благодійних акціях: «Коробка тепла», «Бокс надії для ЗСУ», «Великодній кошук», «Гарбузова країна». Студенти та викладачі коледжу беруть участь у щорічних заходах пам'яті загиблих захисників та захисниць України «Біжу за героя».

Наш коледж знаний не лише як академічний заклад освіти, а і як заклад зі значними спортивними досягненнями та спортивною історією. Викладачі фізичного виховання формують інтерес здобувачів освіти до занять спортом, одночасно реалізуючи мету, що спрямована на ведення здорового способу життя.

Щорічно проводяться першості коледжу з футболу, баскетболу, настільного тенісу, шахів, шашок, волейболу. В рамках Всеукраїнського проєкту спортивних та спортивно-масових заходів «Пліч-о-пліч» студенти змагаються з міні-футболу, шахів, ЗФП (двоєборство), підтягування.

У скарбниці спортивних нагород величезна кількість грамот, дипломів та кубків.

Коледж пишається своїми випускниками, які працюють у різних сферах, галузях нашої держави і за кордоном, кожен із них вписує власні досягнення у славний літопис коледжу. Н.М.Дерев'яно – завідувачка Державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи № 1 у м. Біла Церква; Т.Б. Рижа – начальник виробничого процесу ТОВ «Б.МК»; І.О.Гагач – старший інспектор з контролю якості ПрАТ «Миронівська птахофабрика»; О.М. Нагорний – інженер-конструктор ТОВ «Вент-сервіс»; Р.В. Григор – директор ТОВ «Теплохол»; С.А. Святецька – провідний менеджер Міжнародної аудиторської компанії ЕУ; Р.В. Рубан – власник агентства нерухомості «Ексклюзив»; В.В. Зубань – керівник Львівського відділення «ПроКредитБанк»; Я.П. Ковтун – директор департаменту по роботі з клі-

єнтами ТОВ «Сквирський комбінат хлібопродуктів»; І.В.Кузьменко – директор відділення «Білоцерківське» АТ Сенс Банк та багато-багато інших.

Шанованими науковцями стали Г.П. Дмитровська, доктор технічних наук; В.Г. Скибітський, доктор ветеринарних наук; О.М. Гавва, доктор технічних наук; В.А. Томчук, академік АН України, доктор ветеринарних наук; О.А. Хіцька, Л.М. Соловійова, кандидати ветеринарних наук; Л.П. Хахула, кандидат педагогічних наук; Г.В.Калініна – кандидат технічних наук; Т.В. Сокольська, доктор економічних наук; О.О. Драган, М.А.Однорог, кандидати економічних наук, та інші.

З 2014 році випускники коледжу стали в ряди захисників Батьківщини. Нині понад 100 юнаків і дівчат здобувають перемогу, проявляють сміливість та звитягу, захищаючи рідний край. У світлих спогадах навечно залишаться молодими 13 студентів та випускників коледжу, які віддали своє життя, виборюючи незалежність і світле майбутнє України.

Нині коледж має системні та цілісні масштабні прагнення. Професійним компасом ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж БНАУ» є Стратегія розвитку закладу освіти з її ключовими цінностями: відкритість та прозорість, студентоцентризм, партнерство, технології, ефективність, фахова компетентність, конкурентоспроможність, безпечне освітнє середовище, навчання упродовж життя, академічна доброчесність, утвердження прав та свобод учасників освітнього процесу.

Коледж зорієнтований у майбутнє. Педагогічний та студентський колективи не зупиняються ні на мить, впевнено керуючи парусником під назвою ВСП ТЕФК БНАУ бурхливим океаном викликів сьогодення.

«Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли найвищої якості, інакше вона абсолютно даремна» (Р. Кіплінг).

Список використаних джерел

80 РОКІВ НА ОСВІТЯНСЬКІЙ НИВІ

Наталія ПАВЛОВА,
завідувачка відділення,
Ірина СТАТИРОВА,
завідувачка навчально-методичної
лабораторії Білгород-Дністровського фахового коледжу
природокористування, будівництва та комп'ютерних
технологій

Анотація. Стаття присвячена 80-річчю Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій. Відлік іде з 2 листопада 1944 року. Зараз коледж, в якому навчаються понад 500 здобувачів освіти, надає освітні послуги з 9 спеціальностей. Освітній процес здійснює колектив зі 105 працівників. Багатопрофільний, знаний далеко за межами Одещини заклад освіти з 2000 року очолює директор Леонід Минович Попа.

Abstract: The article is devoted to the 80th anniversary of the Belgorod-Dniester Professional College of Environmental Management, Construction and Computer Technologies. The countdown begins on 2 November 1944. Today, the college, which has more than 500 students, provides educational services in 9 specialities. The educational process is carried out by a team of 105 employees. The multidisciplinary educational institution, known far beyond the borders of Odesa region, has been headed by its director Leonid Popa since 2000.

*Тут знання – це крила, що дарують мрії
І на шлях життєвий оберіг...*

З гімну коледжу

Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій, заснований в 1944 році як технікум рільництва, сьогодні – багатопрофільний заклад освіти, знаний далеко за межами Одещини.

Кожний заклад освіти, як і людина, має свою долю, свою біографію, свій день народження... Ось і наш коледж вже 80 років впевнено працює на освітнянській ниві. Білгород-Дністровський технікум рільництва, Білгород-Дністровський сільськогосподарський технікум, Білгород-Дністровський державний аграрний технікум, Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій – ці назви вже тисячі людей асоціюють зі старовинним містом Білгород-Дністровський, що на Одещині.

Наша історія бере початок з вересня 1940 року, коли на території Ізмаїльської області в с. Руська Іванівка Старокозацького району був заснований технікум рільництва. З липня 1941 року через вторгнення румуно-фашистських окупантів на територію нашого краю технікум припинив своє існування. 2 листопада 1944 року, після визволення Бессарабії, діяльність технікуму було відновлено, а його переведено до міста Білгород-Дністровський. Всі труднощі з відновлення будівель, створення навчально-матеріальної бази лягли на плечі першого директора Д.В. Гапонюка, який успішно керував навчальним закладом протягом 25 років. План прийому студентів на 1944–1945 навчальний рік складав 150 осіб за спеціальністю «Агрономія». Заняття розпочалися 15 листопада 1944 року, а в 1947 році відбувся перший випуск.

З 1945 року технікум почав готувати агрономів-виноградарів, що тривало до 1976 року, а агрономів-бавовнярів навчали у 1950–1956 роках. Техніків-механіків набирали з 1949 до 1956 року.

*Леонід Попа,
директор*

Потім підготовку цих фахівців було переведено до Ізмаїльського технікуму механізації та електрифікації сільського господарства.

У 1952 році технікуму було передано будівлю колишньої земської управи. Там розмістили кабінети для спеціальностей «Плодоовочівництво» та «Виноградарство». Тоді ж на навчально-дослідному господарстві почали будівництво, заклали сади, виноградники, дендропарк. Вагомий внесок у розбудову технікуму зробили керівник навчально-дослідного господарства Г.І. Кірсей та викладачі О.Л. Северіна, З.І. Леонтьєва, З.П. Арнаутова, Л.А. Дмитрієва, П.Д. Попова, Н.П. Шакіна, Л.А. та Т.Т. Погореленко, Г.Ф. Бойко.

У 1955 році навчальний заклад було перейменовано в Білгород-Дністровський сільсько-господарський технікум. 1956 рік відзначився відкриттям заочного відділення технікуму, яким завідувала А.І. Унтілова. Перший випуск відбувся в 1960 році. В різні часи очолювали заочне відділення Л.А. Дмитрієва, Н.В. Кучковська, С.В. Двойніна. У 1964 році в технікумі відкрилося гідромеліоративне відділення, яким тривалий час керував Маник Ф.С. Останній набір гідромеліораторів відбувся у 2011 році.

Впродовж 1969–1976 років посаду директора технікуму обіймав П.К. Поліщук. Під його керівництвом у 1971 році відкрито відділення «Промислове та цивільне будівництво». Почалася підготовка студентів за спеціальністю «Будівництво та експлуатація будівель і споруд». Перший завідувач відділення – Бойко Г.Ф. В наступні роки очолювали відділення Соловйов В.Г., Кожевніков В.К., Тищенко Г.П., Серова І.В., Стефанюк М.М., Каріка А.Б., Юрковська І.С.

З 1976 по 1983 роки навчальний заклад очолював Сергієнко Г.І., випускник технікуму 1950 року. Під його керівництвом формується творчий педагогічний колектив, вдосконалюється навчально-методична робота, укріплюється матеріальна база. Григорій Іванович віддав технікуму понад 59 років життя, працюючи на різних посадах: викладача, заступника директора з навчальної роботи, директора, завідувача відділення, диспетчера.

Завдяки колективу технікуму під керівництвом директора М.М. Неварка у 1983–2000 роках були збудовані новий чотириповерховий навчально-лабораторний корпус та студентська їдальня. В навчально-виховному процесі починають активно використовуватися технічні засоби навчання. В історію тих років внесено імена таких викладачів, як С.Л. Жалдак, С.Л. Скала, І.Г. Ботніков, Л.П. Козлов, Л.М. Калугіна, К.П. Соловйова, Д.З. Кнебельман, П.Т. Камишин, О.Г. Не-

варко, С.П. Жуков, А.Т. Кожухаренко, О.Г. Бойко, майстри виробничого навчання Г.Ф. Григоращенко, Г.І. Романов, С.П. Доценко, В.Л. Грузін.

Про славу історію нашого коледжу можна дізнатися, відвідавши Музей коледжу (керівник З.Т. Нікуліна), який має дві зали: історії коледжу та бойової слави.

В 2000 році трудовий колектив довірив керувати технікумом Леоніду Миновичу Попі, завдяки якому було розроблено стратегію розвитку навчального закладу, суттєво розширилась і зміцніла матеріально-технічна база, започатковані нові підходи до педагогічного процесу.

Продовжуючи закладені попередниками добрі традиції, колектив йде шляхом розбудови багатопрофільного закладу фахової передвищої освіти. Крім традиційних спеціальностей «Виробництво та переробка продукції рослинництва» (зараз «Агрономія»), «Будівництво, обслуговування та ремонт гідромеліоративних споруд», «Будівництво та експлуатація будівель і споруд» (зараз «Будівництво та цивільна інженерія»), за останні 20 років було відкрито спеціальності «Менеджмент», «Екологія», «Зелене будівництво та садово-паркове господарство», «Архітектура та містобудування», «Геодезія та землеустрій», «Комп'ютерна інженерія», «Інженерія програмного забезпечення», «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Зараз у коледжі надаються освітні послуги з 9 спеціальностей.

Наш заклад пишається своїми випускниками, які живуть і працюють у всіх куточках України і світу: Василь та Антон Гончари, Іван та Наталя Баранови, Дмитро та Геннадій Пенюки, Валентин Барвіненко, Олег Каці, Валентин Міщенко, Петро та Любомир Юрескули, Павло Павленко, Валентин та Оксана Скалозуби, Владислав Іващенко, Богдан Мироненко, Віктор Упалюк та багато інших.

У свої 80 років Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій – сучасний освітній заклад, у якому навчається понад 500 здобувачів освіти.

Освітній процес у коледжі здійснює колектив однодумців, у складі якого 105 працівників. Педагогічний колектив налічує 48 викладачів, серед яких 1 доктор економічних наук, 27 викладачів – спеціалісти вищої категорії, з них 10 мають

педагогічне звання «викладач-методист», 2 – «старший викладач». Багато працівників були відзначені нагородами різного рівня за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм і значний особистий внесок у розвиток освіти.

Педагоги та студентська молодь коледжу беруть активну участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, обласних, міських семінарів, конференцій, конкурсів, виставок, у майстер-класах, зокрема й Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти. Колектив коледжу був нагороджений золотими медалями «За вагомий внесок у розвиток агроосвіти» (2010), «За високий професіоналізм та якість надання освітнянських послуг» (2013), «За розвиток фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи» (2011), дипломом лауреата III Всеукраїнської премії «Гордість України» (2019). За активну участь у виставці «Педагогічні інновації» викладачі Бойко О.Г., Сергієнко Н.О., Соколова Н.П., Сергієнко О.Г., Глобильченко А.В., Соловійов В.Г. внесені до Книги пошани Науково-методичного центру ВФПО. Марусіч Н.Ю., Каріка А.Б., Статірова І.О., Юрковська І.С. за призові місця нагороджені дипломами Педагогічного ОСКАРУ.

Цілісна система роботи коледжу спрямована на впровадження в освітній процес інноваційних технологій, засвоєння програм за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр». Організують і контролюють навчально-виховну роботу заступник директора з навчальної роботи Зайченко М.Д., заступник директора по роботі зі студентською молоддю Дорошенко С.В., завідувачка навчально-методичної лабораторії Статірова І.О., завідувачі відділень Соколова Н.П. (відділення природокористування), Подавалкін В.Ю. (відділення будівництва та архітектури), Павлова Н.Г. (відділення менеджменту та комп'ютерних технологій), голови циклових комісій Сергієнко О.Г., Василяшко С.Д., Тітяпкин С.С., Степова С.М., Слободян Н.П., Каріка А.Б.

Методична робота спрямована на всебічне підвищення професійної компетентності викладачів і базується на досягненнях психології, методики, дидактики та на конкретному аналізі роботи педагогічних працівників. У коледжі діють «Школа педагогічної майстерності» та «Школа викладача-початківця». Коледж постійно бере участь в обласних предметних олімпіадах, оглядах-конкурсах кабінетів навчальних дисциплін та майстер-класах. Було створено YouTube-канал навчально-методичної лабораторії (https://www.youtube.com/@Methodyst_BDFKPBKT?app=desktop), сайти ви-

кладачів та циклових комісій, які регулярно оновлюються та наповнюються інформацією. Життя коледжу постійно висвітлюється у Телеграм-каналі (https://t.me/bdfkpbkt_original), на нашому сайті (<http://bdfkpbkt.org.ua/>) та на сторінці соціальної мережі «Фейсбук» (<https://www.facebook.com/bdfkpbkt>).

Якісно новий рівень навчання і виховання забезпечується модернізацією всього освітнього процесу: застосовуються новітні технології навчання, поєднуються найкращі традиції вітчизняної фахової передвищої освіти та світовий досвід, реалізується перспективний план розвитку та зміцнення матеріально-технічної бази. Спеціалізовані лабораторії та кабінети обладнані інтерактивними дошками INTECH та мультимедійними проекторами, які дозволяють працювати з електронними навчально-методичними комплексами дисциплін, програмними засобами (рисунки, графіки, карти, схеми, фотографії, відеофрагменти, звукові ряди, інтерактивні моделі, тренажери, 2D-, 3D-анімації, AutoCAD, ArchiCAD, LIRA Soft, Бухгалтерія 2.1, ABK-5, Electric Workbench, DevC++, Cisco Packet Tracer, Visual Studio, Android Studio, Visual Studio Code тощо), що сприяє високому рівню ефективності навчання.

Навчальні кабінети підключено до інтернету, що дає можливість студентам ефективно використовувати інформаційний ресурс мережі на заняттях та в позааудиторний час. Прогресивність форм і методів навчання добре підтверджують результати участі в обласних предметних олімпіадах, на яких здобувачі освіти коледжу щорічно виборюють призові місця.

Якість надання освітніх послуг для здобувачів освіти – задача №1 для всього педагогічного колективу. Переважна більшість викладачів в своїй роботі використовують найсучасніші інтерактивні форми і методи педагогічної майстерності. Кожен викладач – це особистість. В роботі кожного є своя родзинка.

Зважаючи на виклики сьогодення, певні акценти освітньо-виховного процесу в Україні дещо змінилися. Сьогодні, крім надання якісних освітніх послуг, не менш важливим аспектом стало національно-патріотичне виховання, заходи з якого регулярно проводяться заступником директора по роботі зі студентською молоддю Дорошенко С.В.

Кожен день нам нагадує, що війна триває. Два викладачі, Василенко Сергій Михайлович та Янчишен Сергій Миколайович, захищають нашу державу в ЗСУ. Десятки наших випускників зараз в лавах захисників та захисниць нашої Батьків-

щини. Частина батьків наших студентів достойно несуть службу по захисту нашої Вітчизни. На початку війни, дякуючи волонтерці Оксані Соколенко, в спортзалі коледжу було організовано плетіння маскувальних сіток. Для бійців територіальної оборони було надано студентський гуртожиток. На цих прикладах, в першу чергу, ми акцентуємо свою роботу з національно-патріотичного виховання.

У виховній роботі педагогічний колектив спрямовує зусилля на виховання майбутніх спеціалістів, спроможних працювати в ринкових умовах, з активною життєвою позицією. В коледжі працює студентська рада, яка координує роботу органів студентського самоврядування на відділеннях, діє клуб «Лідер». Студентське самоврядування активно співпрацює з адміністрацією закладу та педагогічними працівниками.

Художня самодіяльність нашого закладу відома далеко за межами нашого міста. Родзинкою нашого коледжу є танцювальний колектив «Едельвейс» (працює з 2009 року, керівник Мазуренко Н.І.) – неодноразовий лауреат Всеукраїнського фестивалю художньої творчості «Софіївські зорі», учасник і переможець міжнародних та всеукраїнських фестивалів та конкурсів. Лише цього року колектив виїжджав і ставав лауреатом різних конкурсів: Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Весняна рапсодія», «Еньов Ден» (Болгарія), «Свято Хліба» (Польща), Міжнародного фестивалю-конкурсу «Скарби України». Вже є запрошення на участь в молодіжному проєкті з обміну творчим досвідом, який буде проходити в Польщі.

Значне місце в освітньому процесі коледжу відводиться фізкультурно-оздоровчій та спортивно-масовій роботі. У коледжі створені сприятливі умови для розвитку студентського спорту, тому за останнє десятиріччя збірні команди коледжу займали лідерські позиції у міських студентських іграх, обласній фізкультурно-спортив-

ній олімпіаді та Всеукраїнських фінальних іграх. У 2015–2019 роках збірні команди коледжу були призерами та переможцями міських студентських ігор з баскетболу, волейболу, настільного тенісу, мініфутболу, шашок, легкої атлетики та олімпіад з фізичної культури. У 2016–2018 роках Вероніка Колодязна була неодноразовою чемпіонкою Всеукраїнських фінальних ігор з легкої атлетики та кросу. У 2018 році на Всеукраїнських фінальних іграх з волейболу команда юнаків стала переможцем змагань (тренер Холостенко Т.В.). Леонід Ткаченко у 2024 році став переможцем на чемпіонаті України з армрестлінгу серед юніорів та взяв участь у чемпіонаті світу, де посів 10 місце.

До Дня фізичної культури та спорту з 16 по 20 вересня цього року в коледжі пройшов «Олімпійський тиждень». Здобувачі освіти взяли участь у змаганнях з гирьового спорту, підтягування, настільного тенісу, дартсу та у «Веселих стартах» для перших курсів.

Традиційно з нагоди Дня захисника та захисниць України проводиться спортивне свято «Козацькі ігри», коли юнаки змагаються у різних конкурсах та естафетах. 15 жовтня 2024 року відбулася обласна олімпіада з фізичного виховання серед закладів фахової передвищої освіти, за результатами якої команда коледжу стала срібним призером змагань.

Важливою складовою підготовки фахівців є практична підготовка. Ефективно проходять навчальні практики з майбутніми будівельниками під керівництвом Чумляр С.В., що дозволяє поточні ремонти гуртожитку, кабінетів та лабораторій проводити власними силами.

Зовсім нещодавно прийшов до нас на роботу завідувач навчально-дослідного господарства Щербина В.П., під умілим керівництвом якого відремонтовано сільськогосподарську техніку, впорядковано земельні угіддя.

Наша гордість, навчально-дослідне господарство, стало базою для практичного навчання

студентів. Здобувачі освіти відділення природокористування набувають практичних навичок з посіву і догляду за сільськогосподарськими культурами та плодоовочевою продукцією.

Свій внесок в освітньо-виховний процес робить і колектив бібліотеки на чолі із завідувачкою Медовщиковою Л.М. Наш бібліотечний фонд становить 55056 екземплярів навчальної, додаткової, довідникової та художньої літератури. Здобувачі освіти мають можливість працювати з електронними підручниками бібліотеки завдяки встановленим для роботи в читальному залі комп'ютерам з доступом до Wi-Fi. Багато виховних заходів та виставок до знаменних дат проводиться саме у бібліотеці.

Сьогодні дуже важливо зберегти, укріпити та розвивати матеріально-технічну базу коледжу. Господарський відділ очолює Косов С.Г. Неординарно та креативно виконує свою роботу енергетик Кисіль В.П. Дякуючи злагодженим, професійним діям завідувача лабораторії Тітяпкина С.С. та лаборанта Хамцова А.В. працює комп'ютерне обладнання в коледжі.

Дуже важливо створити в студентському гуртожитку належні умови для проживання, але не менш важливою є проблема створення позитивного психологічного клімату серед мешканців, що й робиться завдяки завідувачці гуртожитку Атанасовій Г.М та вихователю Драгун С.П.

Ланкою, що забезпечує економічно-фінансову та бухгалтерсько-облікову діяльність всіх сфер коледжу, керує головний бухгалтер П.М. Абдулова, а її підлеглі чітко виконують свої професійні обов'язки, організовуючи і контролюючи фінансово-господарську діяльність всього трудового колективу та студентської молоді.

Нам не байдужа доля наших випускників. Саме тому ми їм активно допомагаємо у продовженні навчання та отриманні повної вищої освіти. Найпопулярнішими серед наших випускників є Одеський економічний університет, Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку, Національний університет «Одеська політехніка», Одеський національний технологічний університет, Національний університет кораблебудування імені Адмірала Макарова, Одеська державна академія будівництва та архітектури, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київський національний університет біоресурсів і природокористування.

Сьогодні ми, працівники і здобувачі освіти, одна команда, яка має чіткі цілі і задачі. І від взаємоповаги, взаємопорозуміння, взаємної праці залежить майбутнє нашого коледжу.

Інформація про Білгород-Дністровський фаховий коледж природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Участь Коледжу в акції «День вишиванки єднає українців!»

ЗВЯГЕЛЬСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ: НАМ 55!

Алла ПЕТРОШУК,
директор
Наталія МАРЧЕНКО,
методист Звягельського політехнічного
фахового коледжу

Анотація. У статті представлено історію закладу фахової передвищої освіти – Звягельського політехнічного фахового коледжу: від часу заснування і до сьогодення. У роботі розкривається сутність такої важливої місії педагога, як подвижницьке призначення, відповідальна роль у формуванні молоді особистості, а отже, і конкурентоспроможності закладу, його інноваційного розвитку, реалізації ціннісних пріоритетів. Охарактеризовано партнерську взаємодію учасників освітнього процесу, розкрито відчуття причетності закладу до історії країни загалом.

Abstract: The article presents the history of the institution of vocational pre-higher education – Zvyagel Polytechnic Applied College: from the time of its foundation to the present. The work reveals the essence of such an important mission of a teacher as an ascetic assignment, a responsible role in the formation of a young personality, and therefore, the competitiveness of the institution, its innovative development, and the implementation of value priorities. The partnership interaction of the participants of the educational process is characterized, the sense of involvement of the institution in the history of the country in general is revealed.

Історична магістраль становлення Звягельського політехнічного фахового коледжу сповнена наполегливою працею відданого своїй справі, творчого, талановитого колективу. Це був непростий шлях пошуків і звершень, зростання і множення здобутків, шлях, уквітчаний доброю славою, успіхами і досягненнями, вдячністю колег, студентів, випускників, батьків. На сьогодні це потужний заклад освіти, знаний на теренах України та за її межами, адже його випускники розлетілися в усі куточки світу і взяли з собою міцні знання та шляхетні людські якості, які прищепили їм наставники. І це є головним здобутком коледжу – понад вісім тисяч кваліфікованих випускників!

Ми пишаємося причетністю до нашого славного коледжу, пишаємося нашими педагогами, студентами, працівниками, які стали справжньою командою однопумців. Традиції і сьогодення, пам'ять про минуле і плани на майбутнє – усе

це об'єднує колектив коледжу. А нинішній 55-літній ювілей вселяє гордість за достойну історію та надихає на подальші здобутки.

Історія становлення нашого коледжу тісно пов'язана з історією Новоград-Волинського заводу сільгоспмашин. Саме потреба цього підприємства у кваліфікованих кадрах стала причиною відкриття у жовтні 1969 року філії Київського вечірнього індустріального технікуму. Заклад не мав власного приміщення і розташовувався у двох кімнатах заводууправління. Першими учнями стали 60 працівників підприємства.

Як самостійний навчальний заклад технікум створено 22 вересня 1975 року наказом Міністерства машинобудування під назвою «Новоград-Волинський машинобудівний технікум».

З 1991 року технікум підпорядкований Міністерству освіти і науки України.

Наказом Міністерства освіти і науки України у 2002 році Новоград-Волинський машинобудів-

ний технікум перейменовано в Новоград-Волинський промислово-економічний технікум.

У 2020 році відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» відбулося перейменування закладу в Новоград-Волинський політехнічний фаховий коледж, який здійснює підготовку фахових молодших бакалаврів.

У 2023 році у зв'язку з перейменуванням міста відбулося перейменування коледжу у Звягельський політехнічний фаховий коледж.

За роки становлення розвивалась і матеріальна база закладу освіти.

У 1977 році розпочато будівництво нового комплексу, який включав навчальний корпус на 720 студентів, побутовий корпус на 960 осіб, гуртожиток на 360 місць та майстерню.

1 вересня 1979 року було введено в експлуатацію гуртожиток і навчальний корпус, що містив 19 аудиторій та 12 класів для спеціальних дисциплін. За парти сіли 503 студенти.

У 1982 – 1983 роках побудували суспільно-побутовий корпус з актовю та спортивними залами, їдальнею та додатковими приміщеннями. Повністю будівництво комплексу було завершено в 1986 році введенням в експлуатацію плавального басейну.

За період існування в коледжі змінилось не так багато керівників, і кожен із директорів мав бажання зберегти здобутки і примножити досягнення. У різні часи становлення заклад очолювали: Федуків Федір Дмитрович, Михайленко Георгій Аркадійович, Дзюбенко Іван Федорович, Середюк Василь Сергійович, Сімчук Вадим Володимирович. Всі вони вписали свої сторінки в історію коледжу та стали учителями життя для студентського і викладацького колективу. Зараз Звягельським політехнічним фаховим коледжем керує Петрошук Алла Володимирівна, впевнено продовжуючи славні традиції і зміцнюючи позиції закладу на ринку праці.

Слід зазначити, що коледж впевнено лідирує у регіоні у сфері підготовки фахівців технічного напрямку, що є надзвичайно важливим для майбутньої відбудови України у повоєнний період. Почавши готувати фахівців лише за двома спеціальностями, а саме: «Обробка різанням» та «Ремонт устаткування підприємств машинобудування», сьогодні коледж готує фахівців із таких спеціальностей:

- 131 Прикладна механіка, освітня програма Технічне обслуговування і ремонт устаткування підприємств машинобудування

- 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, освітні програми Обслуговування та ремонт електроустаткування автомобі-

лів і тракторів, Монтаж і експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд

- 071 Облік і оподаткування, освітня програма Бухгалтерський облік

- 192 Будівництво та цивільна інженерія, освітня програма Монтаж, обслуговування устаткування і систем газопостачання

- 123 Комп'ютерна інженерія, освітня програма Комп'ютерна інженерія

У коледжі накопичено багатий досвід наукової, навчально-методичної, виховної діяльності. Значний внесок у досягнення колективу здійснили ветерани педагогічної праці: Киянець Любов Кирилівна, Шрамченко Віктор Йосипович, Середюк Василь Сергійович, Кухарський Іван Мар'янович, Туровець Валентина Михайлівна, Пекарський Броніслав Генріхович.

Сучасний освітній процес базується на здобутках старших поколінь та враховує новітні педагогічні методики. Сьогодні над формуванням професійно-компетентного молодого спеціаліста працює потужний колектив, який продовжує і розвиває традиції з урахуванням новітніх педагогічних та інформаційних технологій. Кращими з них є: Дзюбенко Світлана В'ячеславівна, Тарасюк В'ячеслав Володимирович, Онікієнко Світлана Миколаївна, Кудрявцева Оксана Миколаївна, Борисюк Анна Адамівна, Марченко Наталія Миколаївна, Фютак Лариса Іванівна.

Гортаючи сторінки нашого коледжу, не можна не згадати наших славетних випускників:

- Залужний Валерій Федорович – Герой України, колишній головнокомандувач ЗСУ, генерал у відставці, Надзвичайний і Повноважний Посол України у Сполученому Королівстві Великої Британії і Північній Ірландії;

- Павлюк Андрій Михайлович – провідний конструктор АНТК «Антонов»;

- Забашта Марина Валеріївна – головний економіст компанії Kernel Group;

- Тинний Віктор Миколайович – засновник авіакомпанії «Енергія»;

- Пекарський Сергій Броніславович – програміст вищої кваліфікації міжнародної ІТ компанії «Леонсофт».

Серед випускників коледжу є частина тих, хто присвятив себе служінню коледжу і продовжує писати його історію, працюючи на освітній ниві. Серед них, два заступники директора – Тарасюк В'ячеслав Володимирович, Глушенко Володимир Васильович, завідувач виробничих майстерень Стрижелецький Олександр Борисович, завідувач спортивного комплексу Онищук Микола Валентинович, завідувачка відділення Тимошук Марина Валеріївна, викладачі Бучин-

ський Юрій Олександрович, Голуб Ігор Іванович, Ковальчук Микола Сергійович, Кудрявцев Андрій Леонідович, Фютак Олександр Олександрович, Щербатюк Владислав Сергійович, Кучер Станіслав Андрійович, Теплов Іван Олександрович, Коник Катерина Леонідівна. Тож, готуючи фахівців для економіки країни, колектив готує і кадри для освітньої діяльності.

Педагогічний колектив Звягельського політехнічного фахового коледжу здійснює освітній процес на основі студентоцентризму, демократичності, творчого підходу та патріотизму. Розбудовуючи внутрішню систему якості освіти, колектив здійснює не лише педагогічну, а й науково-пошукову діяльність. У закладі стало традицією проведення педагогічних читань, круглих столів, науково-практичних конференцій, педагогічних виставок. Наукові роботи Дзюбенко С.В., Петрошук А.В., Поперечнюк Л.М., Фютак Л.І., Псьоти В.О., Марченко Н.М. та інших викладачів публікуються у фахових виданнях, збірниках науково-практичних конференцій.

Освітній процес у коледжі ґрунтується на основі компетентнісного підходу з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій та зорієнтований на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, в галузях техніки, технологій та організації процесу в умовах ринкової економіки. Керує освітнім процесом заступник директора з навчальної роботи Тарасюк В'ячеслав Володимирович.

І, звичайно, освітній процес нерозривно пов'язаний із реальністю, як от ситуація переходу на дистанційне навчання спочатку у зв'язку з пандемією, а потім – з війною. Для педагогічного колективу коледжу перехід на дистанційну форму роботи не став форс-мажором. До педагогічного арсеналу викладачів уже давно ввійшли в звичку такі методики, як робота зі студентами на персональних сайтах, використання оболонки Google Classroom, комунікації зі студентами у месенджерах. Методична служба коледжу та циклова комісія комп'ютерних дисциплін давно і системно працює над формуванням інформаційних компетенцій педагогів. Так, свого часу викладачами програмування були проведені майстер-класи зі створення персональних сайтів, програмованих тестів, навчання щодо роботи в Classroom. Викладачами також створені програмовані методичні комплекси з навчальних дисциплін. До послуг викладачів віртуальний методичний кабінет, хмарне сховище даних та

сучасна комп'ютерна техніка. Тому ситуація функціонування освітнього процесу з віддаленими технологіями стала поштовхом кожному педагогу до самовдосконалення і колектив успішно справився з цією задачею.

Колективом проаналізовано ефективність технологій, використаних під час дистанційного навчання, зокрема й для того, щоб продовжити використовувати деякі з них для змішаного навчання, електронної підтримки очних занять тощо. Хоча пріоритетом для роботи педагогічного і студентського колективу є, звичайно ж, очне навчання. Технічна спрямованість закладу спонукає до цього. Адже фахова передвища освіта відзначається фахівцями ринку праці як практично орієнтована. У зв'язку з цим значна увага в коледжі приділяється саме практичному навчанню.

Особлива гордість закладу – навчально-виробнича база, а саме – майстерні. У двоповерховій споруді на першому поверсі розміщено виробничо-навчальний цех, де встановлено понад 80 верстатів. У майстернях студенти проходять слюсарну, технологічну, механічну, зварювальну та монтажну практики. З огляду на вимогу часу, колектив закладу посилює співпрацю з роботодавцями, вивчаючи запити до фахівців, погоджуючи зміни в освітніх програмах. Успішно керує процесом практичної підготовки Лариса Іванівна Фютак. Слід зазначити, що коледж має ліцензії на підготовку робітничих кадрів, які пройшли державну атестацію, тому кожен випускник із дипломом фахового молодшого бакалавра отримує і свідоцтво про присвоєння робітничої кваліфікації державного зразка.

Звягельський політехнічний фаховий коледж пишається своїм спортивним комплексом – одним з найкращих не лише в області, а й в Україні. Він єдиний із закладів освіти області має власний басейн, сауну сухого жару, тренажерний та тенісний зал. Спортивний зал коледжу є найбільшим у місті за розміром, що дозволяє проводити змагання найвищого рівня практично з усіх ігрових видів спорту. Також на території закладу є спортивний майданчик з комплексом тренажерів.

Сьогодні Звягельський політехнічний фаховий коледж – це провідний заклад освіти з підготовки фахівців промисловості не тільки регіону, а й України та закордону. Заклад зберіг найкращі традиції, працює над модернізацією змісту освіти, формує у сучасній молоді громадянську позицію, професійні та інтелектуальні якості.

Обличчя закладу – це його студенти. У політехнічному фаховому коледжі освітній процес спрямований на формування молодого фахівця,

який може вирішувати виробничі, управлінські завдання, займає активну громадянську позицію.

Студенти прославляють рідний заклад своїми перемогами. Вони є переможцями і призерами обласних олімпіад серед коледжів, беруть активну участь у наукових конференціях для студентської молоді. У 2023 році студентка коледжу Ангеліна Огородник стала переможцем Всеукраїнського етапу XIII Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка. Наші студенти стали переможцями турніру на кубок «Звягель-інтелект» серед молоді міста Звягеля.

Життя студентів – це не лише навчання, але й цікаве громадське та культурне життя, яке відкриває перед ними безліч можливостей та перспектив. Кожен студент має змогу розвивати свої таланти. Стало доброю традицією проведення в коледжі таких заходів, як «Козацька Покрова», «Разом до Перемоги!», «Найкращий День студента», «Воїни світла», «Панночка-україночка».

Організацією змістовного дозвілля та розвитком студента як особистості займається студентська рада під керівництвом заступника директора з виховної роботи Кудрявцевої О.М.

Студрада – це орган студентського самоврядування, який здійснює організацію культурно-масових заходів, забезпечує захист прав та інтересів студентів, організовує цікаві, пізнавальні екскурсії до історичних місць України.

За ініціативою студентської ради в коледжі ще в 2014 році створено волонтерський загін, який від початку військових дій і дотепер надає допомогу військовослужбовцям 30-ї ОМБР, 54 ОРБ та інженерного батальйону. Волонтерський рух очолила Кудрявцева Оксана Миколаївна, заступник директора з виховної роботи. Силами студентів, педагогічного колективу та небайдужих громадян тільки у 2023-2024 н. р. на фронт було придбано і відправлено два автомобілі, дрони, тепловізори, більше сотні «буржуйок», окопні свічки, маскувальні сітки, харчові продукти та багато інших необхідних речей. А ще шість

автомобілів, пошкоджених на фронті, було відремонтовано студентами-автоелектриками і відправлено на передову! Така діяльність сприяє формуванню патріотизму та активної громадянської позиції молоді. Прикладом патріотизму є також педагоги коледжу, які взяли до рук зброю і пішли захищати Батьківщину: Воловик Володимир Володимирович, Виговський Олександр Петрович, Михнюк Денис Анатолійович, Селезньов Олег Володимирович, Ковальчук Микола Сергійович, Бучинський Юрій Олександрович.

Коледж та його представники неодноразово були відзначені нагородами в щорічному відкритому рейтингу популярності та здобутків «Гордість міста». Зокрема 2015 рік – номінація «Кращий навчальний заклад з спортивної роботи», 2017 рік – номінація «Освітнянський педагогічний олімп», викладач комп'ютерних дисциплін Мартинюк Л.А., 2019 рік – номінація «Заклад року», 2021 рік – номінація «Освіта. Лесині нащадки», 2022 рік – номінація «Науковець року», доктор філософії, викладач обліково-економічних дисциплін Псьота В.О., а також у різні роки відзначалися студенти закладу. Ці високі відзнаки засвідчують інноваційну діяльність сучасного закладу освіти, прогресивне мислення, креативність та цілеспрямованість, безмежну відданість освітянській справі.

Розбудова української держави, відродження української економіки в повоєнний час потребують компетентних фахівців, зорієнтованих на сучасні технології, а також молодих патріотів, громадян своєї держави. Особливим попитом на ринку праці користуються фахівці технічного напрямку. Саме таких випускників готує Звягельський політехнічний фаховий коледж – заклад фахової передвищої освіти, який має давню історію, добрі традиції і творчий працьовитий колектив. З впевненістю можемо стверджувати, що на сучасному етапі розвитку суспільства коледж займає гідне місце серед закладів освіти та відіграє важливу роль у забезпеченні економічної та національної могутності Української держави.

ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ: ІСТОРІЯ НАШОГО КОЛЕДЖУ

Олександр ХОМЕНКО,
в.о. директора,
Любов ЛІСІЦИНА,
завідувачка навчально-методичного
кабінету ВСП «СТФК НУХТ»

Анотація. До 140-річчя Відокремленого структурного підрозділу «Смілянський технологічний фаховий коледж Національного університету харчових технологій»: сторінки історії, сьогодення та погляд у майбутнє.

Abstract: To the 140th anniversary of the Subdivision «Smila Engineering Professional College, National University of Food Technologies»: pages of history, the present and a look into the future.

У закладу освіти, як і у кожної людини, є свій день народження, своя біографія, особливі етапи, що відіграли важливу роль у його розвитку. У кожному з цих періодів є моменти, котрі змушують зупинитися і озирнутися назад, зважити сьогоденнє і подумати про майбутнє. Одним з таких моментів є річниця – важлива подія, яка ознаменовує значний період існування та діяльності закладу освіти.

Цього року наш коледж святкує 140-річчя з дня заснування. Це не просто дата, а важлива віха в історії коледжу, який за ці роки став справжнім осередком знань, інновацій та розвитку.

Історія нашого закладу освіти розпочалася наприкінці XIX століття, коли швидкий розвиток

бурякоцукрового виробництва у другій половині XIX століття зумовив появу десятків цукрових заводів, «цукрових імперій» Бобринських, Яхненків, Семиренків. Проте нова галузь промисловості гостро потребувала кваліфікованих кадрів. Необхідність у працівниках для цукрової промисловості була настільки відчутна, що за справу взялися підприємці та найавторитетніші наукові кола. Кошти на відкриття нового навчального закладу почали збирати за рахунок адресних публічних лекцій видатних науковців, також до справи долучилися цукрозаводчики, які пожертвували достатню суму коштів. Нарешті, у 1884 році було ухвалене рішення про відкриття у містечку Смілі технічних класів.

Першим керівником Смілянських технічних класів став Микола Васильович Чериковський – видатний новатор у галузі цукроваріння. Складений ним розклад занять регламентував початок занять о восьмій годині і закінчення о сімнадцятій. Теорію викладали у другій половині дня, починаючи з чотирнадцятої години. Учні штудіювали фізику, цукроваріння, Закон Божий, креслення. Наступного дня до дванадцятої години навчальний матеріал закріплювали на практичних заняттях. Отож, у першому класі на 270 годин теорії припадало 420 годин практичних занять, у другому – на 402 години теорії – 1070 годин практики. Практичні заняття, якими керував Дмитро Іванович Коченовський, відбувались біля машин, котлів, електростанцій, на очисних спорудах Смілянського цукрового заводу, Балаклеївського цукрозаводу, Смілянського рафінадного заводу.

Перша світова війна внесла свої корективи у роботу закладу освіти, але і в умовах воєнного часу промисловці турбувалися про розвиток цукрової галузі. У розпал боїв на Східному фронті Першої світової Технічне товариство запровадило викладання у Смілянських класах дисциплін за переліком середніх хіміко-технічних училищ.

Результатом діяльності Смілянських технічних класів станом на 1917 рік став випуск 440 кваліфікованих спеціалістів. Серед них є прізвище Є. Якубовського, він став автором проєктів багатьох громадських споруд у містечку Сміла. Деякі креслення, виконані ним, зберігаються у музеї коледжу.

Нові часи настали 1921 року, коли училище було реорганізовано у технікум цукрової промисловості, а наступного року при ньому було відкрито професійну школу. Отож, з 1922 року підготовка фахівців проводилася на двох рівнях освіти: профшколи та технікуму. Зміцнювалися

зв'язки закладу освіти з виробництвом. Практичні навички отримували не лише за основною спеціальністю, але і за допоміжними. Наприклад, починаючи з 1929 року, студентів механічного відділення, що закінчували теоретичний курс навчання, відряджали на практику до машинобудівних заводів Києва, Бердичева, Краснозир'я, Фастова, де виробляли машини та обладнання для цукварень.

Про високий рівень знань випускників свідчить той факт, що вони після практичного стажування на виробництві кваліфікувалися не техніками, а інженерами-хіміками та інженерами-механіками, що підтверджує фактичний статус технікуму як вищого навчального закладу. Так, наприклад, кваліфікацію фахівця, який навчався з 1923 по 1926 рік, у свідоцтві, що видане у 1930 році, зазначено як інженер-механік цукрової промисловості.

Високий рівень підготовки спеціалістів і активна наукова діяльність мали закономірний результат: у 1929 році Смілянський технікум цукрової промисловості було реорганізовано у Смілянський цукровий інститут. Наступного року частину учнівського та викладацького колективів переведено до Києва, де вони стали складовою частиною викладацького та студентського колективів щойно створеного Київського інституту цукрової промисловості. Частина учнів та викладачів, що залишилися в Смілі, стали основою викладацького та учнівського колективів реорганізованого закладу освіти – Смілянського технікуму харчової промисловості.

Промайнули роки, розпочалася нова епоха, змінилися пріоритети і завдання освіти. Доленосним для розвитку навчального закладу стало рішення про введення Смілянського технікуму до складу навчально-методичного комплексу НУХТ у 2003 році, тоді заклад було реорганізо-

вано у відокремлений структурний підрозділ Національного університету харчових технологій і перейменовано у Смілянський технікум харчових технологій Національного університету харчових технологій. В історії навчального закладу було розпочато нову сторінку.

Співпраця університету і технікуму у рамках комплексу дозволила значно зміцнити матеріально-технічну та науково-методичну базу навчального процесу, розширити перелік спеціальностей, покращити підготовку молодих спеціалістів та підвищити рівень кваліфікації викладачів, запровадити інтерактивні методи навчання з використанням мультимедійних засобів та інформаційних технологій, зокрема – проведення навчальних занять у режимі відеоконференцій у реальному часі із залученням професорсько-викладацького складу університету.

У 2015 році Смілянський технікум харчових технологій Національного університету харчових технологій перейменовано в Смілянський коледж харчових технологій Національного університету харчових технологій. У 2020 році вчергове назва закладу освіти була змінена на Відокремлений структурний підрозділ «Смілянський технологічний фаховий коледж Національного університету харчових технологій».

Заклад освіти пройшов довгий шлях від технічних класів до сучасного інноваційного коледжу, який активно впроваджує нові технології та методики навчання на вимогу часу. Так, у 2019 році в коледжі впроваджена автоматизована система управління "Деканат" для організації та підтримки освітнього процесу, а з 2020 року викладачі та здобувачі освіти продуктивно співпрацюють на навчальній платформі Moodle, де розміщені навчальні курси відповідно до змісту розроблених та затверджених освітньо-професійних програм спеціальностей.

На сьогодні коледж готує фахових молодших бакалаврів за такими спеціальностями: менедж-

мент; маркетинг; харчові технології; галузеве машинобудування; комп'ютерні науки; автоматизація, комп'ютерно інтегровані технології та робототехніка.

Підготовку фахівців здійснюють висококваліфіковані спеціалісти, серед яких 33 викладачі вищої кваліфікаційної категорії з них 14 осіб мають звання викладача-методиста.

Ми пишаємося нашими студентами, які демонструють високі результати навчання, беруть участь у різномірних конкурсах та олімпіадах, активно займаються спортом.

Волонтерська діяльність коледжу під час війни є важливою складовою

національно-патріотичного виховання молодого покоління і підтримки нашої країни та її громадян у цей складний час. Студенти та викладачі активно долучаються до різних ініціатив, спрямованих на допомогу військовим.

Поглиблення співпраці коледжу з роботодавцями є ще одним напрямом діяльності та важливим кроком для забезпечення якісної підготовки студентів, їх успішного працевлаштування. В коледжі постійно організовують заходи для реалізації цієї мети:

- панельні дискусії щодо оновлення освітньо-професійних програм;
- виробничі практики на базі підприємств-партнерів;
- ярмарки-вакансій;
- спільні проекти, спрямовані на розвиток професійних навичок студентів та підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці;
- гостьові лекції як на базі коледжу, так і в умовах виробництва та ін.

Прикладом спільного проекту є впровадження з 2021 року елементів дуальної освіти з ПрАТ "МХП" для декількох спеціальностей. Студенти отримують теоретичні знання в коледжі, а практичні навички безпосередньо на виробництві. Такий підхід до опанування освітньо-професійних програм значно підвищив рівень знань майбутніх фахівців, забезпечив їх першим робочим місцем і сприяв підвищенню кваліфікаційного рівня наших викладачів.

Співпраця з виробництвом, а саме з ПрАТ "МХП", дозволила коледжу в 2023 році оновити свою матеріально-технічну базу двома сучасними STEM-лабораторіями для спеціальностей "Автоматизація, комп'ютерно інтегровані технології та робототехніка" та "Галузеве машинобудування". Вони стали інноваційним освітнім простором з підготовки фахівців як для конкретного виробництва, так і підвищення якості їх підготовки в цілому.

За роки свого існування коледж випустив десятки тисяч висококваліфікованих спеціалістів, які працюють у різних галузях і роблять вагомий внесок у розвиток нашої країни. Серед наших випускників вчені та виробничники, державні діячі та підприємці, винахідники і господарники. Їх знання та навички є важливими для розвитку економіки нашої держави, оскільки ці кваліфіковані фахівці готові до виконання поставлених завдань та швидко адаптуються до нових умов.

Ми не зупиняємося на досягнутому і продовжуємо розвиватися. І хоча різними були прожиті закладом освіти роки, фактично кожне десятиліття означало нову епоху, але одне залишалось незмінним завжди: Смілянський технологічний фаховий коледж крокував у ногу з часом, разом з усім народом переживаючи часи піднесення і трагедій, самовідданої праці і воєнних буревіїв.

У планах коледжу – впровадження нових ідей і задумів, розроблення інноваційних проєктів, які дадуть змогу підняти наш коледж ще на вищий щабель розвитку. Ми впевнені, що попереду нас чекають нові досягнення та перемоги.

Особливу подяку висловлюємо Захисникам і Захисницям України за їх мужність, самовідданість та незламну віру в перемогу. Завдяки їхній

Кліп про
ВСП СТФК НУХТ

відвазі та жертвності ми маємо можливість продовжувати працювати, навчати та виховувати молоде покоління, яке вірить у світле майбутнє нашої країни. Героїчні зусилля наших воїнів на передовій дозволяють нам зберігати спокій та впевненість у завтрашньому дні.

Ми пишаємося нашими випускниками, які виявили неймовірну мужність і зі зброєю в руках стали на захист нашої землі. Низько схиляємо голови перед тими, хто віддав своє життя у боротьбі за нашу незалежність, їх імена будуть назавжди вписані в сторінки історії нашого коледжу. Колектив щиро вірить у перемогу та мирне майбутнє України і продовжує самовіддано працювати, навчаючи та виховуючи, передаючи свої знання і досвід нашим студентам.

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

У ВСП “Смілянський технологічний фаховий коледж НУХТ” працює 3 відділення: галузевого машинобудування і адміністрування, автоматизації виробництва, інформаційних та харчових технологій. Заклад здійснює підготовку фахових молодших бакалаврів з 5 спеціальностей. Навчання відбувається переважно за рахунок державного бюджету. Студенти отримують академічну та соціальну стипендії, проходять виробничі практики на провідних підприємствах країни.

АКТУАЛЬНІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ:

- Маркетинг
- Менеджмент
- Комп’ютерні науки
- Галузеве машинобудування
- Автоматизація, комп’ютерно інтегровані технології та робототехніка
- Харчові технології

ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС – ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИКА

Тетяна МУНТЪЯН,
заступник директора з виховної
роботи ОКУ «Білгород-Дністровський
медичний фаховий коледж»

Анотація. В умовах повномасштабного вторгнення рф в Україну перед закладами освіти гостро постали питання перебудови виховної роботи. Формування свідомого, патріотично налаштованого молодого покоління – завдання, яке має виконати освітня установа. Саме тому маємо можливість поділитися власним досвідом планування та реалізації завдань виховного характеру.

Abstract: In the context of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, educational institutions are faced with the issue of restructuring their educational work. Formation of a conscious, patriotic young generation is a task that an educational institution must fulfil. That is why we have the opportunity to share our experience in planning and implementing educational tasks.

Виховна робота завжди була невід’ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії рф проти України, її важливість не можна переоцінити. Усе, що відбувається зараз, – виклик для будь-якої освітньої установи, для педагогів та здобувачів освіти.

Процес виховання – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості, адаптованої до реалій сьогодення.

Виховна система – це упорядкована цілісна сукупність компонентів, які сприяють розвитку особистості здобувача освіти, діагностування його розвитку, а в цілому – розвитку молодіжного і педагогічного колективів, через висування і обґрунтування мети виховного процесу; організацію життєдіяльності співтовариства молоді і дорослих; організацію максимально сприятливих умов для самореалізації учнівської молоді, педагогів і батьків; інтегрування зусиль суб’єктів виховного процесу щодо підвищення його ефективності; створення розвивального середовища, морально сприятливого і емоційно насиченого; здійснення науково обґрунтованого аналізу отриманих результатів виховної діяльності.

Наявність конкретної мети робить цей процес систематичним і послідовним, не допускає випадковості, хаотичності у проведенні виховних заходів, спрямованих на формування особистості.

Актуальним у період сьогодення є питання: як саме працювати просто зараз, як розставити та спланувати акценти?

На наш погляд, найважливішими напрямками виховної роботи зараз є наступні: психологічна та емоційна підтримка здобувачів освіти; навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, у найпростішому укритті, поводження з вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога, елементи тактичної медицини тощо); адаптація та підтримка здобувачів освіти з числа ВПО, з числа здобувачів освіти, віднесених до соціальної групи; розвиток критичного мислення; національно-патріотичне виховання.

Саме тому система виховної роботи зі здобувачами освіти ОКУ «Білгород-Дністровський медичний фаховий коледж» виступає важливим фактором оволодіння навичками та моральними якостями, пов’язаними з культурно-історични-

ми традиціями, збагаченими загальнолюдським змістом.

На сьогоднішній день в коледжі створена і злагоджено функціонує доволі струнка система виховної роботи з майбутніми молодшими бакалаврами, яка охоплює співпрацю заступника директора з виховної роботи, завідувачів відділеннями, керівників академічних студентських груп, вихователя гуртожитку, студентського самоврядування та психолога.

Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» виховання є невід'ємною складовою освітнього процесу, наскрізним процесом, охоплює усі сфери студентського життя і має ґрунтуватися на відповідних цінностях.

Виховна діяльність в коледжі є важливою складовою освітнього процесу та спрямована на пошук та впровадження нових ефективних форм роботи для забезпечення всебічного і гармонійного розвитку студентів, з використанням умов змішаного формату організації освітнього процесу.

Основна мета виховної роботи – виховання особистості студента, набуття ним соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, формування в нього професійно-наукового світогляду, розвиненої духовності, моральної, естетичної, правової, екологічної та валеологічної культури, навичок здорового способу життя, прищеплення комплексу загальнолюдських, патріотично-національних і культурних норм, цінностей, правил та ідеалів поведінки в професійній діяльності у період військового часу та післявоєнний період.

Основні напрями виховної роботи – національно-патріотичне, професійне, родинно-сі-

мейне, художньо-естетичне, фізичне та екологічне виховання, сприяння творчому та всебічному розвитку особистості здобувача освіти.

План виховної роботи зі студентами в коледжі носить комплексний характер, охоплює всі сфери життєдіяльності студентів, є складовою частиною освітнього процесу.

Основні розділи плану: організаційна робота; організація періоду адаптації до навчання студентів нового набору; національно-патріотичне виховання; інтелектуальне, духовне виховання; громадянсько-правове виховання; моральне виховання; естетичне виховання; екологічне виховання; трудове виховання; фізичне виховання та утвердження навичок здорового способу життя; сімейно-родинне виховання та робота з батьками.

Враховуючи сучасні умови навчання, насамперед військовий стан, введений в Україні, його тривалий час, визначені пріоритетні напрями виховної роботи, як-от: єдність навчального та виховного процесів; розвиток гуманістичного мікроклімату, культури взаємовідносин, здорового способу життя; формування творчої атмосфери, креативності; підвищення ефективності інформаційно-просвітницької роботи, превентивних заходів; виховання молоді з патріотичних, гуманістичних позицій; удосконалення індивідуальної, профілактичної, спортивно-оздоровчої роботи зі студентами; організація соціально-психологічної допомоги студентам; розвиток студентського самоврядування; формування власних традицій; забезпечення співпраці з батьками та громадськістю; урахування та правильного сприйняття поточної ситуації військового стану; впровадження Програми ментального здоров'я «Ти як?».

Реалізація виховної роботи в коледжі здійснюється за єдиним планом виховної роботи закладу, а також за планами виховної роботи у групах, які розробляються керівниками академічних студентських груп та фіксуються в окремому журналі керівника академічної студентської групи. Під час планування та організації виховної роботи враховані різні форми роботи, як масові, групові так і індивідуальні.

Той факт, що молодь, на жаль, поступово вимушено звикає до нових реалій, не означає, що вони можуть обійтися без підтримки дорослих. Саме тому у коледжі окрема увага приділяється впровадженню Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої Оленою Зеленською, – проведення конференцій не тільки у межах закладу, а й на регіональному рівні (як приклад – конференція у 2023 р. для психологів Одеської області «Як ти?»).

Впевненість, що все буде добре, наша стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності мотивують здобувачів освіти на зустрічі з військовими, донати на підтримку ЗСУ, проведення патріотичних івентів, щоденну участь у Загальнонаціональній хвилині мовчання.

Саме таке формування впевненості у перемозі, завдяки проведеним психологічним вправам, формують у здобувачів освіти правильне сприйняття дійсності, впевненість та стресостійкість. Окрім цього, в коледжі розроблені відповідні програми інструктажів, пам'ятки щодо правил поведінки у період оголошення сигналу «Повітряна тривога», перебування у найпростішому укритті, адже основним є і залишається питання безпеки.

Здобувачі освіти знають які заборони та обмеження діють під час воєнного стану; що таке «Тривожна валізка», як її зібрати, що туди покласти; як діяти під час повітряних тривог, як поводитися під час обстрілів, що робити у випадку виявлення вибухонебезпечних предметів; як надавати першу домедичну допомогу.

Для розуміння питань, пов'язаних з військовою агресією росії, формування навичок критичного мислення, до навчального плану введено предмет «Критичне мислення», бо в умовах війни ми можемо як ніколи добре бачити всі наслідки активної роботи ворожої пропаганди, яка приймає різні форми, інколи найнеочікуваніші та спрямовані саме на молоде покоління, на яке легше вплинути.

Розбудова українського суспільства детермінує процеси формування в підростаючого покоління таких моральних рис, як гуманність, чесність, працьовитість, діловитість, старанність, конкурентність тощо. Розв'язання цієї проблеми можливе завдяки створенню гнучкої системи виховання дітей та молоді, яка б урахувала і потреби часу, і водночас задовольняла запити та інтереси підростаючої особистості.

Відродження національної системи виховання передбачає передачу молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його соціального досвіду, національ-

ної ментальності, своєрідності, світобачення і на цій основі – формування особистих рис громадянина України: духовності, моральної, правової, трудової, екологічної, художньо-естетичної та релігійної культур, розвитку індивідуальних здібностей і талантів молоді.

Сьогодні, в умовах агресії та воєнного стану, виховання громадянина-патріота – цілеспрямований, систематичний, регульований процес, мета якого – утвердження свідомості нації, народу, етнічної культури, мовної єдності, кращих рис характеру громадянина України.

До основних цілей виховних завдань патріотичного виховання ми віднесли: утвердження в свідомості й почуттях студента патріотичних цінностей, переконань та поваги до культурно-історичного минулого України; виховування поваги до Конституції, законів України, державної символіки; укріплення розуміння взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю; сприяння набуттю здобувачами освіти патріотичного досвіду; готовності взяти на себе відповідальність; культивування кращих рис української ментальності; підвищення престижу військової служби, культивування ставлення до солдата як до захисника Вітчизни, героя; виховування нетерпимості до українофобства, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму тощо; забезпечення розуміння наслідків військової агресії.

У плані виховної роботи коледжу обов'язково містяться рекомендації до проведення різних заходів, їх орієнтовні назви.

Підсумовуючи вищевикладене, акцентуємо увагу на тому, що сучасні зміни та процеси, які відбуваються в нашій державі, мають колосальний вплив на кожну галузь, зокрема – на освіту. Війна змусила переглянути засадничі та світоглядні позиції кожного українця.

Особливістю цього періоду є необхідність поєднання важливих завдань, що тягнуться з минулого та потребують свого логічного завершення, з актуальними завданнями, спричиненими війною, й завданнями, які визначатимуть перспективу подальшого розвитку системи фахової передвищої та вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лист МОН від 29 березня 2022 року «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні».
2. Лист МОН від 24 серпня 2023 року «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році».
3. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інформаційно-аналітичний збірник підготували : Сергій Шкарлет (загальна редакція), Андрій Вітренко, Віра Рогова, Олександр Костюченко, – Київ, 2022 р. – 258 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ НАЦІОНАЛЬНО- ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анжеліка МІЛЬЧЕВА,
викладач

Максим НОСИК,
канд. іст. наук, викладач ВСП «Економіко-правничий
фаховий коледж Запорізького національного
університету»

Анотація. У статті проаналізовано теоретичні основи використання інтерактивних методів у освітньо-виховному процесі, зокрема їх роль у формуванні національної свідомості та патріотичних почуттів у молоді. Автори статті виокремлюють найефективніші інтерактивні методики, які сприяють активній участі студентів у заходах, розвитку їх критичного мислення та формуванню громадянської позиції в сучасних умовах розгортання російської агресії проти України.

Abstract: The article analyses the theoretical foundations of the use of interactive methods in the educational process, in particular, their role in the formation of national consciousness and patriotic feelings among young people. The authors of the article identify the most effective interactive methods that promote active participation of students in events, development of their critical thinking and formation of civic position in the current conditions of the Russian aggression against Ukraine.

Традиційно виховання почуття українськості у підлітків ставить собі за мету ціла низка навчальних дисциплін, провідне місце серед яких у цьому питанні належить передусім історії України, українській мові та літературі, громадянській освіті, захисту України. Сутнісний зміст прямих й опосередкованих дій, спрямованих на виховання молодого українського патріота, внесений у відповідні навчальні плани та робочі програми.

З метою протидії московській пропаганді та підвищення рівня національно-патріотичної свідомості студентства викладачі ЦК суспільних дисциплін та права ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету» (далі – ВСП «ЕПФК ЗНУ») за ініціативи адміністрації коледжу організували та провели Декаду патріотичного виховання в інтерактивному форматі. Присвячена вона була Дню захисників та захисниць України й тривала з 30 вересня по 11 жовтня 2024 р. [1; 2].

Починаючи з 2016 року, у стінах ВСП «ЕПФК ЗНУ» започатковано традицію проведення Декади патріотичного виховання здобувачів фахової передвищої освіти. Активну участь у заходах

національно-патріотичного спрямування (уро-чистостях, фестивалях, мітингах та процесіях, тренінгах, відкритих лекціях, творчих конкурсах, колоквиумах, круглих столах, олімпіадах, майстер-класах, брейн-рингах, баттлах) завжди брали студенти всіх курсів коледжу.

Методичною складовою інтерактивних заходів Декади патріотичного виховання стали: активні інтелектуальні та творчі заходи, командні змагання, обміни досвідом практичної та науково-дослідної діяльності. Проводилися вони на різних інтерактивних платформах (Zoom, Moodle, офіційний сайт ВСП «ЕПФК ЗНУ»).

Першокурсники проявили активність, власні знання, уміння та навички під час виконання завдань з мультимедійної історичної олімпіади «Історичні паралелі». Олімпіада розпочалася з привітального слова модератора Носика М.О. на платформі Zoom, після чого всі учасники перейшли до безпосереднього виконання чотирирівневих тестових завдань (вказіть правильну відповідь, співвіднесіть правильні відповіді, встановіть хронологічну послідовність, допишіть пропущене) на платформі Moodle [3].

Олімпіадні завдання стосувалися всесвітньої історії, історії України, історії запорізького краю, громадянської освіти та охоплювали широкий спектр тем історично-суспільствознавчої спрямованості, зокрема: перевіряли хронологічні компетентності студентів, володіння спеціальною науковою термінологією, аналітичні навички з визначення причинно-наслідкових зв'язків, а також вміння визначати вплив історичних постатей на перебіг українського державотворення [4].

Також Носик М.О. організував та провів для всіх охочих студентів відкриту лекцію «Демографічні втрати України доби лихоліття (1914-1923 рр.)», відштовхуючись від власних науково-дослідних дій [5; 6], Лектор в інтерактивній формі розповів слухачам про різноманітні підходи та методики історико-демографічних втрат населення воєнних часів, у графічно-статистичних та математичних виразах довівши студентству важливість та вагомість міждисциплінарних зв'язків. Як наслідок, наші студенти змогли нарешті почути цілком наближені до реальності цифри прямих та опосередкованих людських втрат України доби Лихоліття серед військових та цивільного населення. Так, Перша світова війна (для України – 1914-1917 рр.) забрала життя 1,1 млн осіб, війни доби національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.) відібрали життя майже 1,2 млн осіб, а період 1921-1923 рр. – 936 тис. осіб. Це загалом дає кількість людських втрат у розмірі 3,223 млн життів. Крім того, у зазначений часовий проміжок не народилося 1,55 млн дітей й емігрувало за межі України 277 тис. осіб. У підсумку було отримано цифру демографічних втрат народу України у 5,5 млн осіб. До того ж лектор відповів на велику кількість запитань та поділився порадами щодо таймінгу науково-дослідної діяльності: нормування часу, ознайомлення з історіографією проблеми, підбір, класифікація та аналіз історичних джерел інформації, структурування власного дослідження [7].

Не менш важливим заходом національно-патріотичного виховання, проведеним викладачем Носиком М.О., став інтерактивний брейн-ринг «З Україною в серці». Він проводився на платформі Zoom та полягав у регламентованому інтелектуальному змаганні дев'яти команд студентів І курсу щодо знань української історії та географії, національних обрядів, традицій, вірувань та звичаїв, вітчизняної ментальності, з застосуванням веб-авторського програмного забезпечення LearningApps та онлайн-інструменту графічного дизайну Canva. Саме командне випробування було розбите на шість турів та полягало у швидкості реакції й обговоренні поставленої візуальної чи текстової задачі, відео/аудіоряду. Завдяки проведеному заходу студенти зуміли знайти потрібні інструменти для поглиблення і пошуків командної роботи, проявили кмітливість, патріотичну наполегливість, показавши жагу до конструктивної дискусії та глибинну приналеж-

ність до української національної ідентичності.

Загалом, інтерактивний брейн-ринг «З Україною в серці» засвідчив достатній рівень української громадянсько-історичної освіченості студентства на рівні актуальних питань українського націєтворення, символіки та казкарства, легенд, календарно-обрядових пісень, народних мудростей, володіння прислів'ями та крилатими приказками (наприклад, студентам пропонувалося продовжити українські прислів'я типу «Ледачий двічі робить, а ...» та вигуки «ОЙ!»). Крім того, студенти мали у запропонованому сканворді за 10 хвилин знайти 20 слів, пов'язаних тематикою заходу. На завершальному етапі брейн-рингу студентам було запропоновано розв'язати культурно-історичний кросворд, в якому за фото/портретами визначити відому історичну чи культурну постать української історії [8].

Крім того, студентство коледжу активізувалося під час підготовки та проведення інтерактивних заходів під модерациєю Анжеліки Мільчевої: екзит-полу «Патріотизм як цінність: чому він важливий для мене» [9]. Студентські роки – це період активного формування світогляду, цінностей та переконань. Опитування дозволяє зрозуміти, які цінності є пріоритетними для сучасної молоді, як вони розуміють поняття патріотизму і які фактори на це впливають. Результати опитування можуть слугувати індикатором суспільних настроїв серед молоді, виявити потенційні проблеми та розбіжності у поглядах на патріотизм. Виставка малюнків за темою «Україна є і завжди буде» стала потужним заходом для вираження емоцій та почуттів, бо у складні часи мистецтво допомагає підтримувати моральний дух нації. [10; 11].

Інтерактивна вікторина «Шлях Захисника» – це захоплива гра, яка поєднує в собі елементи освіти, розваги та патріотизму. Вона запрошує учасників вирішити кросворди та взяти участь у вікторині та квестах на патріотичну тематику. Початок акції «Листи до Захисників та Захисниць України: дякую тобі за кожний день» – це прекрасна ініціатива, спрямована на підтримку українських військових, які захищають нашу країну. Її суть полягає в тому, щоб зібрати листи зі словами вдячності, підтримки та побажаннями. Ці листи потім передаються військовим на передову, де вони стають для них справжнім джерелом натхнення та сили.

За підсумками проведеної Декади патріотичного виховання студенти коледжу показали високий рівень національно-патріотичної свідомості, розширили свої знання, уміння та навички, отримавши багато гарних вражень [14].

Список використаних джерел

РОМАНТИЧНА МАТЕМАТИКА (ЖИВИЙ ЖУРНАЛ)

Зоя ЧИНОВАТА,
викладач ВСП «Харківський фаховий коледж
харчової промисловості ДБТУ»

*Не можна бути справжнім математиком,
не будучи трошки поетом.
Карл Веєрштрасс*

Мета: Показати учням зв'язок математики з літературою, мистецтвом, музикою, формувати сприймання світу як органічне поєднання духовності і науковості. Розширити кругозір студентів, збагатити їх інтелект.

Обладнання: портрети відомих поетів, письменників та вчених-математиків (Діофант, Омар Хайям, Джеймс Сильвестр, Софія Ковалевська), музичний супровід, презентаційні матеріали, відеоролики, проектор, екран, ноутбук.

СТОРІНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА (вступне слово)

Вітаю, дорогі друзі! Я – Зоя Чиновата, головна редакторка живого журналу «Романтична математика». Сьогодні на шпальтах нашого видання ми поринемо в чудовий, ще незвіданий вами світ таємничої математики, спробуємо побачити красу і гармонію там, де ви навіть не сподівалися її побачити. Сьогодні настає ера математичного романтизму! За мить точна «суха» наука перетвориться на прекрасну ліричну красуню! Як кажуть, що всі фізики – то лірики, так само і математики, за словами Веєрштрасса, трошки поети, трошки художники, трошки музиканти – тобто в цілому митці.

Сьогодні ми проаналізуємо, яку роль відіграє математика в мистецтві, як пов'язані музика, живопис, література із математикою. Доведемо, що творчість і науковість завжди ідуть поруч, часом паралельно, не перетинаючи одна одну. Та частіше вони знаходять спільні точки, утворюючи складні геометричні фігури або досконалі графіки функцій. Такий тандем народжує талановитих особистостей – математиків, а в душі романтиків. Про їх творчість ми також сьогодні дізнаємося. Не оминемо і наш улюблений Харків, без математики такому мегаполісу аж ніяк не обійтися!

Ну і звичайно – кохання! А як же ж без нього! Чи існує кохання без математики, чи допомагає вона закоханим? Спробуємо відповісти на ці запитання на сторінках нашого усного журналу «Романтична математика». А допоможуть нам розібратися в питаннях романтики та математики справжні фахівці – журналісти, кореспонденти, оглядачі – студенти групи ТХ-21.

Цей номер журналу виходить напередодні 208 річниці з дня народження по праву великого німецького математика Карла Веєрштрасса (31 жовтня 1815 року), який казав, що «не можна бути справжнім математиком, не будучи трошки поетом».

Ну що ж, починаємо!

СТОРІНКА ПЕРША. МУЗИЧНА

Викладач: «Світом і життям керують числа, які в свою чергу підвладні музиці», – так казав Піфагор, який створив свою школу, де викладалися два предмети – музика і математика. У піфагорійців музика розглядалася не стільки як мистецтво, скільки як наука, а саме – як наука про числа.

Які ж числа застосовуються в музиці? Напишіть в коментарях.

(відповіді студенти дають в коментарях до перегляду трансляції на Ютуб-каналі)

Так, дійсно, в математиці та музиці є багато збігів. Про них нам розповість редакторка музичної сторінки Ельвіра Бережна

(презентація «П'ять збігів музики та математики»)

Викладач: кожен музикант, кожен співак, кожен танцюрист знає, як важливо тримати ритм або темп музичного твору. Тривалість нот поділяється на пропорційні частини, від цього залежить швидкість виконання того чи іншого музичного фрагмента. Недарма народилися такі фрази, як «в ритмі танго», «в ритмі вальсу», навіть в «ритмі серця» – рухи, що відбуваються в певній послідовності та з певною швидкістю. Відбивати ритм – означає чітко рахувати у певній послідовності. Наприклад, розмірність вальсу – три чверті. Коли грають або танцюють вальс, то рахують: раз два три, раз два три, раз два три... (рахує під звуки вальсу). А якщо ж марш, то раз два, раз два... навіть якщо на заняттях з фізкультури ви виконуєте вправи, то рахуєте в певному ритмі: раз два три чотири, раз два три чотири...

Серед перших музичних інструментів, які винайшло людство, були так звані перкусійні, які видавали звуки від стуку по них. Зараз, як і багато століть тому, перкусійні інструменти задають ритм і тримають ритмічний малюнок музичного твору. Під час пандемії, коли музикантам не можна було заграти всім оркестром, вони винайшли новий напрям в музиці – перкусію тіла. З цим напрямом в музиці вас познайомить наша журналістка Крістіна Дятлова

(презентація «П'ята симфонія Бетховена з перкусією тіла»)

Викладач: Ну що ж, Піфагор дійсно мав рацію, говорячи, що музика і математика – то одне ціле.

Ну а ми продовжуємо. І перегортаємо наступну сторінку нашого журналу.

СТОРІНКА ДРУГА. ЖИВОПИСНА

Викладач: математику здавна описували як мистецтво, мотивоване красою. Пропорції людського тіла – це математичний «золотий перетин», зображення далеких об'єктів – це перспектива, зображення геометричних фігур від давніх орнаментів до сучасних фракталів – це симетрія та подібність. Оригамі, мозаїка, кубізм, оптичні ілюзії, фокуси – всі ці явища розмовляють мо-

вою математичної гармонії. В усі часи філософи та митці були переконані, що математика є справжнім центром фізичного світу та що весь Всесвіт, зокрема мистецтво, може бути пояснений геометрично. В Старому Заповіті сказано: «Коли він створив небеса, я був там: коли він встановив компас на дно безодні» (Притчі 8:27), і зображено Бога, що створює Всесвіт, з парою компасів в руках. Астроном Галілео Галілей писав, що «Всесвіт написаний мовою математики, а її літери – трикутники, кола та інші геометричні фігури». Все було організовано Числом, Бог є геометром світу, а тому світова геометрія є сакральною. Такою була провідна ідея піфагорійської школи.

Доторкнутися до образотворчого мистецтва у розрізі математики нам допоможе фахівчиня з мистецтва Анастасія Діденко

(презентація «Математика та живопис»)

Вчитель: відкриваємо третю сторінку нашого романтичного альманаху. І вона буде присвячена ще одному виду мистецтва – літературі. В ній ми з'ясуємо, як математика стає захопливими історіями, дотепними жартами, гострими сюжетами та народжує цікавих літературних героїв художніх творів.

СТОРІНКА ТРЕТЯ. ЛІТЕРАТУРНА

Викладач: математика в творах відомих літераторів займає почесне місце, а математичні поняття і терміни захоплюють та надихають митців на творчість.

Французький письменник Стендаль у романі «Автобіографія» згадував про враження, що справила на нього задача про кількість яєць, які селянка несла на базар. Цю задачу він прочитав у підручнику з алгебри Леонарда Ейлера, який побачив у свого вчителя математики. Знайомство з цікавим світом математики стало для нього відкриттям: «Я зрозумів, що означає користуватися таким знаряддям, яке називається алгеброю», – писав Стендаль.

В іншій автобіографічній повісті вже класик сербської літератури Браніслав Нушич лише сім сторінок відвів розповіді про своє перше кохання, а урокам математики – аж дванадцять!

Готуючись до написання романів, засновник наукової фантастики, французький письменник Жюль Верн вивчав підручники з математики, фізики, астрономії. В романі «Із Землі на Місяць» подано всі математичні розрахунки міжпланетної подорожі, якщо надати гарматному снарядові другу космічну швидкість 11 км/с!

Цікавими є рядки українського поета, прозаїка, публіциста Миколи Хвильового: «Конуси. Квадрати. Призми... Я вже бреду по асфальтах, іду по логарифмах і слухаю пісню безмежності. Я знаю ціну Декартовій системі координат, говорю про цінності: Евклідову на площині і Лобачевського на сферичній поверхні, та абсолютної іс-

тини нема й в математиці...»

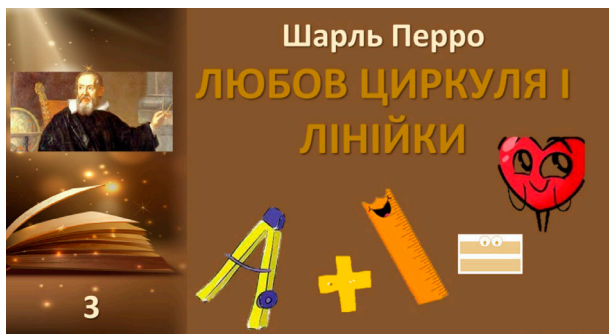
У кого з вас не ставалося казусів на заняттях з математики? І як ви з них викручувалися? Сподіваюся, що не так, як у героїв Аркадія Аверченка «Учитель Бельмесов». До речі, за сюжетом оповідання, в кінці твору талановитого учителя Бельмесова підвищують – переводять до Харкова! Ось так! Слово нашим кореспондентам.

(сценка «Учитель Бельмесов»)

Викладач: всім добре знайомі з дитинства герої улюблених казок: Червона Шапочка, Попелюшка, Спляча Красуня, Хлопчик-Мізинчик, Кіт у Чоботях. Хто є автором цій прекрасних казок? (Не забуваємо писати в коментарях.) Ну звичайно, це відомий французький дитячий письменник чи знаєте ви, що Шарль Перро написав унікальну математичну казку «Любов Циркуля і Лінійки», в якій у казковій манері виклав всі види та властивості многокутників, ознаки рівності трикутників та багато іншого. Її нам зараз розкаже наша журналістка Діана Шкрюба. До речі, казку Діана ілюструвала своїми малюнками. Отож, закохані Циркуль та Лінійка!

(казка «Любов Циркуля і Лінійки»)

Викладач: український письменник Іван Якович Франко перекладав українською мовою вішовані задачі давньогрецьких математиків, а деколи і сам шукав способи їх розв'язання. Ось одна з таких задач. Її автор філософ Метродор Хіосський пропонує порахувати, скільки років прожив грецький математик Діофант Олександрійський. Про життя Діофанта відомо лише з цього допису. Рядки вірша були викарбувані на могильній плиті математика. Наша кореспондентка Вікторія Кузнецова провела журналіст-

ське розслідування і з'ясувала його вік. То ж скільки років прожив Діофант? Пропонуємо вам порахувати разом із Вікторією і написати відповідь у коментарях.

(задача «Скільки років прожив Діофант?»)

Викладач: наша талановита співвітчизниця Ліна Костенко, яка має фантастичний словарний запас, оперує оригінальними літературними засобами та прийомами та із рідкісною красою може описати будь-що, теж не обійшлася без математичних термінів, коли створювала поему «Зоряний інтеграл»! Поема написана у 1962 році під враженням від перших космічних польотів та захвату від масштабу подій. Експертка з поезії Єлизавета Коровіна продекламує уривок з поезії.

(уривок з поеми Ліни Костенко «Зоряний інтеграл»)

Викладач: існує крилата фраза, що якщо людина талановита, то вона талановита в усьому. Її сміливо можна приписати до великих математиків, які були талановитими митцями. Четверта сторінка нашого часопису буде присвячена математикам, які водночас створювали і мистецьки шедеври.

СТОРІНКА ЧЕТВЕРТА. НАУКОВА

Леонардо да Вінчі геніально досконало поєднував математику із живописом, архітектурою та інженерною справою. Перша в світі жінка – професорка математики Софія Ковалевська писала романи, один з яких «Боротьба за щастя: дві паралельні драми» був написаний шведською мовою, проте виданий в перекладі у Києві у 1882 році. Персидський філософ Омар Хайям винайшов способи розв'язання рівнянь і створив найточніший на сьогодні сонячний календар і писав глибоко змістовні чотиривірші – рубаї. Перший видатний єврейський математик Англії та Америки, професор Оксфордського університету Джеймс Джозеф Сильвестр, який ввів в науку такі поняття як «матриця» і «дискримінант», написав поему «Розалінда». Всі 400 рядків цієї поеми закінчувалися словами, які римувалися із словом «Розалінда». Математик Володимир Льовшин все життя паралельно викладав математику в університеті та писав захоплюючі дитячі книжки

про пригоди математичних героїв. Наші знавці Єлізавета Коровіна, Катерина Бочарнікова та Георгій Важов більш докладно ознайомлять вас із творчістю «романтичних математиків»

(презентації знавців про науковців-митців)

Викладач: Ну що ж, рухаємося далі. Сторінка п'ята – цифрово-поетична!

СТОРІНКА П'ЯТА. ЦИФРОВО-ПОЕТИЧНА

Викладач: мабуть назва сторінки вас заінтригувала, але ми вже так щільно ув'язали сьогодні математику з мистецтвом, що все геніальне буде дуже простим. Чи можете ви уявити вірші, написані числами? А давайте спробуємо. Перед вами на екрані будуть відомі вірші, написані за допомогою чисел, а ви спробуйте їх відгадати. Свої відповіді пишуть у коментарях. Наші експерти будуть вам допомагати.

(презентація «Українська поезія в цифрах»)

Викладач: Харків – унікальне місто... Тут у просторі може перетинатися декілька паралельних прямих... Це рядки мого улюбленого письменника-харків'янина, з ким маю честь бути знайомою особисто, Дмитра Вулканова. І ви розумієте, що ми перегортаємо наступну найріднішу усім нам сторінку – харківську.

СТОРІНКА ШОСТА. ХАРКІВСЬКА

Викладач: продовжу рядки чудового харківського письменника Дмитра Вулканова: «Він (Харків) як велике мозаїчне панно або вітраж, де велика кількість різних елементів утворює одне ціле. Місто-парадокс, де гігантський базар названий ім'ям астронома». І додам від себе, що на вулиці Великій Панасовській є два будинки під номером 6. Серед купи захопливих епізодів з життя Харкова та харків'ян, що описані у двох книгах Дмитра Вулканова «Дуже харківські історії», є один «дуже математичний».

«Кожен другий харків'янин пише вірші, кожен третій малює, кожен п'ятий – фізик, кожен шостий – стукач», – написав Вагрич Бахчанян у 1974

році.

З тих часів пройшло майже п'ятдесят років, і дещо змінилося.

Тепер кожен другий харків'янин робить бізнес, кожен третій – айтішник, кожен четвертий – юрист, кожен п'ятий – таксист, кожен шостий – бюрократ, кожен сьомий – дизайнер, кожен восьмий – блогер, кожен дев'ятий – агент нерухомості, кожен десятий – студент. При цьому кожен з них може писати поезії, романи, музику і картини. Проте не кожен пише – і це добре.

Наше чудове місто гармонійно поєднує і науковців, і митців. І як казав Далай Лама, світ сьогодні потребує великої кількості люблячих людей усіх видів: наше місто – це невичерпне джерело таких людей. Світ так чекає на дотик того, хто любить, любить по справжньому. І той хтось здатен змінити світ. Можливо, це хтось із вас?

І ми нарешті наблизилися до найзаповітнішої сторінки нашого реву – любовно-математичної.

СТОРІНКА СЬОМА. ЛЮБОВНО-МАТЕМАТИЧНА

З чого починається математика? Здебільшого – із любові. Найперша формула, яку кожен з нас зустрічав багато разів (напишіть в коментарях). Вірно $A + M = \text{ЛЮБОВ!}$

Проте деколи в коханні ця математична формула має вигляд: « $1+1=1!$ ». Чому саме так? А тому, що коли є двоє людей, які одне одного навчилися поважати, слухати і дружити, значить навчилися і кохати... Вони зізнаються у цьому та будують плани на майбутнє, а тоді, звичайно ж, одружуються і утворюють нову сім'ю, стають одним цілим, тому в математиці кохання – « $1 + 1 = 1!$! Одне ціле – це сила, і «ми» значно більше важить, ніж «я» і «ти» ... Навіть саме слово «СІМ'Я» утворилося за допомогою королеви всіх наук – математики.

Але любов – це така хитра математика: секунда неухважності ... та « $1 + 1 = 3!$! Мабуть, що це так і буває часом. А ви помічали навколо себе прояви чогось подібного? І тоді виникає математична фігура, яку ви всі знаєте (напишіть в коментарях).

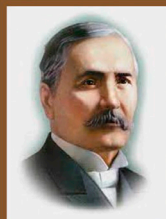
Математичні методи можуть допомогти у вирішенні складних життєвих питань, особливо під час вибору супутника життя. Чіткі розрахунки можуть збільшити шанси під час вирішення цієї проблеми, все просто: потрібно лише знати секретну формулу.

Група вчених на чолі з психологом Вашингтонського університету Джоном Готтманом, автором книги «Математика шлюбу», створила математичну модель, яка складається з набору рівнянь, що дозволяють з 94 % точністю прогнозувати, які шлюбні пари залишаться разом, а які розлучаться. Математична модель дає унікальну можливість описати взаємини людей і тих

сил, які ними рухають. Дослідження, у якому також брав участь англійський математик Джеймс Мюррей, вперше вводить суворі математичні закони в мистецтво кохання. Виникає ціла наука «Любовометрія» – на перетині прикладної математики і любові.

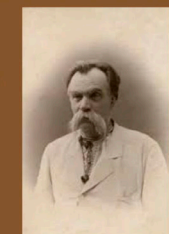
Ми вже сьогодні перекладали з вами поезії на мову чисел. Давайте тепер спробуємо ще одну чудову українську пісню перекласти на мову цифр. Увага на екран. Спробуємо відгадати ці рядки. В коментарях пишемо свої версії.

Так, це, звичайно, популярна українська пісня «Ніч яка місячна», найвідоміша у виконанні українського славетного тенора Анатолія Солов'яненка. Слова до пісні написав Михайло Старицький, а музику – Микола Лисенко. І тут знову не обійшлося без математики! Анатолій Солов'яненко закінчив фізико-математичний факультет Донецького фізико-математичного інституту, викладав нарисну геометрію і креслення. Михайло Старицький мав математичну освіту. Він закінчив фізико-математичний факультет Харківського університету. А Миколу Лисенка хрестила рідна сестра видатного математика Михайла Остроградського, він навчався у 2-й харківській гімназії та з відзнакою закінчив фізико-математичний факультет Київського університету, потім захистив дисертацію та отримав ступінь кандидата природничих наук! До того ж, Лисенко і Старицький були троюрідними братами і виховувалися в одній родині Лисенків!

Микола Лисенко

Анатолій Солов'яненко

Михайло Старицький

(відгадують пісню «Ніч яка місячна», співають разом цифрами та словами, потім слухають у виконанні Анатолія Солов'яненка)

Викладач: мовою математики можна висловлювати свої почуття, освідчуючись у коханні. Наприклад, ось так:

(освідчення в коханні мовою математики)

Викладач: мовою математики Василь Симоненко теж намагався сказати коханій про свої почуття:

(декламація поезії Василя Симоненка «Ікс плюс Ігрек»)

Викладач: навіть в графіках математичних функцій закладено літери слова «любов» англійською мовою. Не вірите? Давайте перевіримо! Пишіть в коментарях назви функцій, графіки яких ви бачите на екрані. А тепер зберемо всі графіки до купи. Яке утворилося слово? Правильно! Це слово LOVE – кохання!

(на екрані демонструється картинка із графіків функцій, що утворюють слово LOVE)

ПІСЛЯМОВА

(заключне слово викладача)

Викладач: дорогі друзі, шелест сторінок нашого журналу стих. Всі сторінки прочитані та осмислені. Я сподіваюся, що наша редакційна колегія змогла вас переконати, що математика – це не просто наука, це фантастична наука, це романтична натура, що може закидати вас аргументами і фактами, проти яких нема зброї чи захисту, яка може піднести на крилах романтики і виразити найзаповітніші найтендітніші почуття. Вона по праву називається царицею всіх наук! Тож любіть математику! Вивчайте математику! Виражайте свої почуття за допомогою математики!

(звучить фінальна пісня на мелодію «Буратіно»)

Посилання на Ютуб-трансляцію заходу

Список використаних джерел

МОДЕЛЮВАННЯ ПРИСТРОЇВ ІНТЕРНЕТУ РЕЧЕЙ ЗАСОБАМИ CISCO PACKET TRACER

Олександра БОХАН,
Михайло БОХАН,
викладачі Калуського політехнічного
фахового коледжу

Анотація. До вашої уваги методична розробка відкритого бінарного практичного заняття з навчальних дисциплін «Проектування інтернет-речей» та «Організація промислових комунікацій». Сучасні проблеми потребують сучасних рішень, тому зараз гостро постає питання використання ресурсів інтернету речей, які можуть бути безпосередньо включені в освітній процес, а також стають найважливішим інструментом на етапі підготовки до заняття.

З метою опанування здобувачами освіти цілісного знання із дисциплін, бачення майбутньої професії, використання в освітньому процесі інтегрованих, бінарних занять є обов'язковою умовою. Особливістю інтегрованого заняття є його відповідність вимогам сучасної освіти, це створення передумов для розвитку всебічно інформованого фахівця, який сприймає світ цілісно та здатен зайняти активну позицію в соціальній і професійній сферах.

Abstract: Modern problems require modern solutions, so the issue of using the resources of the Internet of Things network, which can be directly incorporated into the educational process, and also become an important tool at the stage of preparation for the class, is now acute.

In order for students to acquire a holistic knowledge of the disciplines, a vision of their future profession, the use of integrated, binary classes in the educational process is a prerequisite. The peculiarity of an integrated class is its compliance with the requirements of modern education, creating the prerequisites for the development of a fully informed specialist who perceives the world holistically and is able to take an

Мета роботи: навчитися створювати та налаштовувати підключення пристроїв інтернету речей, використовуючи середовище моделювання Cisco Packet Tracer.

Завдання для практичної роботи

У середовищі Cisco Packet Tracer змоделювати топологію для домашньої мережі згідно зі сценарієм за варіантом та запрограмувати пристрої для їх функціонування у мережі та взаємодії з мережевими пристроями. Усі пристрої, домашні планшети та сервери IoT підключені до домашньої бездротової мережі. Кожен пристрій підключений до бездротового маршрутизатора. Налаштувати DHCP, WLAN. Усі бездротові пристрої необхідні для використання однакових ідентифікаторів SSID, пароля та стандартних налаштувань DHCP, крім локального сервера, що

використовує статичні IP. Також потрібно налаштувати DNS-сервер для перекладу URL-адреси домашньої сторінки IoT у власну IP-адресу сервера IoT. Виконати тестування запрограмованих пристроїв.

Теоретичні відомості

Інтернет речей (англ. Internet of Things, IoT) – це концепція мережі, яка є системою взаємопов'язаних обчислювальних пристроїв, механічних і цифрових машин, об'єктів, тварин або людей, які мають програмне забезпечення, що дозволяє здійснювати передачу та обмін даними між фізичним світом та комп'ютерними системами за допомогою стандартних протоколів зв'язку. Така мережа може мати датчики та виконавчі пристрої, вбудовані у фізичні об'єкти і пов'язані між собою через дротові чи бездротові

мережі. Ці взаємопов'язані пристрої можуть зчитувати та приводити в дію, програмувати та ідентифікувати пристрої без участі людини за рахунок використання інтелектуальних інтерфейсів.

Основною концепцією протоколу IP є можливість підключення різних об'єктів (речей), які людина може використовувати у повсякденному житті. Це можуть бути такі пристрої, як кавоварка, холодильник, кондиціонер, автомобіль. Ці об'єкти (речі) повинні мати вбудовані сенсори для обробки інформації, що надходить з навколишнього середовища, обмінюватися нею і виконувати різні дії залежно від отриманої інформації. Прикладом є система «розумний будинок», «розумна теплиця» або «розумна ферма». Ця система аналізує дані навколишнього середовища і, наприклад, залежно від показників, регулює температуру в приміщенні. У зимовий період регулюється інтенсивність опалення, у спеку будинок має механізми відкривання і закривання вікон, завдяки чому будинок провітрюється, причому все це відбувається без втручання людини.

Для об'єднання побутових речей у мережу необхідно використати декілька технологій. Система унікальної ідентифікації дозволяє збирати та накопичувати інформацію про предмети. Це можна забезпечити за допомогою мікросхем RFID (Radio-Frequency Identification). Вони здатні без власного джерела струму передавати інформацію приладам зчитування. Кожна мікросхема має індивідуальний номер. Альтернативою цієї технології для ідентифікації об'єктів може бути використання (Quick Response Code). Для визначення точного місцезнаходження пристрою використовується технологія GPS (Global Positioning System). Для відслідковування змін у стані елемента або навколишнього середовища об'єкти оснащуються сенсорами.

Для обробки та накопичення даних з сенсорів використовується вбудований комп'ютер (наприклад, Raspberry Pi, Intel Edison тощо). Для обміну інформацією між пристроями можуть бути використані технології бездротових мереж (Wi-Fi, Bluetooth, ZigBee, 6LoWPAN).

Інтеграція з інтернетом передбачає використання IP-адреси як унікального ідентифікатора. Через обмеження адресного простору в IPv4 пристроям потрібно використовувати IPv6, який забезпечує унікальними адресами мережевого рівня не менше 300 млн пристроїв на одного жителя Землі.

Об'єктами в IP будуть не тільки пристрої із сенсорними можливостями, але й пристрої, які виконують дії (наприклад, лампочки або замки, якими можна керувати через інтернет).

Важливими характеристиками бездротової передачі даних для побудови IoT є ефективність, відмовостійкість, адаптивність та можли-

вість самоорганізації. Стандарт IEEE 802.15.4 керує доступом для організації енергоефективних персональних мереж. Наприклад, сонячне випромінювання заряджає сонячний акумулятор, що надсилає електроенергію на акумулятор для зберігання та розподілу енергії. Вимірювач потужності, з'єднаний між ними, зчитує та відображає кількість енергії, яку захоплює сонячна панель. Оскільки усі пристрої підключені, вони реєструються на сервері реєстрації, дозволяючи користувачеві контролювати всю систему з веббраузера. Коли пристрої належним чином підключені, вони мають бути налаштовані. Оскільки система покладається на IP-мережу, пристрої повинні бути налаштовані з правильною інформацією про IP-адреси. Оскільки сервер налаштований також на роль сервера DHCP, пристрої IoT мають бути налаштовані як клієнти DHCP, щоб автоматично вивчати інформацію IP. Користувач може контролювати енергоспоживання системи не тільки локально, але і дистанційно. Ще один крок – підключити мікроконтролер та написати код для вимкнення одного або декількох світлодіодів, коли рівень заряду акумулятора стане нижчим заздалегідь визначеного порогу. Цей режим енергозбереження дозволить батареї деякий час перезаряджатись.

Середовище моделювання Cisco Packet Tracer (CPT) має наступні можливості для створення та налаштування IoT рішень:

- підтримка SPAN / RSPAN;
- підтримка L2NAT;
- підтримка PTP;
- підтримка REP;
- підтримка LLDP;
- підтримка розподілу адрес на основі портів DHCP-сервера;
- PoEsupport;
- підтримка протоколу IoTSwitch.

На рис. 1.1 зображені пристрої, які можна використовувати як рішення IoT для моделювання та тестування їх роботи в середовищі Cisco Packet Tracer. 8

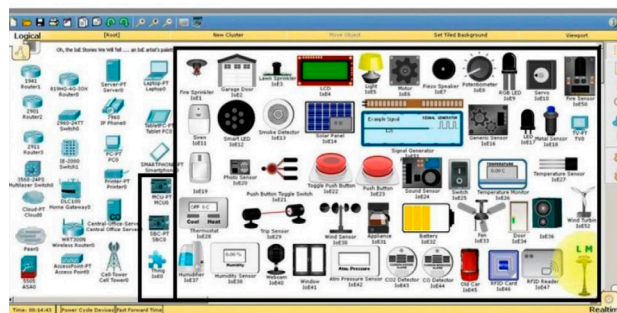

Рис.1.1. Пристрої IoT у середовищі моделювання Cisco Packet Tracer

Cisco Packet Tracer дозволяє використовувати різні фізичні середовища, «розумні пристрої», датчики і активатори, Smart Home, Smart City, Industrial, Power Grid, редагувати існуючі або програмувати власні пристрої, використовуючи технології Python, Javascript, Blockly, SBC та MCU, Home Gateway та RegServer, налаштовувати правила роботи пристроїв. Cisco Packet Tracer містить приклади файлів, навчальні посібники та підручники для моделювання IoT рішень (рис.1.2).

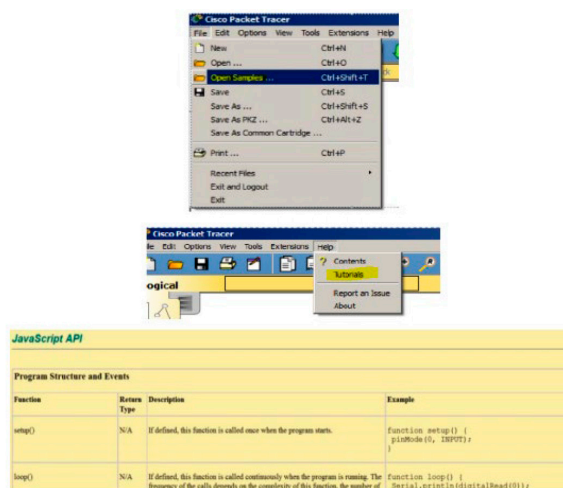

Рис. 1.2. Довідкові матеріали Cisco Packet Tracer

Блок мікроконтролера MCU (multipoint control units) – це невеликий комп'ютер, побудований на чіпі SoC (System on a Chip). Він містить ядро процесора, пам'ять та периферійні пристрої введення/виведення.

Мікроконтролери призначені для вбудованих програм або програм, які не потребують багато ресурсів комп'ютера.

Мікропроцесори, що використовуються в персональних комп'ютерах, зазвичай використовуються для підтримки інших програм загального призначення, що вимагають більших ресурсів комп'ютера.

Прикладами програм, що використовують мікроконтролери, є системи керування автомобільними двигунами, медичні пристрої, пульти дистанційного керування, офісні машини, електричні інструменти, іграшки.

Мікроконтролери змішаного типу також є інтегруючими аналоговими компонентами, вони необхідні для управління нецифровими електронними системами. Cisco Packet Tracer забезпечує підтримку емулятора MCU. Користувач може запрограмувати РТ MCU для виконання завдань, подібних до MCU у реальному світі. Щоб спростити процес, РТ MCU може бути запрограмований за допомогою Java і Python.

РТ MCU – це плата, що має порт USB, шість цифрових портів вводу-виводу та чотири аналогові порти вводу-виводу. Цифрові входи/виходи на РТ MCU дозволяють користувачеві підключати цифрові датчики та виконавчі пристрої.

Аналогові порти вводу-виводу дозволяють користувачеві підключати аналогові датчики та виконавчі пристрої. Python працює на різних комп'ютерних платформах. Cisco Packet Tracer використовує цю перевагу та реалізує пристрої IoT, що підтримують Python.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Introduction to IoT (Cisco Networking Academy) // Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.netacad.com>.
2. Flavio Bonomi, Rodolfo Milito, Jiang Zhu, Sateesh Addepalli. Fog Computing and Its Role in the Internet of Things // Електронний ресурс. Режим доступу : <http://conferences.sigcomm.org/sigcomm/2012/paper/mcc/p13.pdf>
3. Leading the IoT // Електронний ресурс. Режим доступу : https://www.gartner.com/imagesrv/books/iot/iotEbook_digital.pdf
4. Changing the programming paradigm for the embedded in the IoT domain // Електронний ресурс. Режим доступу : <http://ieeexplore.ieee.org/document/7389059/?arnumber=7389059>
5. IoT Fundamentals Connecting Things (Cisco Networking Academy) // Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.netacad.com>.
6. Things and Components available in Packet Tracer 7.2 // Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.packettracernetwork.com/internet-of-things/pt7-iot-devices-configuration.html>